

15
Djajinski povera

Krošnji voh 7

Mali h

Ave Maria
Koledar

1946

NAROČAJTE

edini katoliški slovenski

dnevnik v Ameriki

**AMERIŠKA
DOMOVINA**

6117 St. Clair Avenue

CLEVELAND, OHIO

Stane:

Za Ameriko in Kanada na leto \$6.50

za pol leta \$3.50

OKTOBER — NO. 11

LETNIK 38

Published monthly except October and semi-monthly during that month by the Franciscan Fathers, P. O. Box 608, Lemont, Illinois. Subscription prices: U. S. A. \$2.50 for one year; Canada \$3.00 for one year. Subscriptions are payable in advance. Entered as second-class matter at the Post Office of Lemont, Illinois, under the act of March 3, 1879. Acceptance of mailing at special rate of postage provided for in Section 1103, Act of October 3, 1917. Authorized July 14, 1945.

Printed by Service Printers, 304-306 Canal Street, Lemont, Illinois

AVE MARIA KOLEDAR

1946

33. LETNIK KOLEDARJA

STANE: DOLAR

Izdali slovenski frančiškani

LEMONT, ILLINOIS

TISKARNA: SERVICE PRINTERS

Lemont, Illinois

AMERIŠKA SLOVENSKA
VOJNA MATI! TEBI JE
POSVEČEN LETOŠNJI
"SLOVENSKI KOLEDAR
AVE MARIA." TEBI IN
TVOJIM ŽRTVAM POJE
SLAVOSPEV LJUBEZNI
IN HVALEŽNOSTI IN PRI-
ZNANJA. TEBI SE
KLANJA.

D 687/1965

PREMAKLJIVI PRAZNIKI IN GODOVI

Prva predpostna letos 17. februarja.
Pepelnica 6. marca.
Velikanoč 21. aprila.
Križevi dnevi 28. 29. in 30. maja.
Binkošti 9. junija.
Sv. Rešnje Telo 20. junija.
Kristus kralj 27. oktobra.
Prva adventna nedelja 1. decembra.

ZAPOVEDANI KATOLIŠKI PRAZNIKI

Vsaka nedelja.
Novo leto, letos na torek.
Vnebohod Gospodov, četrtek 31. maja.
Vsi sveti 1. november.
Brezmadežno spočetje 8. december.
Božič 25. decembra.

AMERIŠKI NARODNI PRAZNIKI

Novo leto,
Lincolnov rojstni dan, torek 12. februarja.
Washingtonov rojstni dan petek 22. februarja.
Spominski dan Memorial Day, četrtek 30. maja.
Dan ameriške svobode četrtek 4. julija.
Praznik delavstva, Labor Day, ponedeljek 2. septembra
Kolumbov dan sobota 12. oktobra.
Dan premirja, Armistice Day, torek 12. novembra.
Zahvalni dan četrtek 21. novembra.
Božič 25. decembra.

JANUAR

Posvečen Presv. Imenu
Jezusovemu

FEBRUAR

Mesec dela za katoliški
tisk

Novo leto	Torek	1	Petek	Ignacij
Ime Jezusovo	Sreda	2	Sob.	Svečnica
Genovefa	Četr.	3	Ned.	* Blaž
Tit	Petek	4	Pond.	Andrej Korzin
Simeon	Sob.	5	Torek	Agata
* Sv. trije kralji	Ned.	6	Sreda	Doroteja
Valentin, škof	Pond.	7	Četr.	Romuald
Severin	Torek	8	Petek	Janez iz Mate
Julijan,	Sreda	9	Sob.	Ciril iz Aleks.
Pavel, puščavnik	Četr.	10	Ned.	* Školastika
Higinij	Petek	11	Pond.	Lurška M. B.
Arkadij	Sob.	12	Torek	Lincolnov rojstni dan
* Sveta Družina	Ned.	13	Sreda	Katarina
Hilarij	Pond.	14	Četr.	Valentin
Maver	Torek	15	Petek	Faust in Jovita
Marcel	Sreda	16	Sob.	Julijana
Anton, puščavnik	Četr.	17	Ned.	* Silvin
Sv. Petra stol.	Petek	18	Pond.	Simon, škof
Marij in tov.	Sob.	19	Torek	Konrad
* Fabijan in Sebast.	Ned.	20	Sreda	Sadet in tov.
Neža	Pond.	21	Četr.	Irena
Vincencij	Torek	22	Petek	Washingtonov rojstni dan
Zaroka Marijina	Sreda	23	Sob.	Peter Damijan
Timotej	Četr.	24	Ned.	* Matija, apostol
Spreob. sv. Pavla	Petek	25	Pond.	Feliks, papež
Polikarp	Sob.	26	Torek	Matilda
* Janez Zlatousti	Ned.	27	Sreda	Baldomir
Roger, Egidij, Odorik	Pond.	28	Četr.	Roman
Francišek Saleški	Torek	29		
Janez, miloščinar	Sreda	30		
Peter Nol.	Četr.	31		

Nedelje v januarju:

6. Trije modri molijo Jezusa.
13. Prva po razgl. G.: 12 letni Jezus v templju.
20. Druga po razgl. G.: Ženitnina v Kani.
27. Tretja po razgl. G.: Jezus ozdravi gobavca. Baragova Nedelja.

Nedelje v februarju:

3. Četrta po razgl. G.: Vihar na morju.
10. Peta po razgl. G.: Prilika o lju-liki.
17. Prva predpostna: Delavci v vinogradu.
24. Druga predpostna: Prilika o se-jalcu.

MAREC

Posvečen sv. Jožefu

APRIL

Posvečen Kristusovemu
trpljenju in vstajenju

Albin	Petek	1	Pond.	Hugon
Neža iz Prage	Sob.	2	Torek	Frančišek Paveljski
* Kunigunda	Ned.	3	Sreda	Rihard
Kazimir	Pond.	4	Četr.	Izidor
Janez Jožef	Torek	5	Petek	Vincencij Fererški
Pepelnica	Sreda	6	Sob.	Viljem
Tomaž Akv.	Četr.	7	Ned.	* Herman
Janez od Boga	Petek	8	Pond.	Albert
Frančiška	Sob.	9	Torek	Akacij
* 40 mučencev	Ned.	10	Sreda	Apolonij
Sofronij	Pond.	11	Četr.	Leon
Gregorij Veliki	Torek	12	Petek	Žalostna M. B.
Kvat. Evfrazija	Sreda	13	Sob.	Ida
Matilda	Četr.	14	Ned.	* Justin
Kvat. Longin	Petek	15	Pond.	Vel. Anastazija
Kvat. Hilarij in Tacijan	Sob.	16	Torek	Vel. Benedikt Labre
* Patrik	Ned.	17	Sreda	Vel. Anicet
Ciril iz Jeruz.	Pond.	18	Četr.	Vel. Ustanov. presv. Zakram.
Sv. Jožef	Torek	19	Petek	Vel. Leon IX.
Patricij	Sreda	20	Sob.	Vel. Neža Montpel.
Benedikt	Četr.	21	Ned.	* Velikanoč
Lea	Petek	22	Pond.	Epipodij
Irenej	Sob.	23	Torek	Vojteh
* Gabrijel, nadangelj	Ned.	24	Sreda	Jurij
Marijino oznanenje	Pond.	25	Četr.	Marko
Ludger	Torek	26	Petek	Peregrin
Janez Damaščan	Sreda	27	Sob.	Peter Kanizij
Janez Kapistran	Četr.	28	Ned.	* Pavel od križa
Ciril, muč.	Petek	29	Pond.	Peter, muč.
Janez Klimak	Sob.	30	Torek	Katarina Sijenska
* Gvidon	Ned.	31		

Nedelje v marcu:

3. Tretja predpostna: Jezus ozdravi slepca.
10. Prva postna: Hudi duh skuša Jezusa.
17. Druga postna: Jezusovo spreminjenje.
24. Tretja postna: Jezus izžene hudiča.

Nedelje v aprilu:

31. Četrta postna: Jezus nasiti 4000 mož.
7. Tiha: Jezusa hočejo kamenjati.
14. Cvetna: Jezusov vhod v Jeruzalem.
21. Vstajenje Gospodovo.
28. Bela: Jezus se prikaže apostolom.

MAJ

Posvečen Šmarniški
Kraljici

JUNIJ

Posvečen Presv. Srcu
Jezusovemu

Filip in Jakob, apos.	Sreda	1	Sob.	Juvencij
Atanazij	Četr.	2	Ned.	* Blondina
Najdenje sv. križa	Petek	3	Pond.	Marcelin
Monika, Florijan	Sob.	4	Torek	Klotilda
* Pij V.	Ned.	5	Sreda	Bonifacij
Irenej	Pond.	6	Četr.	Norbert
Janez ev. pred lat. vrati	Torek	7	Petek	Filip
Stanislav	Sreda	8	Sob.	Medard
Prik. sv. Mihaela	Četr.	9	Ned.	* Binkoštna
Gregor Naz.	Petek	10	Pond.	Marjeta
Antonin	Sob.	11	Torek	Barnaba, apost.
* Pankracij	Ned.	12	Sreda	Kvat. Janez.
Servacij, Robert	Pond.	13	Četr.	Anton Padovanski
Bonifacij, Viktor	Torek	14	Petek	Kvat. Bazilij
Janez iz La Salle	Sreda	15	Sob.	Kvat. Vid in Modest
Janez Nepomuk	Četr.	16	Ned.	* Benon
Paškal	Petek	17	Pond.	Adolf
Venancij	Sob.	18	Torek	Efrem
* Celestin, Ivo	Ned.	19	Sreda	Gervazij
Bernardin	Pond.	20	Četr.	Sv. Rešnje Telo
Feliks	Torek	21	Petek	Alojzij
Rita	Sreda	22	Sob.	Pavlin
Andrej Bobola	Četr.	23	Ned.	* Agripina
MARIJA POMAGAJ	Petek	24	Pond.	Janez Krstnik
Gregorij VII.	Sob.	25	Torek	Ema, slov. kneginja
* Filip Nerški	Ned.	26	Sreda	Janez in Pavel
Beda	Proš. Pond.	27	Četr.	Vladislav
Avguštin	Proš. Torek	28	Petek	Srce Jezusovo
Magdalena Paciška	Proš. Sreda	29	Sob.	Peter in Pavel, apost.
Vnebohod Gosp., Ivana	Četr.	30	Ned.	* Pavel
Angela	Petek	31		

Nedelje v maju:

5. Druga po Vel. noči: Dobri Pa-stir.
12. Tretja po Vel. noči: Žalost in veselje učencev.
19. Četrta po Vel. noči: Jezus ob-ljubi sv. Duha.
26. Peta po Vel. noči: Jezus uči moliti.

Nedelje v juniju:

2. Šesta po Vel. noči: O prihodu Tolažnikomem.
9. Binkoštna: Prihod sv. Duha.
16. Prva po bink.: Jezusu je dana vsa oblast.
23. Druga po bink.: Prilika o ve-liko večerji.
30. Tretja po bink.: Jezus spreje-ma grešnike.

JULIJ

Posvečen sv. Cirilu in
Metodu

AVGUST

Posvečen Kraljici Nebes
in Zemlje

Sv. Rešnja kri	Pond.	1	četr.	Vezi sv. Petra
Obiskovanje D. M.	Torek	2	Petek	Porcijunkola, Alfonz
Leon II.	Sreda	3	Sob.	Najdenje sv. Štefana
Berta	četr.	4	Ned.	* Dominik
Sv. Ciril in Metod	Petek	5	Pond.	Marija Snežna
Tomaž	Sob.	6	Torek	Spremenenje Gosp.
* Vilibald	Ned.	7	Sreda	Kajetan
Elizabeta Portug.	Pond.	8	četr.	Cirijak
Veronika	Torek	9	Petek	Janez Vianej
7 mak. bratov	Sreda	10	Sob.	Lavrencij
Pij I.	četr.	11	Ned.	* Tiburcij
Janez Gvalb.	Petek	12	Pond.	Klara
Frančišek Solan	Sob.	13	Torek	Janez Berhman
* Bonaventura	Ned.	14	Sreda	Evzebij
Henrik	Pond.	15	četr.	Vnebovzetje D.M. V.Šm.
Karmelska M. B.	Torek	16	Petek	Joahim
Aleš	Sreda	17	Sob.	Hijacint
Kamil	četr.	18	Ned.	* Helena
Vincencij Pavelski	Petek	19	Pond.	Ludvik
Jeronim Emil.	Sob.	20	Torek	Bernard
* Angelina	Ned.	21	Sreda	Ivana Frančiška
Marija Magdalena	Pond.	22	četr.	Marija Sed. Veselj
Apolinarij	Torek	23	Petek	Filip Benicij
Kristina	Sreda	24	Sob.	Jernej, apost.
Jakob apost., Krištof	četr.	25	Ned.	* Ludvik, kralj.
Ana	Petek	26	Pond.	Zeferin
Pantaleon	Sob.	27	Torek	Jozef Kalasan.
* Viktor	Ned.	28	Sreda	Avguštin
Marta	Pond.	29	četr.	Obglavljenje Jan. Krst.
Abdon in Senen	Torek	30	Petek	Roža Limanska
Ignacij Loy	Sreda	31	Sob.	Rajmund

Nedelje v juliju:

7. Četrta po bink: Obil. ribji lov.
14. Peta po bink.: O farizejski pravičnosti.
21. Šesta po bink.: Jezus drugič pomnoži kruhe.
28. Sedma po bink.: Varujte se lažnjivih prerokov.

Nedelje v avgustu:

4. Osmo po bink.: Prilika o krivičnem oskrbniku.
11. Deveta po bink.: Jezus joka nad Jeruzalemom.
18. Deseta po bink.: Prilika o farizeju in cestinarju.
25. Enajsta po bink.: Jezus ozdravi gluhonemega.

SEPTEMBER

Posvečen Mariji Sedem
Žalosti

OKTOBER

Posvečen Kraljici Sv.
Rožnega Venca

* Egidij
Štefan, kralj.
Serapija
Rozalija
Lavrencij Just.
Zaharija
Regina
* Roj. D.M. Mali Šmaren
Peter Klaver
Nikolaj Tolos.
Prot in Hijacint
Marijino ime
Notburga
Povišanje sv. križa
* Marija Sedem Žalosti
Kornelij in Ciprijan
Rane sv. Frančiška
Kvat. Jožef Kupert.
Januarij
Kvat. Evstahij
Kvat. Matej apost.
* Tomaž Vilanov.
Tekla
Marija, Mati milosti
Kleofa
Izak Jogues
Kozma in Damijan
Venceslav
* Mihael nadang.
Jeronim

Ned. 1
Pond. 2
Torek 3
Sreda 4
Četr. 5
Petek 6
Sob. 7
Ned. 8
Pond. 9
Torek 10
Sreda 11
Četr. 12
Petek 13
Sob. 14
Ned. 15
Pond. 16
Torek 17
Sreda 18
Četr. 19
Petek 20
Sob. 21
Ned. 22
Pond. 23
Torek 24
Sreda 25
Četr. 26
Petek 27
Sob. 28
Ned. 29
Pond. 30
31

Torek Remigij
Sreda Angeli Varuhi
Četr. Mala Terezija
Petek Frančišek Asiški
Sob. Placid
Ned. * Bruno
Pond. Kraljica sv. Rož. Venca
Torek Brigita
Sreda Dionizij
Četr. Frančišek Borgia
Petek Materinstvo Marijino
Sob. Maksmilijan
Ned. * Edvard
Pond. Kalist
Torek Terezija
Sreda Hedviga
Četr. Marija Marjeta
Petek Luka, evang.
Sob. Peter Alkant.
Ned. * Janez Kancij
Pond. Uršula
Torek Kordula
Sreda Klotilda
Četr. Rafael nadang.
Petek Krizant in Darija
Sob. Evarist
Ned. * Kristus Kralj, Florence
Pond. Simon in Juda apost.
Torek Evzebija
Sreda Alfonz
Četr. Volbenk

Nedelje v septembru:

1. Dvanajsta po bink.: Prilika o usmiljenem Samarijanu.
8. Trinajsta po bink.: Jezus ozdravi deset gobavcev.
15. Štirinajsta po bink.: Nihče ne more dvema gospodoma služiti.
22. Petnajsta po bink.: Jezus obudi mladeniča v Najmu.
29. Šestnajsta po bink.: Jezus ozdravi vodeničnega.

Nedelje v oktobru:

6. Sedemnajsta po bink.: Največja zapoved.
13. Osemnajsta po bink.: Jezus ozdravi mrtvoudnega.
20. Devetnajsta po bink.: Prilika o kraljevi ženitnini.
27. Dvajseta po bink.: Jezus ozdravi sina kr. oskrbnika.

NOVEMBER

Posvečen molitvam za
naše rajnke

DECEMBER

Posvečen Brezmadežni in
Detetu Jezusu

Vsi sveti	Petek	1	Ned.	* Natalija
Verne duše	Sob.	2	Pond.	Bibijana
* Hubert	Ned.	3	Torek	Frančišek Ksaverij
Karol Boromej	Pond.	4	Sreda	Barbara
Emerik	Torek	5	Četr.	Sava
Leonard	Sreda	6	Petek	Nikolaj
Engelbert	Četr.	7	Sob.	Ambrož
Godfrid	Petek	8	Ned.	* Brezmadežna
Teodor	Sob.	9	Pond.	Levkadija
* Andrej Avel.	Ned.	10	Torek	Melhijad
Martin, škof	Pond.	11	Sreda	Damas
Martin, papež	Torek	12	Četr.	Najdenje trup. sv. Franč.
Stanislav	Sreda	13	Petek	Lucija
Jozafat	Četr.	14	Sob.	Konrad
Albert Veliki	Petek	15	Ned.	* Kristijana
Gertruda	Sob.	16	Pond.	Evzebij
* Gregorij čudodel.	Ned.	17	Torek	Pelagija
Oton	Pond.	18	Sreda	Kvat. Gracijan
Elizabeta Ogrska	Torek	19	Četr.	Nemezij
Feliks Val.	Sreda	20	Petek	Kvat. Liberat
Darovanje D. M.	Četr.	21	Sob.	Kvat. Tomaž apost.
Cecilija	Petek	22	Ned.	* Zenon
Klemen	Sob.	23	Pond.	Viktorija
* Janez od križa	Ned.	24	Torek	Sveti večer
Katarina	Pond.	25	Sreda	Božič
Silvester	Torek	26	Četr.	Štefan
Virgilij	Sreda	27	Petek	Janez evang.
Rufus	Četr.	28	Sob.	Nedolžni otročiči
Saturnin	Petek	29	Ned.	* Tomaž Mor
Andrej apost.	Sob.	30	Pond.	David
		31	Torek	Silvester

Nedelje v novembru:

3. 21. po bink.: O neusmiljenem hlapcu.
10. 22. po bink.: Bogu, kar je božjega.
17. 23. po bink.: Jezus obudi Jairovo hčer.
24. 24. po bink.: Jezus napove razdejanje.

Nedelje v decembru:

1. Prva adventna: Znamenja na nebu.
8. Druga adventna: Kristus pošlje učence.
15. Tretja adventna: Pričevanje Janeza Krstnika.
22. Četrta adventna: Janez Krst. pripravlja pot Jezusu.
29. Ned. med osmino: Simon pre-rokuje.

VOJNI MATERI

Vojna!

“Japonci napadli Pearl Harbor.” “Nemčija napovedala USA vojno.” — “V vojni smo.”

Tako je 7. decembra 1942 nenadoma zabrnelo po celi državi po vseh telegrafičnih in telefoničnih žicah, da so bile žareče vroče od prenapetosti.

Na vseh radio postajah samo ena govorica: — vojna!

Naslovne vrstice vseh časopisov z največjimi črkami, vse — vojna!

Po celi državi vse govori samo eno — vojna!

In zavalovila je cela mogočna država kot visoko morje ob orkanu. Kakor kadar ob začetku delavnega dne švigne električna iskra v mogočne Disseldorferjeve motorje po mogočni tovarni jeklarni in požene tisoče in tisoče strojev od največjega do najmanjšega, tako je ta novica planila v našo državo in pognala ves državni ustroj od predsednika do zadnjega klerka, ves privatni ustroj, vse naše javno in privatno življenje, vso

industrijo, vso trgovino, ves denarni trg, vse sloje, vse starosti, vse, prav vse samo za eno — vojna!

Milijone glav se je strnilo samo v eni misli — vojna!

Milijone rok se je zganilo samo v eno delo — vojna!

Vojna je čas žrtev, združenih žrtev, skrajnih žrtev. Zato vsi in vse samo za eno — vojno!

In začelo se je delo, začele so se žrtve, velike žrtve milijonov, žrtve v najrazličnejših oblikah. Vsak, vse, vsak po svoje. Žrtve! Žrtve! Žrtve! — Vojna!

In začela so se tudi poročila o teh žrtvah, najrazličnejša poročila o najrazličnejših žrtvah, od najrazličnejših plasti ljudstva, najpodrobnejša, kar najtočnejša. Narod potrebuje bodrila, potrebuje navdušenja. Vojno razpoloženje se mora ustvariti v ljudstvu. Srca se morajo pridobiti, da se bodo odprli žepi, da se bodo zganile roke v pridnejše delo, da bodo vse glave mislile, vsi jeziki govorili, vsa srca čutila samo eno — vojna!

Zato so se začela deliti radodarno tudi priznanja, pohvale, odlikovanja ne levo na desno. Vojna!

— — —

“Vojna!” “Domovina je napadena. Svoboda, naš najdražji biser, je v nevarnosti! Sovražnik nas je napadel, da ga nas oropa!”

Ta vest, ta zavest je butnila z veliko in mogočno silo v našo mladino v vojnih letih starosti.

In zavalovilo je med njo. Mlada srca so se zganila. Hrabrost, junaštvo, pripravljenost tudi umreti za domovino, vse, preje nepoznano v mladih lahkomišljenih srcih, ne občuteno, je šinilo v ta srca kot mogočna električna iskra v Disseldorferje po tovarnah. Pa so se zganile mlade mišice, roke so se stisnile v pest. Vojna, toda še bolj — zmaga! Zmaga mora biti naša! Ne bojo nas! Ne bomo sužnji nikomur! Nikdar! Mi smo tukaj!

In milijoni so hiteli v rekrutne pisarne, od tod v vojašnice in kampe, in od tod na bojne poljane, in od tod v bojne fronte sovražniku nasproti. In začel se je boj. Vojna! Začel se je boj ne na eni fronti, ne v domači zemlji, po celem svetu. Po zraku, po vodi, pod vodo hite tisoči in tisoči, da, milijoni naših vojakov v fronte na tisoče in tisoče mil oddaljene otoke, v tisoče in tisoče mil oddaljene dežele in države, po celem svetu. Topi so zagnali, strojne puške so zaragljale, bombe so začele padati. Bitka za bitko. Napad za napadom. Naskok za naskokom. In to noč in dan, neprestano, povsodi, in to že tri leta.

In začele so se žrtve, za nas doma nepojmljive in nepoznane, žrtve naše mladine, nadčloveški na-

pori, težko delo, neizmerno trpljenje telesa, duha in srca. Ameriška kri je začela teči, teči v potokih,

“da b' gnala mlinске kamne tri.”

Začela je teči ne na domači zemlji, ki bi jo pila hvaležno in jo posvetila, začela je teči po tujih deželah, po celem svetu. Povsodi v glavnem boj proti nam, proti naši državi, proti naši svobodi in naši veličini. Zato žrtve, žrtve, žrtve, skrajne žrtve naše mladine, naše vojske.

In tudi o teh žrtvah poročila po vseh časopisih, po vseh radio postajah. Imena in slike žrtev, imena in slike odlikovancev. Vsepovsodi pohvale, odlikovanja, priznanja za te žrtve. Prav! Zaslužene so. Vse je še veliko premalo, je nič v primeri z žrtvami. Beseda, pisana ali govorjena, najizbranejša besede v priznanjih, pohvalah, odlikovanjih, vse veliko premalo. Vsi križci, vse medalje, vse zvezde, vse tako malo, tako premalo, da, tako nič v primeri z ogromnostjo žrtev, truda in trpljenja naših vojakov, naše vojske.

Vojna — čas neizmernih žrtev za vojsko.

— — —

Vojna!

Pa še nekam je butnila ta strašna vest 7. decembra 1942, butnila z najstrašnejšo, najbolj bolečo silo in tam zavalovilo milijone src naše države, zavalovilo v strahu in grozi, zavalovilo za največje žrtve za vojno, za zmago, najbolj boleče žrtve, težke žrtve, v glavno silo, če hočemo zmago, če hočemo vstrajnega, hrabrega, skrajno požrtvovalnega bojevanja te vojne, v glavni arzenal za najglavnejše orožje, orožje, ki je edino nepremagljivo, ki edino more in bo izbojevalo zmago. Kot mogočna

električna sila je šinila mogočna sila v te milijone src po naših hišah, po naših družinah.

In da se je ta sila zganila, ni bilo treba ne navduševalnih časni-karskih člankov, ne dolgih govorov agitatorjev po radio postajah.

Ni bilo nikakih poročil, nikakih statistik, saj jih tudi ni mogoče dobiti. Te žrtve so skrivne, so tihe, so skrite po naših hišah.

Te žrtve se ne dajo stisniti v kake, še večje statistike. Prevelike so.

Te žrtve se ne dajo izraziti s številkami. Preko številčk gredo. Neštevilne so.

Te žrtve se ne dajo izmeriti ne v jardih, tudi v miljah ne. Preogromne so.

Te žrtve se ne dajo razdeliti po letih, ne po mesecih, niti po urah, da celo ne po minutah. Trajne so. Stalne so. Dan in noč, vsako minuto, vsak trenutek trajajo.

Da, kdo naj o njih poroča? Kdo jih pozna? Kdo jih more preceniti? Kako? S peresom? Nepopisne so. Z besedo? Neizrekljive so.

Ta mogočna sila s tolikimi in tako velikimi žrtvami za vojno, za našo zmago, brez katerih vojna ni mogoča, še manj mogoča naša zmaga, si ti — NAŠA VOJNA MATI.

— — —

Vojna! Ta strašna beseda je butnila z največjo silo ob milijone materinskih src — mater naših vojakov in jih pretreslo do dna.

Vojna! Ta beseda je padla na milijon materinskih src po državi s toliko težo, da bi jih strlo, ko bi ne bila tako močna v svoji materinski ljubezni, pa tudi v toliki ljubezni do domovine, v toliki ljubezni do njene svobode.

Vojna! — S solznimi očmi materinske ljubezni si pogledala svojega sina, svojo hčer, svoje dete, življenje tvojega življenja, punčico tvojega očesa, srce tvojega srca. Tvoje vse ti ji na svetu. In začutila si, kakor da se pogrezaš v globino. Začutila si, kakor da umiraš. Začutila si, kot da te je zadela granata, bomba, da si ranjena, da krvaviš, da umiraš. Vse, vse si ti takoj takrat začutila v svoji duši, kar se zna, se morda bo zgodilo s tvojim otrokom. Vse grozote, vse trpljenje, vse žrtve, — celo smrt, vse, vse je že takrat začutilo in pretrpelo tvoje materinsko srce.

— Prve in največje in najtežje naših skupnih žrtev za vojno, za zmago.

In potem?

Delavec v vojni industriji ima svoj počitek. Klerk v pisarni ima svoj oddih. Voditelji vojne in del za vojno, imajo svoje počitnice. Še celo mrtvi stroji po tovarnah se ustavijo saj za

kratek čas, za gotove ure, da se popravijo, da se namažejo, da lažje teko, da hitreje delajo.

Ti pa, vojna mati?

Ne! Tvoje žrtve pa ne poznajo počitka, ne poznajo oddiha, ne poznajo počitnic, jih ne moreš odložiti niti za uro, kaj za dan? Niti za minuto, niti za trenutek. Za te je ves čas od 7. decembra 1942 samo ena žrtev, neizmerna žrtev, nepojmljiva žrtev, pa skrita, tiha žrtev.

Vojna!

Zatrepetalo je tisti trenutek tvoje srce, ko si prvič slišala to strašno besedo in srce se ti je pogreznilo v morje bridkosti.

Pa, ali smeš svojo bolečino srca pokazati, da si tako poiščeš saj kapljico tolažbe?

Naj ve za njo tvoj sin vojak?

Ne! Ne sme! Kako?

V vojno gre. Korajžen in navdušen mora oditi. Bodrila potrebuje.

Pa si potisnila s silo to svojo bolečino nazaj v srce. Sama jo moraš trpeti in iztrpeti. Žrtev! Žrtev! Velika žrtev! Samo ti, vojna mati, jo poznaš.

Naj jo ve javnost?

Ne! Ne sme! Kako?

Za svobodo domovine gre. Vse mora biti navdušeno, vse z veseljem prinašati ogromne žrtve. Potrebuje bodrila. Navdušenja. Naj ga mu ti pokaziš svojimi tožbami? Ne! Bolečina mora nazaj v dno srca. Sama jo moraš trpeti in iztrpeti.. Žrtev! Žrtev! Velika žrtev! Samo ti, vojna mati, jo poznaš.

Pišeš sinu vojaku v fronto. Beseda za besedo teče izpod peresa na beli papir pisma iz srca, iz tistega srca, ki je tako polno bolečine, tako razboljeno. Pa ti ta bolečina sili pod pero na papir. Tako bi bila potrebna olajšave, da poveš sinu, kako ti je hudo zanj, kako te skrbi, kako te boli. Ne! Ne sme niti pikica na "i" izdati sinu to bolečino.

Tam Bog ve kje bo ležal smrtno utrujen, morda ležal na mokrih tleh, morda v snegu, morda v tropični vročini. Po celodnevnem, morda več dnevnem bojevanju, po nadčloveških naporih na fronti, si bo v počitku, spanju nabiral novih sil za nove napore, nove žrtve. "Pismo!" se mu bo reklo. Kot bi električna sila

švignila v njegova mišice, bo skočil na noge, sprejel pismo. "Mati!" bo dejal. Vsi napori, vse žrtve, vse bo pozabljeno tisti trenutek. "Mati piše." Naj mu zdajle njeno pismo s poročili o njeni bolečini doma, o njenih žrtvah doma, zagreni njegovo težko življenje? Njegove žrtve? Kako naj to more? Ona, njegova mati? Sin bo prečital njeno pismo, tako polno materinske ljubezni, katero zna prav ceniti še le sedajle, v tem trenutku. Kaj naj mu piše? Kaj drugega, kakor samo to in tako, da ga bo razveselilo, navdušilo, mu vlilo v njegovo srce novo navdušenje, v njegove mišice nove sile za žrtve, za bojevanje — za domovino. In tako more materina bolečina nazaj v srce. Ne sme pod pero. Ne! Ne sme! Sama jo mora trpeti in sama iztrpeti. Žrtev! Žrtev! Velika žrtev! Samo ti, vojna mati, jo poznaš.

In tako, vojna mati, more kdo na galone zmeriti ocean tvojih skrivnih materinih solza, ki jih pretočiš skrivaj, sama? More kdo sešteti tvoje prečute noči, dolge nočne ure brez spanja, katerega ti odganja skrb za sina vojaka?

Vojna mati, tvoje žrtve za domovino so neizmerne!

Poleg vsega tega pa še tvoje molitve. O, da, zlasti tvoje materine molitve! Kdo zna tako vroče, tako prisrčno, tako proseče moliti, kakor znaš ti?

Sin, hči na fronti. V vedni smrtni nevarnosti. Daleč, daleč od tebe. Toda eno veš: Bog je nad njim s svojo očetovsko roko. Mati Marija je tam pri njem kot njegova druga mati, kateri si ga izročila že zdavno. Samo onadva ga moreta podpirati, ga hrabriti, pa ga tudi varovati in rešiti in ti ga zdravega pripeljati nazaj. Pa beži tvoja duša tja k Bogu. Beži tja k Mariji. Svete maše. Lučke pred Marijo. Molitve in molitve in zopet molitve. "Bog, tvoj je! V Tvoje roke ga izročam!" kriči k nebu tvoja izmučena duša. "Marija, Tvoj je! Ti si mu druga Mati. Tebi ga izročam", kriči stiskano srce. "Čuvaj ga! Reši ga! Pripelji mi ga zdravega nazaj!"

Žrtve! Žrtve! Velike žrtve! Mogočni arzenal najboljšega orožja za — zmago.

Zmaga!

Kako bo završalo po celi državi! Vse bo vriskalo. Vse bo pelo. Vse bo trobilo. Zvonovi bodo zvonili. Godbe bodo igrale. Raketi bodo pokali. In kako bi ne? Zmaga! Konec vojne. Konec žrtve in naporov. Konec dela za vojno, samo za vojno. Konec more, ki je tlačila celo državo do presedanja.

Zmaga!

Tudi ti, vojna mati, se je boš zveselila. Kako bi se je ne? Tvoja ljubljena domovina je slavno zaključila novo veliko poglavje svoje zgodovine.

Vendar!

Iz vseh bojnih poljan se bodo vračali naši vojaki. Vse jih bo veselo. Vse jih bo pozdravljalo in proslavljalo. Ti pa? Da, zmaga. Tvoje žrtve za njo se ne bodo končale. Na levi in desni boš videla srečne matere, ki bodo objemale svoje sinove, ki se bodo srečno vrnili. Tvoj sin pa? Nikdar več ga ne boš videla. Bog ve, kje na svetu je obležal na fronti.

Kolika nova bolečina za te! Nove žrtve! Ga boš mogla kedaj pozabiti? Kako? Mati si mu. Do svoje smrti boš mislila nanj, jokala in žalovala za njim. Vse druge žrtve v celi državi za vojno in zmago bodo nehale. Tvoje žrtve se bodo z zmago povečale. Do smrti jih boš nosila.

Morda, vojna mati, ti bo pa tvoj sin prišel iz vojne domov živ. Kako težko ga boš pričakovala. Prišel bo. Pa, kako grenko srečanje! Brez roke, ali obeh rok, brez noge, ali obeh nog, mogoče drugače pohabljen. Imaš ga zopet doma živega. Toda tvoje največje žrtve za zmago domovine se bodo še le začele. Zmaga! Toda dokler boš živa, dokler bo živ tvoj sin, vse tvoje, vse njegovo življenje do smrti bo samo ena velika žrtev, ne-prestana žrtev za zmago domovine.

— — —

Velike so vidne, materijelne žrtve cele države, vseh državljanov za vojno, za zmago. Velike so žrtve naših vojakov na bojnih poljanah. Toda tvoje žrtve, vojna mati, so največje.

To je naša vojna mati.

— — —

In med temi milijoni vojnih mater države si tudi ti — slovenska ameriška vojna mati. Med temi neizmernimi žrtvami za našo domovino, so tudi tvoje žrtve, nič manjše, nič lažje, nič manj jih je, kot vseh drugih mater.

— — —

Od prvega tvojega koraka v to novo našo domovino, ali ni bilo vse tvoje življenje samo ena velika žrtev? Samo ena bolečina? Samo eno trpljenje?

Nova domovina je sprejela tebe in tvojo družino ljubeznivo. Odprla ti je vse zaklade svojih materijelnih in duhovnih dobrin, svobode. Dobra je bila do tebe in tvoje družine.

Toda ali ti je to dala zastonj? Ne! Stoterno si ji vse plačala. Žulji in srage tvojega moža, tvoje veliko in trdo delo doma, tvoja vzreja in vzgoja družine, vse samo za blagor, za dobrobit nove domovine. Samo s trnjem je posuta vsa tvoja ameriška pot življenja do danes. Ljubezen si dala za ljubezen.

In zdaj? Kot zdrava korenina si rodila zdravega krepkega sina, ga dobro, z veliko skrbjo, z velikimi žrtvami vzgojila in ga sedaj dala svoji novi domovini kot vojaka. Tvoja žrtev, slovenska ameriška vojna mati. Velika žrtev.

So sedaj tvoje žrtve manjše kot drugih vojnih državnih mater? So lažje? Ne! Večje so. Tvoje plemenito, čuteče slovensko srce, tvoja mila slovanska čuteča narava, ali jih ne občuti bolj kot druge matere, v večji meri? z večjo bolečino? Brez dvoma.

— — —
“Foreigners”.

Kaj “foreigners”? Kdo “foreigners”? Morda zato, ker se ime končuje na “ič,” na “šek,” ker je slovansko?

Kaj ime? Srce! Srce! Duša! Žrtve!

Poglejte v vrste milijonov ameriških vojakov! Morete razločiti vojaka z imenom na “ič” od vojaka z imenom na “son”?

Poglejte potoke krvi ameriških vojakov, ki teče po bojnih

poljanah! Morete razlociti kri vojaka z imenom na "ič" od krvi vojaka na "son"?

Ne! Ena kri teče — ameriška kri! Ena je duša vojske — ameriška! Ene so žrtve — ameriške!

Ene so, pa tudi velike žrtve vojnih mater — žrtve — ameriške vojne matere!

— — —

Zato:

AMERIŠKA SLOVENSKA VOJNA MATI! TEBI JE POSVEČEN LETOŠNJI "SLOVENSKI KOLEDAR AVE MARIA." TEBI IN TVOJIM ŽRTVAM POJE SLAVOSPEV LJUBEZNI IN HVALEŽNOSTI IN PRIZNANJA. TEBI SE KLANJA.

P. K. ZAKRAJŠEK.

TURŠKI ČASI

Bitka pri Nikopolju 1396.

NAŠ slovenski narod doma gre prav kar skozi strašno trpljenje, katerega pa, — kakor vsa znamenja kažejo, — s koncem te vojne ne bo še konec. Vse kaže, da se bo njegovo največje trpljen takrat še le začelo. Grčija nam to kaže.

Po vsem tem so nekateri med nami že začeli obupovati nad obstojem slovenskega naroda. "Saj ni mogoče, da bi tako majhen narod mogel vse to prenesti in obstati. Konec njegov je tu." Tako žalostni in prestrašeni govore.

Da ta nevarnost obstoji, se ne da tajiti. Vendar, ali je pa res tako obupno?

Na to vprašanje nam pa daje jasen odgovor naša narodna zgodovina. Saj ni prvič v tolikih težavah in v tolikem trpljenju. Vsak kamenček zemlje je oškropljen s slovensko krvjo in solzami, in sicer ne enkrat, temveč večkrat. Naša narodna zgodovina nam poroča, da je šel naš narod skozi najmanj tri take, ali morda še hujše

Kalvarije. Tudi takrat so že obupavali nad obstojem naroda in dvomili, če se bo ohranil, če ga njegovo veliko trpljenje ne bo uničilo.

Ena izmed takih strašnih dob slovenske zgodovine so slovenski takozvani "turški časi". Ko smo bili še doma majhni, so nam naši stari očetje ob zimskih večerih za pečjo vedeli toliko strašnega povedati, da so se nam ježili lasje na glavi.

V našo sedanjo tolažbo in v zaupanje v болоčnost slovenskega naroda naj letošnji koledar AVE MARIA samo v kratkih potezah pokaže podobno dobo slovenskega trpljenja iz "turških časov". In ti "turški časi" niso trajali samo nekoliko let, tudi ne samo nekoliko desetletij, temveč tri sto let, med katerimi jih je bilo sto posebno hudih, težkih in strašnih. Pa je narod vse prestal, vse prebolel, da, se še pokrepil in se ohranil.

Slovenski zgodovinar, kanonik Dr. Gruden, piše v svoji "Zgodovini slovenskega naroda" o teh

časih: "‘Turška sila’, kako velik del slovenske zgodovine izražajo te besede, s krvjo in solzami pisane zgodovine. Skoraj tri sto let so morale naše dežele vzdržati silovite navale divjih Turkov, ki so jih s svojimi četami poplavljali skoraj leto za letom, požigali in oplenili, kar so mogli zaseči, in neštete množice prebivalstva odvedli s seboj v sužnost."

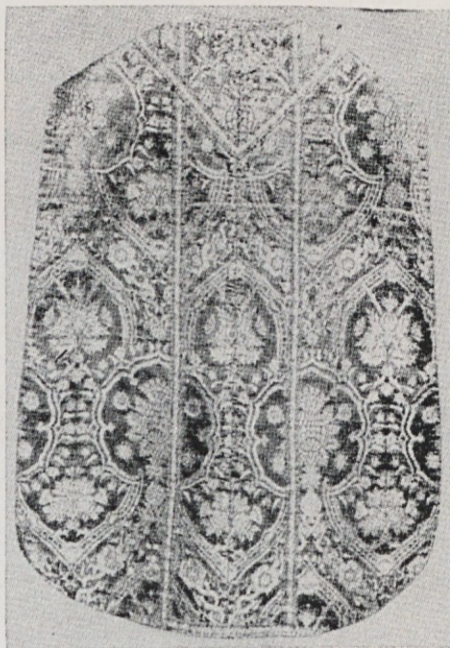
Tu naj navedemo samo glavne in največje vpade Turkov v Slovenijo in samo največje trpljenje naroda takrat.

* * *

Turški vpadi v Slovenijo so se začeli 1396. Takrat je šla velika križarska vojska iz cele Evrope nad Turka, da reši Evropo pred strašno nevarnostjo, ki ji je pretila od Turkov, ki so prodrli že v Bolgarijo in silili dalje proti našim krajem. Udeležili so se je tudi Slovenci pod vodstvom celjskega grofa Hermana. 28. septembra 1396 se je bila glavna bitka med krščansko in turško vojsko pri mestu Nikopolju. Zmaga se je že nagibala na krščansko stran. Toda v odločilnem trenutku je prišel Turkom na pomoč srbski knez Stjepan Lazarevič in odločil zmago za Turka. Krščanska vojska je bila popolnoma potolčena in uničena. S to zmago je bila prva žalostna stoletna usoda Jugoslovanov odločena. Sultan Bajazet je začel prodirati dalje proti zapadu. Baje se je zaklel, da ne bo preje miroval, dokler njegov konj ne bo zobal ovsu z oltarja sv. Petra v Rimu. Kakor strašna povodenj so se njegove čete razlile po celi Hrvatski in prodrle na šta-

jersko v Ptujski okraj. Ptuj je bil nezavarovan. Takrat so slovenske dežele prvič občutile turško divjost. Mesto Ptuj so požgali in oropali, kakor tudi celo okolico. Nad 16.000 mož, žena in otrok so odpeljali s seboj v sužnost, in toliko, morda še več, doma pomorili in poklali.

9. oktobra 1408 so vdrli Turki v Belo krajino in jo popolnoma opustošili. Zopet so na tisoče ljudi pobili, na tisoče jih odpeljali v sužnost in vse vasi požgali.

Mašni plašč

narejen iz plašča turškega paše Hasana, ki je bil 1593. pri Sisku premagan in tam ubit. Hranijo ga v stolnici v Ljubljani. Dolga leta se je rabil vsako leto 22. junija pri maši v spomin zmage pri Sisku. Da bi se pa ne izrabil, ga sedaj ta dan samo izpostavijo.

Sličen roparski napad se je zgodil tudi leta 1411, ko so požgali Metliko in Črnomelj. Zopet so na stotine ljudi pobili in stotine odpe-ljali v sužnost.

Večji roparski turški pohod, kakor omenjena dva, se je zgodil 1415. Bosenski vojvoda Hrvoje se je hotel polastiti Bosne in juž. Dalmacije. V ta namen se je zvezal s Turki, ki so po velikonoči le preradi prišli in se razlili po celi Hrvatski na Ogrsko do Blatnega jezera. Od teh so se ločile manjše čete Turkov in plenile po Prekmurju in štajerskem, zlasti okrog Celja. En njih oddelek je prekoračil Koplo pri Vinici in drvil čez že opustošeno Belo krajino na Kočevje, od tod skozi Ribnico proti Ljubljani, ki je tedaj prvikrat okusila na strašen način turško divjost.

Vsi popisani pohodi Turkov so bili pa šele prvi obiski neljubih gostov; bili so to poizvedovalni pohodi, ki so jim služili v to, da bližje spoznajo kraje in ljudi, kjer so si pozneje tolikrat poiskali sužnov in drugega plena. Strah in trepet je prešinil vse slovensko ljudstvo, ko se je zavedlo strašne nevarnosti.

Z letom 1469 se pa prične doba vsakoletnih turških napadov, ki so z malimi krajšimi presledki trajali vse do l. 1509. Pri vseh teh napadih Turki niso imeli namena si osvojiti nove zemlje, tudi ni šlo za redna vojna podjetja na ukaz Sultanov, ampak le za roparske pohode večjih ali manjših turških tolpe, ki so preko Save vdirali na Hrvatsko in od tam v Slovenijo, da si poiščejo plena in nasitijo svojo

krvoločnost.

Maja 1469 je vdrl paša Ezebeg iz Bosne na Hrvatsko, od tu skozi Modruš preko Kolpe na Kranjsko. Na binkoštno nedeljo se utabore Turki pri Metliki in ves teden divjajo po okolici. Mesto Metlika je bilo popolnoma razdejano. Potem dero Turki preko mesta Kočevje, katero požgo, proti Ljubljani in zažgo šenklavško cerkev. Druge trume dirjajo preko Žužemberka in drugi preko Kostanjevice in se utabore na šentjernejskem polju. Kranjski stanovi so hitro organizirali pomoč. Toda prišla je prepozno, ko so Turki že oddivjali nazaj preko Kolpe na Hrvatsko. Ko so prišli do Kolpe, je bila zelo narastla. Ker niso mogli nalovljenih sužnov spraviti preko reke, so v Vinici vse pobili, nad tisoč ljudi.

Isto leto so Turki še opetovano plenili po naših krajih. Meseca junija so divjali po Krasu in na Goriškem. Vsa pokrajina do Piave je bila uničena in požgana in vse ljudstvo ali pobito, ali pa odpeljano v sužnost na Turško. Nad enajst tisoč jih je bilo odpeljanih.

Koncem leta, ko je že zmrzovalo, so Turki iznova prihruli v deželo na Dolenjsko, v Krško okolico in Savinjsko dolino, katero so oropali tja do Celja. Vse vasi, vsi trgi, vse je bilo požgano in uničeno in vse ljudstvo pobito, ali odpeljano v sužnost. Nad 20.000 ljudi so odpeljali in še več kot toliko pobili. Papež Pavel II. je razglasil poseben odpustek za vse, ki bi šli branit Metliko in Slovensko krajino.

Leto 1471 je bilo strašno leto za ubogo Slovenijo. Poveljnik Ezen-

**Sultan Mohamed II.
premagani v Belgradu pod
vodstvom frančiškana sv.
Janeza Kapistrana.**

beg je udrl v Slovenijo s 15.000 konjeniki. Nad 20.000 Slovencev so odpeljali na Turško. Toda po nekaj tednih so se vrni in ropali dalje proti Ljubljani. Iznova so odpeljali trume sužnov in še večje trume pobili.

Na binkošti isto leto so pridivjali iznova s 16.000 konjeniki preko Vinice v Belo Krajino. Utaborili so se pri Rašici. V torek zjutraj so bili že v Ljubljani. Toda meščani so bili opozorjeni o pravem času in se zaprli v mesto. Turki so videli, da mesta ne bodo premagali, pa so divjali dalje proti Kranju, požgali škofjeloški samostan in Velesovo in redovnice odpeljali v turške hareme. En oddelek je udrl

preko Kamnika v Celje, drugi pa je moril in klal po Dolenjskem. Premagali so Stično in menihe privezali konjem za rep in jih vlekli za seboj. Korošci so prišli na pomoč Kranjcem, toda prepozno, ko je sovražnik že uničil vse in odhiti s plenom in sužni preko Kolpe na Hrvaško. Kakor pove poročilo o tem vpadu, so odpeljali zopet nad devet tisoč Slovencev in še več jih pobili.

Prav v istem času je oddelek turške vojske udrl zopet na Goriško in poklal, kar je še bilo živega in sežgal, kar je bilo celega.

V naslednjih letih so bili Turki redni vsakoletni gostje na Kranjskem. Marca 1472 so pridrli na Notranjsko in zažgali Cerknico. Posebno so divjali okrog Loža. Pred Ljubljano so se utaborili pri sv. Krištofu. Toda puške z ljubljanskega gradu so jih pregnale od mesta. Strašno sta pa trpeli Goriška in Furlanija, od koder so jih novih 10.000 odpeljali.

1473 je veljal turški napad zlasti Koroški. Turki so blizu Novega mesta ujeli Korošca Mihaela Cvitarja in ga primorali, da jim je bil kažipot na Koroško. Divjali so skozi Mirno peč, Trebnje mimo Ljubljane, čez št. Jurij, Kokrsko sedlo in prišli v Kaplo. Strašno je bilo divjanje Turkov na Koroškem. Gotovo je, da so nad 35.000 ljudi odpeljali iz Koroške v sužnost in toliko pobili. Vsa Koroška je bila opustošena.

Kako strašni in usodni časi so bili takrat za Slovence, kako živo so vsi čutili, da gre za njihov obstoj, in da jim skoraj bije zadnja ura

narodnega obstoja, priča obupna prošnja za pomoč, ki so jo kranjski deželni stanovi 1474 naslovili na papeža Siksta IV. "Sveti oče", tako pišejo, "kot vaše revne zapuščene in izdane ovčice pribežimo k vam, polni zaupanja in ljubezni . . . Turški sovražnik je osemkrat pridrl v našo deželo, jo požgal in tako opustošil, da se mora smiliti Bogu. Kaj nas pa čaka, ako nam še sedaj kristjani ne pridejo na pomoč? Nič

začrtano v našo zgodovino. Sedaj je bila ta, sedaj ona slovenska dežela glavno pozorišče turške divjosti. Vsi napadi so bili tako uničevalni, silni in krvavi, kakoršnih ni bilo z lepa poprej.

Leta 1475 so pridrli Turki na Štajersko in divjali po Dravskem polju. Pri Sotli so jih napadli Kranjci pod vodstvom slovenskega plemiča Ludvika Kozjaka, pa so bili popolnoma potolčeni, ker jih

Sultanov šotor v vojnem taboru.

drugega, da se bomo morali . . . vzdigniti in zapustiti deželo. Pa kje bo ta revna in preganjana množica našla zavetja in živeža? Kdor ni sam izkusil in videl bridkosti, se mu ne da opisati niti s pismom, niti z zgovornimi besedami. Kdor je pa videl tisočero silo, bridko vpitje, veliko trpljenje in jok ubogih ujetih kristjanov te dežele, . . . ta je pač ganjen žalosti in usmiljenja..."

Leta po 1473. pa do 1509. zaznamujejo višek turške sile. Vsako izmed njih je s krvavimi črkami

je bilo premalo. Turki so divjali preko Kranjske zopet na Koroško. Toda Korošci so dobro zavarovali prelaze čez Karavanke in Turki niso mogli v deželo. Toliko hujše so pa zato divjali potem po celem Kranjskem. Več kot celi mesec dni so divjali po deželi, klali, požigali in plenili, lovili sužne in jih odpeljavali na Turško.

Leta 1476 so pridrli Turki preko Brežic v Novo Mesto, od tod čez Bloke, Cirknico, Postojno, Vipavsko dolino na Goriško. Najsamost-

nejše vasi so videle Turka in okusile njegovo grozovitost. Ko so tu vse oropali in požgali, ljudstvo, kar so ga zasegli, pobili ali odpeljali v sužnost na Turško, so divjali zopet na Štajersko in plenili do Rogateca. Vdrli so zopet na Koroško. To leto je bilo najstrašnejše leto v vseh teh "turških časih", tako strašno, da si mi sedaj tega niti daleč ne moremo predstavljati. Skoraj celo leto ni bilo miru. Zopet in zopet so prihajale tolpe in klale in požigale. Strašna so bila tudi leta od 1477. do 1493. V celi Sloveniji skoraj ni bilo več ne vasi, še manj pa hiš. Tisti, ki so se rešili v gore, gozdove in votline, so preživeli strašne čase. Na tisoče in tisoče so jih zopet poklali, druge odpeljali v sužnost.

O turškem vpadu leta 1480. piše kronika sekovske župnije: "Cerkve so spremenili v hleve, kjer so plesali in počenjali najostudnejše razuzdanosti. Duhovnike so sežigali žive, jih utapljali in drugače morili. Nad 500 so jih odpeljali v sužnost. Novorojeno deco so materam trgali z naročja, morili in metali čez plotove. Veliko lepih deklet so odpeljali v težko sužnost. Nedolžne otročiče so basali v luknjaste vreče, da so skozi te luknje molili glave in strašno ječali, da je bilo groza. Kar je bilo močnih ljudi, so jih odgnali, slabotnejšem glave odsekali, ali jih utopili."

V teh strašnih časih je pa leta 1480. zadela ubogi narod še druga strašna nesreča. Nepokopana trupla pomorjenih ljudi in mrhovina pobite živali, je okužilo ozračje, da se je pojavila strašna kuga, ki je

pomorila še več ljudi kakor Turki.

Naslednje leto se je pa pridružila tem strašnim nesrečam še nova. Neizmerna množina kobilic se je naenkrat pojavila v deželi in uničila vse, kar je bilo zelenega.

Šele z letom 1509 so ti turški napadi saj deloma prenehali. Turška moč je bila oslABLJENA z medsebojnimi boji Sultanovih sinov, z uporom janičarjev in z velikim potresom, ki je pretresel celo turško državo. Sicer so se izvršili turški napadi tudi še po tem letu, vendar niso bili več tako strašni. Šele proti sredini 16. stoletja so prenehali.

Vsa ta strašna dolga leta so bili pa Slovenci prepuščeni popolnoma samim sebi in na milost in nemilost divjim Turkom. Avstrija ni prav ničesar storila, da bi pomagala ubogemu narodu in ga branila. Razni cesarji so mu nakladali samo vedno večje in večje davke, češ, da gre za njegovo obrambo. Ljudstvo je moralo dajati te davke, pomoči pa ni bilo od nikoder. Nesrečni Slovenec je sam krvavel in umiral v teh strašnih časih, zapuščen in izdan od vseh. Župnik Unrest piše v svoji kroniki: "Naj vendar pomisli vsak pameten človek, kako je mogoče, da je tako majhna četa Turkov, ki so jo cenili k večjemu na 2000 mož, smela brez ovire divjati po Dravski dolini, Koroškem, Slovenski krajini, Kranjskem in Krašu in povzročati toliko škode, ne da bi se ji kdo ustavil? Po tem napadu so se kmetje splošno jezili nad gospodo in stanovi (vlado), da nič ne store proti Turkom in da jim gledajo čez prste. Nekatere plemenitaše in viteze so celo obdolži-

li, da so skrivni zavezniki roparjev.”

Nekaj strašnega v teh napadih so bili janičarji. To so bili del turške vojske iz jugoslovanskih kršćanskih dečkov, katere so odpeljavali na Turško, jih tam vzgojili v turški veri in v vojaški službi. To so bili najkrutejši morilci svojih lastnih jugoslovanskih narodov, tudi slovenskega. Povest “Miklava Zala” in Krekovi igri “Turški križ” in “Junaške Blejke” nazorno kažejo, kaj so bili janičarji za Slovenijo.

* * *

Da, “turški časi” so bili strašna doba za ubogi slovenski narod. Nemogoče je izračunati, koliko jih je bilo tisto stoletje poklanih in koliko odpeljanih v turško sužnost. Gotovo pa je, da je bila nad polovica celega naroda ali poklana, ali odpeljana.

Vendar pa zgodovinar Dr. Gruđen pravi o teh strašnih “turških časih”: “Navzlic strašnim nesrečam, ki so jih povzročili turški naveli tolikrat po naših krajih, so bili vendar tisti časi junaška doba našega naroda. Pogostoma so stali Slovenci in Hrvatje popolnoma osamljeni močnejšemu sovražniku nasproti. In vendar jim ni upadel pogum, ni pojenjala vstrajnost, zopet in zopet braniti ogroženo domovino. Zato se nikjer v zgodovini ne kaže lepše slovenska hrabrost, slovenska vernost in zvestoba, kakor v turških časih.”

* * *

Ko človek čita ta strašna zgodo-

vinška poročila o stoletnem trpljenju Slovencev, mora v resnici občudovati žilavost našega naroda in strmeti, kako je bilo mogoče, da se je sploh ohranil.

Če je pa slovenski narod prestal toliko trpljenje dolga stoletja, zlasti dolgo petnajsto strašno stoletje, ali nam ne daje to upanje, da bo prebolel tudi svoje sedanje trpljenje, sedanje svoje gorje in se ohranil? Res bo tudi to trpljenje narod oslabilo in bo vzelo novo stoletje, da si bo zacelil rane sedanje dobe, ki jih je že prejel, ali jih še bo. Vendar tako žilav narod, ki je tako junaško prestal trpljenje “turških časov”, gotovo tudi danes ne bo podlegel. Popolnoma prav je zapisal pred svojo smrtjo naš veliki Dr. Korošec, da se z našo dobo zgodovina slovenskega naroda še le začinja, in sicer zgodovina boljših in lepših dni, kakor jih je imel v preteklosti.

Po tej vojni bo pa brez dvoma prišla tudi velika zgodovinska doba za nas ameriške Slovence, če jo bomo razumeli, da bomo svojemu narodu “egiptovski Jožef”, da ga bomo po teh strašnih dneh hranili in mu s svojimi finančnimi podporami pomagali, da si bo zacelil svoje rane, si nazaj pozidal svoje domove, svoje vasi, si nakupil potrebnih strojev in poljskega orodja za obdelovanje polja, si nakupil kruha in obleke, se gospodarsko pokrepil in tako iznova nastopil svojo zgodovinsko pot v boljšo bodočnost.

P. Kazimir Zakrajšek, OFM.

IMAŠ ŠE MATER ŽIVO?

Imaš še mater živo?

Oj, ljubi, ljubi jo!

Kaj mati je v življenju tvojem,
spoznal boš, ko je več ne bo.

Kot sončece večerno
za gore bi zašlo,
tako tema ti mrka v dušo
bo padla, ko je več ne bo.

Kot slana v jutru padla
na vrtno bi gredo,
pomrle rože vse veselja
ti bodo, ko je več ne bo.

Mrazovi kakor zimski
objeli bi zemljo,
tako te bo zazeblo, streslo
v dnu duše, ko je več ne bo.

* * *

Morda je stara, bedna?
Za njo in za te je težko.
Pa tudi taka, kaj je za te,
spoznal boš, ko je več ne bo.

Molitve njene v kotu,
trpljenje njeno vse težko,
vse blagoslov je za te božji,
spoznal boš, ko je več ne bo.

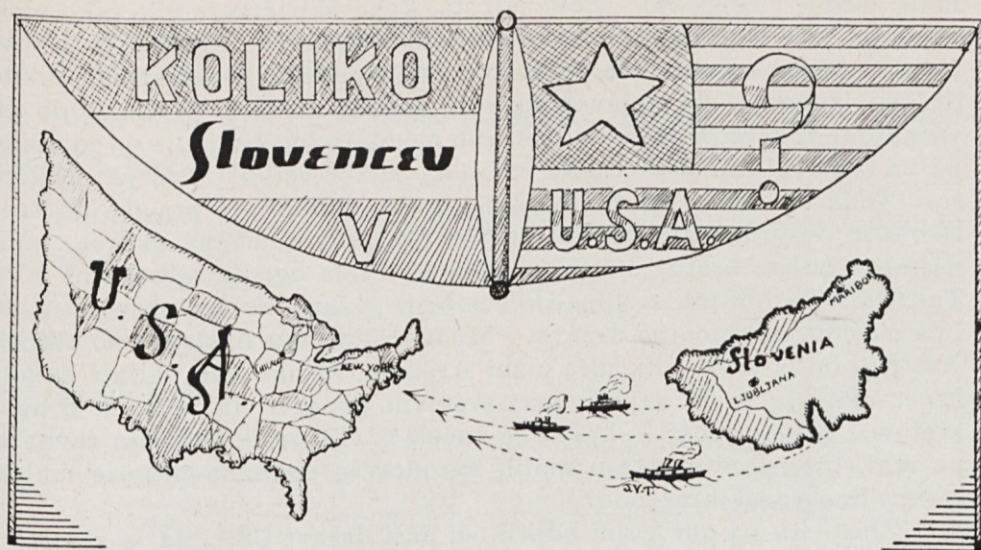
* * *

Imaš še mater živo?

Tvoj sklep naj trden bo:

Ljubezen dal ji bom vso svojo,
dokler imam jo še živo.

— Kazimir.

Za to važno vprašanje smo se Slovenci tukaj v Ameriki in doma vsikdar zanimali in smo iskali odgovora nanj.

Bila so pa med nami ves čas različna mnenja. Nekateri so nas cenili na 300.000, drugi še več, zopet drugi pa na 250.000 in še manj. Koliko nas je pa v resnici, tega pa nihče ni vedel, to pa zato, ker nismo imeli nobenih zanesljivih podatkov, ki bi nam dali odgovora na to vprašanje.

Dva vira sta, ki bi nam mogla dati na to vprašanje zanesljiv odgovor: 1. letna poročila priseljske komisije delavskega departmenta naše vlade v Washingtonu o statistiki priseljenstva in izseljenstva države. 2. poročila oddelka za ljudsko štetje trgovskega departmenta vsakih deset let.

Toda do leta 1920, to je do prve svetovne vojne je naša država vpoštevala samo države, iz katerih so priseljenci prišli, ali v katere so šli. Na tej podlagi so se vršila tudi ljudska štetja vsakih deset let. Temu primerno so sestavljena tudi poročila omenjenih oddelkov naše vlade. Malih narodov po posameznih državah Evrope Amerika ni poznala, ne upoštevala, ker so se ji zdeli brez pomena za njeno državno politiko. Tako je bilo. pač splošno svetovno pojmovanje o malih narodih. Tako smo ji bili na primer vsi narodi, ki smo se priselili iz bivše Avstro-Ogrske samo "Austrians" ali "Hungarians". Na podlagi takih poročil je jasno, da nismo mogli nikdar povedati z gotovostjo, koliko nas je prišlo iz Slovenije in kako smo se množili tukaj z mladino, tukaj rojeno.

Toda že prva vojna, še bolj pa sedanja druga, sta pa prinesli vse

male narode v ospredje. Pokazali sta, kako napačno je bilo tako pojmovanje malih narodov in kako škodljivo, kakor za mednarodno svetovno politiko, tako tudi za državno domačo politiko posameznih velikih držav. Pokazali sta državnikom vseh velikih narodov in držav, da so vsi narodi, tudi najmanjši, za svetovno mednarodno življenje, pred vsem pa za svetovni mir prav tolike važnosti, kakor veliki. Res je, majhni so. Toda narodi so, ki imajo od Boga jim dane svete pravice do življenja in obstoja, kakor veliki, in jim teh pravic nobena država, tudi najmogočnejša, kratiti ne sme, ne da bi s tem ogrožala svetovni mir. Tudi mali narodi lahko zapalijo svetovni požar. Srbija na primer je bila majhna in neznatna država. Mi Jugoslovani v Avstriji smo bili za Avstrijo in za svet velik nič, sužni Avstrije, ki nas sme ubijati kakor hoče. Pa kje se je zapalil prvi svetovni požar? In sedanja druga svetovna vojna, kedaj in kje se je začela? Ko se je Nemčija ravnala po tem starem pojmovanju malih narodov in pogazila pravice malih severnih slovanskih narodov.

Zlasti sta pa obe vojni odprli oči naši državi USA, da je videla v takem pojmovanju malih narodov veliko in nevarno rak rano na telesu človeške družbe, katero treba čim preje ozdraviti, ako se hoče doseči trajni svetovni mir. Zato je že predsednik Wilson razglasil USA za pobornico za pravice malih narodov. Še bolj odločno je to izjavil predsednik Roosevelt.

Obe ti dve vojni ste pa pokazali tudi naši državi USA važnost vseh teh narodnih skupin državljanov za njeno moč, za njen razvoj in napredek, zlasti za pomoč v časih vojnih kriz, da so tukaj, da se jih toraj mora upoštevati že radi državnih koristi.

Na podlagi tega novega pojmovanja malih narodov se je pa izvršilo ljudsko štetje 1920, in sicer prvič v zgodovini naše države tudi po "Mother tongue", to je, po narodnostih. Še bolj točno se je na tej podlagi izvršilo ljudsko štetje 1930, najbolj pa 1940. Vladna poročila o izidu tega ljudskega štetja še le dajejo kolikor največ mogoče točna poročila, koliko je kake priseljene narodnosti v državi.

Še le iz teh poročil l. 1940 smo pa tudi Slovenci dobili kolikor toliko

Članek "Koliko je Slovencev v USA?" bo gotovo velezanimiv za vsakega Slovence. Zanimiv bo pa tudi za narod doma. Tak članek smo pogrešali vsa leta in si ga želeli. Veliko zanimivega nam pove. "Koledar Ave Maria" je brez dvoma z njim ne samo ustregel celemu narodu, zlasti nam tu v Ameriki, temveč je izvršil veliko narodno dobro delo. Z njim je dobil letošnji naš Koledar veliko zgodovinsko vrednost. V poznih letih za nami ga bodo iskali, ko bodo zlasti doma pisali o "ameriški Sloveniji", če tudi morda že dolgo mrtvi. Slovensko izseljenstvo je pač važen del slovenskega narodnega življenja naše dobe, toraj del njegove zgodovine. Noben zgodovinar, ki bo pisal o naši dobi naroda, ne bo mogel preko njega.

primerno statistiko o tem, koliko nas je bilo 1940 v USA.

Iz teh poročil posnemamo sledeče številke o nas Slovencih:

Vseh Slovencev.....178.640; moških.....97.180, žensk.....81.460

Od teh je bilo rojenih:

v Sloveniji 75.560; moških.....49,520, žensk.....32.040

V Ameriki in sicer od priseljenih staršev, ali takozvanih mešanih staršev, t. j., da je bil en stariš rojen v Sloveniji, eden tukaj, 97.300; od v Ameriki rojenih staršev 5.780.

Od teh jih živi:

po mestih	120.340
na deželi, pa niso farmarji	44.480
farmarjev	13.820

Slovenščino kot materni jezik je priglasilo146.020

in sicer rojenih v Sloveniji	59.880
staršev, rojenih od priseljenih ali mešanih..	81.280
od tu rojenih staršev	4.860

Leta 1930 v Sloveniji rojenih 77.671

Če primerjamo to število s številom leta 1940, se pokaže, da je od leta 1930 do leta 1940 umrlo nekako 22.572 priseljenih Slovencev, ker je gotovo, da jih je v teh letih zelo malo odšlo domov.

Od priseljenih Slovencev jih je bilo leta 1940

starih pod 25 let	30.040
“ 25 do 34 let	19.020
“ 25 do 44 let	11.960
“ 45 do 54 let	19.560
“ 55 do 64 let	12.080
“ 65 dalje	4.520

Po večjih mestih je Slovencev:

Baltimore	220
Buffalo	100
Chicago	7.320
Cleveland	24.720
Detroit	2.340
Los Angeles	3.650
Milwaukee	4.100

New York	4.260
Philadelphia	500
Pittsburgh, Pa.	1.067
St. Louis	400
San Francisco	2.100
Washington, D. C....	60

Slovenci po posameznih državah:

Main	20	West Virginia	1.560
New Hampshire	—	North Carolina	—
Vermont	—	South Carolina	40
Massachusetts	380	Georgia	40
Rhode Island	80	Florida	60
New York	8.440	Kentucky	120
Connecticut	760	Tennessee	40
New Jersey	4.350	Alabama	—
Penna	37.100	Mississippi	240
Ohio	38.500	Arkansas	80
Indiana	3.020	Lousiana	380
Illinois	17.420	Oklahoma	40
Michigan	7.920	Texas	320
Wisconsin	10.120	Montana	1.820
Minnesota	13.920	Idaho	320
Iowa	720	Wyoming	1.860
Missouri	680	Colorado	1.540
North Dakota	60	New Mexico	260
South Dakota	100	Arizona	300
Nebraska	180	Utah	540
Kansas	1.220	Nevada	540
Delaware	20	Washington	3.280
Maryland	440	Oregon	720
District of Columbia	60	California	13.840
Virginia	160		

Slovencev v Clevelandu: Vseh je 24.720. Od teh je bilo rojenih v starem kraju 10.520. V Ameriki rojenih od priseljenih staršev in od mešanih, t. j. eden rojen v starem kraju, je 13.640. Od tu rojenih staršev, drugi rod, 660. Leta 1930 je bilo v starem kraju rojenih 12.302.

Slovencev v Chicago: Vseh 7.320. V starem kraju rojenih 3.820. Tu rojenih od priseljenih ali mešanih staršev 3.460, od tu rojenih staršev 40.

Slovencev v Detroitu: 2.340. Iz starega kraja prišlo 3.820. Tu rojenih od priseljenih ali mešanih staršev 1.080, od tu rojenih staršev 20.

Slovencev v Milwaukee: Vseh 4.100, priseljenih iz starega kraja 2.120. Rojenih od priseljenih ali mešanih staršev 1.720, od tu rojenih staršev 260.

Slovencev v New Yorku: Vseh 4.260. Iz starega kraja priseljenih 2.500. Od priseljenih ali mešanih staršev 1.700, od tu rojenih staršev 60.

Slovencev v Pittsburghu, Pa.: Vseh 2.460. Iz starega kraja priseljenih 1.060. Od priseljenih ali mešanih staršev tu rojenih 1.380. Od tu rojenih staršev 40.

Slovencev v San Francisco: Vseh 2.100. Iz starega kraja priseljenih 1.120. Tukaj od priseljenih ali mešanih staršev rojenih 880, od tu rojenih staršev 100.

Kako naj sprejmemo te številke?

Naj jih sprejme kdo, kakor hoče, eno je jasno in gotovo: to so **uradne** številke, povzete iz **uradnega ljudskega štetja**, da so poročila, ki jih prinašajo, **uradni dokument**. Ako so posamezne narodnosti na primer v bivši Avstriji osporavale številke vladnih ljudskih štetij, so za to svoje osporavanje imele močan dokaz, da je vladna državna politika potujčevanja zahtevala od države, da jih je potvarjala. Kdo more kaj takega očitati naši državi USA? Zato je jasno, kdorkoli in kadarkoli bo pisal o tem vprašanju, kadarkoli in kjerkoli se bodo rabili podatki o številu posameznih narodnosti v naši državi, toraj tudi o nas Slovencih, vsikdar bodo ta poročila za vse merodajna. Vsa druga mnenja bodo pač ostala samo osebna mnenja, za katere ni pravih dokazov. Vse to nam pa kaže, kako važna so tudi za nas ta uradna statistična poročila.

* * *

Iz teh števil v vladnih poročilih o ljudskem štetju iz leta 1940 pa saj približno lahko sklepamo, koliko nas je bilo največ v Ameriki. Če primerjamo številke iz l. 1940 z onimi iz leta 1930, mirno lahko sklepamo, da nas je moralo biti največ okrog 300.000.

Te številke nam pa pokažejo tudi, kako naj sodimo o bodočnosti ameriške Slovenije, to je, o času, kedaj bo naš narodni pogreb?

O naši slovenski bodočnosti v Ameriki si gotovo nihče ne dela kakih utvar. Jasno je nam vsem, da bomo, da, da moramo preje ali sleje umreti. Ameriški "topilni lonec" dobro dela in hitro dela. In prav je tako. Koristi države to zahtevajo. Nobena priseljena narodnost tukaj nima bodočnosti, tako tudi ne mi Slovenci.

So sicer tu v Ameriki na primer Irci. Ti so izgubili svoj narodni jezik že doma. Toda tu v Ameriki je pa še četrti, peti rod prav tako irski, kakor so bili prvi priseljenci iz Irske. Toda pri njih je vera, ki jih ohranja kot narodnostno skupino. Toda ker govore angleščino, toraj državni jezik, se nikomur to ne zdi za državo škodljivo, ako ostanejo tudi naprej zvesti Irci.

Toda na kaj takega nobena mala narodnost računati ne more.

Vprašanje, ki nas danes ameriške Slovence zanima, je samo to: kedaj bo naš pogreb? Koliko časa še lahko računamo, da se bomo ohranili kot narodno živa skupina? To je važno vprašanje zlasti za naše jednote in naše organizacije, posebno pa za naše časopisje.

Tudi o tem vprašanju so bila med nami zadnjih petnajst let različna mnenja. Nekateri že vsa ta leta napovedujejo naš pogreb. Drugi mislijo nasprotno, da še dolgo nismo na "smrtni postelji", temveč še polni zdravja in življenja. Tudi na to vprašanje dajejo statistična poročila iz leta 1940 precej točen odgovor.

Kakor razvidno iz zgoraj navedenih števil, je bilo leta 1940 v Ameriki še 80.580 Slovencev, rojenih v starem kraju, starih manj kot 55 let, toraj še mladih, polnih življenja kakor telesnega, tako tudi narodne zavesti. Če k tej številki dodamo, da jih je od 5.780 v Ameriki rojenih od tukaj rojenih staršev še celih 4.860 priglasilo slovenščino za svoj materni jezik, nam postane slika naše narodne bodočnosti še bolj jasna. Po teh številkah najbrže popolnoma mirno sklepamo, da še najmanj dobrih 25 do 30 let lahko računamo na obstoj ameriške Slovenije. To je pa že še lepa doba, ko se vsako delo in vsak trud za narodno stvar ne samo izplača, temveč da je dolžnost vseh, ki vodijo narod, da mu ostanejo zvesti in nadaljujejo s svojim delom, da je še čas za marsikaj novega in koristnega za narodno stvar. Pojasnila v teh vladnih poročilih celo kažejo, da si vlada to želi, ker vidi v tem tudi delo za državne koristi.

Vsem pa govore, nikari ne silimo v grob, dokler ne bomo res mrtvi! Za umreti je vedno čas. Veselimo se življenja in zdravja, dokler ga imamo in pridno delajmo tudi narodno.

* * *

Zanimivost v teh statističnih vladnih poročilih so pa številke o Hrvatih in Srbih. Poročajo namreč, da je v Ameriki

Hrvatov	115.440
Srbov	37.640

Skupaj	153.080.
--------------	----------

Če primerjamo to številko s številom Slovencev, bi bilo v Ameriki Slovencev za 25.560 več kot obeh skupaj, Hrvatov in Srbov. Kako si naj te številke razložimo, ne vemo.

K.

TRAH PRI HRENOVIH

Hrenova bajta je stala že zunaj vasi za vaškimi vrtovi. Bila je seveda lesena, ker drugače bi ji ne rekli — bajta. Tudi stara je že bila in majava. Bog ve, kako dolgo že stoji. Zato ni bilo čudno, če se je že majala, kadar je hud veter zatulil okrog voglov.

Bilo je v mesecu novembru zvečer. Zunaj je bila jasna noč. Polna luna je mogočno plavala po nebu in izlivala svojo medlo svetlobo po jesenski utrujeni zemlji in jo čarobno razsvetljevala.

Pri Hrenovih so bile doma samo ženske in otroci. Oče je že zjutraj odšel na Vrhniko plačat letne davke, pa ga še ni bilo domov. Bog ve, kje se je ustavil?

Kakor vsaki večer je družina tudi ta večer povžila revno večerjo, latvico kislega mleka in v oblicah krompir. Po večerji so pokleknili, kakor vsaki večer, in odmolili rožni venec. Otroci so se spravili na peč in imeli svoje šale in svojo

zabavo. Ženske so najprej pomile posodo od večerje, potem pa posedle okrog tople peči in se razgovarjale. Za spat je bilo še prezgodaj.

Naenkrat se pa bajta nalahno strese. Neko čudno praskanje po steni zunaj se zasliši.

Vsi utihnejo in poslušajo.

“Kaj bi to bilo?” vprašuje stara teta v kotu pri peči.

Vse tiho zopet.

“I, kaj je? Nič ni! Morda je veter potegnil,” jih tolaži Hrenovka, dasi se je tudi nji čudno zdelo, kaj bi bilo zunaj.

Pa komaj to izreče, ko se zopet bajta nalahno strese in novo praskanje po steni zunaj se zopet sliši.

Prestrašeni se vsi spogledajo.

“Ne! Nekaj je, kar je že?” trdi teta.

Vsi gledajo v okenjce, pod katerim se je slišalo praskanje.

“Rogovi!” zajokajo otroci na peči.

Da, res, rogovi! Dvoje rogov se je pokazalo zunaj pri oknu. Tudi ženske so jih prav dobro videle v blede mesečini.

“Da rogovi! Tudi jaz sem jih dobro videla,” potrdi teta.

“Tudi jaz sem jih dobro videla,” pravi Hrenovka.

Pa so rogovi zopet izginili in nekaj časa je bilo vse mirno. Otroci si niti dihati skoraj ne upajo, tako so prestrašeni. Tudi ženske je postalo strah.

“Rogovi!” iznova zakriče otroci.

Da, res! Zopet je nekaj popraskalo po steni na istem mestu in takoj na to zopet rogovi pri oknu.

“To pa ni tako, kar si bodi?” pravi teta.

“Kaj naj bi to bilo? Čudno! Nekaj pa mora biti!” ugotovi Hrenovka.

Pa je zopet nekoliko časa vse tiho, pa zopet in zopet isto.

Zona spreleti vse po kosteh. Strah vzbudi v domišljiji vseh razne “storije”, katere so slišali že tolikrat o “strahovih”, o “pasjoglavcih”, ki radi strašijo ljudi zlasti v mesecu novembru. Tudi na samega “Bog-nas-varuj”, na samega vraga so se spomnili, ki tudi rad straši ljudi. Saj res! Vrag, vrag! Kdo drugi naj ima roge?

Pa zopet praskanje po steni, zopet se bajta strese, potem pa zopet dvoje rogov pri oknu.

Otroci še bolj zajokajo in trepetajo, kaj bo?

“Sveti križ božji! Nekaj je!” pravi teta vsa prestrašena. “Sam vrag mora biti zunaj. Le meni vrjemite! Vrag je, vrag! Nekaj smo se morali pregrešiti. Veste, kaj, molimo!”

Pa nič! Praskanje po steni in rogovi pri oknu se ponavlja zopet in zopet kar naprej. In tako že pol ure, da, več kot celo uro. Vsi so od strahu kar trdi.

“Naj bo, kar hoče!” se slednjič ojunasi stara teta. Prižge svetilko in gre ven.

“Oh, teta nikar! Vas bo!” joka jo otroci.

“Nič! Naj bo kar hoče,” pravi teta odločno. “Videti hočem, kaj je? Če je vrag, kaj pa more dobremu človeku? Če je kak človek, ki nas straši, bo zbežal. Hudobnih ljudi pa pri nas ni. Jaz grem ven!”

Vzame svetilko, odklene vežna vrata in posveti proti oknu, kjer je praskalo po steni in kjer so se kazali rogovi.

V hiši vsi trepetajo za ubogo teto, kaj se bo sedajle z njo zgodilo.

“Ti prikezen kravja, ti, taka!” se zahuduje teta zunaj. “Kako si se pa odvezala?”

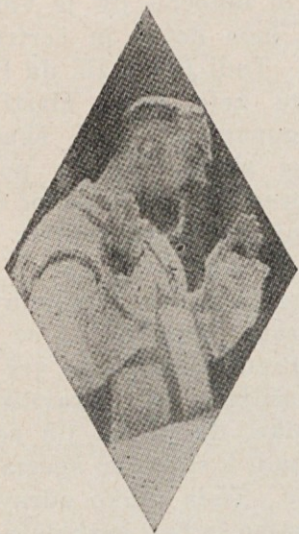
“Sivka je!” zakliče v hišo, požene kravo nazaj v hlev, da jo priveže.

“Kako nas je prestrašil ta spak kravji!” se prismeje teta v hišo. “Odvezala se je. Našla je pod oknom koš sena in se spravila nadenj. Ob steno se je pa praskala.”

To vam je bilo smeha v Hrenovi bajti tisti večer! Zlasti so se smejali vsi, ko je kmalu na to prišel oče Hren domov in so mu pripovedovali, v kolikem strahu so bili.

“Vidite, otroci, “uči oče Hren svoje otroke na peči. “Takle je strah. Znotraj je votel, zunaj ga pa nič ni.”

DUHOVNIK Z ZNAKI KRISTUSOVIH RAN

Nepobitno zgodovinsko dejstvo je, da so se tekom stoletij krščanstva pojavljale osebe, katerim so se pojavili na rokah, nogah in na levi strani prs jasni znaki Kristusovih ran, stigmata se imenujejo v latinskem jeziku. O šestindvajset takih slučajev ve zdravniška zgodovina povedati. Tem osebam, vsem skrajno pobožnim in globoko vernim, so se naenkrat pojavile na rokah in nogah in na levi strani boleče rane, prav tam in prav take, kakor in kjer jih je imel Kristus. Dasi je večina teh oseb iskala zdravniške pomoči, da bi se rane zacelile, jih vendar vsa zdravniška veda ni mogla ozdraviti, nasprotno jih je vsako zdravljenje samo še bolj razbolelo, in so jih tako morali nositi celo svoje življenje. Tako vemo o sv. Pavlu, da jih je imel, kakor nam sam pove. Dru-

gi veliki mož, ki jih je imel, je sv. Frančišek, o katerem je enako nepobitno dokazano, da jih je imel.

Tudi naš čas nam poroča od dveh osebah, da jih imata, to je Terezija Neuman na Bavarskem in kapucinski duhovnik P. Pij v Italiji.

Te vrstice nimajo namenā poseči v vprašanje, ali so te rane naravni ali nadnaravni pojav. Tudi jih nimajo namena razglasiti kot kake čudeže, ker se tudi sv. cerkev uradno o njih še ni izjavila, izvzemši ran sv. Frančiška, katere je potrdila kot resnišne s tem, da je vpeljala poseben praznik, "Spomin vtisnjenja ran sv. Frančiška." Tudi naj ta članek poudarja, da to ni kaka verska resnica, katero bi moral vsak kristjan verovati. Vsakdo si lahko o teh pojavih ustvari svoje lastno mnenje, ali jih vrjame, ali pa zavrže, jih lahko smatra za naravni pojav na človeškem telesu, pozvročen po naravnih uzrokih, ali jih pa smatra za nadnaravni pojav, to je, da je te osebe Kristus Gospod posebno odlikoval s temi ranami. Eno je nepobitno in dokazano dejstvo, da so te rane resnične, prave rane, da so se pojavile same po sebi in da ostanejo do smrti osebe, ki jih je dobila.

Tudi se ne da tajiti, da so se od časa do časa pojavljali po svetu razni sleparji, ki so si rane sami povzročali in slepili z njimi svet, izvečine iz dobičkaželjnih namenov. Toda pri vseh teh se je preje ali sleje njih sleparstvo razkrilo,

navadno ne brez velikega trušča med vrnim in nevernim svetom. Tudi Slovenci smo jih že imeli.

Po ameriškem katoliškem časopisju pa se zadnje čase veliko piše o kapucinu P. Piju iz Italije, ki jih nosi. Ko je ameriško vojaštvo prišlo v San Giovanni Rotondo, kjer ta kapucin živi, in so zlasti katoliški fantje vojaki čuli o njem, je naravno, da so ga hoteli videti in se prepričati, koliko je resnice na tem. In ti vojaki sedaj pišejo sem domov v Ameriko, kaj so videli in kaj mislijo o teh ranah. Gotovo so o tem slišali tudi čitatelji "Ave Maria." Morda jih je tudi kak vojak Slovenec šel gledat in je potem poročal svojcem o njih. Zato je gotovo na mestu, da o tem spregovori tudi "Ave Maria."

Pisec teh vrstic ima pred seboj poročilo o P. Piju in njegovih ranah, ki ga je poslal v Ameriko vojaški duhovnik Rev. Stanley Kusman S. M. 15. Air Force v Italiji.

Bilo je mrzel zimski dan, tako poroča, ko je šel z večjo skupino ameriških vojakov v ta kapucinski samostan, da vidi osebno P. Pija. Prišel je ravno iz zakristije, ko je skupina prišla v samostan. Razgovarjali so se dalj časa z njim. Toda ran jim ni smel pokazati, ker ima to prepovedano od cerkvene in redovne oblasti, da bi ne izgledalo, kakor da je tu kaka dobičkaželjnost. Mora vedno nositi rokavice brez prstov, da si jih z njimi pokriva. Samo kadar mašuje, si jih sme sneti, da mašuje brez njih.

Nekoliko dni po tem obisku je Father Kusman dobil priliko, da

mu je smel streči pri sv. maši, ker se je hotel na vsaki način prepričati, ali jih res ima, in kakšne so. Jasno in določno jih je videl na rokah, inčo dolge in četrtrt inče široke. Tudi je opazil, da P. Pija te rane zelo bole, zlasti med povzdigovanjem, dasi skuša te bolečine skriti. Kmalu po novi maši, pred 26. leti je nekoč opravljal svoje zahvalne molitve po sv. maši, ko naenkrat začuti hude bolečine na rokah in nogah in na levi strani. Pojavile so se prave rane. Predstojniki so ga več mesecev pošiljali od zdravnika do zdravnika, da bi mu jih zacelili. Šel je tudi k slovečim specialistom za rane. Toda vsako zdravljenje jih je samo še bolj razbolelo, da je veliko trpel radi njih. Po več mesecih je opustil vsako nadaljno zdravljenje. Čisti si jih samo z vodo in milom. Nosi jih že 26 let, pa so vedno enake, vedno enako velike, enako boleče, toda brez vnetij. Razni zdravniki od blizu in daleč, verni in neverni, celo veri in krščanstvu sovražni, so jih daljši čas in natančno preiskovali in proučevali, pa jih niso znali razložiti. Vsi so jih priznal, da so to prave rane in da jih zdravniško ne morejo razložiti, še manj pa zdravniško zazdraviti. Od časa do časa se te rane tako razbóle, da duhovnik trpi velike bolečine, ki mu povzročajo potenje in visoko vročino, fiber.

Kakor omenjeno uvodoma, nimajo te vrstice namen, koga pridobiti, da jih vrjame kot nadnaravni pojav. Vsakdo naj si ustvari o njih svoje lastno mnenje. Iz

Ljubljane vemo, da je šlo več ljudi tja jih gledat, so jih videli in pričali, da so resnične. Namen teh vrstic je samo povdariti dejstvo, da so to resnične, prave rane in ni nobene prevare v njih. Spričevala raznih zdravnikov jih potrjujejo. Ali so naravni ali nadnaravni pojav, tega vprašanja se ne dotika ta članek. Zato je tu cerkvena oblast, ki jih je, ali jih še bo dala preiskati po zdravnikih izvedenih, specialistih, katerih sodba bo za njo merodajna. Značilno je pa dejstvo, da so to prave rane in da so prav na delih telesa, kakor jih je imel Kristus od žebeljev na rokah in nogah, in od sulice na levi strani, in v velikosti in obliki njegovih ran in sicer na obeh straneh rok in nog.

Tudi bodi povdarjeno, da vera takih pojavov ne potrebuje. Kdor je veren, veruje brez takih pojavov. Kdor pa ne veruje, ga tisoči takih pojavov ne bodo naredili v vernega človeka. Je s temi ranami, kakor s čudeži v Lurdu. Tisoče vernih in nevernih, katoliških in nekatoliških, celo veri in krščanstvu sovražnih zdravnikov izjavlja o njih eno: zdravška veda jih ne more razložiti in se po vseh zakonih narave, znanih do sedaj, naravnim potom ne dajo razložiti in so nemogoči. Vendar so pa dejstva, ki se jih ne da utajiti. Stotisoči jih vidijo in so pokrepljeni v svoji veri v nadnaravno božjo moč in v Marijo pomoč. So tisoči brezvernih ljudi, ki jih vidijo, katera ti čudeži v Lurdu pripeljejo v globoko vero nazaj. So pa zopet tisoči, ki govorijo z velikim franco-

skim protikatoliškim in protiver-
skim pisateljem Zola, ki jih je videl na lastne oči, pa je napisal besede: "Preje bi znorel, kot veroval."

Zanimanje za rane P. Pija so je zlasti zelo razširilo med ameriški-
mi vojaki, ki so sedaj v Italiji. Kdor le more, če je v bližini tega samostana, jih skuša videti in se prepričati, če so resnične. Ameriško časopisje je med drugimi poročili ameriških vojakov, razširilo zlasti poročilo lajtnanta Giles-a iz Lakewood, O. Ta pripoveduje, da je šel z več svojimi tovariši vojaki v kapucinsko cerkev k maši, ko so izvedeli, kedaj P. Pij mašuje. O vsem, kar je videl in skusil, je pisal svojim starišem v Lakewood, ki so dali njegovo pismo časopisom.

Lajtnant Giles pripoveduje med drugim, kako velik utis je naredil P. Pij že med mašo, ko so ga opazovali, kako je maševal. "To je izreden mož, kakoršnega še nisem videl v življenju", piše.

Po maši je šla skupina vojakov za patrom v zakristijo. Ko je odložil mašna oblačila in opazil vojake, da čakajo nanj, je takoj prišel k njim in jim dovolil, da so mu poljubili roko. "Jaz sem mu poljubil desno roko", piše Giles, "da sem si tako lahko rane ogledal prav od blizu. Bile so strašne. Velike so bile, ob robih pokrite s krvjo, strjeno v hraste. V sredi so bile pokrite s svežo krvjo." "Ko sem šel tja, nisem vrjel in sem imel vse za sleparijo. Kot sv. Tomaž sem hotel sam videti. Videl sem rane in sedaj ne dvomim več. Rane so resnične."

DOBRI NAMEN

Vsaka misel, vsaka želja,
vsak najslajši hip veselja;
kar je volja ukrenila,
kar so usta govorila:

Vse, o Jezus, v slavo Tvojo!

Vse, da rešim dušo svojo.

Kolikrat se roka zgane,
solza, ki na lice kane,
vsak pogled, stopinja vsaka,
kri ki v srcu se pretaka:

Vse, o Jezus, v slavo Tvojo!

Vse, da rešim dušo svojo.

Vse bridkosti, ki jih nosim,
vsaka prošnja, ki jo prosim,
bol, ki tužnim jo olajšam,
če življenje drugim slajšam:

Vse, o Jezus, v slavo Tvojo!

Vse, da rešim dušo svojo!

Vsaka črka, ki jo pišem,
prašek vsak, ki ga obrišem,
kadar moja igla zbada,
slednji up in vsaka nada:

Vse, o Jezus, v slavo Tvojo!

Vse, da rešim dušo svojo!

Vsaka pesem, ki jo pojem,
udje na telesu mojem,
vsaka jed, ki jo uživam,
ura vsaka, ko počivam:

Vse, o Jezus, v slavo Tvojo!

Vse, da rešim dušo svojo.

Vse, najmanjše moje delo,
vse, kar srečno bo uspelo,
kar vesoljni svet pretresa,
kar zazro samo nebesa:

Vse, o Jezus, v slavo Tvojo!

Vse, da rešim dušo svojo!

— M. Elizabeta.

PREDNO DOMOV K MATERI . . .

Žani in Frank sta si bila dobra prijatelja in tovariša od mladih nog. Skupaj sta hodila v šolo, skupaj se igrala, skupaj preživela svoja deška leta. Imela sta se rada.

Pa je nastala sedanja druga svetovna vojna. Bila sta še premlada, da bi bila dolžna iti v vojno. Vendar jima je manjkalo niti eno leto, da bosta stara dovolj in morala iti. Tisti, ki so se pa pred časom prostovoljno priglasili, so imeli to prednost, da so si lahko sami izbrali, v kateri oddelek ameriške vojske hočejo. Zakaj bi se ne poslužila te prilike in bi se ne priglasila prostovoljno? Oba sta želela iti v mornarico. In priglasila sta se. Sreča jima je bila mila, da sta bila prideljena oba istemu regementu in na isto bojno ladijo.

Kot vojaka se Žani in Frank nista prav nič razločevala od vseh ostalih torvaršev mornarjev. Bila sta vojaka, kakor milijoni drugih, ki se bore za domovino in za svobodo sveta, vesela, živahna, polna šal in smeha. Samo v toliko sta se pa morda vendar razločevala od mnogih drugih tovarišev, da sta imela vsak od svoje dobre matere posebno ljubezen in zaupanje do Marije, katero sta njuni materi sami že od doma tako ljubili.

Tako je bila pa samo naravno, da sta na dan svojega odhoda v vojsko zjutraj obiskala to svojo Mater Marijo v njeni cerkvi, sprejela tam sv. zakramente in se izročila v njeno posebno varstvo. In kako bi mogla drugače? Vedela sta, da na frontah v bojnem ognju ne bosta imela drugega varstva, kot njenega. Krogle bodo žvižgale, strojnice bodo regljale, granate bodo pokale, bombe bodo padale na levo in desno. Kaj lahko se zna zgoditi, da bo katera zadela tudi katerega izmed njih, ali oba. Kdo to ve? Zato sta v svojem zaupanju prosila to svojo nebeško Mater njenega varstva in obrambe. Tako rada bi se vrnila domov srečna in zdrava. Da bi se bala? Kaj še? Taka junaka! Če bo pa domovina zahtevala od njih največjo žrtev, njuno mlado življenje, kaj za to? Ali bi je mogla žrtvovati za vzvišenejši cilj? Vendar pa se bodo milijoni tovarišev vrnili zdravi in srečni. Zakaj bi onadva ne bila med temi srečnimi milijoni? Nebeška Mati ju edina

To je povest dveh ameriških vojakov, kakor jo je poročalo časopisje. Koliko sličnega so doživljali tisoči naših vojakov na raznih frontah po svetu, morda še bolj značilnega, o čemer se ne more trditi, da je bil kak čudež. To tudi naša povest nima namena. So pa taki le slučaji značilni, ki dajo treznemu človeku veliko misliti. Mi verujemo v Marijino ljubezen do nas, v njeno varstvo in pomoč tistim, ki jo ljubijo in se ji priporočajo. Tega so nas že naše dobre slovenske matere naučile prav iz naše mladosti.

lahko obvaruje s svojim varstvom in prišteje med te srečne milijone. Zato sta po sv. maši zaupno klečala pred njeno podobo in molitev za molitvijo jima je kipela iz mladega srca tja k njeni podobi in preko nje tja v nebo prav v njeno materinsko srce. Obljubila sta ji, če se srečno vrneta iz vojne, da bo njuna prva pot, preje ko domov, sem k nji, k nebeški Materi, da jo pozdravita in se ji zahvalita za njeno varstvo.

Marija je po podobi na oltarju ljubeznivo gledala iz nebes na nju in poslušala te njih zaupne molitve. Vesela jih je bila. In zdelo se jima je, kakor da bi jima s svojim pogledom s te podobe obljubljala, da bo uslišala njiju prošnje. Kar pokrepčana in v veselem zaupanju sta slednjič vstala in šla iz cerkve domov, od tod pa po nekoliko urah v vojašnico in v vojsko.

Po več mesečnem vežbanju so ju poslali tja v Tihi ocean, v južno morje, na otoke, proti Japoncem.

Bilo je pa v eni izmed mnogih hudih bitk, skozi katere sta šla na raznih otokih, ali je bilo to na Guadalcanalu, ali na Bougainvillu, ali na Tarawa, ali na Enewitok, tega nista povedala, — da je Marija res stegnila svojo mogočno obrambeno roko zlasti nad enem izmed njih, nad Frankom, in pokazala, da je uslišala njiju prošnje pred odhodom v njeni cerkvi v Chicago. Zašel je na enem izmed teh otokov v veliko nevarnost, iz katere se je rešil, da sam ne ve, kako. Po njegovem pripovedovanju se je zgodilo tako le:

V hudi bitki je oddelek ameriške vojske naenkrat opazil, da je odtrgan od ostalega regementa. Vojaki so se skušali hitro prebiti skozi gosto džunglo nazaj k regimentu. Toda džungla je postajala vedno bolj gosta in nepredirna. Tudi vedno večje močvirje je nastajalo. Tudi so jih Japonci opazili in udrli za njimi. Vedno bližje so se slišale japonske strojnice in puške. Naenkrat pa zagrmí mogočen kanon z obrežja in po zraku zacvili velikanska bomba. Kaj in kako se je vse zgodilo, Frank ne ve. Bomba je padla prav med vojake, se zarila globoko v mehko mokro zemljo in se s strašnim pokom razpočila. Cele tone prsti in kamenja je brizgnilo v zrak. Nastala je smrtna tišina, da smrtna, ker je smrt strašno zagospodovala med moštvom. Ves oddelek je bil ali razmesarjen, ali pobit, ali zasut. Vse mrtvo.

Kje je bila pa tisti trenutek Marija s svojim varstvom? Prav na mestu! Eden izmed vojakov še diha. Bil je Frank. Omamilo ga je za trenutek, pa se je takoj zopet zavedel. Niti ranjen ni bil. Bil je sicer ves krvav, vendar od krvi razmesarjenih tovarišev. Počasi odpre oči. Japonci so že na mestu. Počasi in previdno se bližajo prostoru, kjer so ležala trupla vojakov. Frank hitro na pol zapre svoje oči in jih gleda. S puškami obračajo mrtva trupla, ki niso bila razmesarjena, in iščejo, če je morda kdo še živ. Tudi k Franku pridejo in ga obračajo sem in tja. Pa, kako se je zgodilo, da niso opazili, da je še živ? Bog

ve? Bil je res ves v krvi. Morda so smatrali, da je tako ranjen? Ali jih je pa morda nebeška Mati zaslepila, da tega niso opazili? Kdo to ve? Frank ve samo toliko, da so ga imeli za mrtvega. Po svoji navadi v takih slučajih, so japonski vojaki, ko so se začutili za trenutek varne, tudi v tem slučaju hitro začeli nerazmesarjene vojake slačiti. Vzeli so vsem vso obleko. Tudi Franka so slekli do golega. Vse so mu vzeli. Vse? Ne vsega. Japonski vojak je opazil na Frankovem prstu prstan. Mati ga mu je dala pri odhodu. Bil je to navaden prstan z malo, lepo vdelano Marijino slikico. Japonski vojak ga zagrabi za roke in mu ga skuša sneti s prsta. Pa prstan ne gre s prsta. Japonec vleče prstan z roke, vrti roko neusmiljeno, da bi bil Frank skoraj zakričal. Toda ne! Ne sme! Mrtev je za Japonca, če se hoče rešiti. Prstan je bil nekoliko ozek in ni ga mogel spraviti preko členka na prstu.

Toda v tem pa zagrmje ameriške puške, strojnice in kanoni od leve. Amerikanski proti napad. Japonci hitro pograbijo nakradeno obleko in kar so pokradli pomorjenim vojakom in zbeže. Ni bilo pet minut, ko pridirja ostali del regementa na kraj nesreče in Frank je nazaj sredi svojih tovarišev. Hitro vstane. Vse ga začudeno pogleda, kako se je mogel rešiti. Seveda ni bilo časa, da bi jim povedal, kako se je zgodilo. Odvedli so ga hitro nazaj v zaledje v taborišče, kjer se je tudi sam še le zavedel, v koliki smrtni nevarnosti je bil, kaj se je vse z njim prav kar zgodilo.

Je bil to čudež? Morda. Kdo to ve? Morda se je pa vse zgodilo kar tako slučajno. Morda! Tudi Frank v začetku ni veliko o tem razmišljal. "Marija ni pustila, da bi mi bil Japonec ukradel prstan z roke," toliko si je bil gotov. Zakaj mu ga pa Japonec ni mogel sneti? Zakaj ni šel s prsta, ko se je Japonec vendar toliko trudil, da bi ga mu snel? Kdo to ve? Frank je bil samo vesel in je še danes vesel, da ga mu ni. Za ves svet bi se več ne ločil od prstana. Gotovo ga bo nosil do smrti kot spomin na strašne trenutke v džungli na otoku v Tihem oceanu, ko je viselo njegovo življenje samo na niti. Nikoli tega ne bo pozabil. Kolikrat bo o vsem tem pripovedoval v svojem bodočem življenju in povedal, da je trdno prepričan v dno svoje duše, da ga je samo Marija obvarovala gotove smrti.

Po nekoliko mesecih so poslali oba domov na stalen dopust. Doslужila sta in storila svojo dolžnost do domovine.

Nekega dne zapoje telefon v hišah dveh mater v Chicago.

"Long distance, please," pove telefonistinja.

"Hay, ma!" se oglasi na obeh možki glas.

"Žani! Je to mogoče? Ti si?"

"Franki! Je to mogoče? Ti si?"

Obe materi zajokata veselja pri telefonu.

"Da, ma!" tolaži vsak svojo mater. "Izpuščen sem iz vojske. Do-

mov pridem." Pripovedujeta vsak svoji materi po telefonu.

"S katerim vlakom pa prideš, da pridemo na postajo?" vprašujeta materi vsaka svojega sina.

"To je pa ravno, kar hočem sporočiti. Nikomur ni treba priti na postajo. Prosim, nihče! Vse povem, ko pridem domov. S postaje moram izvršiti nekaj, kar sem obljubil. Nek drug obisk moram preje izvršiti!"

"Prej kakor k meni domov?" vprašujeta materi vsaka svojega sina.

"Da, ma! Obžalujem, da je tako. Vendar . . . Pa saj bom vse povedal, ko pridem. Z Bogom, ma! Na svidenje!"

Začuden sta obe materi odložili telefonsko slušalo, pa obe tudi nekoliko užaljeni. "Nekdo mu je ljubši kot jaz, njegova mati," govorita obe vsaka same za se. "Čudno! Preje ni bil tak?"

* * *

Drugo jutro pripelje taxi dva ameriška mornarja pred Marijino cerkev v Chicagu. Izstopita, plačata taxi in odideta v cerkev.

Kako in kaj sta srečna vojaka molila pred Marijino podobo, kako sta se ji zahvaljevala za njeno toliko varstvo, kako se je zlasti Frank zahvaljeval, kako molil, kdo to ve drugi kot vojaka sama, kot Marija, ki ju je iz nebes preko slike v oltarju vesela gledala, pozdravljala in vesela sprejemala njune srčne molitve in zahvale. Saj jih je tudi samo ona razumla.

Da je bilo v obeh družinah, kakor bi bil topel sonček posijal v hišo, ko sta se vrnila vsak na svoj dom, je jasno. Obe materi sta bili presrečni. Vendar sta oba opazila takoj na obrazu svoje matere, da njeno veselje ni popolnoma čisto, da jo nekaj moti. Neka zaskrbljenost sta opazila na njenem obrazu. Videla sta, da bi vsaka rada svojega sina nekaj vprašala, pa si kar ne upa z besedo na dan. Gotovo sta obe hoteli izvedeti, kje sta bila preje, predno sta prišla domov. Kdo jima je bil dražji kot njiju mati?

Gotovo so oblile nove solze veselja obe materi, ko sta pa izvedeli vse, kje je bil sin preje, predno je prišel domov, da se je moral oglasiti najprej pri tisti Materi, kateri se ima zahvaliti vsak, zlasti pa še Frank, da sta se mogla zdrava vrniti.

KAKŠNO BO VREME?

Naši sedanji vremenski preroki nam napovedujejo po časopisju vreme za prihodnjih 48 ur največ. Naši stari kmetje so bili tudi vremenski preroki, ki so pa napovedovali vreme za dolge mesece naprej. Imamo veliko takih slovenskih vremenskih napovedi. Naj tu navedemo nekatere.

JANUAR: Januar mrzel, da poka — sadje v jeseni in moka.

Prosinec mil, Bog se usmil'. — Januarja gorkota, jeseni sirota.

Če sv. Anton (17.) z dežjem prihaja, še dolgo zemljo napaja.

Če Vicenca (22.) sonce peče, v sode vince teče.

Kakor okoli Vincenca (22.) bilo — tako čez leto ostalo bo.

FEBRUAR: Ako na svečnico burja vleče, bo celo leto dosti sreče. —

Če jug pihlja, slabo leto da.

Če sv. Petra stol mrazi (22.), dolgo časa zima še trpi.

MAREC: Sušca veliko megle — dobro leto nam daje.

Sv. Gabrijela (24.) če zmrzuje, slana nič več ne škoduje.

APRIL: Če je april deževen, kmet ne bo reven.

Če veliki petek dežuje, suho leto napoveduje.

MAJ: Če ta mesec dosti je dežja, v jeseni dosti bo vsega.

JUNIJ: Kakor vreme na Medarda (8.) kane, tako ves mesec ostane.

Sv. Peter in Pavel lep, brez dežnika lahko greš po svet.

JULIJ: Če obiskovanje (2.) ni lepo, celi mesec deževalo bo.

Dež na svete Marjete (20.), orehov pričakovati ne smete.

AVGUST: Sv. Lovrenc in sv. Jernej lep, dolgo v jeseni topel bo svet.

Po vremenu sv. Jerneja vsa jesen se nareja.

SEPTEMBER: Kakoršno vreme bo sv. Ilja (1.), kazalo, tako bo celi mesec ostalo.

Na malo mašo (8.) lepo, dva meseca bo suho.

OKTOBER: Sv. Gal (16.) lep ali suh, prihodnjega leta ovaduh.

Kakor sv. Uršula (21.) pričela, cela se zima bo izpela.

NOVEMBER: Deževni vsi sveti, po zimi hudi zameti.

Vreme sv. Katarine do februarja ne mine.

DECEMBER: Prvi teden mraz, trajal bo celi zimski čas.

Dež in veter pred božičem, koplje rad jamo mrličem.

Ako na božič dežuje, mokro celo leto napoveduje.

Zelen božič, bela velikanoč.

TEBL

SLOVENSKA

NASELJENSKA

MATI

Vedno se boš spominjal, kajne, Janez, tistega dneva v februariju, ko ti je mati tako nevarno zbolela.

Do tistega dne se sploh nisi zavedal, da ti je mati kaj več ko zvesta dekla, služabnica. Vse ti je znašala skupaj, vedno ti je bila na razpolago. Stregla ti je kakor otroku. In ti si njeno postrežbo pričakoval kot nekaj samo po sebi umevnega. Še več! Ne samo pričakoval si jo. Materina postrežba ti je bila že del tvojih življenjskih zahtev.

Danes te je sram. Da, sram te je, ko se spominjaš, kako si ravnal s svojo lastno materjo. Kot sinu edincu ti je uboga vdova stregla noč in dan, pa te je zraven tudi ljubila iz vsega srca. Saj ni imela razen tebe žive duše na svetu, ki bi navezovala nanjo svoje srce. Posebno je ni imela v tujini, tu v Ameriki.

Zdaj končno vendar misliš na to, kako ti je pridno kuhala, prala, likala, šivala. Ali si kdaj vstal na vse zgodaj, da bi zakuril peč? Kaj še! Vsako mrzlo jutro si se le s težavo spravil iz postelje, pol zaspan in pol jezen, in že si se prihuljil k topli peči. Tisti hip je že mati stala pred teboj z gorko vodo in čisto brisačo. Še obrisal se nisi, je že bila zopet tu s skodelico kave za zajterk. Ti si pa ježno gledal, kakor da si izkazoval materi milost, ko si sprejemal njeno postrežbo, njeno pohlevnost, njeno sužensjstvo.

Kako slep si bil, da nisi spoznal edine ljubezni, ki je bila zate na svetu, te brezmejne ljubezni matere do otroka! Danes te je sram do zadnje globine srca, kajne, Janez?

Tisto jutro v februariju si moral sam vstati, nihče te ni zbudil. Zagodrnjal si, to je bilo tvoje prvo opravilo tisto jutro. Že si se pripravljaj, da boš nahrulil mater, ki te je tako zanemarjala. Kakšna jeza te je prijala, ko si se moral enkrat umiti z mrzli vodi in sam pripraviti zajterk. Razmetaval si lonce in sklede in iz maščevanja si pustil vse narobe v kuhinji.

"Kam te je vrag nesel na vse zgodaj, da te od nikoder ni! Kod kolovratiš ob tem času, ko veš, da si mi nujno potrebna . . ."

Tako si se že naprej znašal nad materjo, tako si pripravljaj hude besede za prvo srečanje z njo tisto nasrečno jutro. In potem si začel razbijati po sobah kakor pijanec, ko si jo skušal najti pod domačo streho. Komaj si čakal, da streš nanjo ves svoj brezdanji gnev.

Tedaj si kakor slučajno prilomastil v njeno mrzlo spalnico. Čuden duh ti je udaril v nosnice. Pa se nisi zavedel. Še ves poln vroče jeze si planil k postelji, da primerno ožigosaj lenobo nemarno, ki se še ni spravila pokonci. Že si odprl usta, že

ti je bila na koncu jezika pikra opazka — kar si iznenaden obstal . . .

Začul si njeno pojemajoče hripavo dihanje. Zazdelo se ti je, da ti želi nekaj reči. V polmraku si komaj razločil tam na postelji v kotu drobno telesce, ki se je trudoma gibalo. Mati je hotela kvišku, zavedala se je, kakšen zločin je napravila danes, ko ni vstala kakor po navadi, ko ni zakurila peči in je pozabila na zajterk. Vsak njen gib je izražal kesanje, prošnjo za odpuščanje.

To je bilo, kar te je v hipu globoko prevzelo. Kot mrzel meč te je vsekalo v srce, kot nenaden blisk ti je razsvetlilo možgane. Kot silen grom je planilo vate spoznanje:

"Mati je bolna! Mati umira!"

Ves prevzet od tega spoznanja nisi nič vedel, kaj je storiti. Glava ti je bila kakor ometična, prestrašil si se, da bi skoraj omedlel. Kako je ravnati z bolnikom, na to nisi nikoli mislil, nikoli še ni bilo v hiši bolezní.

V največji zadregi si se sklonil nad posteljo.

"Mati!"

Šepetaje ti je ušla iz ust ta beseda. Začutil si, da te v grlu tišči. Srce ti je skoraj obstalo, da nisi mogel dihati. V očeh ti je ščemelo, a solze ni bilo iz njih. Sunkoma si še enkrat zaječal:

"Mati!"

Tedaj je prišel z veliko težavo prečuden odgovor.

"Ja — ja — janez — zek! Bolna sem, nisem mogla vstati . . ."

To je bil zate silen udarec, naravnost v srce — to, da se je uboga sirota še v tem hipu opravičevala pred tabo! In tedaj te je obvladal silen občutek, kakoršnega nisi pomnil, odkar si bil z njo. Hipoma si se zavedel, da ti je srce polno ljubezni do matere, do tiste tvoje matere, ki ti je kot sužnja služila celih petindvajset let, odkar te je bila prinesla na svet. In si izgubil še tisto malo prisotnosti duha, ki ti je nekako ostala kljub vsemu.

Planil si in poiskal steklenico žganja. Saj bo menda prav, da se da bolniku

najprvo malo žganja za okrepčitev? Prihite! si nazaj in dvignil zastor pri oknu, da je mrzla jutranja svetloba udrila v skromno sobo. Ponudil si bolnici kar celo steklenico.

Naenkrat si se zavedel, kakšen nerodnež si. Vendar ne boš dajal bolni materi žganja kot bi imel pred seboj kakšnega potepuha! Postavil si steklenico na mizo in stekel po žlico. Tako si ji vsilil požirek.

"Oh, boglonaj, Ja-ja-nezek!"

Stisnila se je nazaj pod odejo. Tedaj si šele dobro opazil, kako slaba je bila. V mrzli zimski svetlobi si videl, kako izsušen in rumen je bil njen obraz, izčrpan od težkega dela in vsega hudega, kar je vsa ta leta radi tebe prestala. Najbolj te je pa oplašilo, ko si videl, s kako težavo diha. Zvijala se je od bolečin in z rokami si je tiščala prsi, da bi dala pljučam moči. Vsak njen dih se ti je zdel kot zadnji zdihljaj.

In te je zaskrbelo, da si skoraj zblaznel.

"Mati, zelo ste videti bolni. Po doktorja stopim."

Sam si se začudil svoji nenadni odločitvi.

"D-d-daj! P-okli-či mi dok-tor-ja . . ."

Ostrmel si. Da res ona sama hoče zdravnika? Saj ni mogoče! Nikoli ni hotela nič slišati o zdravniku. O, mora biti res močno bolna to jutro! Danes SAMA prosi zdravnika!

Kakor iz uma si hitel v lekarno tja na vogal, da najdeš telefon in pokličeš zdravnika. Našel si in si klical. Toda zdravnika ni bilo doma. Da je v bolnišnici, so ti dali odgovor. Ves potr ti se vrnil domov.

Od nekod ti je prišla misel, da bolniki včasih pijejo čaj. Napraviti ga nisi znal, saj nisi nikoli poskusil, kako se skuha čaj. Pil si ga stokrat, tisočkrat. Kako ti ga mati pripravlja, nisi nikoli pogledal.

Toda čudno, kako hitro se človek prav

obrne, kadar je sila. Še na to si se spomnil, da je treba v čaju sladkorja in malo limone. Nesel si materi in ji pomagal, da je napol sedela v postelji. Pa je še zmerom dihala tako glasno in mučno hripavo, da te je mrazilo v dušo. Nova misel je stopila predte in te napolnila z grozo.

"Ne, umreti mi mati ne sme!"

Odšel si in se podil po sobah. Mislil si, upal. Prisluškoval si v materino sobo, pa si slišal le težko dihanje. Potem je zaškripala postelja, ko se je mati trudoma premaknila. Planil si noter, pa si našel vse kot poprej. Spet si odšel in se podil od sobe do sebe. Silno dolge so bile ure. Komaj deset je odbila, pa tebi se je zdelo, da je minil cel mesec od zjutraj.

"Ja-nez!"

Preplašen si skočil v spalnico.

"Janez! Poglej, kako sem bolna. Ne morem več dihati. Pomagaj, če moreš . . ."

Kar izgubil si se. Tako te še ni bilo nikoli strah. Odtrgal si se od nje in bežal nazaj k telefonu.

"Hallo! Doktor Berkopec!"

"Doktor je v bolnišnici. Operira danes dopoldne."

"Toda moja mati je bolna. Umira! Takoj mora imeti zdravnika."

"Kaj ji pa je?"

"V prsih . . . dihati kar nič ne more. Pomoči prosim."

"Bomo videli. Čimprej pošljem doktorja."

Ves razklan sam v sebi, do konca obupan, si prihite! domov. Mati je še vedno težko dihala. Da je sploh dihala, ti je bilo v tolažbo. Kako bi ji mogel pomagati . . .

"Mati, doktor pride čimprej!"

"Da pride? Zares? Oh, tako g-grdo je v hiši. Moram le vstati, vstati in pospraviti malo. Sram naju bo, če v

Pisatelj te povesti je Mr. Joe Žele, mlad ameriški Slovenec iz Clevelanda, ki je z njo pokazal, da ima lepe pisateljske zmonosti. Tudi slovenščino obvlada precej dobro in je bilo treba le malo popravkov. Upamo, da to ni zadnje njegovo pisateljsko delo, temveč da se bo lotil pisateljavanja in bo še veliko napisal za list in koledar "Ave Maria".

tako pride gospod doktor. In sama se moram malo opraviti."

Ostrmel si.

"O ti mati moja!"

Še sedaj, ko je bila bolna na smrt, ji je šla skrb za snago v hiši po glavi! Tedaj si se zavedel, kaj pomenijo besede — mati kraljica! Da, to je prava kraljica svojega doma, ki kraljuje bolj mogočno kot vsak kralj. V skrbeh je bila, da bi njen dom bil čeden in snažen, pa ji je smrt trkala na vrata! Janez, če tisti trenutek nisi spoznal, kaj je mati, nikoli ne boš!

Pa si resnično spoznal. Odločno si velel, naj mati miruje, pa si se sam lotil pospravljanja. Tudi peč si zakuril. Tako si čakal doktorja Berkopca. Materino dihanje je postajalo od ure do ure glasneje in težje. Spet si se brez posla zapodil po sobah, vsakih pet minut si pogledal k materi. Vse po navadi. Oko ti je obviselo na stari listini, ki je visela v okvirju na steni. Bil je spomin njenega prvega svetega obhajila. Pod sliko je stalo njeno ime — Ivana Ocepek. Kako lepo se je danes glasilo njeno ime — Ivana Ocepek! Kar je bilo njenega, vse je bilo danes nenavadno lepo in dragoceno. Ne, umreti mati ne sme! Zdaj še prav posebno ne, ko se je Janez tako živo zavedel, kaj je prav za prav — mati!

Sredi tega premišljevanja je prišel dr. Berkopec, mlad, pristen človek. Pogledal je bolnico, odložil zdravniški kovčeg in vprašal:

"No, mati, ali malo bolehatе?"

"Da, tako slabo se počutim."

Preiskava je bila kmalu pri kraju.

"Veste, mati, zares ste bolni."

"Saj vem. Tako težko diham."

Tedaj se je doktor obrnil k tebi, Janez, in naravnost povedal:

"Pljučnico ima. V bolnišnico mora."

Mati je razumela.

"Ne, to pa ne! V špital ne grem umret!"

"Pač, mati, morate. Zelo bolni ste."

"Ne, ne grem. Nikdar ne!"

"Morate!"

"Pa rajši umrjem doma."

"Tu vam ne morem prav nič pomagati."

Tedaj si tudi ti sam začel prigovarjati in si vzdiknil:

"Mati, lepo vas prosim, pojdite v špital, kakor svetuje dr. Berkopec."

"Nikdar! Ne maram."

"Prosim vas, lepo vas prosim, mati."

Z vso silo si ji prigovarjal. Poznal si njeno trmo, njeno varčnost in gospodarnost, njeno starokrajsko nezaupnost. Toda ti si razumel zdravnika. Prijel si mater za ramo, stresel si jo.

"Mati! Morate iti. Morate, pravim. Prosim, da greste, kakor doktor svetuje. On ve, kaj govori."

Pogledala te je. Tisti pogled ti je presunil srce. Spoznal si ga, kot je Judež nekoč spoznal Kristusov pogled, ko je izdal s poljubom svojega mojstra. Prav tako je mati tebe pogledala, ko se je na tistem vdala zdravniku in tvoji zahtevi. In si bil za trenutek v silnih skrbeh — kaj če jo res pošiljaš v smrt iz domače hiše?

Toda zdravnik je bil že na potu, da poskrbi vse potrebno za prevoz v bolnišnico. Mati, vsa izmučena, se je sama opravila. Zahtevala je to. Ni še bila gotova, ko je prihitela ambulanca. Čakati so jo morali. Kar ni hotela oditi.

"Nočem iti, Ja — ja — nez! Nočem!"

Toda ti si jo s silo odvedel skozi duri. Tako žalostno se je ozrla na svoj dom in ti, Janez, si vse videl in razumel. Toda strežniki so vaju spravili v ambulanco in odpeljali v bolnišnico. Ti si jo tolažil s tem, češ da bo dosti bolj varna in bo imela boljšo postrežbo. Seveda si s tem tudi sebe tolažil, ker ti je vest še vedno očitala, da vlečeš mater v smrt daleč od svojega in njenega doma.

Dolgo ste se vozili skozi mesto. Po ulicah si videl ljudi, ki so vsi veseli hiteli domov od svojega dela. Nihče ni vedel za tvoje težave.

Ambulanca se je ustavila pred stranskimi vrati bolnišnice in strežniki so pomagali materi iz voza. Posadili so jo na klop v sprejemnici, nato so uredili vse potrebno za sprejem v bolnišnico. Prišla je bolničarka, vsa v belem.

"Gospa, le pogum!" jo je ogovorila ter jo položila na bolniški stol s kolesi. Že jo je peljala, ko si priskočil in hotel iti z njima.

"O ne", se je bolničarka ozrla nate. "Vi lahko zdaj odidete. Bomo že mi

poskrbeli zanjo."

"Kaj, da bi jaz ne smel iti ž njo? Saj vendar moram!"

"Ne! Vi ne morete zdaj prav nič pomagati. Prepustite jo nam."

Tako okorna je bila tvoja zadrega. Strežnika sta bila že izginila. Bolničarka te je silila domov, ti ji pa nisi zaupal. Nekaj ti je reklo, da si svojo mater privedel sem v to ogromno stavbo, iz katere se ne bo nikoli več živa vrnila. V smrt si jo prignal semkaj! Ta mučna misel te je vsega prevzela. Zato se nisi mogel ločiti od nje. Še tedaj, v zadnjem hipu, bi jo hotel vzeti nazaj domov. Spomnil si se, kako se je mati branila in se končno podala le zato, ker si jo ti tako nago-varjal, naj vendar gre. Zavedal si se, da bi se ne bila nikdar odločila za pot v bolnišnico, da je ni premagala ljubezen do tebe . . .

Zato si bil ves razburjen in mislil le na to, kako bi mogel mater še tisti hip odpeljati nazaj domov. Opazil si, da bolnica sploh ni več ne videla ne slišala, kaj se godi okoli nje, odkar so jo bili spravili v sprejemnico. Zdaj, ko jo je bolničarka peljala po dolgem tihem hodniku, je bila kakor brez čutov. Tesno ob njej si stopal. Bolničarka je spet spregovorila in te začela znova tolažiti. Mehkeje so padale njene besede, ko je uvidela, kako si zmeden. Tebi je pa srce vpilo in se ni moglo vdati zagotovitom bolničarke.

"Kam jo peljete? Kaj boste ž njo? Kdaj jo lahko pridem obiskat? V kateri sobi bo? Ali jo najdem še živo, ko se vrnem . . .?"

Mrak se je zgoščal in proti koncu dolgega hodnika se je dalo komaj še ločiti živo osebo od sence. Bolničarka in mati sta izginili za vogalom. Kakor obupan si pogledal v temo in se začutil zapuščenega in osamljenega na svetu. Počasi si se obrnil in ves potrto odtaval iz bolnišnice. Tedaj so ti solze zalile oči.

Mračilo se je, ko si ves žalosten prišel domov. Še vedno si bil prepričan, da mati ne bo nikoli več prestopila praga vajine hiše. Ne boš imel več priložnosti, da ji izkazuješ ljubezen. Ne boš mogel popraviti, kar si vsa ta leta brezbrizno zamudil. Stopnice so pomenljivo zaškripale, ko si stopil po njih do hišnih vrat.

In zdelo se ti je, da vsi sosede zijajo vate skozi zaprta okna. Komaj si stopil v mrzlo hišo, je že nekdo potrkal na vrata. Odprl si in vstopila je Matevžljeva Marjanca.

"Kaj pa je Ivanki? Videla sem ambulanco."

"V špital so jo vzeli."

"Pa kaj ji je vendar? Saj je bila včeraj še čisto zdrava."

Preden si mogel odgovoriti, je že spet nekdo trkal. Soseba Urška je prihitela.

"Kaj pa je Ivanki? Videla sem ambulanco."

"Zbolela je," je odgovorila Marjanca.

Pa že sta tu tudi Korenova in Smiljanova.

"Prišli sva pogledat, če lahko kaj pomagava. Morda bi kaj pospravili."

"Ne, ni treba. Je že dobro."

Tako si odgovoril na kratko. Vedel si, da si na sodnji. Sodili te bodo takoj in na licu mesta.

"Pa kaj ji je vendar prišlo tako nena-doma?" se je obrnila nate Marjanca.

"Saj je bila včeraj še čisto zdrava", pripomni druga.

"Vse je oprala kot po navadi", je vedela tretja.

"O, Ivanka je bila zmerom pridna in delavna. Predobra je bila!"

Ti si ta udarec dobro čutil.

"Zdelana je bila, kaj bi spraševali", se je domislila Urška. "Ves dan je sama prala."

"Da, in potem je šla vsa premočena ven obešat perilo."

"Pa v takem mrazu!"

"Seveda, ko pa nima nikogar, da bi ji pomagal."

Zopet si začutil udarec, Janez! Nič se nisi branil. Čemu bi naj začel žen-skam tolmačiti prerojenje svojih čustev? Saj bi ti ne verjele. Kako bi se sploh zagovarjal, ko je pa tvoje lastno srce polno očitkov in globokega kesanja? Saj ne bi niti našel besed. Le pred mater se ti je hotelo poklekniti. Vsaj za trenotek. Samo poklekniti! Mati bi te takoj razumela — brez vsake besede! Srce ti je vpilo:

"O, mati! Kako bom odslej sam živel na svetu! Kako? Vedno bodo nad mano očitki. O, zakaj nisem imel prilike, da bi

bil vsaj zadnji hip izkazal materi sinovsko ljubezen!"

Ženske so menda opazile tvojo dušno bridkost, čeprav si molčal in jo tiščal na dno srca. Nisi vedel, kam bi se obrnil in kaj bi počel.

"Pa jo pojdeš še nočno pogledat, ali ne?"

"Seveda pojde. Morda bi tudi me lahko šle."

"Da, Janez! Me tudi pojdemo. Takoj po večerji. Pokazal nam boš, kako priti do nje. Pridemo te poklicat."

Potem so odšle. Ostal si sam. Hiša je bila temačna in mrzla. Ogenj, ki si ga bil zjutraj zakuril, je dogorel. Po sobah je bilo vse razmetano. Šivalni stroj je bil odprt in tvoja bela srajca je bila napol zašita. Tako je ležala, kot jo je mati pustila, ko je bilo treba za drugo delo prijeti. Kozarec, tri skodelice, nekaj krožnikov in žlic, pa en nož poleg njih — vse je ležalo umazano v pomivalniku. Spominjalo te je na prošle dni, vendar je bilo vse tako tiho in mrzlo. Zdelo se ti je, da je vsa domačnost izginila iz vajine hiše. In tako bo zdaj zmerom pod to doslej tako domačo streho. Tale mrzlota ti bo delala družino od sedaj. Sameval boš, Janez!

Zamišljen si čakal in nič nisi vedel, kako je potekel čas. Sosedje so prišle in napotili ste se nazaj v bolnišnico svetega Lukeža. Dospeli ste o pravem času, toda pri tvoji materi so bili prepovedani vsi obiski. Strogo prepovedani!

Samo tega je bilo še treba!

Tedaj si čutil, da je bila mati zate izgubljena. Morda je že čisto nezavestna. Ne boš ji niti mogel izpovedati svojega kesanja! Še toliko tolažbe ti torej Bog ne bo dal.

Lotila se te je strast, da bi še enkrat videl mater. Odločil si se, da jo hočeš videti za vsako ceno. Šel si k glavni bolničarki in odločno zahteval.

Presenetilo te je, ko ti je brez ugovora takoj dovolila. Toda samo tebi, drugemu nikomur. Odhitel si po dolgom hodniku proti njeni sobi, številka 412. Nenadoma ti je zastal korak. Prišlo ti je na misel, da si zato tako lahko dobil dovoljenje, ker je mati bolna na smrt. Začel si se

kesati, da si bil tako drzen in jo na vsak način hotel videti.

In kako se boš vedel ob materini smrtni postelji? Saj nisi še nikoli videl človeka umirati, najmanj svojo mater. V teh mislih si iskal pravo številko. Več sob je bilo odprtih. Videl si v njih bolnike, v nekaterih posteljo poleg postelje. Tu pa tam se je oglasil tenek glas zvonca, ki je klical na pomoč bolničarko ali zdravnika. Čuden duh po zdravilih ti je jemal sapo.

Ves zmešan si končno našel pravo številko. V sobi si zagledal nekaj bolničark in zdravnikov. Delali so neumorno. Mimo tebe je prihitel še en zdravnik. Hitro so govorili in delali kakor besni. Zaslišal si čudne besede "penicilin" in "sulfa" in še "anti-toksin". Razumel jih nisi. Naenkrat se prikaže dr. Berkopec in planil si vanj. "Kako je, doktor? Ali bo umrla?"

"No, tega ne vemo. Zelo bolna pa je. Mogoče ostane, mogoče ne. Še nočno bomo vedeli. Slabotnega telesa je in že tri dni ima pljučnico. Bo zelo težko, ampak lahko vendar ostane."

Takoj si spoznal, da te je doktor samo tolažil. Mati je bila torej izgubljena! Res je bila slabotna, res je že včeraj tožila, da ji ni dobro, toda zakaj bi je zdravniki ne mogli rešiti? Pravi konjederci morajo biti in ta stavba je mesnica, drugega nič! Sosedje so imeli prav. Zakaj si jo bit poslal v bolnišnico?

Tako si se pričkal in jezil sam nad seboj. Opazil si, da zdravniki odhajajo. Bili so videti vsi izmučeni od trdega dela. Tisti hip si nehal verjeti, da so ti mogoče tako brezsrdni in bi kar tako morili ljudi.

Stopil si v sobo in ob slabi svetlobi nisi spoznal mater. Glava ji je bila zaprta v majhnem šotoru, v katerega so spuščali kisik, da je lažje dihala. Zdaj si bil še bolj prepričan, da je vse to narejeno za smrt. Toda bolničarka ti je zatrjevala, da vsak bolnik s pljučnico potrebuje to posebno opravo. Tedaj si razločil materin obraz. Bil je rumenkasto siv. Prišlo ti je na misel, da bi bilo treba poklicati duhovnika.

Toda obstal si tam v sobi poleg matere in gledal predse popolnoma obupan in brez moči. Vsake pol ure so prihiteli zdravniki nazaj in dajali materi posebna zdravila. Čudil si se, kako resno so ti

možje delali in se borili z boleznijo. Spoznal si, kako so napenjali vse sile, da bi ohranili materi pojemajoče življenje in premagali naravo. Ne, to niso konjederici!

Dr. Grey je pritekel, pogledal in spet odšel iz sobe, ves moker. „Stopil si za njim in skoraj zaječal vanj, naj ti reče besedo tolažbe.“

„Veš, takole je. Mati je brez dvoma zelo bolna. Toda jaz mislim, da bo prenesla. Dolgo časa bo vzelo, toda ostala bo. Škoda, da je nismo imeli pred dvema dnevoma. Tedad bi jo bili res brez težave rešili. Kljub moji besedi se pa ne zanašaj preveč. Jutri zveš zagotovo.“

Njegove besede so te potolažile, čeprav zdravnik ni prikrival resne nevarnosti. Spoznal si, da bolnišnica in zdravniki res pomagajo, toda če je Bog drugače odločil, so tudi vsa zdravila zaman. Še enkrat si pogledal materi v obraz in spet podvomil, da bo ostala. Odšel si in tam v sprejemnici našel sosede. Napadle so te s celo vrsto vprašanj. Zmajeval si z rameni in sam pri sebi si bil gotov, da z materjo ne boš več spregovoril.

Štiri naslednje dni niti ti nisi smel k materi. Še veš, Janez, kako so ti potekali tisti kritični dnevi? Kajne, ne da se popisati. Zaman si telefoniral, zakaj vselej si zvedel, da ni še nobene spremembe. Materino stanje je bilo zmerom enako. Zvedel si pa, da je gospod Mlakar opravil pri njej poslednje obrede . . .

O, bili so težki dnevi! Tudi ponoči si imel strašne sanje. Vsak hip si se ves prestrašen prebudil in prvi tvoj vtis je bil, da te tam iz kota kliče materin glas. Noč in dan si živel v nekaki omotici, ki te še danes pograbi, če le misliš na tiste čase. Do dna te je izčrpala strašna negotovost.

Toda prišel je dan, ko si smel spet na obisk k materi. Našel si jo na drugi številki. Torej preselili so jo bili! To ti je dalo novo sumnjo. Zakaj je niso pustili, kjer je bila? Gotovo zato, ker ji življenje le še na niti visi! V posebni sobi naj umre!

Da ti niso povedali, kje leži tvoja mati, bi je ne bil nikoli spoznal. Ležala je kakor mrtva. Telo ji je bilo kakor zadnji ostanek, ki jih je pustila bolezen, ko je končala svoje delo in odšla, da drugo žrtev na-

pade. Opazil si, kako so bile bolničarke posebno v skrbeh za to bolnico. Bale so se, da bi se prehladila. To bi preneslo naglo smrt. Šotor je bil še vedno privezan nad posteljo. Da bi le tega ne bilo, potem bi začel verjeti, da bo mati živel!

Vrnil si se domov in upanje je jelo liti v tvoje srce. Samo po kapljicah sprva. Dopovedoval si sam sebi, da se takemu bolniku zdravje le polagoma vrača.

Toda že drugi dan so ti povedali v špitalu, da se je njeno stanje orbnilo na slabše. Pa dr. Grey je imel še vedno besedo tolažbe.

„Vedeti moraš, da okrevanje ne gre vedno v ravni črti naprej. Bolnik je danes boljši, jutri spet slabši. Počasi pa pride k sebi. Ne boj se. Boš videl, jutri se bo spet bolje počutila. Toda eno je gotovo in prav je, da veš. Mi lahko še toliko zdravimo, pa tudi bolnik mora imeti v sebi borbena voljo. V njem mora biti, kako bi dejal? Strast za življenje!“

Skušal si razumeti, pa nisi razumel. Strast za življenje!

Šele po treh tednih so odstranili šotor. Zdaj si jo prvič spet lahko od blizu pogledal in jo ogovoril. Imel si vtis, da se je vrnila med žive. Ali tako čudno rumen je bil njen obraz, do konca izmučen. Tako se je bridko odbijal od belega zglavnika!

„Kako ste kaj, mati?“

„Neizrečeno sem trudna . . .“

„Seveda! Kako bi ne bili! Toda zdaj ste najhujše prestali. Še malo, pa boste zopet doma.“

„O, ne, Janez! Nikoli več ne bom zdrava!“

„Boste, mati, ker morate!“

„Ne, ne, sin moj! Enkrat bom kar lepo zaspala. Saj ni tako težko umreti. Veš, nekoč sem se zelo bala umreti, zdaj pa nič več. Smrt je prijazna človeku.“

„Mati, tako ne smete govoriti. Okrevali hoste!“

„Meni ni več do življenja. Ti skrbi za hišo in pametno živi. Svojega očeta posnemaj!“

„Mati, nehajte, nehajte, lepo vas prosim! Boste videli, vse se bo še lepo uravnalo.“

Toda mati je ostala pri svojem. Kar jezen si postal. Naenkrat si razumel, kaj

naj bi bila strast do življenja. Z vso silo si ji hotel vlitati napoj te strasti.

"Morate, morate, mati!"

Tako si stal tam ob vznožju njene postelje in vil roke. Tvoja jeza se je spremenila v strast. Hotelo se ti je, da bi bolno mater pregnetal s pestmi in tolkel po njej, dokler ne bi začutila v sebi strasti do življenja, borbena voljo, da ozdravi. Nisi mogel strpeti, ves nepotrpežljiv si postal. Zajedlo se je bilo vate, kar je povedal dr. Grey. Zdravila so svoje delo opravila, zdaj mora mati sama odločiti. Boril si se sam s sabo, boril si se z materjo. Počasi je menda res tvoja borbena volja tudi mater premagala.

Dan za dnem si jo hodil obiskovat. Vsak dan je lažje in več govorila. Čeprav ni hotela z besedo priznati, se ji je zdravje vendar stanovitno vračalo. Nkega dne si jo našel opravljeno kakor za novo življenje. Tako lepo je imela spletne lase. Bolničarke so opravile zelo dobro delo. Kakor da imaš pred seboj mlado dekle!

"Res, zelo lepa je morala biti moja mati, ko je bila mlada!"

Ta misel te je vsega prevzela. Vse tvoje bojazni so minile.

Začeli so se topli dnevi, zakaj dva meseca sta že potekla, odkar si bil mater odpeljal v bolnišnico. Mlado pomladansko sonce je vplivalo nanjo in sama je začela prositi, da bi smela domov. To je bil zate dan zmage!

Tekom teh dolgih dni te je tvoje prerojenje gnalo v novo življenje. Začutil si v sebi podjetnost, ki je ni bilo nikoli poprej. Začel si popravljati hišo, zakaj zdaj si prvič v življenju spoznal, kaj pomeni beseda: DOM! Mehki žarki pomladnega sonca so te božali, ko si preobrazil hiši zunanost. Nisi se mogel spomniti, kdaj je bila zadnjič pobarvana. Tudi za notranjo preuredbo si poskrbel. Vse si očistil in prenovil. Celo vrt si prekopal za hišo in nasadil cvetic. Čudil si se, da more človek imeti toliko radosti s svojo domačijo. In z radostjo se je vselila ljubezen, četudi je bilo treba prej velikega trpljenja in silno bridkosti.

Tako si pričakal dneva nabolj živo občutene sreče v tvojem življenju, ko si mater zopet pripeljal domov. Sosedje so

čakali in se veselili njenega prihoda. Sonce ji je pošiljalo najlepše pozdrave in in v zraku je odmevalo od vseh strani: Pozdravljena!

Prvih besed, ki jih je spreogovorila v sprednji sobi, se boš spominjal do konca dni, kajne, Janez?

"Ali veš, Janez, da naša hiša ni tako grda? Meni se zdi zdaj zelo lepa in tako vesela je."

Ves radosten si ji pomagal, da je sedla na stol. Žuril si se in si ji sam stregel. Sosede si odganjal, da si ji mogel sam napravljati vsakovrstne usluge. Hotel si jo imeti sam zase kot gospodinjo in mater. Tiho je sprejemala tvojo postrežbo. Venomer se je ozirala po hiši, pa spet in spet rekla:

"Res je vse tako lepo pri nas."

Seveda je bilo lepo in veselo. Ni bilo le to da je bila hiša vsa prenovljena, mati je čutila, da si bil tudi ti ves prenovljen. Čeprav ti tega ni naravnost povedala, si vedel, da je srečna, ker se je pravi duh naselil v vajino hišico. Resnična ljubezen je zavladala med materjo in sinom. Mati je ljubezen že davno poznala, zdaj jo je našel tudi sin . . .

Ti si bil tisti sin, Janez! Rad ti dam priznanje, da si se močno potrudil in si res nadomestil, kar je bilo zamujenega v teku toliko let. Zdaj sta zamenjala svoji vlogi. Odslej si ti stregel materi, kakor si najbolje vedel in znal. Dosegel si, da so bila njena nadaljnja leta do blažene njene smrti polna veselja in radosti. Prav za prav pa to ni bila tvoja zasluga, Janez! Mnogoletna brezmejna ljubezen tvoje matere je končno priklicala v tvoje srce toliko potrebno sinovsko vdanost!

— — —

Vidiš, Janez, to je zgodba o tvoji materi in tebi. Ali naj ti ob koncu te lepe zgodbe še iz svojih misli kaj pristavim?

Janez! Spoznal si, kajne, da tvoja mati ni bila samo tvoja mati, ki je nekdaj nosila ime: Ivanka Očepek. Bila je tudi prava slovenska mati. Bila je ameriška naseljska mati — slovenska naseljska mati. Začel si spoznavati tudi druge matere, toda posebno slovenske naseljske matere. Spoznaval si jih kot pridne in delavne žene, skromne in tihe, ki so neizmerno veliko žrtvovale v tujini, v

Ameriki. Bile so prečudno pohlevne, skoraj sužnje. Toda sužnje v ljubezni do svojega doma. Dom in mati — to sta slovenskemu srcu dva neločljiva pojma. In naši Ameriki so slovenske matere rodile mnogo otrok, krepkih junakov. Z njimi so vtisnile vsaj delu Amerike poseben pečat, poseben značaj. Dobro delo so opravile in si zaslužile plačilo — vsaj na onem svetu!

Še nekaj, Janez! Ali ni čudno, da mnogi ne spoznajo vrednosti svojih slovenskih mater, dokler žive ž njimi pod skupno streho? Mnogim se odpro oči šele potem,

ko so mater za vedno zgubili. Potem jim šele pride do žive zavesti globoki pomen slovenske pesmi: "Gor čež jezero . . ." Sedaj več pel ne bom . . . mamica moja . . .

Ti, Janez, si imel izredno milost od Boga, da si še kolikor toliko pravočasno prišel do spoznanja, kaj ti je bila mati. Zvesta ljubezen slovenske naseljske matere je na vse zadnje zmagala nad tvojo trdoto in je prinesla mnogo sonca, veselja in radosti, v vajino nadaljnje življenje.

— JOSEPH ZELLE,
Cleveland, Ohio.

MOLITEV SV. FRANČIŠKA

Gospod, prosim Te, naredi me v sredstvo miru:

kjer je sovraštvo, daj, da sejem ljubezen,

kjer je krivda, odpuščanje,

kjer je dvom, vero,

kjer je obup, upanje,

kjer je tema, luč,

kjer je zloba, veselje.

Učenik, prosim Te, daj mi, da ne bom iskal toliko,

da bi bil tolažen, temveč, da bom tolažil,

da bi bil razumljen, temveč, da bom razumel,

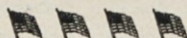
da bi bil ljubljen, temveč da bom ljubil,

kajti

z dajanjem sprejemamo,

z odpuščanjem se nam odpušča,

z umiranjem se nam daje večno življenje.

KATOLIŠKI UČNI ZAVODI V USA 1944

Bogoslovna semenišča

višja	99 z	1.173	profesorji in	8.516	slušatelji
nižja	80 z	1.152	" in	10.255	"
Univerze	24 z	5.860	" in	82.917	"
Kolegiji					
za dečke	52 z	2.424	" in	32.019	učenci
za dekleta	120 z	4.727	" in	45.433	učenkami
Škofijskih pripravnic					
za učiteljice	7 z	267	" in	3.323	"
Normalne šole	25 z	609	" in	4.753	učenci
Višje (Heigh) šole	2.119 z	22.525	učitelji in	385.126	"
Farne šole	8.017 z	60.746	" in	2.014.782	"
Skupaj	10.553 z	99.488	učitelji in	2.587.124	učenci

PREBIVALSTVO SVETA PO VERI

I. Kristjanov

1. Rimo-katoličanov

Severna Amerika	47,056.724
Južna Amerika ..	60,836.143
Evropa	203,944.823
Azija	9,213.413
Afrika	6,866.072
Avstralija in	
Otoki	10,468.764

Skupaj 318,385.939

2. Pravoslavnih

Severna Amerika	1,208.157
Južna Amerika ..	
Evropa	112,447.669
Azija	8,106.071
Afrika	5,868.098
Avstralija	

Skupaj 127,623.986

II. Nekristjanov

1. Judov

Severna Amerika	4,409.712
Južna Amerika ..	226.958
Evropa	8,372.666
Azija	572.930
Afrika	542.869
Avstralija	26.954

Skupaj 15,192.089

2. Mohamedanov

Severna Amerika	1.400
Južna Amerika ..	
Evropa	5,672.225
Azija	138,299.144
Afrika	55,538.211
Avstralija	21,467.868

Skupaj 220,978.848

3. Protestantov

Severna Amerika	38,998.467
Južna Amerika ..	657.481
Evropa	81,767.054
Azija	4,422.777
Afrika	2,782.864
Avstralija	6,372.250

Skupaj 135,000.893

Skupaj kristjanov

Severna Amerika	87,263.348
Južna Amerika ..	61,493.624
Evropa	398,153.546
Azija	21,742.261
Afrika	15,517.025
Avstralija	16,841.014

Skupaj 601,016.818

3. Poganov:

Severna Amerika	79,020.577
Južna Amerika ..	22,134.607
Evropa	137,981.585
Azija	956,607.018
Afrika	76,301.961
Avstralija	46,868.506

Skupaj1,318,914.254

Skupaj nekrstajanov:

Severna Amerika	83,431.689
Južna Amerika ..	22,361.565
Evropa	133,026.476
Azija	1,095,479.092
Afrika	132,383.041
Avstralija	68,363.328

Skupaj1,555,085.191

III. Vseh skupaj

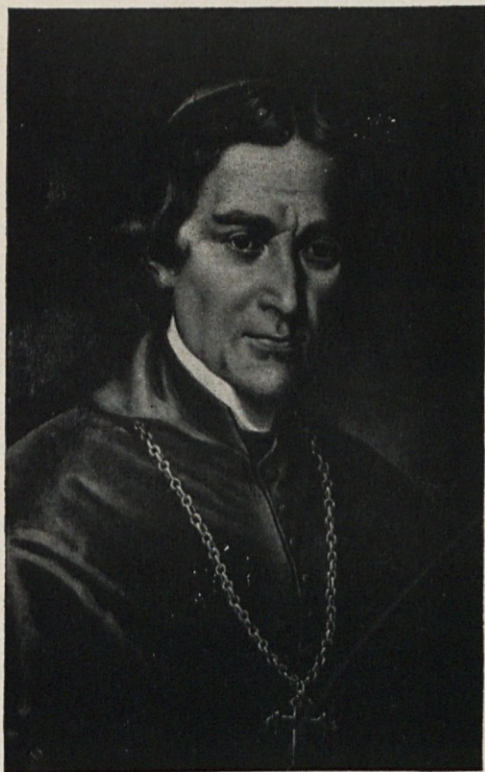
Severna Amerika	170,695.073
Južna Amerika ..	83,855.189
Evropa	551,186.022
Azija	1,117,221.353
Afrika	147,900.066
Avstralija	85,204.342

Skupaj2,156,102.009

- Kakor voda pogasi ogenj, tako pogasi miloščina greh. (Brevir)
- Prva naša dolžnost je, da najdemo, kaj je naša dolžnost. Druga naša dolžnost je pa, da to dolžnost tudi izvršimo. (Predsednik Roosevelt.)
- Naj bolj nas mora biti strah strahu samega, ki je naš največji sovražnik. (Predsednik Roosevelt.)
- More se varati vse ljudi nekaj časa, nekaj ljudi vse čase. Ne more se pa varati vseh ljudi vse čase. (Predsednik Lincoln.)

BARAGOVA NEDELJA

SLOVENSKI

NARODNI

PRAZNIK

Baragova nedelja, vsako leto zadnja nedelja v januarju, ni in ne sme biti praznik samo katoliških Slovencev, ni samo verski praznik, temveč je tudi narodni praznik vseh ameriških Slovencev.

I.

Odštejmo pri Baragi, da je bil katoliški škof, misijonar, svetnik. Vse to znamo ceniti in vpoštevati samo katoličani. Toda Baraga ni bil samo to.

1. **Baraga je bil velik socialni delavec**, delavec za svobodo in človečanske pravice Indijanskih narodov v Ameriki.

Doma v Sloveniji je čital in slišal, kako so tu v Ameriki zaničevani, prezirani, tlačeni ubogi indijanski narodi. Bel človek jim ne jemlje samo njihove zemlje, temveč jih neusmiljeno izkorišča, jih zaslužnjuje in mori. Pa so se mu zasmilili in odšel je zdoma sem v Ameriko, da hiti tem narodom na pomoč. Res

je bil njegov glavni namen, da jim nese pred vsem luč in tolažbo sv. vere, da jih pridobi za krščanstvo. Toda s tem je imel pa tudi namen, jih socialno dvigniti in jih uvrstiti med druge civilizirane in omikane narode, zlasti jih dvigniti na isto stališče, kakor je bil beli kulturni človek, nov gospodar njihove zemlje. Prišel je, da nastopi med njimi kot njih voditelj v boju za vse človečanske pravice, katere imajo kot narodi, da jim pokaže pot, kako si priboriti zlasti vse državljanske pravice, vso svobodo, pa tudi vso zaščito države, ki se je tu ustvarila in katere člani so bili tudi indijanski narodi. Prišel je, da jih nauči novega načina človeškega življenja, kulturnega človeka vredno in primerno novim razmeram, ki so nastale v njih zemlji. Prišel je, da jih bi dvignil iz divjaškega, človeka nevrednega gozdnega življenja, da bodo stopili v vrsto z drugimi narodi sveta in si tako ustvarjali nova pota drugačnega, boljšega človeškega življenja, tako pa sprejeli nase boj za svoje pravice in za svoj obstanek.

Kdor čita njegovo življenje, se ne more načuditi, s kolikimi žrtvami, s kolikimi trudi, s kolikim delom, kako vrstrajno je Baraga vršil to svoje veliko socialno delo med svojimi Indijanci, pa tudi kako velike uspehe je dosegel. Dvignil je njegovo domače družinsko življenje, dvignil življenje in pojmovanje življenja pri posameznikih, dosegel pa tudi veliko socialnih pravic pri vladi in državi, kakor tudi po okrajih, kjer so živeli Indijanci.

2. Baraga je bil velik kulturni delavec.

Beli človek je prinesel v Ameriko seboj svojo nad tisočletno

Baragovo nedeljo le premnogi ameriški Slovenci vzamejo za nekaj strogo verskega, cerkvenega. Zato se ne zanimajo za njo. Naravno! Baraga je bil škof, misijonar, svetnik. Toda brez vsakega dvoma je pa Baraga tudi največji ameriški Slovenec, največji naš ožji rojak, na katerega je pa lahko ponosen vsakdo, tudi neveren Slovenec. Njegovo delo tu v Ameriki je tako vsestransko, da je lahko proslavlja vsak, tudi še bolj neveren Slovenec. V Ljubljani so na primer postavili spomenik Trubarju, ki je bil luteranski duhovnik. Jasno je, da ga mu niso postavili kot takemu, temveč kot očetu slovenske knjige. Ako kdo toraj po svojem prepričanju Barago noče proslavljati kot škofa, misijonarja, svetnika, ga pa prav tako lahko proslavlja kot velikega borca za pravice tlačanih indijanskih narodov, kot velikega socialnega, in kulturnega in narodnega delavca. In to hoče ta članek. Zanesti hoče zanimanje zanj tudi v vrste naših nevernih Slovencev. Baragov dan naj je za nas to, kar je na primer Washingtonov ali Lincolnov rojstni dan, dan posvečen spominu velikega moža, naš slovenski narodni praznik.

evropsko kulturo. Indijanec v Ameriki je ni imel, je ni poznal, zato je tudi ni maral. Živel je še svoje prvotno divjaško življenje po gozdovih. Kaj čuda, da se je uprl tej kulturi na svoj, divjaški način s pokolji belega človeka, usiljivca, ki mu je kradel njegovo zemljo.

Pa tudi med seboj so se razni narodi in rodovi Indijancev temu svojemu divjaštvu primerno pobijali in klali. Strašna so poročila prvih krščanskih blagovestnikov o teh obojih pokoljih in pobijanjih. Prvotni beli človek, ki je prišel sem, tudi ni bil iz vrst pravih kulturnih evropskih ljudi, zato je indijanskim domačinom odgovarjal na pokolje z enakimi pokolji. Tako so vladale žalostne razmere med nesrečnimi indijanskimi narodi in rodovi.

Jasno je zato bilo, da se ubogi Indijanec s takin divjaškim načinom boja za svoj obstanek, ne bo rešil, da bo slednjič kultura zmagala, njega pa vničila.

Baraga je zato prišel v Ameriko, da jim prinese krščansko kulturo, jih izpelje iz gozdov, jih nauči človeškemu dostojanstvu vrednega kulturnega življenja, jih naredi iz divjakov omikane narode in ljudi, jih naseli v vasi in mesta, jih nauči poljedeljstva, živinoreje, trgovine in obrti in jih tako upelje v življenje kulturnega človeka tedanjih časov, ki je vedno bolj polnil njegovo zemljo.

Ko se je naučil njihovega jezika, ga je dvignil v književni jezik. Sestavil jim je slovnico, jih naučil čitati in pisati, jim spisal knjige. Kako vsak kulturni narod proslavlja tiste može, ki so mu dali prvo knjigo in mu s tem odprli pot do kulture, ga naredili v kulturni narod! Naš Baraga je za ameriške Indijance severne srednje Amerike tak veliki mož. Kongresna knjižnica v Washingtonu hrani iztise njegovih indijanskih knjig s posebno pieteto in skrbjo v posebnih omarah baje, kot največje narodne bisere naše države.

3. Baraga je bil tudi velik delavec-pijonir za veličino sedanjice države USA.

Združene države so danes največja, najmogočnejša, pa tudi najbogatejša država sveta. To vidimo zlasti danes. Če se bo cel svet rešil, bo v glavnem zasluga naše države. Cel svet zalaga z orožjem in denarjem, da more voditi sedanji ogromni boj.

Da je pa naša država mogla postati taka, kakoršna je danes, ni prišlo samo po sebi. Ravno takile veliki možje, kakoršen je bil Baraga, so v preteklosti, v pijonirskih časih polagali temelje

za njeno sedanjo veličino. Iz njihovega velikega dela, iz njihovih velikih žrtev in trudov je izrastla, se razvijala in postala mogočna.

In Amerika se tega zaveda in priznava. Zato imamo okraje, mesta in vasi, ki nosijo njegovo ime.

Da, povdarjam, Baraga je bil res velik krščanski blagovestnik, toda prav nič manjši socijalni, kulturni in narodni delavec.

II.

1. Vseh njegovih velikih del in uspehov smo pa deležni tudi mi vsi Slovenci. Res jih je izvršil sam en mož našega naroda, vendar pravimo mi in pravi ves svet: Slovenec je bil, toraj Slovenci so ga izvršili. Vsi smo deležni njegovega dela, pa tudi njegove časti in njegovega spoštovanja.

Če toraj le malo še ljubimo svoj narod, če imamo v sebi le še malo slovenske zavesti, pa bodimo verni ali neverni, vse to nas mora spodbujati, da se vsi zanimamo za Barago, da vsi proslavljamo to nedeljo kot svoj slovenski narodni praznik, praznik vseh ameriških Slovencev brez razlike. Zato naj bi za ta dan tudi nekatoliški pozabili na vse drugo, kar nas morda loči, ter mislili samo na narodne koristi, ki pa zahtevajo, da postane ta dan res naš slovenski splošni narodni praznik, praznik slovenskega narodnega imena.

2. Slovenski narod je pa deležen velikega Baragovega dela tudi s svojim sodelovanjem ž njim. Dolga leta se je po vsej Sloveniji po vseh župnijah vsako leto gotovo nedeljo zbiralo mile darove v podporo njegovega dela. Tako je naš mali narod pri vsej svoji revščini, pri vseh tolikih in velikih potrebah doma darežljivo, velikodušno, pa prostovoljno podpiral svojega velikega sina tu v Ameriki v njegovem delu za veličino, za kulturo, za razvoj danes tako mogočne države.

Tega pa Amerika na splošno ne ve. Ali ni zato naša narodna dolžnost, da delamo z vsemi silami na to, da se zanesemo praznovanje Baragove nedelje tudi v splošno Ameriko? da bo o vsem tem izvedela Amerika, dala narodu priznanje in hvaležnost? Da, naša narodna dolžnost to zahteva. S tem delamo tudi za narod doma.

3. Pred leti so se dvigale v naši državi sile, ki se več ali manj dvigajo še danes, ki so ščuvale v državi proti "foreigners".

Slikali so nas kot usiljivce, ki smo prišli sem samo ameriški kruh jest, da nismo 100% Američani.

Ali jim moremo dati krepkejši odgovor na te klevete, kakor če jim kažemo na take le može, kakor je Baraga in na njih veliko delo, ki so ga izvršili za državo?

* * *

Po vsem tem je toraj jasno, kako velik namen in pomen ima Baragova nedelja tudi kot slovenski narodni praznik. 1. To, da se najprej mi ameriški Slovenci sami globoko zavemo veličine tega svojega rojaka, da se zato od leta do leta bolj seznanjamo z njegovim delom, da ga bomo najprej sami dobro poznali, se ga zavedali in postali ponosni nanj. 2. Tako bomo pa vsako leto iskali načinov in potov, kako bi z njim seznanjali tudi Ameriško javnost. 3. Tako pa delali za našo državo USA in za svoj slovenski narod. Kolikor bolj bo Amerika poznala našega velikega Barago, toliko bolj bo poznala tudi nas in nas upoštevala in cenila.

Da, če hočemo samim sebi dobro, če hočemo svojemu narodu dobro, Baragova nedelja, zadnja nedelja vsako letu v januarju, mora postati naš slovenski narodni praznik.

P. Miršek.

TRPEČI DUŠI

Na bledih licih sled solza,
ob ustih kroži grenka črta;
Oko globoko te izda,
da ti je duša bolna, strta.

Milujem te. Vem, da trpiš,
spoštujem lice zasolzeno.
Ker cenim tebe in tvoj križ,
dovoli mi vprašanje eno:

“Povej, si s strtim srcem že
pred tabernakelj pokleknila?
Je kdaj že grenke ti solze
luč obhajilna pozlatila?”

Morda ne veš, da je oltar
zavetje križanih, trpečih?
Ne veš, da večne luči žar
razdene moč skrbi morečih?”

Ne mara mrzli svet solza,
brezčutno, hladno jih prezira.
Le Jezus njih svetost pozna,
On sam dobrotno jih otira.

— M. Elizabeta.

KLJUČ

Čtrtica iz dijaškega življenja. — Spisal Matija Jernejovčev.

I, študent ima tudi svoje muhe, pa križe in težave. Poslednjih zlasti včasih ni niti konca niti kraja. Za malo šalo mora revež navadno dolgo trpeti, kajti naj si je "prebri-san" kakor hoče, profesorji ga pre-je ali sleje vjamejo — vselej pa tudi ne.

Sledeča resno-smešna dogodbica dogodila se je v devetnajstem sto-letju v "dolgi vasi Ljubljani" in sicer

V tistem času,
Ko je bila ušenica v klasu,
Proso v latju
In koruza v snetju.

— — —

Od ministerstva za uk in bogo-častje, z Dunaja, pride ukaz in od-lok, da naj "lokacijo" odpravijo, češ da je preetroška, srednjeveška naprava. Čemu naj bi ljudje vede-li, kateri študent je "prvi", in ka-ter "drugi" v šoli itd. Učenci naj so tiskani po abecednem redu. Da-lje naj bo v vsaki šolski sobi v "ka-tedru" (profesorjeva miza ali

"desk") zaprta knjiga, v katero naj profesorji vsakokrat po izpra-ševanju zapišejo, koliko študent zna ali ne zna. Do tega katedra bili so jim poslani posebni skrivni ključi z Dunaja.

Državna skrivnost! Bog se usmi-li tistega, ki bi ponaredil tak ključ, in žalostna mu majka, kdor bi se drznil odpreti kateder!

Vse skrivnostno, vse tajnostno — koliko skušnjav podjetnim štu-dentom!

— — —

Snide se jih nekoliko k taroku (igra na karte), pa škis in pagat (dve najvažnejši karti pri taroku) se nič kaj pridno ne vrtita po mizi. Študentje resno premišlujejo, ka-ko se da polastiti — ključa, tega skrivnostnega ključa, potem pa od-preti kateder, vse pregledati, in če potrebno, pripisati nekaj dobrih redov ali pa slabe odpraviti. Kako torej priti do ključa?

Dolenjska kapljica jim bistri možgane — uganejo jo. Zadovolj-ni se razidejo na svoja stanovanja.

V znani gostilni v Židovskih ulicah je bilo. V "dijaški sobi" si videl zbrano kopo študentov in med njimi osebo — imenujmo jo Jurja. O tem Jurju se je vedelo, da ima ključ. (Jur je bil namestnik šolskega sluge in je imel tudi ključ do katedra.) Vsi so prav židane volje. Petje se seveda menjava s pitjem. Do Jurja so vsi dijaki preprijazni, sladki in presladkani. Hvalijo ga in hvalisajo skoro do neslanosti.

Zopet pojo in kažejo na Jurjev kozarec: "Bratec, kaj imaš?"

Jur: "Žabo v glaž'."

Vsi razposajeno: "Le pij ga, pij ga, bratec ti,

dokler ga je kaj videti."

In zopet: "Bratec, kaj imaš?"

Jur: "Prazen glaž'."

Vsi: "Oj, ta je dober mojster bil, k' je tebe vince pit' učil."

Nalivajo, izlivajo, pijo in pojo. Študentje si delajo čudna, skrivnostna znamenja. Pomežikujejo si in se sploh obnašajo kaj tajinstveno. Jur tega prav nič ne zapazi. Teran ga je razsvetlil, govoril je več kot je vedel. Čim bolj se mu je mešalo v možganih, tem bolj resno in svečano je govorančil.

Dijaki se posvetujejo med seboj in se navidezno nič ne brigajo za

Jurja in premetenega dijaka, ki je ostal sam z Jurjem ter se mu dobrikal in sladkal, češ da sta si prijatelja. Dva druga dijaka zapustita sobo, tretji se postavi med duri. Nekaj važnega se je pripravljalo, to si lahko čital na obrazih dijakov.

Jur se s svojim "prijateljem" pomenkuje živeje in živahneje. Slednjič si slišal:

"Ali imaš ključ pri sebi?"

"Imam ga," odvrne Jurij.

"Pokaži mi ga no, bom vsaj videl, kakova je ta skrivna spaka."

"I no, takle je. Poglej ga le, pa mi ga kar takoj daj nazaj. Nobenemu bi ga ne pokazal, a ti si moj prijatelj, torej . . ."

Tako govoreč izvleče Jur tajni ključ in ga da "prijatelju" v roke. Drugi dijaki si namigujejo in . . .

"Ven, ven, fantje! Bežimo! Ravnatelj gre! Izlijmo, izpijmo in zletimo pri zadnjih vratih na prosto. Pa hitro!"

S temi besedami pridrvi eden študentov v sobo in od samega strahu ne ve, kam bi se dejal. Prime za kozarec in ga v dušku izprazni, kar v naglici tudi drugi store. V občni zmešljavi pa stisne Jurjev "prijatelj" ključ v roke drugemu študentu in ta se pri priči izmuzne iz so-

Povest "Ključ" je "Koledar Ave Maria" priobčil že pred leti. Vendar iz spoštovanja do pokojnega Fathra Šavsca in v njegov spomin sedaj, ko ga ni več med nami, smo jo še enkrat priobčili. Čitatelji so jo gotovo že pozabili. Tudi je zanimiva in jo bodo tudi drugič radi čitali.

be. Pa že zopet pride drug študent v sobo in govori:

“Le mirno, fantje, le mirno! Direktor ne pride sem. Pobrisal jo je čez Hradeckega most.”

Kakor bi trenil se družba spremeni in vsi zapojo:

“Vina brž na mizo, dekle ti,
Prav naglo nam poskoči!
Žejni smo, da grlo se suši,
Do vrha nam natoči.”

Teran jih je spet potolažil in navdušil. Kar naprej prepevajo in pijejo in se zabavajo dobre tri ure. V tem se pa vrne študent, ki je poprej odnesel ključ. Vsi se radovedno ozro vanj, on pa samo pokima in se zadovoljno muza.

“Pojdimo spat!” se oglasi Jurjev “prijatelj”. “Ti pa vzemi ključ, Jurij, tu ga imaš.”

“Oj, saj res! Skoro bi bil pozabil nanj, tako sem bil z vami vred ves zmešan radi direktorja.”

Razidejo se.

Ali kmalu se po raznih potih spet snidejo v Zvezdi pod svetilko. Sliši se skrivnostno kihanje. Študent, ki je bil odšel iz “dijaške sobe” z Jurjevim ključem, jim s pri-
dušenim glasom pripoveduje:

“Letim in letim h ključarju na vso moč kakor dogovorjeno. Hihihi, za denar se vse dobi! Klepali so, vrtali in varili in pilili — in ponaredili ključ prav izvrstno.”

“Ali bomo pa tudi mogli odpirati ž njim?”

“Če bomo? Hihihi, če bomo! Glejte ga! PRAVI ključ je zdaj naš, PONAREJENI ključ ima pa Jurij!”

“Tako! Hoho, tako! Pravi ključ, pravi pristni ključ z Dunaja je v

naših rokah! To pa že, to! Ampak, fantje, molčati moramo, molčati kot grob. Sicer nas spokajo iz šole!”

Vsi navdušeni zavrisnejo: Ju-hu-hu!

Skovir izpod Grada jim nekako ježno in škodoželjno odskovikne, češ:

“Le počakajte, vam bo že še presedala ta državna skrivnost.”

Obenem se od daleč zablisne polmesec mestnega redarja. Dijaki pa smuk in smuk in — že jih nikjer ni. Ključ do katedra so pa le imeli.

— — —

Drugi dan je bila sreda. Ob enajstih takoj po končanem dopoldanskem pouku pove Vičan vso dogodbo o ključu od prejšnjega večera Gorenjcu. Bila sta si prijatelja in torej ni bilo med njima mnogo skrivnosti. Vičan je imel ključ pri sebi, pa le pod strogim pogojem, da ga nikomur ne pokaže, še manj, da bi ga mu dal v roke. Gorenjec mu prigovarja in prigovarja, češ: daj mi ga, saj ga nobenemu ne pokažem. Popoldne pripevski vaji ti ga pa zopet izročim.

“No, tu ga imaš, ali ne daj mi ga iz roke! Ob treh popoldne mi ga vrneš. Sam hočem iti pogledat v kateder, toda pred tretjo uro nimam časa.”

“Seveda, seveda! Prav kakor praviš, tako bo.”

Ključ je imel torej sedaj Gorenjec. Tako je bilo to pripravno orodje zdaj že v tretji roki . . .

— — —

Gorenjec pride domu in premišluje, kaj bi naj počel s ključem. Bil si je dobro v sveti, da bi ga ta-

koj nagnali iz šole, če bi se zvedelo, da je ključ pri njem. Zato le prav previdno in oprezno in skrivno! Vičan je bil dosti nepreviden, da je dal ključ iz rok, čeprav le svojemu najbolj zanesljivemu prijatelju. Gorenjec bo bolj pazljiv. Tudi najboljši njegovi prijatelji ne smejo zvedeti ničesar o njegovem ključu.

Tako so se vse misli Gorenjčevih možganov sukale okoli ključa. Le kaj bi ž njim? Slednjič je moral priti do nekakega sklepa. Pozove gospodinjo:

“Mati, imate kaj voska?”

“Voska? Čemu ti bo vosek?”

“No, povejte, če ga imate ali ne!”

“I, za božjo voljo, kaj ti pa je? Kosilo imam pripraviti, ti pa hočeš, da bi po kotih stikala za voskom.”

“Imate vendar kako svečo ali kaj podobnega. Mar ne?”

“Imam jo, imam. Pa je blagoslovljena in sem dala zanjo štiri groše. Tiste ti ne dam.”

“Tu imate dvajsetico, kupite si drugo. Jaz tudi potrebujem danes prav mnogo blagoslova. Kje jo imate?”

“Pa naj te človek razume! Ali voda gori? Sam si jo išči, tamle v gornjem predalu je — jaz se ne morem s teboj ukvarjati, v kuhinji se mi že nekaj smodi. Oh, saj pravim, ti študentje!”

Gospodinja se oddalji in še vedno toži o študentski sitnosti in nevšečnosti. Študente je pa le ljubila s pravo materinsko ljubeznijo. Gorenjec odpre predal in vzame svečo. Sam je v sobi. Stisne se k peči in modruje:

“Previdnost nikoli ne škoduje. Ključ hočem imeti tudi jaz, pa drugi tega ne smejo vedeti. Prej ali slej se razve zanimiva zgodba sinočnjega shoda — potem pa gorje vsem udeležencem! Mene ne dobe! Tako! Še malo ga moram ogreti in zgnesti — aha! vosek se že steguje! No, kmalu se bo dalo vtisniti! He, ključ, čudna reč si in do znamenitih profesorskih skrivnosti mi pomoreš! Hm! Čemu odtiskati cel ključ? Glavna stvar je pero in luknja! Takole: desna stran — leva stran — luknja! Ha-ha-ha! Imam že ves ključ odstisnjen. O, se bo že dalo ponarediti, čemu pa stanujem pri ključarju! Gospodar mi izvrti luknjo, pero si pa že sam izpilim, saj ima gospodar dovolj pil in pilic. Skrivnosti niti njemu ne zaupam. A, ravno prihaja gospodar k južini. Zdaj vse lepo skrivam . . .”

Gospodar, m a j h e n možiček, vstopi v sobo, Gorenjec je pa že zaprl kovčeg in se malomarno zagledal v knjigo . . .

— — —

Po kosilu pride Gorenjec do drugega sklepa. Odloči se, da pojde še danes pogledat v kateder. Toda kako?

Šolski sluga je imel strog ukaz, da je moral zakleniti vse šolske sobe, kakor hitro se dijaki razidejo po končanem pouku. Jasno je torej, da so vrata skrbno zaklenjena. Oj, ti prekanjena dijaška glavica, zdaj si pa pomagaj! Izmisli si kaj primernega in premisli, če bi se vseeno dalo kaj opraviti!

Seveda, pod solncem je vse mo-

goče. Hrabrim tudi sreča sama pomaga. Dijak se je spomnil, da ima njegov gospodar vse polno ponarejenih ključev. Ta dan je Gorenjec hvalil Boga, da si je bil izbral stanovanje pri ključarju. Vso preteklo noč je gospodar delal na kolodvoru, zato se mora odpočiti čez dan. Zdajle pojde spat. In medtem, ko bo gospodar spal, ali je kaj težavnega za Gorenjca, če izmakne šop ponarejenih ključev in gre odpret šolsko sobo?

Ne dolgo potem je stopal Gorenjec čez Mesarski most in se obrnil naravnost proti gimnazijskemu poslopju. Če bi ga bil kdo vprašal, zakaj se je tako zgodaj odpravil v gimnazijo, bi mu bil odgovoril, da ima opravka v čitalnici. Nekako bal se je pa vseeno. Posebno se je varoval, da bi se kdo ne dotaknil njegovega žepa, ki se je zdel posebno nabasan. Vedno je tisti žep pokrival z roko, ako je imel koga srečati.

Vse je šlo dobro. Srečal ni niti znancev niti šolskega sluga. Sploh nikogar, s komer bi moral vsaj iz vljudnosti kaj spregovoriti in se ustaviti. Z največjo opreznostjo se napoti v poslopje in potem v gornje nadstropje. Na vse strani oprezuje, toda opaziti ni bilo žive duše. Stopimo za njim, da vidimo, kaj bo napravil. A tiho, tiho, da nas ne zapazi!

Že se je pritihotapil do vrat svojega višjega razreda, toda bila so zaklenjena. Seže v nabasani žep in potegne — o, o, ti paglavec ti! — izvleče iz njega šop ponarejenih ključev. Strašno je videti razburjen. Roke se mu tresejo kakor

devetdesetletnemu starcu. Poskuša odkleniti s prvim, pa zaradi tresenja rok ključa niti v luknjo ne more spraviti. Z eno roko stiska ključ, da ne bi preveč ropotali, z drugo pa s ponarejenim ključem trka in trka in cinca okrog luknje, da nastaja že prav nevaren ropot. To ga naredi še vse bolj nervoznega. Aha — sedajle!

Zavrti — ne gre! Poskusi z drugim ključem, še s tretjim — ne gre! Gorenjec se bolj in bolj trese in debele potne kaplje mu lijejo po obrazu. Ojoj, kaj bo pa sedajle! Vsi ključki mu padejo iz rok in zazvene na trdi kameniti tlak... Kakov žvenk, kakov šum in odmev po dolгих praznih hodnikih!

Gorenjcu se dela črno pred očmi. Dobro ve, da je to njegova zadnja ura v gimnaziji, če le kdo pride in ga zapazi. In zakaj bi ne prišel? Vsakdo v poslopju je moral slišati ta neznanski ropot. Hlastno pobere ključ, in jih spravi v žep. A moči ga začno zapuščati, kolena se mu šibe in pot mu obilneje lije s čela.

“Konec mojega študiranja...”

V polzavesti sede na kup drv ob vratih, briše si obraz in z motnimi očmi gleda po hodniku, če že ne prihaja kak profesor ali kaka druga usodepolna oseba.

Nikogar od nikoder! Gorenjec se polagoma umiri in se začne celo sam sebi posmehovati. Zopet na delo! Kmalu se mu res posreči. Odpre vrata in vstopi v sobo.

Sedaj pa na dan z onim skrivnostnim ključem do katedra! Imel je spravljenega za nogavico v čevlju. Odpreti kateder — to je bila

prav lahka stvar! Ha-ha! Tule je torej ona presneta imenitna knjiga, kjer so zapisani redi ubogih dijakov. Noben študent je še ni imel v roki! Samo profesorji gledajo in pišejo vanjo. Gorenjec je prvi, ki jo je dobil v roke!

“Pojdite se solit vsi Dunajčanje z naučnim ministerstvom vred! Dijak vam je dovolj premeten, da pride na sled vsem vašim državnim tajnostim in skrivnostim!”

S takimi mislimi daje Gorenjec duška svojim čustvom. Vzame iz katedra nekaj sešitek listov in stopi za peč. Ni se mu zdelo varno, da bi sedel za kateder ali v dijaško klop, zakaj ravnatelj je imel svojo pisarno ravno nasproti okna. Mogel bi ga zapaziti.

Za pečjo odpre ono knjižuro in hiti preko drugih do svojega imena. Takoj bo videl, kako “stoji”.

“No, saj ni tako slabo!”

Oddahne se. Zadovoljen se namuza in si prepiše rede iz kataloga v svoj notes. Obenem si misli:

“Prvi ne morem biti, zadnji pa tudi nisem. S temi sedanjimi redi bom zlahka izdelal, torej čemu kaj popravljati?”

Tako je odločil, zaprl knjigo in stopil nazaj h katedru. Bil je na tem, da bi knjigo položil nazaj in zaklenil kateder. Še korak in bil bi spet na varnem. O, da bi bil! O, da bi bil!

Toda naenkrat se ga je polotila nekaka taka radovednost, ki jo drugače tako radi očitamo Evi. Ob koncu klopi se ustavi in prisluškuje svojim zapeljivim mislim:

“Toliko sem pretrpel, da sem prišel do te knjižice, sedaj naj pa

nič ne pogledam, kakšne rede imajo moji součenci? Ne, vsaj nekatere si moram ogledati. Zakaj tudi ne? Le poglejmo, le! Oho, moj prijatelj Luka Bohinjec, kaj je s teboj! Odličnjak hočeš biti, a matematika in naravoslovje te tlačita. No, dobro, pripišem ti en dober red (1), pa boš lahko odličnjak.”

Gorenjec lista po knjigi, pregleduje rede in si jih prepisuje v svoj notes.

“Tudi tebi ustrezem, Tone Dolgin! Siromak se učiš in guliš noč in dan, vsi te imamo radi, ti dobrosrčni Ribničan! Ampak glej, s takimi redi (kot so tu zapisani, boš padel! Čakaj no, saj se da stvar popraviti! Tole tu izbrišem, tukaj nekaj pripišem, tukajle pa nekaj drugega zapišem. Zdaj pa le brez skrbi, Tone, izdelal boš, ali se pa lahko pritožiš zoper krivično postopanje profesorjev.”

Tako je Gorenjec pripomogel Ribničanu do zmage. Pa še ni bil prav zadovoljen.

“Ko sem že pri tem, naj pa še nekatere pogledam.”

Res kar naprej obrača liste, prepisuje, briše in na novo zapisuje, seveda vsakemu dosti bolje kot je bila volja profesorjev. Ves je vtopljen v svoje delo sočutja in usmiljenja do svojih sodijakov. Nena doma plane pokonci in prebledi, kakor bi ga pičil gad . . .

“Človeški glasovi!” se mu izvije iz ust.

“Kaj naj storim? Brž knjigo nazaj v kateder, sicer me zasačijo!”

Po bliskovo skoči h katedru in vrže vanj knjigo. Zakleniti ga pa že ni mogel več — ni bilo časa.

Zgrabi klobuk in jo misli popihati. Tudi prepozno — nekdo skuša odkleniti vrata s hodnika v sobo. Gorenjec se skrije za peč.

“Micika!” zakliče zunaj ženski glas, “pojdi no sem. Ne vem, kaj je s temi dvermi. Kar odpreti jih ne morem.”

Pride druga oseba in tudi skuša odkleniti. Ključ se pa ne da obrniti.

“Res čudno! Ne morem zasukati ključa in ne morem.”

Tako zatarna čez nekaj hipov drug glas.

“Čakaj no, naj jaz še enkrat poskusim . . . Lej, lej, saj je že odklenjeno! Odklenila sem, da sama nisem vedela kdaj. Vidiš, Micika, kar tamle začni pometati. No, saj ni preveč smetno. Tukaj se uče višji gospodje in ti so vse bolj snažni nego oni v prvem nadstropju.”

Gorenjec vidi, da vstopita dve osebi. Mlajša je bila hči šolskega sluga, starejša pa pometalka. Ta je imela metlo v rokah. Domača hči se vsede za kateder, pometalka se pa napravi proti zapečku in bi morala vsak hip opaziti Gorenjca.

Dijaku je že ves ta čas pohajala sapa, a bolj ko je rasla nevarnost, toliko bolj mu je rasel tudi pogum. Navidezno prav hladnokrvno stopi izza peči pred klop.

“O-o-o-oh! Nekdo je tukaj!”

Tako je vzdiknila mlada hči šolskega sluga, pometalka je pa obstala kakor pribita.

“Kako ste prišli sem noter?” vpraša dekle vsa zavzeta.

“Kaj pa kričite brez vse potrebe? Kako sem prišel noter? Skozi zaklenjena vrata menda ne. Am-

pak sedaj že tudi odhajam.”

Gorenjec se je mislil izmuzniti iz sobe z navadno šolsko knjigo, katero je bil potegnil izpod klopi. “Višji gospodje” namreč radi puščajo knjige v šoli, da jim ni preveč težko nositi bremena domov in spet nazaj v šolo.

“Kako ste noter prišli?” vztraja stanovitno dekle.

“Tako kot vi! Ali niste našli vrat odprtih? Je mar taka težava, priti nekam skozi odklenjena vrata?”

“Odklenjena vrata? Moj ata nikdar ne puste vrat odklenjenih!”

Po naključju zadene ob kateder in pokrov ji ostane v roki.

“Moj Bog, moj Bog, kateder tudi odprt! Oh, ata, ata, kaj bo z vami! Teci, Micika, teci po direktorja v pisarno!”

Dalje ni govorila. Gorenjec stopi k vratom, jih zaloputne, se obrne zdaj k eni, zdaj k drugi, in jima zagrozi z resnim glasom:

“K direktorju? Ne ganita se mi, sicer obema zavijem vrat. Če vama je življenje milo in drago, mirujta! Brez mojega dovoljenja mi ne skušajta priti iz sobe!”

Pometalka se trese od strahu, mlado dekle pa menda od jeze.

“Zakričim na ves glas, direktor pride in vam pokaže, kaj imate tu opraviti!!”

Res se je delala, da hoče zakričati in priklicati ravnatelja. Gorenjec je spoznal, da mora drugače pričeti.

“Ej, gospodična, le rajši mirno uredimo to stvar. Če pride direktor, bo zane seveda sama sitnost, a za vašega očeta še desetkrat večja.”

Takoj je nekoliko pomagalo. Dekle je rado slišalo, da je "gospodična". Gorenjec je pa hitel in hitel povečavati grozno nevarnost, ki je pretila dekletovemu očetu, ki bo vsak hip ob službo, če ne bosta ženski čisto mirni. Celo pometalka je začela ihteti in rotiti mlajšo, naj ne kliče ravnatelja. Toda "gospodična" se ni dala tako na lepem omeščati.

"Oho, imam vas! Če so bila vrata odprta, kateder gotovo ni bil. Tega ste prav gotovo vi sami odklenili.

"Dovolite, gospodična, da ga spet zaklenem!"

"Kaj, vi imate v resnici ključ do katedra? Micika, Micika, po direktorja, takoj po direktorja! Ne zaprete mi katedra, ne! Moj ata nimajo s katedrom nič opraviti. Naj le sam direktor pride!"

Dekle tišči dlan na ključavnico pri katedru in še vedno sili v Miciko, naj hiti po direktorja.

"Stojte, kjer stojite!" zagrmí Gorenjec na pometalko, ki se že itak ni mogla ganiti. Potem skoči za kateder, potisne z eno roko v stran "gospodično", z drugo zaklene kateder, vtakne ključ za nogavico, udari po katedru in reče:

"Sedaj pa le po direktorja! Meni ne dokažete ničesar, vaš oče bodo pa ob službo, kakor hitro se le malo razve."

Obe ženski soglasno v jok. Mlajša se je čutila silovito užaljeno, ali pomagati si ni znala. Gorenjec je pa med tem že parkrat zaslišal, da so mu ponarejeni ključ v žepu sumljivo rožljali, pa mu tudi ni bilo lahko pri srcu. Hotel je čimprej končati neprijetno zadevo.

"Ni treba nobenega joka. Vse se lahko na dobro obrne, samo molčati morata. In če bosta vedve, bom tudi jaz. Tako ne bo najmanjše sitnosti ne zame ne za vašega očeta. Kakor hitro pa zinete direktorju le eno besedico, potem seveda garantiram, da bom vso odgovornost zvrnil na vašega očeta. Torej — le pametno!"

S prstom jima je požugal, se obrnil in odkorakal skozi vrata z glavno pokonci, kakor bi bil najmanj gimnazijski ravnatelj. V resnici mu je srce komaj še ostajalo na svojem mestu. Venomer mu je lezlo nekam navzdol. Ko je prišel na cesto, je začel izbirati vse mogoče ovinke za pot proti stanovanju. Vso pot se je bal, da pride za njim kaka oseba od policije ali naravnost od sodnije. Pa ni bilo nič takega.

Gospodar je še vedno spal. Šop ponarejenih ključev dene Gorenjec takoj na njihov prejšnje mesto. Voščene odtise skrivnostnega ključa zavije v papir, jih odnese na vrt in skrije v duplu napol gnile stare jablane. Svoj notes s prepisanimi redi dijakov pa skrije v najbolj oddaljeni kot na vrtu — pod krtino.

Vrne se v sobo in se ves utrujen in obupan vrže na posteljo. Trdno je prepričan, da se vsak trenutek odpro vrata in se prikaže polmesec mestnega redarja. —

Toda nič se ni zgodilo. Morda je pa njegovo žuganje ženskama v šoli le izdalo. Nista si upali ziniti, drugače bi mu bila vsa državna pravica že za petami . . .

Bližala se je že tretja ura. Ohrabljen se Gorenjec dvigne in odide k pevski vaji. Tam odda ključ Vičanu natanko po dopoldanskem dogovoru. Toda če mislite, da je fant zelo pazil na tiste "do-re-mi-fa" pri pevski vaji, se zelo motite. Kako naj siromak prepeva, ko mu je srce v tolikih bridkostih in čudnih stiskah? Toda ostal je pri pevski vaji do konca, pa samo zato, da bi pozneje lahko dokazal svoj "alibi", ako bi nanesla potreba.

— — —

Čim večja je skrivnost, toliko težje jo nosiš v srcu. Izdaš jo skoro nehote.

Ves bled in rdeče obrobjenih oči pride Gorenjec drugi dan v šolo. Zdelo se mu je, da gre na vislice svojega študovanja. Niti misliti si ni upal, da bi bilo še vedno vse tajno. Usoda je sama tako hotela, da je ravno tisti dan prišel v razred — ravnatelj. Gorenjec je bil že pripravljen na smrtno obsodbo — pa je bil le prazen strah. Izkazalo se je, da je prišel ravnatelj le nadzirati pouk.

Ko je minila prva ura, se je Gorenjec že precej oddahnil. Spet ga je pa polil kurji pot, ko pride med drugo uro v sobo šolski sluga, stopi k profesorju in mu nekaj pošepeta. Toda tudi sluga takoj nato odide in njegov prihod ni pustil za seboj nikakih zlih posledic. Polagoma se Gorenjec spet nekoliko pomiri. Ali še vedno je bil tako iz sebe, da je njegovo čudno obnašanje vzbudilo pozornost sodijakov in Borovničar ga je skrivaj vprašal:

"Gorenjec, kaj ti pa je vendar?"

Ker se je dopoldne tako dobro izteklo, je postal Gorenjec preko kosila že mnogo drznejši. Šel je na vrt, izkopal izpod krtine skriti notes in iz jablanove dupline je potegnil voščene odtiske ključa. Ko je bil spet v šoli za popoldanski pouk, je nekaterim svojih prijateljev že razlagal iz svojega notesa, kako "stoje" v katedru. Posebno Tonetu Dolginu, temu dobrosrčnemu Ribničanu, je zelo olajšal srce, ko mu je zatrdil, da bo s pripisanimi redi prav gotovo izdelal razred.

Zelo rad bi bil razodel tudi Luki Bohinju, da bo brez dvoma odličnjak, in pa zakaj bo odličnjak! Toda Bohinjec: je bil tako poštena duša, da bi si take prevare ne upal vzeti na svojo vest. Gotovo bi bil vse povedal razredniku. Zato mu Gorenjec niti besedice ni črtnil o celem dogodku.

Vse je bilo torej naenkrat spet dobro. Čudno je bilo le to, da se je med študenti kar nenadoma pojavilo toliko ponarejenih ključev do katedra. Samo v Gorenjčevem razredu so jih dijaki našli sedemindvajset. Nič več jih niso drug pred drugim skrivali. Kdor je bil v prvi uri vprašan, je šel takoj v presledku med prvo in drugo uro pogledat v kateder, kakšen red je dobil. Tu in tam je bilo seveda treba tudi nekoliko popraviti, vendar so se taka popravila zgodila bolj na skrivnem, ne kar pred celim razredom. Posebno veliko prič ni nihče imel rad pri takem "izboljšavanju" svojega šolskega znanja . . .

Seveda je imel svoj ponarejeni ključ tudi Gorenjec. Napravil si

ga je sam po onih voščenih odtiskih. Ta ključ ni imel na zunan prav nobene podobnosti s pravim, odklepal je pa le. Nosil ga je s seboj, pokazal ga pa živi duši ni. In to — ga je rešilo!

— — —

Nekega dne je hotel profesor naravoslovja vprašati vse tiste, ki so bili do tistega dne samo po enkrat na vrsti. Med temi je bil tudi Luka Bohinjec. To je tisti odličnjak, ki mu je bil Gorenjec že prvi dan pripisal v katalog v katedru dober red (1), ki ga prej ni bilo notri, česar pa nista vedela ne Bohinjec ne njegov profesor.

Bohinjec torej vstane in hoče biti vprašan. Profesor pogleda v katalog in vidi, da je ima že dva reda, torej ni mogel biti samo enkrat vprašan. Zamahne z roko, češ naj Bohinjec sede. Bohinjec ugovarja in trdi, da je bil samo enkrat vprašan. Profesor se razjezi, češ, bom pa vendar vedel, kolikokrat koga vprašam. Zastonj dokazuje Bohinjec svoje, nazadnje ga profesor naravnost ozmerja.

To je poštenega Lukca tako užalilo, da so mu silile solze v oči. Bolelo ga je, da ga ima sedaj profesor za lažnika. Gorenjcu je bilo ves čas med tem prizorom nekam tesno pri srcu. Tolažil se je le s tem, da je bil dobremu Lukcu pripisal tako dober red, da bo fant gotovo odličnjak. Bog ve, če bi bil tudi brez tega . . .

Prišlo je hujše. Za naravoslovjem je sledila matematika. Profesor z zaspanim, zategnjenim in nam dijakom vedno strašnim glasom pokliče k deski dva dijaka:

“Neroda Balant in Nezgoda Jernej!”

Dal jima je računsko nalogo one vrste, ko imaš napisati vse druge čačke in kavke, samo nobene številke ne. Neroda začne. Česar pa on ne zna, mora Nezgoda dostaviti in popraviti. Za Nezgodo je bila stvar mnogo težja, ker ta profesor je imel že tako navado, da prvi od dveh poklicanih dobi lahka vprašanja, drugi pa težja. Nezgoda je to dobro vedel, zato je bil že pripravljen na debelo “kljuko” (5). Na tistem je upal, da jo pozneje “popravi”, pa si ni delal težke ure. Odgovarjal je bolj tjavendan. Enkrat je pa le tako neumno zinil, da ni bilo za nikamor. Profesor se odtrga od stola, skoči k dijaku in mu zatuli tik na uho:

“Vi — štrobelkopf!”

Uh, ta profesor! Tudi jaz ga ne morem pozabiti. V prvi šoli je bilo, ko sem izdeloval pri tabli neko nalogo. Kakova je bila, danes ne vem več. Spominjam se pa še, da me je nekaj vprašal, na kar nisem pravilno odgovoril. Profesor je stal takrat prav doli pri zadnjih klopeh. Ob mojem napačnem odgovoru je pa zakričal: “Jemnasta no!” Potem je pridrvel gor k meni, me zagrabil z obema rokama za glavo in pisal in pisal po deski — z mojim nosom! Potem me je spustil in rekel: Poglej!

Pogledal sem in tudi drugi fantje so pogledali. Moj nos je res nekaj napisal na tablo, pa to ni bilo važno. Važno je bilo, da se je ves razred smejal — mojemu nosu! In ta siromak je takrat od sramu zardel in ostal tak — do današnjega

Toda vrnimo se k Nerodi in Nezgodi, ki še vedno stojita pri deski. Nezgoda se je novega nepričakovanega naslova "štrobelpopf" tako ustrašil, da je za par korakov odskočil. Pri tem mu je pa skozi hlačnico prilezel ključ do katedra in izdajalsko zaropotal po tleh. Žep je bil preluknjan. Profesor se skloni in brž pobere ključ. Pogleda ga, se začudi, odpre usta na stežaj in:

"Ka-kakaaaj? Nezgoda, vi imate ključ do katedra?"

Profesor seže v žep, misleč, da je izgubil svoj ključ. Bil je živa podobna skrajne osuplosti. Oba ključa sta bila popolnoma enaka. Pogleduje na ključa, pogleduje na Nezgodo, ozira se po dijakih, pa zopet gleda na ključa. Premišljuje, preudarja, pa zagonetka se mu zdi preveč zamotana. V razredu zavлада tesnoba, vse zadržuje dih, pričakuje nekaj strašnega. Končno vpraša profesor:

"Kdo vam je dal ključ?"

"Nihče."

"Ali ste ga ukradli?"

"Ne."

"Odkod ga imate?"

Nezgoda molči.

"Ste li imeli ključ že včeraj v roki?"

"Da."

"Vsi ostanite na svojih mestih. Se kmalu vrnem."

Profesor zapusti sobo, dijaki se spogledujejo, svetovati si ne znajo. Ne čakajo dolgo. Profesor se spet prikaže s čudnim, rekel bi, satanskim nasmehom na obrazu.

"Nezgoda, kajne, ključavničar Dimež je dober mojster. Ponaredil

vam je ključ in vi ste odpirali kateder. Ali se drznete tajiti?"

Nezgoda molči.

"No, gospodje," se profesor obrne do dijakov, "le na dan s ključi! Jih je še par v razredu. Sem ž njimi!"

Dijaki trdovratno molče in se ne zmenijo niti za profesorjev ponovni poziv.

"Le čakajte, no! Vam že navijem uro z vašimi ponarejenimi ključi. Še radi boste govorili, pa bo prepozno."

Naroda in Nezgoda sta seveda dobila vsak svojo prav mastno ključko, za njima pa še par drugih. Profesor je nalašč hotel to uro pisati same slabe rede in jih je tudi res pisal. Šele "zvon sile" ob koncu ure je naredil piko dolgi vrsti dvojek in trojk. Kdo bi se čudil, če je tudi naslednja ura obrodila bogato letino "polžev" (5) in "turških sabelj" (6)?

Potrti na duši in na telesu zapuste dijaki po tretji uri ob enajstih šolske sobe. Domu grede zvedo, da je Klepetec, dijak nižjih razredov, vso zadevo s ključi izdal našemu razredniku. Klepetec in Nezgoda sta skupaj stanovala. Tisti čas, ko je bil naš profesor odsoten iz razreda, je šel nad Klepetca ter ga tako dolgo pestil in tlačil in stiskal in plašil, da je ubogo revše moralo vse izpovedati.

Zgodilo se je torej, kar je bil Gorenjec že dolgo pričakoval. Toda pogumno je dejal sam sebi: Me ne ne ujamejo!

— — —

Tisto popoldne je bilo spet veliko "izpraševanje". Toda to pot nič

drugega kot o ključih. Že dopoldne je naš podjetni matematikar dobil v roke več ključev in to iz različnih razredov, ker mu je Klepetec naravnost imenoval nekatere dijake, o katerih je vedel, da imajo ključke. Popoldne je bilo vse tako preplašeno in zmedeno, da so nekateri kar prostovoljno oddajali ključke v upanju, da na ta način uidejo kazni. Motili so se. Profesorji so zapisovali razne izpovedi dijakov. Tudi Gorenjec pride na vrsto. Razrednik ga pokliče:

“Gorenjec, le odkritosrčno, sicer bo kazen ostra! Koliko ključev ste dali ponarediti in kaj vam je sploh znano o celi zadevi?”

“Gospod profesor, ključev sploh nisem dal ponarejati. Kar se pa tiče cele zadeve in drugih dijakov, nočem ničesar izpovedati, ker to ni moja dolžnost.”

“Toda, dragi moj, če se pokaže, da ste tudi vi zapleteni v to zadevo, vam zagotovim najhujšo kaznen.”

“Se je prav nič ne bojim. O meni ne izveste ničesar.”

“Bomo videli. A sedaj ni časa. Tromba, zdaj pa vi povejte, kaj veste . . .”

In tako je šlo dalje in dalje. Nazadnje so po različnih, rekel bi, nepoštenih zvijačah res skoro vse zvedeli. Le o Gorenjcu ni nihče nič gotovega vedel. To vam je bilo letanja in tekanja, posvetovanja, šepetanja in glav-skupaj-stiskanja med našimi profesorji! Število najdenih ključev jih je presenetilo. V stvar je bila zapletena prav cela višja gimnazija. Nabrali so osem in sedemdeset ključev, pa jih je

vendar ostalo med dijaki še nad petdeset. Vobče se je govorilo, da bi morali šolo zapreti, ako bi vse krivce in sokrivce kaznovali po strogih in veljavnih postavah.

Torej — kaj bode, kaj bode iz tega?

Pa že zopet ta matematikar! Hodil je celo do ključavničarjev pozvedovat, katerim dijakom so ponarejali ključke. Nekoč so ga dijaki v večjem številu srečali na Glavnem trgu. Trdo je stopal in dijakom na njihov pozdrav odgovoril s tem, da je porožljajal s ponarejenimi ključki, ki jih je imel lepo število nabranih na obročku. Lahko mi verjamete, da so mu fantje prav odkritosrčno želeli: Naj bi te zemlja pogoltnila!

— — —

V tistih dneh sreča Gorenjec hčerko šolskega sluga. Dekle ga ustavi in zaupno vpraša:

“Ali ste komu kaj omenili o mojem očetu in odklenjenih vratih?”

“Prav nikomur, gospodična. Bodate brez vse skrbi. Kaj pa vi?”

“Oj, kako naj se vam zahvalim? Ata pravijo, da profesorji te dni samo reže in renče. — Ne, gospod, tudi jaz nisem prav nikomur nič omenila o tistem dnevu, ker ste mi pod tem pogojem obljubili, da boste molčali.”

“S tem ste mi napravili veliko uslugo. Sprejmite tudi vi mojo iskreno zahvalo. Le še naprej vztrajno molčiva. Z Bogom, gospodična!”

“Z Bogom, gospod!”

— — —

Počasi je prišel konec šolskega leta in spet smo v “dijaški sobi” go-

stilne v Židovskih ulicah. Fantov je zbranih precejšnje število, a vsi se drže nekako poparjeno, klaver-no. Dijak skoro živeti ne more brez petja, danes pa le ne slišiš razvedrilnega glasu iz te "dijaške sobe".

Fantje premišlujejo o svoji usodi. Danes, ob koncu šolskega leta, jim je bila oznanjena sodba radi ponarejenih ključev. "Grajan" je bil vsakdo, kdor se je le izdal, da je imel ponarejeni ključ v rokah, še ostreje "grajan" tisti, komur se je po lastni izpovedi ali pričevanju drugih dokazalo, da je odpiral kateder. Nekateri znani ponarejevalci ključev so bili zraven še "krajevno izključeni". (Morali so za kako leto na drugo gimnazijo.) Med temi poslednjimi je bil tudi naš Vičan. Tone Dolgin, ta šegavi Ribničan, je bil še najboljše volje. Zvedel je bil iz najbolj zanesljivih virov, da je izdelal to leto. In Luka Bohinjec je bil res odličnjak. Njemu niso mogli ničesar dokazati, torej je ušel vsaki kazni. Prizadeval si je, da bi začeli dijaki kako drugačno govorico, ali da bi kaj zapeli. Polagoma so res postajali bolj živahni in so se norčevali iz otožnosti drug drugega.

"Muhavec, ta vam je še najboljše napravil," je pripovedoval Borovničar. "Dal si je napraviti kar na en mah dva ducata ključev in jih je dijakom prodajal po goldinarju."

"Nazadnje se je pa tako dobro izvil," dostavi drugi, "da je bil samo malo grajan."

"Ej, dovolj kazni je to! Kar je dobil za ključ, bo moral odšteti drugo leto za šolnino, kajti vsem

grajancem so dali slab red v npravnosti. To pa pomeni, da bo treba plačati šolnino."

"Kako se pa ti počutiš, Vičan?" sprašuje Gorenjec.

"O, ravno prijetno mi ni pri srcu. Ključar Dimež me je izdal, zato se ni dalo nič utajiti. Za eno leto moram v izgnanstvo, pa se bo že pretrpelo. V Novo mesto pojdem. Bojim se le, da doli ne bom imel tako izvrstne družine kakor tu. Ti, Gorenjec, v tvojo nedolžnost pa jaz kar ne morem verjeti. Pri vseh naših neumnostih si bil zraven, gotovo si tudi s ključem in katedrom imel kaj opraviti. Pa si znal vse bolje skrivati kakor mi."

Gorenjec jim pa ni hotel vsega razodeti. Zlasti je vestno zamolčal dogodek v šolski sobi, ker še ni bilo vse na varnem. Vendar potegne iz žepa čudno neroden ključ, ga jim pokaže in reče:

"Da, tudi jaz sem bil v katedru. Pa še prej in pozneje večkrat kakor morebiti katerikoli od vas. A vselej sem bil sam, brez prič. Ključa pa res nisem dal nobenega ponarediti — ponaredil sem si ga sam! Oglejte si ga in ga primerjajte s svojimi."

Gorenjčev ključ je imel pravilno izpiljeno pero, drugače pa ni bil čisto nič podoben drugim pravim ali ponarejenim ključem do katedra. Držaj mu je bil ves čudno skvečen. Dijaki so imeli še par ponarejenih, katere so bili utajili. S temi so primerjali Gorenjčev nestvor, se mu smejali in pritrjevali, da je bil Gorenjec pravi zvitež.

"Prav trdite," jim odgovarja Gorenjec. "Zvito sem ravnal, a ob-

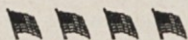
enem previdno in premišljeno. Sam sebi nisem redov niti pripisoval niti popravljaj. Več izmed vas se ima pa meni zahvaliti, da ste zdelali brez 'premestnega izpita'. Ta ključ pa ohranim za spomin na svoja di-

jaška leta. Živel naš slavni ključ!"

"Živel!" zavrisko dijaki.

"A ta kozarec zvrnem na pogibel ponesrečeni državni skrivnosti. Trčimo! Pereat!"

"Pereat! Na pogibelj! Pereat!"

Kako včasih ženska postane iz angelčka koza. — Zaljubljen parček se sprehaja po gozdu. Ona se po nesreči spodtakne ob korenino in pade.

"Oh, ubogi angelček moj, ali si se kaj udarila?" jo on vprašuje in dviga.

Kmalu sta se poročila.

Po nekoliko letih zopet gresta po opravkih po istem gozdu. Tudi sedaj se žena spodtakne in pade.

"Kozza, ali ne vidiš korenine?" zamrmra mož in gre naprej nezmene se za njo.

Dopadlo se mu je v cerkvi. — Žani je bil v cerkvi z očetom.

"No, Žani, kako se ti je dopadlo v cerkvi?" ga vpraša mama doma.

"Ma, prav dobro. Šel bom vsako nedeljo."

"To je pa lepo, Žani. Vendar, kaj se ti je pa v cerkvi najbolj dopadlo?"

"Takrat, ko so v košarici denar delili. Jaz sem vzel samo nikel. Pa, koliko si pa ti vzel?"

● Očka z izanskih hribov so prišli v Ljubljano po raznih opravkih. Zamišljeno jo mahajo po cesti ob hodnikih. "Hodniki so za gospodo", si mislijo. "Za me je dobra cesta." Pazili pa niso, da gredo po progi pocestne železnice. Kdo bi se za to zmenil? Voz pocestne železnice priropota za njimi po progi. Strojnik zvoni, zvoni, pa očka se ne zmenijo za vse to. Da bi kdo v Ljubljani za nje zvonil? Kako naj si to sploh domišljajo? Kdo jih pa pozna? Pav tik za njimi se mora voz ustaviti, da jih ne povozi.

"Očka!" zakriči nad njim ježno strojnik. "Ali se boste umaknili, ali ne?"

Očka se ozro nazaj in zagledajo tik za hrbtom električni voz.

"No, se pa bom! Pa se še ti umakni, če se moreš!" mu pravijo mirno in se umaknejo.

Vse se je smejalo.

PREDLOGI ZA TRAJNI SVETOVNI MIR

Zmaga v tej vojni nam je že zagotovljena. Ali nam je pa že zagotovljena zmaga tudi v miru? Vsi vemo, in se tudi bojimo, da nam še ni. Ogromno delo čaka tiste, ki bodo odločevali v miru. Bodo vse prav uredili? Bodo dali nesrečnemu svetu po teh strašnih letih najstrašnejše vojne, ki jo je kedaj človeški rod doživel, mir, ki bo trajen? ki ne bo rodil zopet samo nove, še hujše vojne? Kako smo se veselili zmage po prvi svetovni vojni. Pa kaj smo doživeli? Kako bo sedaj? Velikansko vprašanje! Mi, preprosti ljudje, ne moremo veliko. Vendar na en poziv Kolumbovih vitezov pa lahko uspešno odgovorimo: z molitvijo! Bog se naj usmili človeškega rodu in naj vodi njegove odločujoče može, da bodo uredili ves svet tako, da bomo zopet lahko v miru in medsebojni ljubezni živeli vsi ljudje na svetu.

Ko bi ljudstva s tajnim glasovanjem odločevala za vojno ali proti vojni, bi najbrže nobene ne bilo.

Veliko se danes piše, govori in posvetuje, kako urediti družino narodov sveta tako, da ne bo več vojne, ali vsaj ne tako kmalu. Grozote sedanje vojne so napolnile celi svet z grozo in strahom pred vsako bodočo vojno. Zato ni čuda, da ne iščejo samo državniki in vladarji načinov, kako jih preprečiti, ali vsaj otežkočiti, temveč jih iščejo tudi najrazličnejše organizacije, narodne, socialne, verske, politične, podporne, pa tudi razni posamezniki po celem svetu.

Tako so tudi Kolumbovi vitezi, milijonska organizacija, izdali v posebni brošuri svoje predloge, kako si zamišljajo ureditev sveta po tej vojni, da bo trajen mir zagotovljen.

Kot glavno in osnovno točko svetovnega novega reda na svetu smatrajo nauk, na katerega so očetje naše države USA postavili njeno ustanovitev: "VSI LJUDJE NA SVETU SO USTVARJENI ENAKI, ZATO IMAJO VSI ENAKE PRAVICE, PA TUDI VSI ENAKE DOLŽNOSTI." Te pravice je dal človeku njegov Stvarnik, in On mu je naložil te dolžnosti. Teh pravic človeku ne sme in ne more nobena oblast vzeti ali kratiti, pa nobena ga teh dolžnosti oprostiti brez nevarnosti za svetovni mir. Ako hoče svet po tej vojni res trajni mir, mora ta nauk postati podlaga in najvišji zakon za vso

in vsako ureditev človeške družbe. Vsi narodi in vse države ga morajo kot takega sprejeti in po njem urediti vse mednarodno življenje, pa tudi življenje po vseh državah sveta.

Kar se bo zato po tej vojni sklepalo, kar se bo ustanovilo, da se ohrani svetovni mir, ne sme biti kaka zmešana štrana raznih meddržavnih lig, zvez, pogodb, tajnih in javnih, raznih komisij in uradov, temveč mora pri vsem odločevati ne ljudje, temveč postava.

Da se bo pa to doseglo, predlagajo Kolumbovi vitezi:

1. prevzgojiti se mora kakor celi svet, tako vsak posameznik v novo miselnost in sicer z vsemi sredstvi, ki jih more nuditi izobrazba, vera in moralnost.

2. ves svet se mora pridobiti, da bo priznal, da smo v družini narodov vsi enaki, da nam je potrebna sloga in edinstvo, ker smo drug od drugega odvisni, vsi ustvarjeni od istega Boga Stvarnika in odrešeni od istega Boga-človeka.

3. ves svet se mora pripeljati k zvestosti, da obstoji država za ljudi, in ne ljudje za državo, mora neprestano paziti na to, da se bo to načelo držalo po vseh državah.

4. odstraniti se mora vse uzroke vojske. Ti so: stremljenje za nadvlado v industriji, stremljenje ponižati državne vlade v to, da služijo koristim lakomnosti ali gospodarske pohlepnosti, stremljenje za nadvlado kake države ali držav v mednarodnem življenju na svetu.

5. zavreči se mora popolnoma vsak prenapet nacijonalizem v narodih, ki bi skušal uveljavljati svoje sebične koristi na škodo koristi svetovne družine narodov. Enako se mora popolnoma zavreči vsak prenapet internacijonalizem, komunizem, nazizem, fašizem in vsi slični nauki, ki skušajo pospeševati splošen svetovni blagor s tem, da vničujejo naravne pravice posameznega človeka ali skupine ljudi, in jih skušajo prisiliti, da se odpovedo svoji narodni suvereniteti in neodvisnosti.

6. ves svet mora sprejeti splošno načelo, da spadajo vsa vprašanja glede škode in odškodnine pred mednarodne komisije, ki naj odločajo in razsojajo, kaj, kje in kako zahteva pravičnost in enakopravnost.

7. vsi narodi in vse države morajo dati svetu in svojim sosedom jamstvo, da ne bodo stremele po kakem povečavanju svojih meja ali svoje narodnosti na škodo sosedov, da si ne bodo osvajale zemlje proti volji ljudstev, ki tam živijo.

8. vsesplošno mora na svetu zavladati prepričanje, da so vse mirovne pogodbe, zlasti take, kakoršne so bile po zadnji prvi svetovni vojni, ki se sklenejo v nasprotju z zahtevami moralnosti in prave politične modrosti, škodljive in ne bodo dolgo obstale.

9. ustanove naj se mednarodne in meddržavne ustanove, brez zamotanih primesi kakih tajnih ali javnih državnih zvez med državami, ki naj imajo sledeče namene:

a. sestavijo naj za vse narode sveta veljavne naravne in druge postavbe, potrebne za pravično vladanje držav in za mednarodno življenje družine narodov sveta.

b. zagotove naj vsem narodom, malim in velikim, jamstvo za njih neodvisnost in pravico do obstoja, in vsem verskim, plemenskim in kulturnim manjšinam vse od Boga jim dane človečanske pravice.

c. stopnjema, vsestransko in istočasno naj izvedejo razorožitev vseh narodov na kopnem, na morju in v zraku.

d. dosežejo naj odpravo splošne prisilne vojaške službe, s čemur naj države dokažejo, da mislijo resno z razoroževal-

nimi pogodbami. Nismo pa nasprotni prisilni telesni vzgoji za zdravje.

e. število vojaštva po državah naj se zmanjša, kolikor se le da. Vsaka država naj ima samo toliko vojaštva, kolikor ga je potreba za vzdrževanje notranjega miru in reda.

10. namesto vojn naj se vpeljejo pomirjevalna, posredovalna mednarodna razsodišča, ki naj rešujejo mednarodne spore.

11. prisilijo naj vse suverene države, da se odpovedo pravici začeti vojne kot sredstva za doseg svoje narodne politike, izvzemši v slučaju za obrambo proti krivičnemu napadalcu.

12. sestavijo naj uspešna sredstva proti vsaki državi, ki bi ne hotela odpraviti prisilne vojaške službe, ki bi odrekla predložiti svojih sporov s sosedi mednarodnemu razsodišču, ali bi ne hotela sprejeti njegove razsodbe. Taka sredstva naj bi bila: izločitev take države iz svetovnega mira in jo osramotiti pred celim človeških rodov, izločitev iz mednarodne trgovine, odvzetev dostopa do surovin, pretrganje vsakih gospodarskih, trgovskih, političnih in diplomatskih zvez z drugimi narodi sveta.

* * *

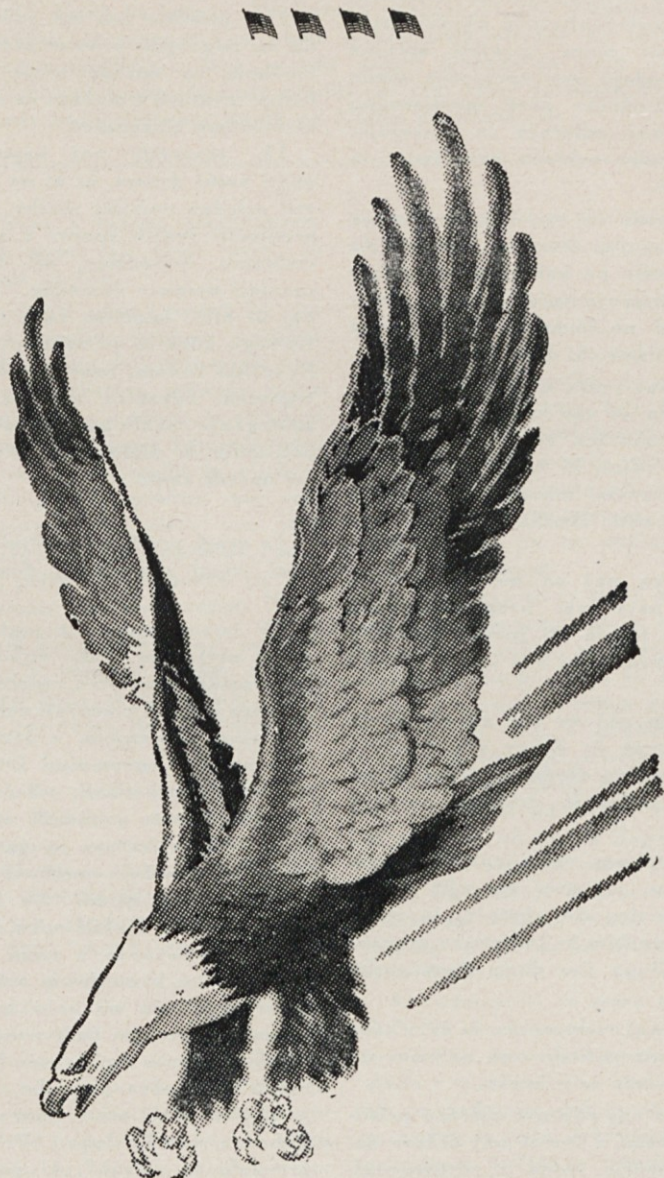
Te svoje predloge zaključujejo Kolumbovi vitezi s sledečim pozivom na celi svet:

“V imenu očetov in mater, ki vsi odločno zavračajo vsako vojno, in v imenu preprostega človeštva vsepovsodi na svetu, ki mora končno plačevati ceno vsake vojne s svojim življenjem, s svojim zdravjem in s svojimi ogromnimi žrtvami, smo se mi, Kolumbovi vitezi, odločili, da bomo s prevzgojo sveta prebudili vest narodov iz otopenosti, v katero se ga je pahnilo s strupom napačnih nauk, katere se je razširilo med njimi. Da bomo dosegli zmago in ne izgubili miru, srčno pozivamo k sodelovanju z nami vse ljudi po celem svetu, ki so dobre volje, ki so v tej vojni videli in na sebi bridko občutili njene grozote, pa tudi neuspešnost vojn, ki vidijo danes kako brez koristi so bile razne brezbožne pogodbe, s katerimi se je skušalo dati svetu njegovo pravico in ljubezen, mir in slovo. “Pri krvi in potu, pri delu in solzah”, ki nas je stala ta

vojna, kakor se nam je reklo, slovesno rotimo vse ljudi, ki se še boje Boga, da se nam pridružijo v tej naši borbi, da se bo nazaj upostavilo socijalno kraljestvo "Kneza miru". Pridružijo se naj nam v vojni molitve, pokore, pa tudi v demokratskem treznem razmišljanju in potem javnih razprav, kako v polni meri pri-

boriti in zagotoviti vsem, tako bridko preizkušanim narodom sveta njihove od Boga jim dane človečanske pravice, kakor nas svari naš Washington, ko pravi: "Noben narod, ki je Boga pozabil, je kedaj dolgo obstal."

—K. Z.

NEKAJ OPAZK O FARNIH ŠOLAH

1. Katoliška načela pri vzgoji mladine.

1. Stariši so odgovorni za vzgojo svojih otrok.
2. Stariše morejo pri vzgoji otrok podpirati cerkev, država in privatniki.
3. Učitelji v šolah so samo namestniki starišev in imajo od njih oblast poučevati.
4. Cerkev ima pravico zahtevati od katoliških starišev, da poskrbe za versko in moralno vzgojo svojih otrok.
5. Ker nekatoliške šole te vzgoje ne dajejo, morajo stariši pod smrtnim grehom skrbeti, da drugače za njo poskrbe.
6. Ker stariši sami ne morejo dati svojim otrokom zadostne verske vzgoje, so dolžni, da jih pošiljajo v katoliške šole.
7. Stariši smejo pošiljati svoje otroke v nekatoliške šole samo z dovoljenjem njih škofa.
8. Država ima pravico zahtevati, da se mladina dovolj poduči v dolžnostih državljanov do države. Taka vzgoja se daje po farnih in publičnih šolah.

2. Katoliška postava o verski vzgoji mladine.

Ameriški škofje so na svojem tretjem koncilu v Baltimoru 1884 sklenili sledečo postavo, veljavno za vse katolike v USA:

“Pri vsaki cerkvi, kjer je še ni, se mora tekom dveh let po razglasitvi tega koncila ustanoviti katoliška farna šola in se trajno vzdržati, izvzemši ako škof iz važnih vzrokov drugače določi.”

“Vsi stariši so dolžni svoje otroke pošiljati v katoliško šolo.”

3. Farne šole in država.

Farne šole so po zakonu ločene od državnega sistema publičnih šol. Vendar se pa morajo pokoravati državnim predpisom glede pouka in dobe šolske obveznosti.

Pravica do obstoja farnih šol in od neopravičenega vmešavanja

državnih oblasti, je splošno priznana in jo razne državne postave izrecno povdarjajo in zagotavljajo.

Javni denar se ne sme rabiti za podporo teh šol, vendar so oproščene vsakega davka.

Šolska vzgoja je prisilna v vseh državah USA in je doba šolske obveznosti ista za vse šole, tudi farne.

V nekaterih državah postava dovoljuje državnim oblastem, da sme nadzirati farne šole glede šolskega obiska in morajo te šole imeti dovoljenje.

Postava določa, da sme oblast določevati, kaj naj se uči v šolah, zlasti glede pouka v državljanstvu in o ustavi države, ter predpisovati angleščino kot učni jezik.

4. Nekatere pravice farnih šol.

V 38 državah USA dovoljuje postava, da se sme odločiti v različnih šolah med šolskih poukom čas za verski pouk učencev v njih veri.

Otroci katoliških šol imajo pravico do državnega prevoza v šolo in iz šole na državnih šolskih "bus-ih" v državah: Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Massachu-

setts, Michigan, Wisconsin, New Hampshire, New Jersey, New York, Oregon, Rhode Island in v nekaterih okrajih Maryland.

Do brezplačnih šolskih knjig imajo otroci privatnih šol pravico v državah Kansas, Louisiana, Mississippi, New Mexico in West Virginia.

— K.

STIŠKI OPAT IN CESAR JOŽEF

Bilo je v začetku prejšnega stoletja, ko je v Avstriji vladal znani cesar Jožef, o katerem zgodovinarji pripovedujejo, da je sebe naredil za "nadmežnarja" katoliške cerkve v Avstriji. Izdajal je namreč razne ukaze in predpise glede tega, kako naj se vrše po cerkvah službe božje. Tako na primer je s cesarskim ukazom določil, koliko sveč sme goreti na oltarju med mašo, koliko kadila sme duhovnik pri blagoslovu natositi na žrjavico v kadilnici, kakšna sme biti cerkvena mašna obleka, in mnogo takega.

Zelo napoti so mu bili pred vsem samostani redovnikov in redovnic. Celo vrsto jih je zatrl po celi Avstriji, samostane in njih posestva je pa "podržavil", to je, naredil jih je za državno lastnino. Tudi v Sloveniji je takrat veliko samostanov pokradel.

Tako se je pa zgodilo, da je

prišel na vrsto tudi cistercijski samostan v Stični na Dolenjskem.

Ko je prišel nekoč v Ljubljano, je dal k sebi poklicati stiškega opata in mu povedal, da pride sedaj na vrsto tudi njegov samostan, da ga zatre. Opat je bil zelo žalosten in je začel cesarja prositi, da bi njegovemu samostanu prizanesel. Pripovedoval mu je, koliko dobrega naredi samostan za revno Dolenjsko, kako hrani revne in jih oblači, kako pomaga kmetom pri njih obdelovanju zemlje, jih uči umnega poljedelstva, živinoreje, sadjereje, kako jim pomaga spravljati svoje pridelke v denar, da dobe denar za cesarske davke in domače potrebe, in tako dalje. Dolgo ga tako opat prosi in prosi in mu dokazuje, da že državne koristi zahtevajo, da Stični prizanese.

Cesar Jožef se dolgo časa ne da pregovoriti in vstraja pri svoji

odločitvi. Ko ga pa opet le prosi in prosi, se da slednjič pregovoriti in mu pravi: "Dobro, gospod opat! Pripravljen sem prizanesti Stični. Toda samo pod enim pogojem."

"In kateri je ta pogoj?" vprašuje opat ves vesel in nov žarek upanja mu zasveti, da bo morda le rešil samostan pogube.

"Gospod opat, dam vam tri vprašanja. Ako mi boste na vsa tri odgovorili tako, da bom zadovoljen, pa bom morda samostanu prizanesel."

"In katera so ta tri vprašanja?" vprašuje radoveden opat.

"Prvo je: Kako daleč je od zemlje do nebes? Drugo je: Koliko sem jaz po vaših mislih vreden? In tretje: Kaj jaz mislim?"

Opat osupne. Na nobeno teh vprašanj ni mogel odgovoriti. Začne prositi cesarja Jožefa, da bi mu dal saj tri dni odloga, da jih premisli. Po treh dneh bo prišel nazaj in skušal na nje odgovoriti.

"Dobro!" pravi cesar Jožef. "Po treh dneh vas za gotovo pričakujem. Potem bova pa naprej govorila."

Ves žalosten in zaskrbljen odide opat domov v Stično. Kako naj najde na ta vprašanja za cesarja zadovoljiv odgovor?

Drugo jutro hodi opat ves zamišljen in žalosten po samostanskem vrtu v Stični in misli in misli na ta vprašanja. Pa bolj ko misli, manj ve, kako naj jih odgovori.

Brat vrtnar je bil velik šaljivec, poln duhovitega humorja. Ves v skrbeh opazuje opata v njegovi zamišljenosti in žalosti, radoveden,

kaj se mu je moralo zgoditi. Rad bi ga bil vprašal, pa si ga dolgo časa ni upal. Kako se naj upa on, brat vrtnar, vpraševati opata o njegovih skrivnostih? Slednjič, ko pride opat mimo njega, se ojunači in stopi predenj.

"Gospod opat, kaj se vam je pa godilo, da ste tako zamišljeni in tako žalostni? Ali bi mi hoteli povedati?"

Opat mu pove vse, kaj preti stiškem samostanu od cesarja Jožefa in kakšna vprašanja mu je dal, da naj nanje odgovori, če hoče rešiti samostan.

"O, če je samo to, gospod opat, kar brez skrbi bodite! Nič lažjega kot to!" pravi brat vrtnar. "Ali bi hoteli meni celo zadevo prepustiti, da jo rešim?"

Opat se je dolgo pomišljal. Kako naj preprosti neuki brat vrtnar odgovori na tako težka vprašanja? Vendar se da slednjič pregovoriti in privoli.

Drugi dan se brat vrtnar obleče v opatovo obleko in se odpelje z opatovo kočijo v Ljubljano k cesarju Jožefu mesto opata.

"No, gospod opat," ga nagovori cesar, ko pride v njegovo sobano. "Ste našli odgovore na moja vprašanja?"

"Vaše veličanstvo, sem!" odgovori mirno v opata preoblečeni brat vrtnar.

"Kar začniva!" pravi cesar. "Toraj, kako daleč je od zemlje do nebes?"

"Največ devet ur in pol," odgovori brat, "morda nekaj minut manj, več pa gotovo ne."

Cesar osupne.

“Gospod opat, kako si to mislite?” ga vpraša.

“Vidite, ko je Jezus visel na križu, je obljubil desnemu razbojniku, da bo še isti dan z njim v raju. To je moralo pa biti nekako ob pol treh popoldne. Do polnoči je bilo pa še devet ur in pol. Toraj od zemlje do nebes more biti največ devet ur in pol,” razlaga cesarju brat vrtnar.

Cesar se nasmehne. Odgovor mu je ugajal.

“Gospod opat, dobro ste odgovorili. Kar zadovoljen sem z odgovorom,” pravi. “Sedaj pa drugo vprašanje: Koliko mislite, da sem jaz vreden?”

“Največ devetindvajset srebrnikov,” odgovori hitro brat.

“Tudi tega ne vem, kako si mislite?” vprašuje cesar.

“Vaše veličanstvo! Juda je prodal Kristusa, ki je bil Bog, za trideset srebrnikov. Toraj ste Vi kot cesar vredni enega manj,” odgovori brat.

Cesar se še bolj zasmee. Tudi ta odgovor mu je ugajal.

“Tudi ta odgovor se mi dopade,” mu pravi. “Sedaj pa še tretje vprašanje: Kaj jaz sedajle mislim?”

“Veličanstvo, Vi sedajle mislite; da sem jaz stiški opat, pa nisem, temveč sem samo brat vrtnar,” odgovori smeje se brat.

Cesar se zakrohota, tako se mu odgovor dopade.

“Tudi s tem odgovorom sem zadovoljen. Kar sem obljubil bom držal. Vaš samostan je rešen.”

Vesel je brat odšel domov.

— K. Z.

MODERNA VELIKA DRUŽINA

Moderna socijalna delavka zakliče v svojem govoru: “Kar danes Amerika potrebuje, so velike družine!”

Poslušalec, ki jo je poznal: “Oprostite, gospa, ali ste poročeni?”

“Da! Sem.”

“Imate veliko družino?”

“Da.”

“Koliko?”

“Dva psa, tri mačke, pet kanarčkov, dva papagaja in ... seveda moža.”

FRANKLIN DELANO ROOSEVELT

Velikega prijatelja preprostega človeka ni več. — Zagovornik in varuh malega človeka je umrl. On, ki je razumel njegovo miselnost in poznal njegove želje, ki je bil glasnik njegovih nad in njegovih sanj, je odložil svoje breme in legel k počitku.

Nad njegovo življenje se lahko napišejo kot zlato se lesketajoče besede:

“Umrl je sredi izvrševanja svojih dolžnosti.”

“Večje ljubezni nima, kakor tisti, ki da svoje življenje za svoje prijatelje.”

Dal je je hote, v trdni zavesti dejstva, da je popeljal človeški rod naprej v njegovem neprestanem stremljenju po svobodi.

“Svoboda se ne omejuje . . . temveč se deli z drugimi.”

“In svoboda tu . . . svoboda povsodi.”

Toda njegov spomin bo živel. Njegove pogumne besede, še bolj njegova junaška dela bodo postali svetli žarki, ki bodo svetili utrujenemu in razbičanemu človeštvu na njegovi poti v boljšo bodočnost. Za nas, katerim je drag njegov spomin, ne bo počitka. Kakor je delal on, bomo morali delati mi.

Razsipno bomo morali trošiti bogastvo svojega življenja za tiste vzore, za katere se je on boril in umrl. Izliti bomo morali v radodarni meri vse svoje življenske sile v neprestani borbi za sanje, katere je

on sanjal, pa ni doživel, da bi jih bil videl uresničene.

Da, njegov spomin bo živel naprej.

Izzval bo nasmeh novorojenčku še predno se bo rodil, da se bo rodil v bogatejše in bolj polno življenje, zato ker je on živel.

Jasnili bo obraz ob ogromnem stroju utrujenemu, molčečemu delavcu, vpreženemu v mogočen ustroj industrije, in ga budi k polni zavesti svojega dostojanstva kot človek, samo zato, ker mu je ta cilj pokazal predsednik Roosevelt.

Žgal bo na lačnih prsih vojne sitemu kmetu Evrope, da bo iznova zagledal za se upanje . . . vero . . . ljubezen, ker so bili to darovi, katere je delil on.

Plamtel bo vsepovsodi kot neugasljiv ogenj v mislih in srcih vseh ljudstev, ki hrepene po svobodi.

Žarel bo v temni noči obupanega človeštva in ljudstva se bodo ogrevala ob njegovi toplini in se vračala prenovljena, poživljena na svojo borbo za človečanske svoje pravice.

Njegov spomin bo ostal obrambeni zid, nepremagljiva trdnjava proti tistim sovražnikom demokracije, ki bi jo hoteli omajati in jo vničiti.

Že samo njegovo ime bo dovolj, da bo združevalo svobodna ljudstva okrog prapora človečanstva.

Obrišimo si solze!

Dvignimo svoja srca!

Ne trošimo dragocenih ur v brezkoristnem žalovanju!

Njegovo delo je ostalo neizvršeno in potrebuje voljnih rok vseh tistih, ki so korakali za njegovo zastavo.

On ne bo mogel počivati v miru, dokler bo samo eno človeško bitje nosilo verige sužnosti.

On ne bo mogel počivati, če bodo le ena usta lačna, le eno telo neoblečeno. On ne bo mogel počivati v miru, če bi se ognji zmage spremenili v mrtev pepel pozabljenih obljub, prelomljenih zagotovil in razbitih nad.

Toda našel bo mir, nemoteni in večni . . . če bodo njegove sanje, katere je on sanjal, postale dejstvo za jasnejši jutri.

On bo počival in njegov plemeniti duh bo slednjič poletel tja domov še le, če bo človeški rod z edinostjo v žalovanju nad njegovo smrtjo našel tudi v svojem življenju tisto edinost, za katero je posvetil on celega samega sebe.

* * *

Pozorišče sveta se je izpraznilo.

Veliki in junaški glas je utihnil.

izza kulis valove tiho mrmrajoče žalostinke, ki pa vedno bolj naraščajo.

Narod ga polaga v njegovo zadnje počivališče.

Dolgo potovanje je končano.

Utrujena in razmajana ladija je prispela v svoj pristan.
Gledalci na obrežju stoje onemeli, vsakdo zamišljen vase.

Narod ga polaga v njegovo zadnje počivališče:

v globine svoje osamljenosti in v svoje trenutke oddiha,
v svoje tihe ure in v tišino svojih brezglasnih misli,
v tisto malo svetišče srca, v katero more le malokdo.
Narod ga polaga v njegovo končno počivališče — v sebi.
Bobni, udarjajte potihoma!
Trombe, trobite pritajeno!
Ta trenutek je svet:
Narod ga postavlja na oltar svojih src.

* * *

Gospod mu daj večni mir
in večna luč naj mu sveti!

—Most Rev. Bernard J. Sheil
Pomožni škof Chicaški.

KRATEK ŽIVLJENJEPIS PREDSEDNIKA ROOSEVELTA

Franklin Delano Roosevelt je bil rojen v Hyde Park, N. Y. ob reki Hudson kot sin Jakoba Roosevelta in njegove žene Sare Delano.

Njegova družina je prišla v Ameriko iz Holandije nekako leta 1649.

Poročil se je 17. marca 1905 z Ano Eleonoro Roosevelt, hčerjo najmlajšega brata bivšega predsednika Teodorja Roosevelta. Ž njo je imel pet otrok.

Po veri je bil episkopalec.

Po poklicu je bil odvetnik.

Leta 1910 je bil izvoljen za senatorja države New York.

Leta 1912 je bil delegat na demokratski državni konvenciji in je podpiral kandidaturo predsednika Woodrow Wilsona, ki je bil tudi izvoljen. Wilson ga je imenoval za

pomožnega tajnika mornariškega departmenta vlade.

Leta 1920 je kandidiral za podpredsednika Zd. držav skupaj z Jakobom E. Coxom. Governor Alfred E. Smith je podpiral njegovo kandidaturo. Pri volitvah je prepadel in se na to vrnil nazaj v svojo službo kot odvetnik.

Avgusta 1921 je zbolel na "infantile paralysis", ki mu je pohabila njegove noge. Nekaj časa je mogel hoditi samo z "berglami". Vroče kopeli v Warm Springs, Ga. so ga pa toliko pozdravile, da je lahko hodil samo še ob palici. Iz hvaležnosti je naredil ustanovo za revne bolnike na isti boleznici za brezplačno zdravljenje v Warm Springs, Ga.

Leta 1924 je bil izvoljen za go-

vernerja države New York in ponovno izvoljen 1930.

Leta 1932 je bil izvoljen za predsednika Zdr. držav, 1936 bil izvoljen drugič, 1940 tretjič in 1940 še četrtič.

Dvanajst akrov družinskega posestva v Hyde Park, N. Y. je 1938 prepisal vladi Zdr. držav za državni arhiv, kjer je shranjenih nad 6 milijonov raznih njegovih spisov, pisem in dokumentov kot državnega senatorja, kot pomočnika mornariškega tajnika, new yorškega governorja in predsednika Zdr. držav.

Umrli je 12. aprila 1945 v Warm Springs, Ga. in bil pokopan na svojem posestvu v Hyde Park v nedeljo 15. aprila 1945.

* * *

Predsednik Roosevelt bo ostal v zgodovini Združenih držav, pa tudi v zgodovini celega sveta kot eden izmed največjih mož naše dobe. To je jasno pokazalo časopisje celega sveta ob njegovi smrti, in sicer prijateljsko in sovražno.

V Zd. državah bodo ostali v zgodovini trije veliki možje za vedno napisani v zgodovini in v srcih z zlatimi črkami ljubezni, hvaležnosti in sepoštovanja: Washington kot oče Zd. držav, Lincoln kot rešitelj države, da se ni razbila v dve državi, v sever in jug, in Roosevelt, ki jo je rešil zaslužnenja fašizma in nazizma. Šele ko se bodo vojni oblaki razčistili, ko bo zopet mir na svetu, in se bo razpravljalo o sedanjih strašnih vojnih, se bo pokazalo, kolika nevarnost je pretila tudi naši mogočni državi vkljub njeni moči in njenemu bogastvu.

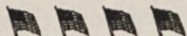
S svojim velikim delom je Roosevelt pridobil naši državi tako močnega svetovni vpliv, da je danes vodilna država, kakor so nekateri pisali, da je danes Washington glavno mesta sveta in je predsednik Zd. držav predsednik vseh držav sveta.

Roosevelt je rešil tudi celi svet strašne sužnosti "nadčloveka": V Evropi Nemcev in Italijanov, v Aziji Japoncev. Prav gotovo je, da bi bile te tri države zmagale, ko bi Roosevelta ne bilo. Z velikim strahom in trepetom je prestrašena Evropa gledala pohod fašizma in nazizma in njih zmage v začetku kar na celi črti. Država za državo je padala, narod za narodom je padal v sužnost. Vse je trepetalo. Toda ko se je oglasil po celem svetu glas predsednika Roosevelta, ko je dejal, da je Amerika "arsenal of democracy" — "zaloga orožja" — za celi svet, so solze hvaležnosti zalile vse te milijone sužnov in jih napolnile z novim upom na rešitev. Od tedaj so se pojavile po teh državah razne "osvobodilne čete" po gozdovih in gorah in narodi so si upali nastopiti proti svojim zaslužnjevalem. "Amerika je za nami! Zmagali bomo končno!" in uprli so se. Mi tu v Ameriki tega ne vemo toliko, kakor ve cela Evropa, o čemur bomo izvedeli od teh narodov šele po vojni.

Da je bil pa Roosevelt tako velik mož velikih del, je to mogel, ker je bil mož velikih idealov in velikega duha. Njegova vernost je značilna poteza njegovega značaja. Veroval je v Boga in ga priznaval nad seboj kot najvišjega vladarja

sveta, katerega mora ubogati tudi on in delovati po njegovih zapovedih. Zato je bil prijatelj kakor katol. škofov, tako vodilnih verskih voditeljev vseh ver in se z njimo pogosto posvetoval. Visoko je spoštoval papeža in ga priznaval

za vrhovnega poglavarja ne samo katoliške cerkve, temveč vsega krščanstva. Bil je prvi predsednik, ki je imel pri sv. stolici svojega stalnega zastopnika, da je bil tako stalno v zvezah s papežem.

NOVI PREDSEDNIK HARRY TRUMAN

Takoj ko je bila uradno ugotovljena smrt velikega predsednika Roosevelta, je položil podpredsednik Harry Truman svojo zaprisego in s tem nastopil kot njegov naslednik svojo službo predsednika Združenih držav ameriških. Da, predsednik je umrl, živio novi predsednik!

Naš novi predsednik Harry Truman nastopa svojo službo v najtežjih časih naše zgodovine, ko je celi svet v ognju strašne svetovne vojne, ki se pa bliža svojemu koncu in sicer z zmago naše države in

njenih zaveznikov. Pred nami je ogromna naloga za vse državnike sveta, zlasti pa za našega predsednika, da se bo novi svet uredil tako, da bo saj za daljšo dobo preprečena tako strašna nesreča za celi svet, kakoršna je ta vojna. Veliki njegov prednik je imel bogato skušnjo v svetovni diplomaciji, imel je po celem svetu vpliv, kakoršnega še nikdar kak človek ni imel. Imel je v svoji duši gotovo tudi jasno sliko, kako naj se uredi svet, da bo dolgotrajni mir zagotovljen. Imel je pa tudi tako mogočen vpliv, da bi bila njegova beseda v marsičem odločevala in bi se ji morali tudi najmogočnejši državniki ukloniti.

Vsa ta velika dedščina prednika pa sedaj pada z mogočno težo na ramena novega predsednika Trumana. Ji bo kos? Veliko in ogromno vprašanje za celo našo državo, pa tudi za celi svet.

Vendar novi predsednik je nastopil svojo službo junaško in neustrašeno. To je jasno povedal v svojem prvem nagovoru na celo državo in celi svet 16. aprila. Njegov govor je bil mojstersko sestavljen in je napolnil, kakor nas vse držav-

ljane USA, tako tudi celi svet z velikimi nadami in z upanjem, da jim bo kos. Celi svet ga je poslušal in se razveselil. Povedal je, da se zaveda, da je sprejel veliko dedščino po svojem predniku, ogromno nalogo, ogromno delo, katerega se pa ne ustraši. Sledil bo strogo smernicam svojega prednika in skušal njegovo nedokončano delo izvršiti po njegovem duhu in po njegovih smernicah. Zvesto bo čuval to dedščino kot zanj sveto.

V tem govoru je pa odkril tudi svojega duha in povedal svoje smernice, po katerih bo skušal izvrševati veliko nalogo, katero ima kot predsednik naše mogočne države in kot voditelj narodov sveta.

“Vse, za kar v tem trenutku molim,” je dejal, “je, da bi bil dober in zvest služabnik svojega Boga in svojega ljudstva.”

Svoj prelepi nagovor je končal z molitvijo, ki posebno jasno pokaže njegovo duhovno veličino, pa tudi njegovo globoko zavest ogromne odgovornosti, katero je sprejel. On pravi:

“V tem trenutku imam v srcu molitev. Ko sprejemam svoje težke dolžnosti, ponižno molim k vse-mogočnemu Bogu z besedami Salomonovimi, ki je molil: Daj tedaj svojemu hlapcu podučljivo srce, da bo moglo soditi svoje ljudstvo in razločevati med dobrim in hudim, zakaj kdo bi mogel drugače soditi tako mogočno ljudstvo?”

In s to molitvijo je zaključil svoj govor, ki je naredil na vse, tudi na neverne, mogočen utis v duši.

* * *

Predsednik Harry Truman je bil

rojen 8. maja 1884 v Independence, Missouri na farmi, kot sin farmarja. Njegova mati še živi in je sedaj stara 91 let. Zelo značilna za dušo predsednika je njegova velika ljubezen do svoje matere. V zadnji svetovni vojni je bil na Francoskem in dosegel čast majorja. Ko se je po vojni vrnil domov, se je poročil z Miss Bessi Wallace, učiteljico publične šole v Independence, s katero ima hčer Mary Jane. Po veri je baptist in vrši svoje verske dolžnosti. On je bivši veliki mojster prostozidarskega reda v Missouri. Njegov osebni tajnik je katoličan Matthew J. Connolly, ki je končal svoje šole na katoliški univerzi Fordham v New Yorku. Njegov ozki prijatelj je Monsignore Tiernnan, bivši vojaški kapelan, s katerim je bil skupaj na Francoskem, kjer sta se spoznala in sta od tedaj velika prijatelja.

Pri zadnjih volitvah, ko je kandidiral za mesto podpredsednika, so mu očitali, da je bil svoje dni član zloglasne organizacije Ku Klux Klanarjev, kar je pa uspešno dokazal kot laž.

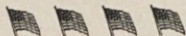
V politično življenje je zašel skoraj proti svoji volji. Znani politični “boss” Prendergast ga je potegnil vanjo s tem da je kandidiral na njegovi listi za sodnika svojega domačega okraja Jackson in tudi zmagal. Leta 1934 je bil izvoljen za senatorja, lansko leto pa za podpredsednika, kot kakoršen je 12. aprila letos nastopil svojo predsedniško službo.

Značilna je tudi njegova ljubezen do svoje žene. “Moj glavni svetovalec je moja žena,” je izjavil.

“Ničesar ne naredim, da bi se pre-
je ne posvetoval z njo.”

Gotovo gredo tudi vse naše mo-
litve k Bogu zanj, da bi uslišal nje-
govo javno molitev pred celim sve-
tom in blagoslavljal njegovo vod-
stvo naše države in celega sveta,

mu dal milost, da bi bil “dober in
zvest hlapec svojega Boga in svo-
jega ljudstva”, da bi mu dal “pod-
učljivo srce, da bo moglo soditi svo-
je ljudstvo in razločevati med do-
brim in hudim.”

VOJNE IN SV. FRANČIŠEK

1. Čas je, da mislimo.

Po božji Previdnosti se je strašna vojna v Evropi končala, najstrašnejša, kolikor jih je kedaj videl človeški rod. Upanje je, da se bo v doglednem času končala vojna tudi v Aziji.

Ali ni sedaj pravi čas, da začnemo vsi, ne samo državniki, resno

na svetu in preprečevati take nesreče za človeški rod.

Že vsa leta, od kar traja ta strašna svetovna vojna, zlasti sedaj ob koncu, vsaki dan bolj vidimo vse njene strašne grozote, vse neizmerno gorje, vse trpljenje, katero je povzročila na celem svetu. Zato se vsi državniki sveta posvetujejo, vsi uredniki listov pišejo, nešteto

razmišljati, kdo in kaj je povzročilo to strašno nesrečo za celi svet? Morda smo je več ali manj krivi vsi mi, ljudje sami? Pregovor pravi: "Če bi bil vedež, ne bil bi revež." Morda velja ta pregovor tudi za vojne? Gotovo je, ako bi jasno poznali uzroke te in vseh vojn na svetu, ako bi vedeli, koliko smo jih tudi mi vsi, vsak posameznik, krivi, bomo pomagali ohraniti mir

pisateljev izdaja knjige o vprašanju, kako preprečiti v bodočnosti vojne. Vse raziskuje, vse se posvetuje, vse nasvetuje razne nasvete in predloge v ta namen. V večini svetujejo, da moramo za naprej biti vedno pripravljeni na vojno, da moramo biti oboroženi stalno, da treba ustvariti mednarodno policijo, ki bo pazila, da kak narod zopet ne zapali svetovnega po-

žara, in ako bi ga hotel, da se mu to prepreči, itd.

Gotovo so vsi ti in taki predlogi dobri.

Toda ako hočemo res pravi in trajni mir, moramo najti najprej njih pravi glavni vzrok, ki povzroča na svetu vojne? Ako bi mi vsi, vsi državniki in vsi ljudje enkrat poznali ta prvi in glavni vzrok vojn, potem bo šele mogoče najti tudi pravi način, kako vojne preprečevati in kako tako svetu zagotoviti trajni mir.

2. Glavni vzrok vojn.

Sicer celi svet ve, da sta sedanjó vojno povzročila Hitler in Mussolini. Vendar ako pa pogledamo globlje po vzrokih, našli bomo, da je tu še drug njen povzročitelj, ki je povzročitelj tudi vseh drugih vojn, in to je greh.

Vsi, ki verujemo v Boga, vemo, da je Bog najvišji gospodar sveta. Njegova volja, njegove zapovedi so najvišji zakon za cel človeški rod. Ta Gospodar je pa močan dovolj, da lahko vse prestopke proti tem svojim zapovedim tudi kaznuje, in sicer kakor pri posamezniku, tako pri narodih. Zato vemo, da so tudi vojne v glavnem samo njegova kazen za grehe ljudi. Ko je šlo za kazen Sodome in Gomore, je Lot prosil Boga, naj prizanese mestoma. Bog je bil pripravljen pri-

zanesti, če Lot najde v njih deset pravičnih.

Tako so tisti, ki vojne začenjajo, samo orodje v rokah božje pravice, orodje greha samega, da se zmaščuje nad narodi, ki so grešili. Tisti, ki so križali našega Odrešenika, so bili samo zastopniki svojega naroda, ki je zašel v hudobije. Jezus je to jasno pokazal na cvetno nedeljo. Ni jokalo nad svojimi križavci, temveč nad celim narodom, ko je videl, v koliko nesrečo ga bo zavedla njegova hudobija. Tako je že prerok Izajija zaklical narodu: "Tvoja namišljena modrost in tvoja nerazumevanja sta te zaslepila!"

3. Mi premalo mislimo.

Kako hitro si zna človek pripisovati vse, kar je dosegel dobrega, svoje uspehe! Zmot, napak so mu pa vsikdar krivi drugi. Noče priznati, da je pri njih sodeloval tudi sam.

Toda nikdar ne bi smeli pozabiti, da vsikdar samo to žanjemo, kar smo sejali. Mi bi seveda radi želi, kjer nismo sejali, pobirali, kjer smo raztresali. To je pa nemogoče. Na svetu je to in tako, kakor si ljudje sami uredimo. Mi verujemo v Boga, toda nočemo priznati, da slehernó krivično dejanje, sleherni greh tudi vsakega posameznika, mora nujno vplivati ne

Ako bi dali ta članek kakemu brezvernemu diplomatu, bi se mu gotovo pomilovalno nasmehnil. In vendar je tako in bo tako. Ako svet noče tega verjeti, bo moral pa še dalje na sebi čutiti bridke posledice. Hudo se nikdar ne bo premagalo s hudim, greh nikdar z grehom. Kdor le malo misli s svojimi možgani, vidi, da ima članek popolnoma prav.

samo na naše lastno življenje, temveč tudi na razmere na svetu, tudi na pravičnost božjo. Na svetu razširjajo tako mnogi vsepovsodi samo sovraštvo in razdor po družinah, med narodi in med državami. Ali ni jasno, da s tem sejejo samo seme vojn? Ljudje zahtevajo za se svobodo, zahtevajo, da se njih volja uveljavlja. Toda samo za se. Pri tem se pa ne zmenijo prav nič, če ta njih svoboda pomenja sužnost za druge. Ljudje hočejo, da je njim samim dobro. Kako je drugim, kaj jim mari?

Zato, dokler ne bomo spoznali, da imajo isti vzroki vsikdar iste učinke, da prelamljanje božjih zapovedi ima in mora imeti vsikdar in povsodi iste posledice, kakor pri posamezniku, tako pri narodih, namreč gorje, trpljenje, kazen, tudi ne moremo na svetu pričakovati drugega kakor vojne.

Kdaj bomo spoznali, da se Bog ne da zasmehovati človeku, da je glavni in poglobitni vzrok vseh vojn samo greh, prelamljanje božjih zapovedi, kakor posameznika, tako narodov, ki vendar obstoji iz posameznikov? Vsak greh kriči k Bogu za maščevanje in nikoli ne kliče zastonj. V vsakem grehu je seme kazni božje. Čim preje se svet tega zave, tem boljše zanj.

4. Zdravilo.

Trinajsto stoletje, v katerem je živel sv. Frančišek, je bilo precej podobno našemu času. Tudi takrat je svet ravno končal grozno vojno. Tudi takrat so prišli skupaj državniki na konference, da bi dali sve-

tu trajni mir. Toda tudi takrat je vladala med njimi sama sebičnost, ko je vsaka stranka mislila samo nase in na svoje koristi. Tudi takrat so iskali načrtov, kakor urediti medsebojne razmere, da bo mir. Toda tudi takrat so pozabili na Boga, kot najvišjega vladarja sveta, na njegove zapovedi. Postavili so vse svoje sklepe samo na svojo človeško modrost.

Takrat je pa nastopil sv. Frančišek s svojim mirovnim programom, kako urediti svet, da mu bo pravi, trajni mir zagotovljen, da se bodo žalostne razmere na svetu spremenile, izboljšale, da bodo ljudje zopet mogli srečno med seboj živeti. Njegov mirovni program je bil: Priznajmo Boga za svojega najvišjega vladarja! Priznajmo njegove zapovedi, njegov evangelij za najvišji zakon, katerega morajo priznati kakor vladujoči, tako podložni! Postavimo vse medsebojno občevanje, kakor med posamezniki, kakor med državami, na najvišji božji zakon: Ljubi Boga in ljubi bližnjega! Da se bo pa to doseglo, je potrebna reformacija vsakega posameznega človeka, vsakega človeškega srca posebej. Če bodo za ta program pridobljeni posamezniki, bo pridobljena skupnost, narod.

In šel je na delo, da uresniči svoj program. Ustanovil je redove, ki naj delajo na tem programu, da ga izvedejo. Božje usmiljenje mu je dalo pomočnike, kakor sv. Dominika. In kjer so ti možje nastopili, kjer jih je ljudstvo sprejelo in jim sledilo, je moral biti nujno mir, so se morale razmere izboljšati.

Zanimivo je, da se je vršila konferenca narodov za organizacijo sveta, ki naj da svetu trajni mir, v mestu, ki nosi njegovo ime: San Francisco. Ali ni Bog s tem pokazal vsem državnikom sveta, na kakšno podlago naj postavijo svoja posvetovanja, svojo mednarodno organizacijo, program svetovnega miru, če hočejo res dati svetu trajni mir? Če hočejo preprečiti vojne?

Seveda najbrže ni bil med temi zastopniki narodov sveta niti eden, ki bi se bil tega zavedel, ali saj na to mislil. Gotovo pa je, da bodo vsi zaključki te konference in vseh drugih konferenc brez vsakega pomena, brez koristi, dokler ne bodo postavljeni na to osnovno, edino podlago. Vse mednarodne organizacije, vse lige, ničesar, ne bo preprečilo vojn, brez tega, frančiškovega programa.

Zato pa papeži toliko priporočajo, da naj proučujemo saj mi katoliki veliko življenje in delovanje tega velikega moža, da ga bomo razumeli in se po njem ravnali.

5. Bodimo odkritosrčni do sebe?

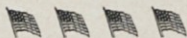
Da, če hočemo samim sebi dobro, če hočemo storiti svoj delež pri delu za svetovni trajni mir,

za odpravo vojn, bodimo odkritosrčni do sebe in začnimo vsak pri sebi odpravljati vzrok vojne — greh. Začnimo pa tudi vsak pri svojih znancih in prijateljih s tem delom. Katoličani se bodo morali lotiti tega velikega dela in začeti v tem smislu delati za svetovni mir. To bo veliko delo. Toda kaj se doseže brez truda, žrtev in dela? Dajmo svojim državam, narodom možnim voditeljem, ki bodo prežeti s tem prepričanjem in temu primerno tudi delovali.

Vsak izmed nas naj pa takoj napove boj grehu in vsemu, kar je hudo. Oklenimo se s celim srcem božjih zapovedi, ki naj nam zopet postanejo najvišji zakon, katerega si ne bomo nikdar upali prelomiti v strahu, da s prelamljanjem kličemo samo kazen na se in na narod, državo.

Zlasti pa veliko molimo, da bi se Bog usmilil ubogega človeškega rodu in mu dal voditeljev, ki se bodo zavedli glavnega in največjega vzroka vseh vojn — hudobije greha, pa tudi dolžnosti, da bodo pred vsem priznali božje zapovedi, in po njih uravnali vse državno in in meddržavno življenje narodov na svetu.

Rev. Marcel Marinšek OFM.

- Za zmago v vojni so potrebne samo tri stvari: prvič denar, drugič denar in tretjič denar. Kdor ima denar bo imel zmago.
- Za vsak uspeh v življenju so potrebne tri stvari: prvič delo, drugič delo in tretjič delo. Kdor dela vstrajno, bo imel uspeh.
- Človeška sreča ni v glavi, tudi ne v žepu, najmanj v želodcu, temveč samo v srcu.

TRI OBLETNICA---PRVA

50

JANEZ PAVLIN,

MISIJONAR V MINNESOTI

50

GOSPODU Pavlinu je že lani pisal Slovenski koledar, ko je skromno praznoval petdesetletnico prav posebne vrste, namreč sestanka, ki ga je ta misijonar imel poleti 1895 z bogoslovцем Matijo Šavsom na Toweru v severni Minnesoti.

Prav za prav je pa bilo to praznovanje le postransko. Glavni namen, katerega je urednik Koledarja imel, je bil očitno drugi; želel je predvsem bralcem podati zanimivi spis, ki se je našel v Šavsovi zapuščini, o "Prvem in zadnjem sestanku s pokojnim č. g. J. Pavlinom." Napisal ga je rajnki dekan Šavs po smrti misijonarja Pavlina.

Za objavo tega spisa smo uredniku lahko hvaležni. V njem je g. Šavs mojstrsko naslikal gospoda Buha in Pavlina, tako da smo ju videli kakor živa pred nami. Zlasti nazorno je predočil g. Pavlina, ki igra glavno vlogo v spisu. Bržkone ni nobenega bralca, ki se ni prijetno zabaval ob nedolžnem, otroškem veselju, s katerim je dovzetni gospod občudoval krasoto božje narave.

Da smo spis bolje umeli, mu je P. A. B. dodal prikladno razlago, v katero je vpletel tudi življenjepisno črtico o g. Pavlinu, natisnjeno v Tunkovi knjigi "Amerika in Amerikanci." V tisto na naglem napisano črtico se je pa vrinilo nekoliko napak, ki se bodo v sledečih vrsticah popravile ali izpustile.

Razen tega je pa sedaj ravno petdeset let, kar se je g. Pavlin v večnost preselil. Torej letos obhajamo 50 letnico njegove prerane smrti. Zato se spodobi, da mu posvetimo vsaj nekaj stavkov v spomin. Prav veliko novega sicer ni sporočiti, ker njegovih pisem nismo dobili, a kar je, se zdi vredno ohraniti tudi v naši besedi.

1.

Janez Pavlin se je rodil 8. grudnia 1848 v Podbrezju na Gorenjskem. (Piše se tudi "v Podbrezjah", a domačini rabijo menda samo ednino.) Ta majhna vas stoji pičle pol ure nad Podnartom in dobrih šest milj severnozapadno od Kranja. Hiši se je po domače reklo pri Franckovih. Trgovali so z vinom ter bili premožni in ugledni.

Deček je bil nadarjen in pobožen, zato so ga starši poslali v šolo, da se izuči za "gospoda". Ljudsko šolo in nižjo gimnazijo je obiskoval najbrže v Kranju. Ko mu je bilo 15 let, se je vrnil v domovino indijanski misijonar Franc Pirc in posetil tudi Podbrezje, svojo nekdanjo župnijo; trikrat je tam pridigal v nagnečenih cerkvah in tako zanimanje za ameriške misijone še poglobil.

Na višji gimnaziji v Ljubljani je Janez sklenil sam misijonar postati. Priliko za uresničenje tega sklepa mu je dal č. g. Jožef Buh, ki je poleti 1870 prišel v Evropo nabirat bogoslovce za minnesotske misijone. Prijavil se mu je tudi naš Pavlin.

Imel je nad 21. let, ko je popustil doto in bodoče udobno življenje v domovini ter se v začetku kimavca odpravil v Ameriko, pripravljen, če treba, prebiti ostalo življenje v najrevnejših misijonih. Bilo je prav v času, ko sta se Prus in Francoz klestila pri Sedan. Z Buhom so potovali razen Pavlina še kranjski Slovenci: mizar Martin Mikuš, dve Katarini Buh in Marija Trobec, sestra poznejšega škofa Trobca. Spotoma se jim je pridružilo tudi še šest nemških dijakov.

Vozili so se skozi Dunaj, Monako in Ulm. Od tod dalje so se morali večkrat presedati z vlaka na vlak, ker se je bil Prus polastil vseh železnic za svojo vojsko. Opazovali so, kako so se Nemci pruskih zmag veselili in jih slavili; povsod je bilo vse v zastavah in vencih. V Mannheimu so se naši Ame-

ričani vkrcali na parnik in po Renu pluli v Kolin. Od tam so šli v Antwerpen in dalje po razburkanem Severnem morju na Angleško v Hull. V torek, 20. kimavca, so na parniku "Batavia" odrinili iz Liverpoola na Atlantsko morje. Z njimi se je vozilo čez tisoč popotnikov. Bili so trinajst dni na morju.

V soboto, 1. vinotoka, pozno zvečer so se srečno pripeljali v New York. Vendar so se pa šele v ponedeljek izkrcali v Castle Gardenu, ker v nedeljo Američani niso delali. V torek so jo pobrali iz New Yorka proti zapadu. Pavlin jo je s popotnim tovarišem Tirolcem Alojzijem Stecherjem odkuril iz Chicaga v Milwaukee in se tam v semenišču sv. Frančiška ali Salezijanišču vpisal kot bogoslovec za škofijo sv. Pavla v Minnesoti. Nekaj dni potem je tja prispel tudi Luka Možina, bogoslovec za škofijo Marquette, Mich.

2.

Dne 30. vinotoka 1870 je Pavlin pisal domov in sporočil nekaj svojih prvih vtiskov o Ameriki. Nekateri stvari iz tega pisma je ljubljanska Zgodnja Danica priobčila, češ da bi utegnile bralce mikati. Povedal je med drugim tole:

"Vino je tukaj (v Milwaukee) silno drago; polič navadne vrste velja dva goldinarja, boljše vrste šest do deset goldinarjev. Namesto vina se tu pri jedi pije kava ali čaj. Če kdo hoče v gostilnici jesti, mora naprej plačati, navadno en ali poldrugi goldinar. Potem dobi predse tri, štiri ali pet jedi hkrati

brez juhe. Zdaj naj pa je, kolikor in kar hoče, samo hitro mora jesti. Počasi jesti je tukaj znamenje lenobe in sramota.

Tu, kjer sem sedaj, jemo ob določenih časih. Jedi so dobre in jih je dovolj. A silno hitro je treba jesti, sicer si lačen. Južina se konča v desetih minutah, večerja v osmih, zajtrk v šestih minutah. Nekateri tako urno jedo, da jim vroče postaja. Mojemu sosеду je neki večer celo pot po čelu pritekel, tako se je revež trudil.

Hiša, kjer sem zdaj, je blizu mesta Milwaukee, ki šteje 70.000 prebivalcev. V tej hiši je skoraj dvesto dijakov, ki se uče za duhovski stan. Nekateri so še majhni in mladi, drugi pa že priletni kakor gorenjski fajmoštri. Smo pa iz vseh krajev, iz vseh delov sveta. Avstrijcev je samo sedem, največ je Nemcev in Angležev, eden je celo od Črnege morja.

Imamo pa v vsej hiši samo eno peč. Iz te peči so napeljane cevi v posamezne sobe. Po teh ceveh pa pride vroča voda in greje. Peči so nekako tako narejene kakor pri železničnih strojih. Sobe, v katerih podnevi stanujemo, so jako velike. Tista, v kateri sem jaz, ima prostora za 60 do 70 ljudi, pa si nismo na poti.

Zraven hiše je zelo veliko jezero, Michigansko po imenu, kjer se včasih celo majnika led naredi. Mraz je tukaj dvakrat hujši kakor pri vas, vročina prav tako.

Mesta silno hitro rastejo in ljudstvo se vanja kar usiplje. Tako tudi mesto Chicago. Pred 36 leti so bile tam samo tri revne kočice, sedaj je že toliko mesto kakor štirje Gradci; šteje 300.000 ljudi, tudi nekaj Kranjcev. Neki ondotni Kočevar, ki je še pred desetimi leti z drobno kramo kupčeval, ima zdaj premoženja za sto tisoč goldinarjev. Neki Kranjec v Chicagu ima že blizu milijona premoženja. Denar pa tudi ni toliko vreden kot pri vas.

Tukaj je zelo mnogo ver. Prav veliko ljudi neče nobene vere poznati. Mnogi starši nikakor nočejo pošiljati otroke v šole, kjer se krščanski nauk uči. Vera, menijo, premalo nese."

K temu je urednik Zgodnje Danice pripomnil: "Torej v tem oziru tisti svoj zarod izpostavijo nevarnosti glede zveličanja, kateri se v Ameriko preselijo."

"Železnične proge tukaj niso nič zagrajene," je pisal Pavlin dalje; "zato se veliko ljudi povozi. Mnogo nesreč se tudi zgodi, ker so trač-

Življenjepisi naših slovenskih ameriških pionirjev izpod peresa Msgra. Zaplotnika so že od leta 1915, ko je naš Koledar priobčil prvega, dragoceni prispevki za zgodovino ameriških Slovencev. Kar lahko smo ponosni na veliko delo, ki ga je naš narod po teh svojih pionirjih doprinesel za veličino in napredek naše nove domovine USA. Tudi letošnji članek o Rev. Pavlinu je zelo zanimiv in ga bodo čitatelji s hvaležnostjo čitali.

Ker je pa ravno 30 let, od kar je priobčil prvega, prinaša letošnji Koledar na drugem mestu seznam do sedaj priobčenih življenjepisov Msgra. Zaplotnika.

nice slabe in včasih vlak tako hitro potegne, da je groza.

Kdor se hoče v Ameriki više povzpeti, mora biti nekoliko zvit; slame ali ajdovice ne sme v glavi imeti, se nikomur ne zameriti, a usmiljenih ljudi tudi ne sme pričakovati. Tukaj vsak zase skrbi. Brezvestnežev ne manjka v Ameriki, zlasti takih, ki ne poznajo nobene ga razločka med lastnim in tujim premoženjem. V New Yorku je zelo veliko žepnih tatov. Na ulici se bo ponevedoma v te zaletel in ti medtem kar v hipu odščipnil uro ali pa segel v malho.”

3.

Sledeče poletje je Luka Možina odšel v Michigan, Pavlin pa je ostal še v Salezijanišču — edini Slovence med Nemci in Irci — ter bogoslovne študije nadaljeval. Dovršil jih je prej kot v treh letih, nakar se je odpravil v Minnesoto. Tam ga je škof Tomaž Grace 16. sušca 1873 posvetil v duhovnika, kakor je zapisano v knjigi ordinacij v St. Paulu. (Nemški Schematismus za l. 1892 ima 15. marca.) Novo mašo je pel v Wabashi pri župniku Jakobu Trobcu, poznejšem šentklavdskem škofu.

Nato je bil poslan v Belle Prairie č. g. Jožefu Buhu za kaplana. Ta majhna francoska vas stoji ob reki Mississippi dobrih sto milj severno-zapadno od St. Paula. Od tod je Pavlin poldrugo leto pomagal oskrbovati misijone med belimi naseljenci vsaj po petih okrožjih. Obiskoval je kraje Rich Prairie (zdaj Pierz), Little Falls, Two Ri-

vers (zdaj North Prairie) in Long Prairie. Nekajkrat je posetil tudi Swan River, Brainerd, Perham in Slovence pri sv. štefanu v Broockwayu, kakor kažejo ondotne župnijske matice.

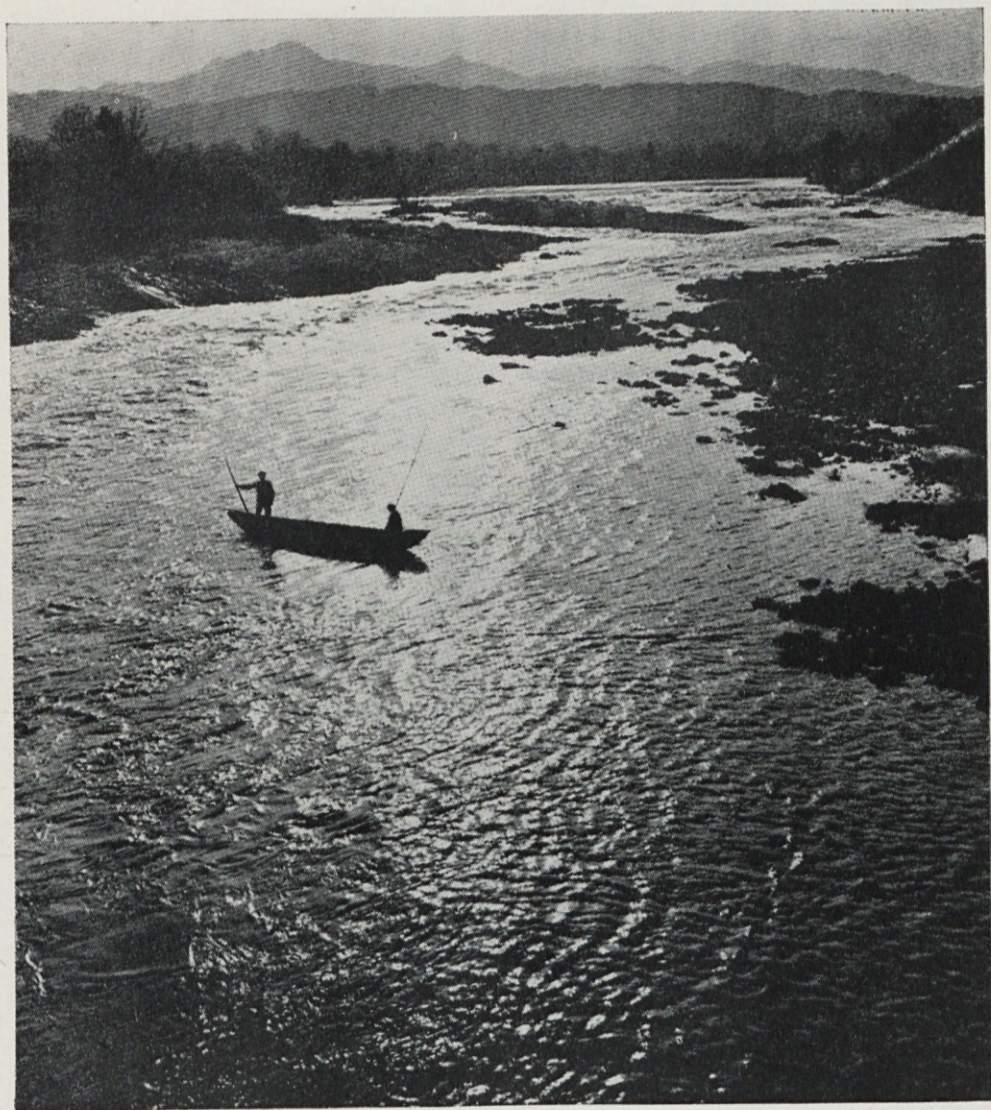
Izmed podrobnosti o njegovem delovanju po teh krajih naj omenimo samo, da so v Rich Prairie 4. rožnika 1874 imeli Telovsko procesijo in prvo sv. obhajilo otrok. Slovesno sv. mašo je pel g. Pavlin. Otroke so za ta praznik pripravile benediktinske sestre v ondotni župnijski šoli. Pomagal jim je pri poučevanju tudi g. Pavlin.

V jeseni l. 1874 je bil prestavljen v južno Minnesoto, kjer je postal župnik fare sv. Avgušтина v Austinu. To mesto je sedež Mowerskega okrožja in stoji okrog sto milj južno od St. Paula. Skrbel je nekako leto dni za vse imenovano okrožje z misijonskimi postajami Adamstown (zdaj Adams), Grand Meadow in Leroy. Poleti se je udeležil v St. Paulu duhovnih vaj in četrte škofijske sinode, ki so jo imeli 24. avgusta. Tedaj je šentpavelska škofija štela že 56 duhovnikov.

V jeseni l. 1875 je bil g. Pavlin imenovan za župnika fare sv. Dominika v mestu Northfield, ki stoji kakih 30 milj južno od St. Paula v okrožju Rice. Ob prihodu je tam dobil še precej dolga na cerkvi in nikakega župnišča. Povrhu sta se pa v župniji razpasla še prepir in sovraštvo.

Vkljub temu se je g. Pavlin pogumno poprijel dela in postavil majhno župnišče. S potrpežljivostjo in obzirnostjo se mu je kmalu

PRIJETNE URICE POČITNIC

posrečilo župljane pomiriti in združiti, da so se lotili dolga na cerkvi in župnišču ter ga poplačali. Kupil je tri akre zemlje in jih preuredil v farno pokopališče. Naročil je tudi velik zvon in ga v začetku poletja 1877 slovesno blagoslovil; krepki pevski zbor, ki ga je sam izuril, je med obredi lepo prepeval; kumovalo je šest botrov.

Z nesebično skrbjo za faro je blagi gospod župljane tako pridobil, da je prej slabo obiskovana cerkev postala mnogo premajhna. Zato je poleti 1877 hišo božjo, ki je bila samo kakih deset let stara, znatno povečal, popolnoma prenovil in olepšal. Okrasil je tudi oltarje in nakupil potrebne cerkvene oprave ter pri tem pazil, da je stroške sproti zalagal.

Omeniti bi bilo še, da so 15. vinotoka 1876 tam prvič praznovali slovesno novo mašo. Pel jo je benediktinski oče Leon Winter, ki je pravkar v šentjanski opatiji prejel sv. mašniško posvečenje.

G. Pavlin je imel tudi tri misijonske podružnice, za katere je moral skrbeti, namreč Cannon Falls, Farmington in Hazelwood. Toda prvih dveh se je kmalu znebil, medtem ko je zadnjo do konca obdržal.

Hazelwood je naselbina, ki so jo osnovali nemški farmerji kakih deset milj severnozapadno od Northfielda. Štela je tedaj okoli petdeset katoliških družin, ki so imele cerkvico, posvečeno Marijinemu oznanjenju. Ta je pa postala že pretesna. Zato jo je g. Pavlin kmalu po prihodu tjakaj podaljšal in pobarval, ji pridelal lep zvonik

ter vanj postavil dober zvon, katerega je kupil za precejšno vsoto denarja.

Leta 1883 je to cerkev prenovil od vrha do tal, tako da jo je bilo komaj spoznati, in pri tem potrošil 600 dolarjev. Pokril jo je z novimi skodlami in jo zopet znotraj in zunaj pobarval. Okrasil je svetišče, napravil nov oltar sv. Jožefa, kupil nov lesteneč s svetilkami, naročil nove klopi in podobnega več. Tudi zakristijo je pobarval in popapiril, kakor je v Ameriki navada. Povrhu je pa dal postaviti tudi čeden in prostoren hlev, da je imel kam konja in voz dejati, kadar se je tam mudil, ker tedaj o avtomobilih še ni bilo ne duha ne sluha.

Pomagal je rad tudi sosednim gospodom. Bil je dober govornik. Zato so ga večkrat kam povabili za slavnostnega pridigarja. Pa je tudi ob drugih prilikah rad govoril. Tako beremo, da je imel krasno postno pridigo, ko so v New Trieru na pepelnično sredo 1. 1884 peli mašo z leviti, kar je bilo tedaj seveda nekaj izrednega.

Dasi je vedno živel med tujci, se je pa še zmeraj zanimal za slovenske zadeve. Ko je 1. 1880 misijonar Pirc v Ljubljani umrl, so ameriški duhovniki zložili lepo vsoto denarja za njegov nagrobni spomenik. Tudi g. Pavlin je v ta namen daroval dvanajst goldinarjev.

Po utrudljivem delu v župniji si je zaželel nekoliko oddiha. Napotil se je torej 1. 1881 v domovino, kjer se je zopet sestal s sorodniki, prijatelji in znanci nekdanjih dni. Na povratku v Ameriko proti koncu poletja je s ceboj vzel

ljubljskega gimnazijca, ki je v Minnesoti postal naš Pater Ciril Zupan O.S.B.

Hotel se je pa seznaniti tudi s svojo novo domovino Ameriko. Zato jo je semtertja krenil ogledovat. Tako je poleti 1887 nekaj tednov potoval s shakopskim župnikom Petrom Jeramom ter si pri tem ne le širil zemljepisno in drugo znanje, ampak se tudi duševno vedril. Kod sta hodila, viri ne povedo.

Sledečo jesen se je pa namenil z owatonnskimi župnikom Janezom Solncem zopet v Evropo. Odšel je 24. kimavca. Spotoma se je ustavljial po raznih krajih starega sveta in šele 14. listopada prispel v domovino. Bilo je to menda zadnjič, da se je vrnil domov. Po kratkem odmoru v Podbrezju se je še isti mesec napotil s svojim očetom in g. Solncem v Benetke in dalje v Rim. Ostali so kake tri tedne na Laškem. Božične praznike so pa že zopet v Sloveniji obhajali.

5.

Ko se je g. Pavlin l. 1888 vrnil v Minnesoto, ga je nadškof Ireland

poslal v Faribault za župnika cerkve sv. Lovrenca. To mesto je sedež okrožja Rice in stoji 15 milj južno od Northfielda. Imelo je čez 6.000 prebivalcev in tri katoliške cerkve, eno za Irce, drugo za Francoze in tretjo, sv. Lovrenca, za Nemce.

Župnija sv. Lovrenca je bila sicer majhna, kajti l. 1891 je n. pr. štela samo 80 družin, a je imela poleg kamenite cerkve in župnišča tudi novo šolo, v kateri so sestre dominikanke poučevale kakih šestdeset otrok.

Gospod Pavlin se je s prijaznostjo in dobrotljivostjo župljanom kmalu priljubil. Delal je z veliko vnemo in dosegel lepe uspehe, tako da je fara dobro napredovala. Zanimal se je posebno za šolo in stalo ga je mnogo osebnih žrtev, da ji je priskrbel potrebno opravo. Hodil je skoraj vsak dan v šolo učiti vedoželjno mladino.

Veliko je storil tudi za gmotno izboljšanje župnije. Dozidal je nedovršeni zvonik ter cerkev temeljito popravil in olepšal. Dal jo je nanovo pokriti in notrino vso iznova umetno poslikati. Naročil je nove oltarje in jih okrasil z novimi

SEZNAM ŽIVLJENJEPISOV Msgr. J. Zaplotnika v "Koledarju Ave Maria" od 1915-1945: 1915. Very Rev. John Stibiel V.G.; 1916. Rev. Oton Skola O.F.M.; 1917. Rev. Ivo Levec O.F.M.; 1918. Baragova sestra, Rev. Andrej Andolšek; 1919. Rev. Andrej Skopec; 1920. Rev. Jožef Reš; 1923. Škof Jakob Trobec; 1924. Very Rev. Dr. Ivan Seliškar. — Rev. Jožef Bevec; 1925. Rev. Leo Osredkar O.F.M.; 1926. Rev. John Tancer; 1927. Kako je Kamničan skušal preprečiti ameriško državljansko vojsko. (Andrej B. Smolnikar); 1931. Generalni vikarij Janez Ev. Mozetič; 1937. Jurij Reš, misijonar v Ameriki; 1938. Janez Tomaževič, misijonar v Ameriki; 1939. Very Rev. Severin Gross, O.S.B.; 1943. Čebulj poseti prvič domovino.

kipi. S pomočjo dobrotnikov je napravil n. pr. lepa nova kipa sv. Ane in sv. Lovrenca. Kupil je tudi kos zemljišča in na njem uredil sedanjega farno pokopališče. Dasi so zadnja leta njegovega župnikovanja vladali hudi časi po Ameriki, je vendar znal tako dobro gospodariti, da je stroške redno poravnaval. Pri tem so mu pomagala tudi katoliška društva v župniji.

Ta društva je g. Pavlin zmeraj pospeševal, kolikor je mogel. Tako je spomladi l. 1894 v cerkvi zelo priporočil Nemško katoliško podporno družbo za Minnesoto, ki je razpisala posebno tekmo, da bi nabrala več novih članov. Tudi sam je stopil v domače podporno društvo sv. Lovrenca župljanom v izpodbudo. Tako je pripomogel, da se je članstvo zelo povečalo.

Pri gojitvi katoliških društev je imel dvojni namen: Hotel je ne le, da se župljani zavarujejo za čas bolezni in smrti, ampak tudi, da se udeležujejo duhovnih koristi, ki članom prihajajo iz dobrih katoliških društev. Izkušnja ga je učila, da taka društva rada faro tudi gmotno podpirajo pri njenih podjetjih.

Da bi župnijo duhovno še bolj poživil, je v vinotoku l. 1894 priredil ljudski misijon. Vodil ga je neki jezuit in pridigal tudi pri trinajsturni molitvi sv. Rešnjega Telesa. Pri tej priložnosti so šle skupno k sv. obhajilu ne samo žene in dekleta društva sv. rožnega venca, temveč tudi moške in fantje društva sv. Lovrenca. Pobožnost je povelečevalo ljubko petje in zbrana molitev šolskih otrok, kakor je pri-

stavil dopisnik, ki je o tem sporočil.

Poleg župnije sv. Lovrenca je g. Pavlin skrbel tudi za podružnico Deerfield kakih 13 milj daleč proti jugozapadu v okrožju Steele. Opravljal jo je tudi še po letu 1889, ko je pripadla novi winonski škofiji. Imela je cerkvico, posvečeno sv. Rešnjemu Telesu, a ni bila velika. Saj je štela samo petnajst farmerskih družin, obsegajočih štiri različne narodnosti, med katerimi so bili Nemci v večini.

Dasi je g. Pavlin posvetil svoje moči večidel Nemcem v Minnesoti, na ni preziral svojega naroda in njegovih koristi. V jeseni l. 1892 so po prizadevanju generalnega vikarja Jožefa Buha in drugih slovenskih gospodov prepeljali telesne ostanke našega misijonarja Lovrenca Lavtižarja iz Crow Winga na duluthsko pokopališče in mu tam postavili lep nagrobni spomenik. Zanj je tudi g. Pavlin daroval petnajst dolarjev.

Med zapiski o njegovem življenju še beremo, da se je v juliju l. 1891 odpravil za tri tedne na počitnice, katere je porabil ne samo za oddih, ampak tudi, da se je bolje seznanil z ameriškim svetom. Potoval je po Pennsylvaniji, New Yorku in Kanadi ter ogledoval ondotne lepote. Leta 1895 pa je šel za poldrugi dan na Tower posecat svojega starega prijatelja Buha, kakor se je bralo lani v Slovenskem koledarju.

6.

Zadnjo zimo svojega življenja

se je g. Pavlin hudo prehladil. Lotila se ga je pljučnica in ga kmalu tudi pobrala. Umrl je v soboto, 11. prosinca 1896, star samo dobrih 47 let. Njegova prerana smrt je vsakogar pretresla in prav mnogi so za njim žalovali. Pogreba se je udeležilo več kot 40 duhovnikov, kar jasno kaže, kako je bil gospod spoštovan in priljubljen. Pokopali so ga na irskem grobišču v Faribaultu. To bi pomenilo, da so nje-

govi irski prijatelji imeli več vpliva kakor nemški, ker so dosegli, da je bil pogreben na njihovem, ne pa na nemškem pokopališču, čeprav je bil tega sam napravil.

Na grob so mu postavili lep visok spomenik iz sivega granita s temle napisom: "Tu es sacerdos in

aeternum. Rev. John Pavlin, 1848—1896, Pastor of St. Lawrence Church, Faribaul. Requiescat in pace." To se pravi po naše: "Ti si duhovnik vekomaj. Častiti g. Janez Pavlin, 1848—1896, župnik cerkve sv. Lovrenca v Faribaultu. Naj počiva v miru." — Grob mu senči košat zelen bor.

Gospod Pavlin je bil majhne postave, precej širokih pleč, prikupljivega zardelega obraza in živahnih kretenj. Glede značaja so nam pravili, da je bil vzoren duhovnik, mož po volji božji, pobožen, ponižen in goreč, darežljiv in blagega srca. Veljal je za temeljito izobraženega. Poleg svoje stanovske stroke je zlasti dobro poznal angleško in nemško književnost. Shakespeara, največjega angleškega dramatika, je korenito proučil in znal mnogo odstavkov iz glave. Odlikoval se je tudi kot izvrsten glasbenik.

Msgr. J. L. Zaplotnik, J.C.D.

Pri tem spisu so služili sledeči viri: Amerika in Amerikanci. Spisal J. M. Trunk. Celovec 1912; Amerikanski Slovenec. Tower 1892; The Catholic Directories 1874—1897; Faribault Daily News 1934; Liber Ordinationum Dioecesis Sti. Pauli; Northwestern Chronicle. St. Paul 1883; Schmatismus. St. Louis 1882, Milwaukee 1892; Slovenski koledar Ave Maria. Lemont 1945; Der Wanderer. St. Paul 1873—1913; in Zgodnja danica. Ljubljana 1870—1887. Ostali podatki so iz zasebnih virov.

DRUGA OBLETNICA

20

20-LETNICA KRONANJA LEMONTSKE MARIJE POMAGAJ

20

27. junija 1926, toraj pred dvajsetimi leti, je škof Dr. Anton B. Jeglič slovesno kronal v Lemontu sliko naše ameriške Marije Pomagaj. To je bil eden izmed največjih dogodkov v zgodovini ameriških Slovencev. Bila je pa tisto leto tudi dvajsetletnica prihoda slovenskih frančiškanov v Ameriko, katero so s tem kronanjem zaključili primerno svojemu delu med ameriški Slovenci s širjenjem Marijinega češčenja s svojim listom "Ave Maria".

Naj ponatisnemo v letošnjem "Koledarju Ave Maria" lepo poročilo, ki ga je o tej slavnosti priobčil list "Edinost-Amer. Slovenec" pod naslovom: "Slovesno kronanje Marije Pomagaj v Lemontu" v številki iz dne 30. junija 1926.

A. S. 30. junija, 1926.

Slovensko ljudstvo je zopet prihitelo od blizu in daleč k svoji nebeški materi v Lemont na ameriške Brezje. — Sijajen potek slavnosti. — Prevzv. škof Dr. A. B. Jeglič kronal Lemontsko Marijo.

ZADNJA nedelja, 27. junija bo zopet ostala v neizbrisnem spominu vsem, ki so prisostvovali veliki, doslej še ne taki slavnosti med ameriški Slovenci v Ameriki.

Predzadnji teden smo imeli katoličani velikanske mednarodne katoliške slavnosti o priliki 28. mednarodnega evharističnega kongresa. Veliki so bili ti dnevi in svet jih ne bo nikoli pozabil. A zadnjo nedeljo pa je bil izključno slovenski dan za vse ameriške Slovence v Lemontu pri Mariji Pomagaj, na ameriških Brezjah. To je bil naš dan, dan ameriške Slovenije!

Romarji so prihajali že v soboto popoldne in zvečer. Naravnost pravi naval pa je bil v nedeljo zjutraj in celo dopoldne. Na sto in sto avtomobilov je bilo na farmi oo. frančiškanov, s katerimi so prišli romarji iz vseh delov države Illinois, Wisconsin in še drugih držav. Šest velikih busov je pripeljalo romarje iz Chicage, deset pouličnih kar tudi iz Chicage, veliko tudi iz Joliet in La Salle in drugih bližnjih krajev. Ves obširni hrib je zgledal kakor mravljišče. Ljudij je bilo okrog 2000, ali raje več.

Službe božje so se opravljale za romarje že zjutraj, pri katerih jih je veliko prejelo sv. zakramente. Slavnostna pontifikalna maša, ka-

tero je daroval prevzv. knez in škof Dr. A. B. Jeglič na hribu pa se je pričela ob 11. uri dopoldne. Asistirali so: kot arhidijakon Rev. P. Ciril Zupan OSB, kot častna diakona Rev. Dr. Mihael Opeka in Rev. Simon Lampe OSB, kot diakon Rev. Strajhar, in subdijakon

nja Matere Božje. Povedal je, ka- Rev. Kragulj, kot ceremonijar pa je bil Rev. Ino C. Smolej. Navzočih je bilo še več čč. gg. duhovnikov. Slavnostno pridigo je imel prevzv. g. škof sam. V globoko zamišljenih besedah je prevzv. obrazložil navzočim veliki pomen češče-

Škof Dr. Anton B. Jeglič

ko velika priprošnjica je Marija, ki je Mati Sina Božjega. Naš slovenski narod se je vedno držal svoje nebeške matere in dokler se je bo, srečen bo. Zato držite se je in prosite jo i vi ameriški Slovenci. Med krasno pridigo prevzvišenega se je marsikomu porosilo oko. Saj je vendar nam govoril prevzvišeni škof iz domovine kot oče svojim sinovom in hčeram. Krasne besede prevzvišenega bodo vsem ostale v spominu. Hvala Vam, Prevzvišeni, za Vaše bodrilne očetovske besede.

K službi božji na hrib so prišli vsi romarji v procesiji iz cerkvice Marije Pomagaj, ki je bila za ta dan lepo okrašena. Nič prisiljenega, lepo, preprosto, a vendar vse tako lepo čisto, tako prijazno, da je človeku govorilo srce. Tako prijazni dom mora imeti res le samo nebeška Mati, ki si je izbrala svoj dom tudi na ameriških Brezjah v Lemontu. Najprvo so v procesiji šli moški, za njimi mladina, potem pevcii cerkve sv. Štefana iz Chicago, za njimi pa so prišle članice Marijine družbe s podobo Marije Pomagaj lepo ozaljšano. Za njimi je šla čč. duhovščina, med njo prevzvišeni knez in škof ljubljanski Dr. A. B. Jeglič. Procesija je šla na hrib, kjer se je v posebni leseni kapeli služila pontifikalna maša. Med mašo, takoj po pridigi, je prevzvišeni slovesno položil krasno krono na glavo podobe lemontske Marije Pomagaj. Bil je to lep prizor, ko je prevzv. škof slovesno polagal lepo krono na glavo Mariji. Ljudje so bili pri tem prizoru

ginjeni do solza. Takoj po maši se je zopet razvila procesija, v kateri so slovesno nosili zdaj že kronano lemontsko Marijo Pomagaj nazaj v njen ljubi dom, v cerkvico Marije Pomagaj, kjer so se popoldne opravile še slovesne litanije z blagoslovom z Najsvetejšim.

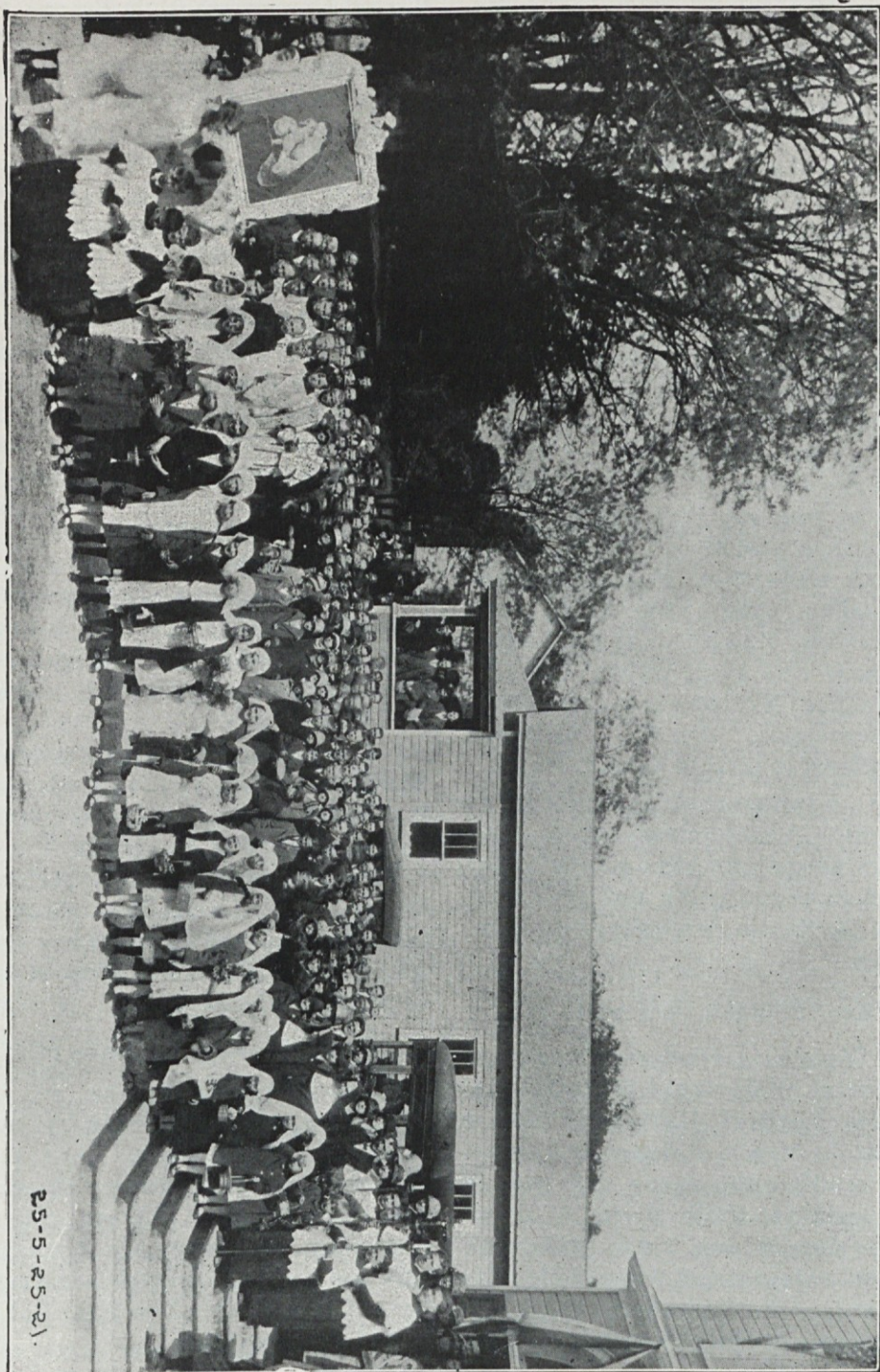
Takoj ko je bila prenešena podoba Marije Pomagaj nazaj v cerkev, pa so šli ljudje nazaj na hrib, družine in prijatelji so si pa poiskali primernih prostorov kjer so povžili iz svojih romarskih korbic s seboj prinešeno kosilce.

Zopet so se sešli stari znanci (ke), ki se niso videli že po več let. Veliko je bilo slišati, ko so si pripovedovali: "še veš, kako sva šla skupaj v Ameriko", ali pa "še veš, kako sva bila pred 20 leti tam in tam skupaj", itd. Vidi se, da je Marija Pomagaj v Lemontu kraj, kjer se, kakor pri materi shajajo sinovi in hčere matere Slovenije. Koliko je že samo to vredno za ameriške Slovence, koliko več pa še vse duhovne milosti, ki jih prejema naše ljudstvo po priprošnjah nebeške Matere Marije Pomagaj.

Kratke ure so v Lemontu le prekmalu potekle. Prehitro se je bilo treba ločiti od prijaznega kraja, od prelube naše duhovne Matere Marije Pomagaj in od številnih znancev in prijateljev. Podali smo se veseli nazaj v svoje naselbine, v srcu pa z veliko željo: daj nam Bog da zopet tak sestanek prihodnje leto.

* * *

V obnovitev duha, v katerem se

Procesija iz bivše cerkvice s sliko Marijino na hrib.

25-5-25-21.

je izvršila slavnost kronanja naše ameriške Marije Pomagaj v Lemontu, naj tu navedemo iz lista "Ave Maria" nekoliko značilnih misli iz vabil na slavnost, kakor iz poročila o slavnosti. Obnove naj nas v ljubezni do Marije Pomagaj, pa tudi v ljubezni do naših ameriških Brezij.

Tedanji P. Komisar pravi:

"Naš dan! Lep bo za vse ameriške Slovence, prelep in pomenljiv! O, vsa verna slovenska srca po vsej Ameriki, združimo se za ta dan vsaj v duhu vsi, prav vsi okoli naše Marije Pomagaj! In ko bo naš narodni voditelj, škof Jeglič položil na glavo naši materi Mariji krono, znak vladarstva, izvolimo si vsi to nebeško mater iznova za svojo Kraljico! Zakličimo ji proti nebesom iz dna svoje duše: Češčena, Kraljica! Kraljica tudi ameriškega slovenskega naroda, življenje, sladkost in upanje naše, češčena!..."

O, napijmo se sladke ljubezni do Marije in jo ponesimo širom Amerike po vseh naselbinah, da bo slovenski narod ostal Marijin narod, da bo Marija naša slovenska Kraljica!"

Rev. Benigen Snoj piše:

"Kakor je Marija Pomagaj na Brezjah v slovenski domovini središče častilcev Marijinih, tako je postala Marija Pomagaj v Lemontu središče za verne Slovence v Ameriki. Iz toliko pisem, ki dohajajo dan na dan, vidim, kako naši verni rojaki širom Amerike ljubijo Marijo. Koliko srčnih prošnja ji pošiljajo sem, kako ginljive so njih

zahvale za uslišano molitev . . . Ker mi ne moremo iti na Brezje, je pa Marija prišla k nam v Ameriko. Imamo isto lepo podobo Marije Pomagaj v Lemontu . . . Ta lepa slika Marijina je nam v Ameriki nadomestilo Marijine slike na Brezjah, kakor je Lemont postal naše Brezje in nam nadomešča božjo pot na Brezjah v stari domovini . . . Zakaj si je pa Marija izbrala ravno Lemont za naše Brezje? Ker je Lemont lahko dostopen za naše rojake širom Amerike, ker je nekako v sredini med njimi. Iz tega središča naj bi se širilo češčenje Marijino med ameriški Slovenci..."

Rev. Salezij Glavnik piše:

"Kakor vsaka Marijina božja pot, tako je tudi naša (v Lemontu) nekako družinsko ognjišče, kamor rado pohiti verno srce, v hvaležnosti prekipajoče in v žalosti stokajoče . . .

Vendar naš Lemont ni navadna Marijina božja pot. Naša Marija Pomagaj je skupna božja pot vseh dobrih ameriških Slovencev . . .

Kako pri srcu je to ameriško Brezje dobrim ameriških Slovincem! Pravijo, da so tu kakor doma, da je frančiškanski Lemont tudi njihov. In prav imajo . . ."

Rev. Aleksander Urankar piše:

"Pomočnica Lemontska naj bi ne bila naša Mati z Brezij? Ona Mati, ki ji že z obraza seva dobrota, vsa lepa ljubezen do slovenske domovine? En sam smehljaj jo je; naše sonce sije z njenih očíj, naša pesem ji trepeče na ustnah in lica ji žare v milosti božji kakor pri nas doma . . .

To je naša ameriška Marija Pomagaj! In Brezje? Na hribčku smo. Ni sicer Triglava tam zadaj, ni njegovih sivih bratov, ni Bleda v dalji, ni gorenjskih obronkov, tudi hišica Marije ni velika, pa imamo voljo . . . Morda ji v nekaj letih postavimo cerkev, ki bo vredna sestra Marijinemu domu v starem kraju . . .”

O poteku slavnosti kronanja piše Rev. Benigen Snoj med drugim:

“Krona! Ta beseda je zdaj odmev glasov od naše Marije Pomagaj. Nepopisna radost je bila krona nam vsem na kresno nedeljo, ko so prevz. knezoškof Dr. A. B. Jeglič slovesno kronali milostno podobo Marije Pomagaj na ameriških Brezjah v Lemontu. Ta dan je bil najlepši, v resnici zgodovinski dan za drage nam Slovence v Ameriki. Tega dneva ne bomo pozabili nikdar. Kar smo čutili ta dan v svojih srcih, koliko veselje je prikipovalo v njih, se ne da popisati. Tako lepo, spodbudno, pristrčno in brez najmanjše neprilike ter ob najlepšem junijskem vremenu se

je izvršila ta ljubka slovesnost kronanja podobe Marije, naše slovenske Kraljice, da je v resnici to dan naša krona krona začetka slovenske božje poti k Mariji Pomagaj v Lemontu.”

Svoje poročilo zaključuje Rev. Benigen:

“Gotovo govorim iz srca vseh naših dragih romarjev, če rečem, da hočemo v prihodnje vsako leto na peto nedeljo po binkošti obhajati obletnico kronanja milostne podobe Marije Pomagaj in zopet obnoviti prvo prelepo svečanost naši slovenski Kraljici v čast!”

* * *

(Opomba urednika: Do sedaj se to ni moglo izvršiti iz več uzrokov. Kaj, ko bi se ta želja pokojnega dobrega P. Benigna začela izvrševati sedaj po dvajsetletnici?)

* * *

Naj obnovitev spomina na lepo slavnost kronanja naše Marije Pomagaj pred dvajsetimi leti obnovi v nas ljubezen do naše Marije Pomagaj, pa tudi ljubezen do njenih ameriških Brezij v Lemontu!

RES JE . . .

Res je, da vsega primanjkuje, kedar se gre za dobro stvar, mošnjiček suh in volja slaba, če Bog zahteva majhen dar. Za božjo čast je dan prekratek, preslabo zdravje, slaba pot. Vsi drugi pridejo na vrsto . . . Le on, ki čaka, je Gospod. Res je, da vsega je zadosti, kedar se gre za slabo stvar, mošnjiček hitro se napolni, če satan stavi si oltar.

Vse mu pomaga, vse se trudi, vse dela tudi pozno v noč. Nihče ne vpraša, kaj bo z zdravjem, za greh je čas in pot in moč. Res je, da treba bo oditi, kedar ugasne zimski dan, plačila vsi bodo čakali, čakali bodo, pa zaman . . . Pa s čem bo plačal kralj sveta? Komur si delal, ta naj plača! Plačilo večno bo le tistim, ki delali so za Boga.

—M. Elizabeta.

OB STOLETNICI SLOMŠKOVEGA ŠKOFOVSKEGA POSVEČENJA

NE 5. julija 1846, na praznik svetih bratov Cirila in Metoda, je bil Anton Martin Slomšek v Solnogradu posvečen v škofa za lavatinsko škofijo. To je bil eden posebno blagoslovljenih zgodovinskih dni za slovenski narod. Tak dan je sam po sebi dovolj močan, da kliče po praznovanju raznih svojih obletnic, zlasti seveda stoletnic.

Brez dvoma bi se prva stoletnica tega dne v naši stari domovini zelo slovesno praznovala, ako bi bile razmere tam kolikor toliko normalne. Kakor je pa tam sedaj, in po vsej verjetnosti ne bo dosti boljše prihodnje leto, ko bo prišla ta stoletnica, se moramo resno bati, da bo šla tudi mimo brez primerne praznovanja. Če se pa motimo, tedaj prav iz srca: Hvala Bogu!

Naš Koledar, ki nosi na čelu letnico 1946, naj pa vsaj ameriške katoliške Slovence spomni na to stoletnico in zapiše nekaj vrstic o Slomšku kot škofu in vzgojitelju slovenskega naroda. Ni dvoma, da je to popolnoma na mestu. Saj je v teku časa že nešteto slovenskih lju-

di iz vsega srca pritrdilo — z jezikom in peresom — besedam, ki jih je leta 1888 zapisal slovenski zgodovinar prof. Apih:

“Slovenski narod je imel samo enega Slomška.”

1.

Anton Martin Slomšek je imel v svojem duhovniškem življenju, ki je trajalo 38 let (od 1824—1862), sedem različnih služb. Začel je kot novomašnik s kaplansko službo na Bizeljskem pri Brežicah. Preden sta minili dve leti, je bil prestavljen za kaplana k Novi Cerkvi pri Celju. Tu je ostal dve leti in pol.

Že v teh dveh službah se je izkazal kot izredno dober delavec v vinogradu Gospodovem in že takrat so mu napovedovali naglo “napredovanje”. Odlikoval se je zlasti kot pridigar in spovednik. Verno ljudstvo je daleč naokoli zaslutilo v njem več kot poprečnega duhovnika. Njegova vnema za čast božjo in zveličanje duš je vsepovsod napravljala globok vtis. Poleg tega je že tista leta prijemal tudi za pero in se začel razvijati v poznejšega slovenskega nabožnega in sploh vzgojnega pisatelja.

Slomškova izredna duhovniška gorečnost in vsestranska sposobnost je kmalu vzbudila posebno pozornost tudi na sedežu škofije, ki je bil takrat še v mestecu Št. Andraž, v Labudski dolini na Koroškem. Tako se je zgodilo, da so višji predstojniki mladega moža, ki je štel šele svojih 29 let, poslali v celovško semenišče za vzgojitelja ondotnega duhovniškega naraščaja. Slomšek je postal semeniški spirital. To je bil gotovo očiten znak posebnega zaupanja od strani višje cerkvene oblasti.

Iz časov te (tretje) Slomškove službe, ki je trajala devet let, je ostalo v slovenski zgodovini z zlatimi črkami zapisano dejstvo, da je naš Anton Martin tista leta vodil za celovške bogoslovce posebne slovenske tečaje, bolje rečeno: slovensko šolo. Pri tem svojem učiteljevanju je v mnogem pogledu naravnost ledino oral. Obenem je tista leta začel izdajati svoje prve slovenske knjige.

Zaradi posebne zanimivosti, ki je v zvezi s tem njegovim delovanjem, naj omenimo le nabožno knjigo: Krščansko Devištvo. Zgodovina priča, da so slovenske mladenke padle po tej knjigi kakor bi jim jo poslal sam Bog iz nebes. Pripovedujejo, da je knjigovezi kar niso mogli sproti pripravljati za trg — kar izpod rok so jim jo ljudje trgali. Preden je bilo prvo izdanje te knjige pripravljeno za prodajo, je že tudi pošlo. Morali so jo takoj v drugo natisniti. In pozneje še večkrat.

Ni pa menda ta knjiga tako zelo ugajala drugemu slovenskemu pr-

vaku — pesniku Francetu Prešernu. Ker je Slomška osebno poznal (izza časa skupnega ljubljanskega šolanja), si je ob neki priliki privoščil nedolžno nagajivost in je ob ponovnem srečanju obeh bivših sošolcev v Ljubljani stisnil Slomšku v roke svojo znano "strelico", ki se glasi:

"Ker stara para zlomek devištva preveč vzel,
je mlajši njega Zlomšek — prodajat ga začel."

Slomšek je seveda vzel to nagajivost z dobro voljo, ker je duhovito šalo vedno cenil. V slovenskem leposlovju (literaturi) je po sto letih z bolj vidnimi črkami zapisana Prešernova "strelica" kot Slomškovo — Krščansko Devištvo. Kateri od obeh slavnih Slovencev je pa s svojim delom več storil za vzgojo in duhovno prebujenje svojega naroda, pa ni težko uganiti. Posebno ne, če postavimo to vprašanje tako, da pričakujemo razsodbe — od Boga. Seveda je pa bil tudi Prešeren velik, zelo velik Slovenec. Velikan — na svojem polju.

Četrta Slomškova služba, ki je trajala šest let, je bilo nadžupnikovanje v Vuzenici ob Dravi na štajerskem. Tako je bil zopet ves dušni pastir in je svoje odličnosti iz prvih dušnopastirskih let le še v višji stopnji razvil. Nadaljeval je pa tudi svoje slovstveno delovanje. Če povem samo to, da je v Vuzenici spisal in izdal svoje najbolj nesmrtno delo: BLAŽE IN NEŽICA v nedeljski šoli — nam postane takoj jasno, da se Slomškova župnija v njegovih očeh in srcu

ni nehala ob mejah Vuzenice, ampak se je raztezala do skrajnih mej slovenske zemlje. Omenjena knjiga je seveda po sto letih skoraj čisto zastarela, toda za takratne čase je bila kar neprekosljiva.

Naslednji dve službi sta vodili vedno bolj "navzgor", toda Slomšek je ostal, kar je bil — učitelj slovenskega naroda. Leta 1844 je postal Anton Martin stolni kanonik v št. Andražu in obenem škofijski šolski nadzornik. Kot tak "je skušal vdahniti šoli novega duha in šolski pouk urediti na podlagi materinega jezika. Slomšek je prav za prav ustvaritelj slovenske ljudske šole." (Kovačič.) Enako je v tem času zamislil in skušal izvesti ustanovitve poznejše Družbe sv. Mohorja. Radi težavnih razmer pa še ni prišlo do resnične ustanovitve.

Komaj je poteklo leto dni Slomškovega kanonikata, je bilo treba že spet na pot — v šesto duhovniško službo — za opata k mestni župnijski cerkvi v Celje. Takoj si je Slomšek tudi tu napravil polno novih načrtov za vsestransko duhovniško in vzgojno delovanje, toda komaj je bil prišel v Celje, je takorekoč že tudi zopet odhajal. Kake tri mesece je nosil opatsko mitro, pa mu je prišel poziv, naj se vrne v št. Andraž in si dene na glavo — škofovsko mitro . . .

2.

Tiste dni je bila lavantinska škofija brez svojega nadpastirja. Škof Franc Ksaver Kutnar je umrl tri dni potem, ko je podpisal odlok, da je Slomšek imenovan za celjskega opata.

Razume se, da se je takoj začelo obilno ugibanje, kdo utegne biti novi škof. Tudi iz Slomškovih pisem, ki jih je iz Celja pošiljal svojim prijateljem, odmeva vsaj zanimanje o tem vprašanju, ako že ne radovednost in ugibanje. Toda Slovenci sami so imeli malo ali nič vpliva na ugodno rešitev tega vprašanja: Odločevalo se je v daljnem Salzburgu (Solnogradu), kjer je imel ondodni nadškof in kardinal pravico, da izbere pravega ali nepravega moža — po svoji katoliški in obenem nemški uvidevnosti . . .

Slomškov življenjepisec dr. Kovačič pripoveduje naslednji značilni primer v tej zvezi. Ko je tiste dni neki duhovnik iz lavantinske škofije potoval po Kranjskem, ga je vprašal neki župnik:

"Ali že imate škofa?"

"Ne še," je bil odgovor. Na vprašanje, če kaj mislijo, kdo bo, je oni duhovnik šaljivo odgovoril:

"Če ima Sveti Duh kaj besede v Solnogradu, ne more biti naš novi škof nihče drug ko — Slomšek."

To je bil samo skromen odmev vsesplošnega mnjenja. In res se je kmalu izkazalo, da je to pot "Sveti Duh imel besedo v Solnogradu." Že 30. maja, še ne tri mesece po svojem prihodu v Celje, je imel Slomšek v rokah kardinalovo pismo, ki mu je naročalo, naj pripravi vse potrebno za sprejem škofovskega posvečenja in prevzem vodstva škofije — svoje sedme in zadnje duhovniške službe.

Ko je prišla novica o imenovanju novega škofa med duhovščino in

ljudstvo, je zavládalo povsod nepopisno veselje. Slomšek je bil že radi svojih knjig vsepovsod znan in priljubljen.

Ljubljanske "Novice" so takrat pisale:

"Veselo veselo oznanilo. Izpolnila so se voščila, ki jih je pred kratkim izrazil neki J. D.: Brez dvombe bo kardinala božja Previdnost, ki jo enodušno prosimo, v tem težavnem času vpotila na moža, katerega vsi v srcu nosimo."

Po daljšem pogajanju med kardinalom in Slomškom se je končno določil za škofovsko posvetitev dan 5. julij, praznik sv. Cirila in Metoda. Posvetitev se je imela izvršiti v Salzburgu. Tako je Slomšek odšel iz Celja dne 15. junija (1846.) Kot opat je bil prišel v Celje skoraj na skrivnem in nenapovedan, zato mu takrat Celjani niso mogli napraviti kakega slovesnega sprejema. Toliko slovesnejši je pa bil njegov odhod. Takega slavja Celje še ni videlo, piše Kovačič. Od Slomškovega stanovanja pa do voza na kolodvoru je stal na obeh straneh pota gost špalir praznično oblečenih ljudi. Toda ko gre sprevod mimo župnijske cerkev sv. Daniela, Slomšek nenadoma predre vrsto ljudi, pohiti v cerkev in se vrže na kolena pred Najsvetejšim ter v solze zalit pobožno moli.

Vlak ga je peljal mimo Sloma, Ponikve, skozi Maribor in Gradec na Dunaj. Tu je imel več opravkov. Od tu do Linca je potoval s parnikom, dalje do Salzburga s kočijo. Železnice tiste čase ondi še ni bilo.

Pred posvečenjem je v nekem benediktinskem samostanu napravil duhovne vaje. Več let pozneje, ko je bil po opravkih zopet v istem samostanu, je imel v mislih one duhovne vaje in je v zaupnem pogovoru povedal o njih tole:

"Okrepčan in spodbujen po premišljevanju apostolske delavnosti svetih redovnikov (Benedikta, Benarda, Ruperta in dr.) sem takrat sklenil, da bom samega sebe kot škofa popolnoma posvetil apostolskemu poklicu, da bom zanj živel in umrl."

Ta sklep je šel ž njim skozi vse nadaljnje življenje . . .

Posvečenje se je izvršilo, kakor že povedano, dne 5. julija 1846. Posvetil ga je sam kardinalnadškof ob asistenci dveh drugih škofov. Iz lavantinske škofije je prihitelo k slovesnosti dvanajst odličnih duhovnikov, ne da bi se bili poprej kako dogovorili. Bili so sami Slovenci in Slomšek jih je bil močno vesel.

Dva dni po posvečenju se je novi škof napotil proti domu, toda ne naravnost. Najprej je pohitel v Celovec, kjer je obiskal svoje bogoslovce, ki so tam študirali. Nekaterim je dal nižje redove. Iz Celovca je odšel takoj v št. Andraž.

Na meji lavantinske in celovške (krške) škofije ga je čakala velika množica ljudstva z mnogimi odličnjaki duhovskega in svetnega stanu. Istotako v raznih vaseh ob nadaljnji poti. Po vseh cerkvah so zvonili, po gričih so pokali topiči. Seveda je pa bil zelo slovesen

sprejem tudi ob meji škofijskega mesta, št. Andraža.

Dne 19. julija je bil Slomšek slovesno ustoličen. Obredi so se izvršili v navzočnosti 74 duhovnikov in silne množice naroda.

S tem je pa tudi minil čas praznovanja in novi škof se je znašel ob kupu obilnih nalog, ki so čakale nanj in ga klicale na delo.

3.

Razume se, da tu ni mesto za to, da bi na dolgo in široko razpravljali o Slomšku kot škofu, njegovih nalogah in uspehih. Le nekatere reči naj podčrtamo in sicer take, ki niso bile velikega pomena le za tisto dobo, ampak, so pustile svoje sledove še v poznih rodovih in jih še bodo.

a. Slomškove pridige in pastirski listi.

Že kot kaplan je Slomšek zaslovel kot izboren pridigar. Ko si je v teku let nabral obilicokušenj iz življenja, je postal na pridižnici naravnost neprekosljiv. Kakor bi rožice sadil, so govorili ljudje, tako lepo pridiga. Znal je poseči z živo besedo v življenje, da so poslušalci kar otipali resničnost in umestnost njegovih pridig. Isto velja o njegovih pastirskih listih, ki jih je mnogo napisal in jih zelo skrbno sestavljal.

Ker so mnoge Slomškove pridige in menda vsi pastirski listi izšli takoj takrat ali pozneje v tisku ter se razširili po vsej Sloveniji, je na ta način Slomšek zaslužen za ves narod, ne le za svojo škofijo.

Vendar bi pa bilo napačno misliti, da je Slomšek vedno in povsod žel za svojo pridigano in pisano

besedo samo hvalo in priznanje. Večkrat se je moral oddaljiti od zgolj teoretičnega oznanjevanja božje besede in je moral s prstom pokazati, kaj med ljudmi ni prav in kako bi moralo biti. Resnice, ki "v oči kolje", ljudje nikoli ne poslušajo posebno radi. Tudi Slomškove niso, vsaj vedno ne.

Kmalu je nastopilo "viharno leto" 1848. Bilo je leto svobode, pa tudi le neke navidezne "svobode" in raznih prekucij ter neredov. Slomšek je bil sam ves vnet za vsak napredek, toda prekućških skokov v dvomljive revolucionarne ideje ni maral. Resno je svaril narod in ga opominjal k pameti, kakor so mu jo narekovale poleg svetega pisma tudi tedanje obćne razmere.

In se je zgodilo več ko enkrat, da so ljudje žugali župnikom z nasiljem, ako bodo še brali Slomškove pastirske liste . . .

Tudi v listih in časopisih so grdili Slomška, prav nećedno so ga napadali zlasti razni nemškućtarji. In celo v poznejših slovenskih knjigah, ki so pisale o njem, ni vedno odnesel same hvale. Oćitale so mu, da je bil "nazadnjak" in ena njegovih "krivd" je bila baje celo ta, da je nasprotoval poćišanju ućiteljskih plać . . .

Toda te reći omenjam na tem mestu le mimogrede, da se poudari ena stvar: Nihće ne odide graji ljudi, pa naj ima še tako dobre namene in bo še tak popoln moć. Slomškov življenjepisec, dr. Franc Kovaćić, se bolj na široko bavi s temi zadevami in dokazuje neopravićenost vseh takih oćitkov.

b. Slomškovo delovanje na šolskem in vzgojnem polju.

Še preden je Slomšek postal škof, je slovel ne le doma, ampak tudi v širokem svetu, kot veščak prve vrste na šolskem in vzgojnem polju. Njegov sloves v tem pogledu je segel celo v Petrograd. Razmere za šolstvo so bile takrat zelo neugodne. Ljudstvo ni imelo pravega smisla za šolo, manjkalo je sposobnih učnih moči in v ustroju takratne šole same je bilo mnogo pomanjkljivega. Ustanavljale so se bile šole do leta 1848 brez pravega zamisla in enotnega programa. Kar je bilo v lavantinski škofiji šol do tistega časa, so jih ustanovili po veliki večini duhovniki. To zlasti velja o takozvanih "nedeljskih šolah", katere edine so poučevale vse predmete v materinem jeziku. Njihov notranji in zunanji ustroj se je moral seveda ravnati po krajevnih razmerah. Za vsakdanje (občinske) šole je bilo le malo smisla, zlasti ker se je na njih poučevalo vse le v nemškem jeziku.

Šele po letu 1848 se je začelo v Avstriji precej resno delo za preosnovo šolstva. Tedanji naučni minister grof Leon Thun se je resno zavzel za to delo. In tu sta se srečala dva moža — eden, ki je imel predvsem dobro voljo, namreč minister sam, in drugi, ki je imel poleg dobre volje tudi potrebno znanje, sposobnost in življenjsko skušnjo — škof Slomšek. Minister se je pridno obračal po nasvete na Slomška in ta ni bil skop z nasveti. Kar je za nas najbolj pomembno, je to, da je Slomšek stal

odločno na stališču: Vsaj vsak začetni pouk se mora vršiti v materinem jeziku. To tako lahko razumljivo načelo je bilo treba takrat šele dopovedovati raznim ministrom! Sicer pa kdor ve, kakšne so bile "šole" za Slovence na Koroškem in v Julijski Benečiji itd. še skoraj sto let pozneje — se temu pač ne bo čudil . . .

Nemogoča pa je bila vsaka preosnova šol, dokler ni bilo na razpolaganje potrebnih knjig. Kdo bo spisal potrebne slovenske učne knjige, tega seveda kak dunajski minister ni mogel vedeti. Saj niti Slomšek ni imel kar zlahka pri roki odgovora na to vprašanje. Za enega takega zmožnega pisatelja je pač vedel — samega sebe. Takoj se je lotil dela in napisal vsaj devet knjig, med tem pa nabiral tudi raznih pomočnikov med duhovniki in učitelji svoje škofije.

Sestavljanje in urejevanje učnih knjig je stalo Slomška silno veliko truda in časa. Šele sedem let po svoji škofovski posvetitvi je bil s tem delom nekam pri koncu in je takrat pisal svojemu prijatelju Vodušku, da zdaj "Boga hvali, ker je morda vendar vsaj zrnce doprinesel k šolski izobrazbi naše ljube mladeži."

Seveda je bilo v resnici mnogo mnogo več ko zgolj "zrnce". Kljub temu pa takrat niso znali ceniti njegovega dela. Celó dosti nehvaležnosti je žel od strani mnogih svojih rojakov. Njegove knjige so bile tako "moderne", da so se mnogi učitelji v domači škofiji čeznje pritoževali, drugod po Sloveniji — na Kranjskem in Primor-

skem — jih pa sploh niso hoteli sprejeti in uvesti v svoje šole . . . Kritika je šla sem in tja.

Slomšek je vse prenesel v duhu prave ponižnosti in potrpežljivosti. Skušal je na drug način najti razumevanje. Ko je videl, da mnogi ne spoznavajo vrednosti in namena njegovih šolskih "beril", oziroma jih ne znajo rabiti, je spisal posebno navodilo za uporabo teh knjig. Na splošno menda tudi to posebno navodilo ni mnogo pomagalo, vendar je bilo tudi dosti takih izobražencev, ki so brez tega spoznali, da ni boljših knjig za šolski in domači pouk kot ta Slomškova "berila." Nekateri so se pritoževali nad Slomškovim jezikom, ki zlasti "Kranjcem" ni bil po volji. Toda izkazalo se je, da se je Slomšek naslanjal na zelo veljavno avtoriteto — na slavnega slovenskega jezikoslovca Miklošiča.

c. Slomškovo drugačno slovensko delovanje.

Omenili smo že, da je Slomšek v letu svojega kanonikata zamislil družbo za izdajanje dobrih knjig. Toda takrat je pihal po "ljubi" Avstriji tak duh, da mu je vlada izvedbo te namere zabranila. Namesto tega je začel v letu svoje škofovske posvetitve izdajati svoje slavnoznane "Drobtinice". Izhajale so le po enkrat na leto, toda v obliki dosti debele knjige, in so prinašale preprostemu narodu za tiste čase nad vse primerno štivo. In res je narod padal po njih kot po posebno izbranih duševnih sladčicah.

Pri tem pa Slomšek ni nikoli

pozabil na posebno družbo za izdajanje dobrih knjig. Do ustanovitve je končno prišlo jeseni leta 1853. Dasi je bilo takrat na delu za oživotvorjenje te Slomškove zamisli že več navdušenih slovenskih izobražencev, vendar smemo Slomška po vsej pravici smatrati za ustanovitelj te družbe — Družbe sv. Mohorja.

Kaj pomeni ta družba s svojimi knjigami za slovenski narod, bi bilo težko točno popisati, pa tudi ni treba. Kje je Slovenec, ki tega sam iz lastne skušnje ne ve? Ko nastajajo te vrstice, sili človeku na jezik nekaj drugega. Sili tudi v pero — namreč vprašanje, kaj je DANES s to ljubo Družbo sv. Mohorja in kaj bo ž njo v bodoče . . .

Da je Slomšek s kar najbolj budnim očesom spremljal razvoj te ustanove, da jo je denarno podpiral in pisal zanjo spise in knjige, dokler je količkaj mogel, skoraj ni da bi šele posebej poudarjal.

Razen tega je nadaljeval s svojimi "Drobtinicami", izdajal še druge knjige in pošiljal spise drugim listom, na primer "Zgodnji Danici" v Ljubljano. Če vemo, koliko drugih opravkov in težkih nalog je imel Slomšek kot škof, moramo vzklikniti z dr. Kovačičem: Slomšek je delal s svojim časom prave čudeže!

d. Premestitev škofijskega sedeža.

Da se ne bodo te vrstice preveč zavlekle, naj se omejimo samo še na eno Slomškovo delo, ki ima brez dvoma prvovrstni pomen za vso nadaljnjo življenjsko dobo sloven-

skega naroda. Premestil je sedež lavantinske škofije iz št. Andraža v Maribor ob Dravi na štajerskem.

Če bi hoteli razložiti ves pomen tega podjetja in našteti vse ogromne težave, ki si jih je Slomšek s tem nakopal, bi letošnji Koledar ne imel nič drugega branja. Zato skušajmo vse prav na kratko povedati.

Misel sama ni bila popolnoma nova. Da so se morali baviti ž njo že njegovi predniki, nam je jasno, če vemo, da je segla lavantinska škofija v tistih časih do Sotle kakor danes, niso ji pa pripadali Slovenci v okolici Maribora, pač pa del koroških Slovencev in tudi precej Nemcev. In njen sedež je bil čisto gori ob njeni severni meji, v Labudski dolini. Davno je torej bilo že splošno priznано, da je treba nekaj ukreniti, toda — kaj? Bilo je dosti ugibanja, če naj gre škof s svojim sedežem na Ptuj, ali v Celje, ali v Slovensko Bistrico, ali — v Maribor . . . Vse do Slomškovih časov je pa ostalo vse le pri ugibanju.

Vprašanje se je zelo resno sprožilo zopet po letu 1848, ko so štajerski Slovenci okoli Maribora bolj in bolj živo čutili, kako krivično je zanje, da morajo spadati pod Gradec in njegovega škofa, ki ni bil nikoli Slovenec in ni imel nobenega smisla za posebne potrebe svojih slovenskih vernikov. Njihovo občutje je lepo izrazil v tistih časih slovenski domoljub Anton Krempelj, ki je dejal: "Bog mi daj dočakati slovenskega škofa, potem rad umrjem."

Škof Slomšek je imel toliko

smisla za to podjetje in tudi toliko krepke volje, da se z vso resnostjo lotil dela in ga tudi srečno izvedel. Izbira novega sedeža zdaj ni bila več tako težka, odločitev je kmalu padla na — Maribor. Toda mnogo težje je bilo to tudi izvesti. Treba je bilo nove razmejitve škofij in sto drugih uradnih poslov, ki se niso dali izvesti brez dolgotrajnih pogajanj z raznimi oblastmi, jahajočimi predvsem na "uradnem šimeljnu". To "poslovanje" se je vleklo skozi celih deset let. Šele spomladi, leta 1859, tri leta pred svojo smrtjo, se je Slomšek preselil iz št. Andraža v Maribor.

S to preselitvijo in novo razmejitvijo je lavantinska škofija oddala vse koroške Slovence (in Nemce, ki so bili poprej v njej) celovski škofiji, sprejela je pa v svoje naročje štajerske Slovence, ki so do tedaj pripadali graški škofiji — le nekaj slovenskih župnij ob Muri je še ostalo pod Gradcem. Lavantinska škofija je bila odslej — slovenska škofija.

V svoji prvi pridigi na novem sedežu je Slomšek po očetovsko pozdravil novi del škofije in Slovincem čestital, da se je tako izpolnila njihova dolgoletna želja. Dodal je pomenljive besede:

"Kdo more pojmiti pomembnost tega lepega dneva- Kdo more doumeti dalekosežnost tega, za našo domovino tako veselega dogodka?"

V teh besedah je dovolj izraženo, da je predvsem Slomšek sam doumel in pojmlil pomen tega "veselega dogodka".

* * *

Le tri leta je bilo dano škofu Slomšku voditi lavantinsko škofijo iz Maribora. Bila so leta samih izrednih težav in bridkosti in so skoraj morala izčrpati škofove telesne moči — mnogo mnogo prezgodaj. Umrli je 24. septembra 1862, šele 62 let star.

Mesec in pol pred svojo smrtjo je še posvetil cerkev sv. Križa pri Belih vodah. Bil je že skrajno bolan in slab. Kljub temu je tam naredil svojo zadnjo pesem, ki jo je vpisal v ondotno spominsko knjigo. Ker morda ni bolj primerne pesmi za DANAŠNJE katoliške Slovence od te, končajmo ž njo ta skromni spominek Slomškove stoletnice:

O križ! na visoko postavljen,
zastava premage nam si.
Visoko nam bodi pozdravljen,
zaupanje naše si ti.

Zastonj krivoverci trušijo
in škripljejo s svojmi zobmi,
kristjani le k tebi hitijo,
Slovencev zaupanje si.

Hudobni se tebe bojijo
in vrag te od nekdanj črti,
pa verni se te veselijo,
brez križa zveličanja ni.

Držimo se svetega križa,
križ sveti nebesa odpre.
Saj križ nas nebesom približa—
le s križem v nebesa se gre!

P. Bernard.

MARY GOSTIČ V SPOMIN

Miss Mary Gostič, — kateri nevjorški Slovenec je ni poznal? Kateri se je ne spominja s hvaležnostjo in spoštovanjem? Saj je bila dolga leta duša cele naselbine, rekli bi, njena mati. 29. marca 1942 je legla k večnemu počitku v visoki starosti.

1905 do 1907 je prišlo iz Slovenije, zlasti iz Domžal in okolice, veliko deklet slamnikaric, ko se je tam razvedelo, da slamnikarice zelo lahko dobe dobro delo in dober zaslužek v New Yorku. Preje so ta dekleta hodila na Rumunsko, največ pa na Dunaj vsako leto v zimski sezoni. Tudi Mary Gostič je bila velikrat na Dunajju, kjer se je naučila nemščine, kar ji je v New Yorku zelo pomagalo, ne

toliko za njo, kakor za druge novodošle tovarišice slamnikarice. Ker je bila slamnikarska obrt v New Yorku v večini v rokah nemških Židov, ji ni bilo težko posredovati pri lastnikih, da so novo došle slamnikarice vse takoj dobile delo in zaslužek. Mary je prišla v New York 1905. Pa ni bila dolgo v New Yorku, ko je s svojim javnim delom postala prava mati naselbine, zlasti mati slovenskih deklet. Cela naselbina se je obračala na njo za pomoč in posredovanje v vseh težavah in potrebah. Mary je pa vsakemu in vsikdar z veseljem pomagala, če je bilo pri tem treba tudi delo in zaslužek pustiti. Mary ni nikdar mislila na se.

Mary Gostič lahko tudi imenujemo pravo ustanoviteljico slovenske nevjurške župnije.

Ker takrat še ni bilo slovenske župnije, je bila Mary v nekem pomeni besede "župnik" naselbine. Zbirala nas je večkrat na leto v češki cerkvi na 72. cesti k raznim pobožnostim, kjer je vodila molitve in petje.

Ko je prišel 1908. v New York Rev. K. Zakrajšek, ga je Mary kmalu našla in začela vabiti v naselbino, ter ga seznanjala z razmerami med nevjurškimi Slovenci. Ona je bila, ki je povedala o njem

župniku Nageleisenu pri sv. Mi-klavžu na drugi cesti, kamor so takrat Slovenci največ hodili v cerkev, in dosegla, da ga je povabil k sebi v župnišče, kjer se je potem ustanovila slovenska cerkvena občina, pozneje slovenska župnija, kjer se je ustanovil list "Ave Maria" in tudi prvi začetek slovenskih frančiškanov za Ameriko.

Ko smo si 1908 na Veliki šmaren ustanovila slovenska dekleta Velikega New Yorka svojo Marijino družbo, je bila Mary tista, ki jo je dosegla in skupaj spravila, nabrala za njo dekleta in bila potem dolga leta njena predsednica. Naravnost občudovanja vredno je, koliko je storila dobrega za slovenska dekleta v New Yorku, kakor za slamnikarice, tako za služkinje po raznih službah po mestu. Nedeljo za nedeljo jih je zbirala na drugi cesti v društveni sobi, jim poskrbela razvedrila in jih navduševala za vse dobro. Popolnoma je pozabila nase in živela samo za dekleta.

Vsa dolga leta od 1908. do 1916. do ustanovitve župnije, je bila Mary duša vsega cerkvenega dela. Vsi duhovniki, ki so tista leta oskrbovali službo božjo, so našli v Mary krepko oporo. Poleg pokoj-

Miss Kathie Pavlič, ki je spisala ta članek o Mary Gostič, je bila dolga leta njena zvesta tovaršica in pomočnica, zlasti pri Marijini družbi v delu za koristi slovenskih deklet v New Yorku in Brooklynu. Zato Mary Gostič ni nihče tako dobro poznal, njeno veliko delo nihče tako videl, kakor ga je ona. Tudi Kathie ima zelo veliko zaslug za slovensko nevjurško naselbino, kar ve cela naselbina. Hvaležni smo ji za njen članek za letošnji Koledar. Mary Gostič je zelo veliko žrtvovala tudi za razširjenje lista "Ave Maria" v New Yorku v najtežnjih njegovih letih začetka.

OGROMNO SOCIJALNO DELO

AKO pogosto se čujejo in čitajo očitki katoliški cerkvi, katoliškemu duhovništvu in katoliškim lajikom, da ne delajo socialno, da niso napredni, da ne mislijo na človeško bedo in je ne lajšajo, temveč da obetajo samo nebesa po smrti, da skrbijo za se, za svoje žepe, katere si polnijo z žulji drugih in dobro živijo.

Zakaj to?

Samo zato, ker se tako malo piše in tako malo govori, zato pa tudi tako malo ve o vsem ogromnem socialnem in karitativnem delu katoliške cerkve, to je katoliškega duhovništva in lajištva. Res je, sveto pismo pravi: "Naj ne ve tvoja levica, kar dela desnica!" Toda prav to sveto pismo pa tudi pravi: "Tako naj svetijo vaša dobra dela pred ljudmi, da jih bodo videli in hvalili vašega Očeta, ki je v nebesih!" Kristus sam ni izvrševal svoja dela usmiljenja, svojih čudežev na skrivaj, temveč pred očmi vseh ljudi. Kako malo se o njem piše po katoliškem časopisju! In vendar bi se moralo oznanjati celemu svetu o tem velikem delu, da bi ga videl in imel drugačen pojem o katoliški cerkvi.

O vsem tem ogromnem delu pisati v kratkem članku tako, da bi se pokazala ta ogromnost, je nemogoče. "Zveza Katoliških Dobrodelnih Organizacij in Ustanov", "The National Conference of Catholic Charities" izdaja poročilo o tem delu samo na kratko, pa je vsako leto to debela in velika knjiga.

Vendar naj tu sledi samo kratko poročilo in samo o nekaterih panogah katoliškega dobrodelja v USA.

1. Skrb za reveže. — Za reveže in revne družine po posameznih župnijah skrbijo takozvane "Vincencijske konference". To so organizacije lajikov obojega spola. Člani se zbirajo vsaki teden k svojim sejam, da se posvetujejo, kako zbirati potrebna finančna sredstva, in da tam skupno dele podpore vrednim in potrebnim. Pri vsaki seji tudi sami med seboj zbirajo darove. V Zdr. državah je danes na 2.500 takih konferenc z nad 24.500 delavnimi člani. Visoki milijoni so, katere zbere vsako leto in jih razdele.

Skoraj vse škofije imajo danes že karitativne zveze, v katere so te konference povezane. Te zveze imajo za celo škofijo osredni odbor, ki vodi vse dele v škofiji, daje posameznim konferencam navodila, pa jim tudi pomaga finančno, kjer so večje svote potrebne.

Vsako leto se na gotovo nedeljo zbirajo darovi vernikov po vseh župnijah, ki zopet znašajo vsako leto zelo velike svote.

Vse te škofijske zveze so pa zopet včlanjene v državno zvezo s sedežem v Washingtonu, kjer so zvezane vse karitativne organizacije in zavodi, ki se imenuje "National Conference of Catholic Charities".

2. Skrb za sirote in zanemarjene otroke. — Za skrb za sirote in zanemarjene otroke imamo zelo veliko organizacij po celi državi. Ta društva ustanavljajo sirotišnice in različne domove, kjer za nje skrbijo. V Zdr. državah imamo 369 kat. sirotišnic in domov za take otroke.

Tudi vse te sirotišnice in domove vzdržujejo katoličani sami s svojimi prostovoljnimi darovi in podporami. Zelo velike svote grede vsako leto prostovoljno in darežljivo iz žepov katoličanov za to delo.

3. Skrb za pohabljenе otroke. — Velik revež je pohabljeni otrok. Katoliško usmiljenje tudi teh ne more prezreti. Tudi za nje se ustanavljajo vedno nova društva, da skrbijo za nje zlasti z ustanavljanjem potrebnih domov in zavodov, kjer jih vzgajajo, da si bodo tudi kot taki mogli služiti svojega kruha. Uče jih kako premagati svojo pohabljenost in si vkljub njih velike nadloge urediti kolikor mogoče udobno življenje. Katoliških domov za pohabljenе otroke imamo 24.

4. Skrb za razumno slabo razvite otroke. — Domov za take otroke imamo 6.

5. Skrb za obrtno vzgojo mladine. — Raznih katoliških obrtnih šol in zavodov za tehniko imamo v državi 50.

6. Skrb za pokvarjeno mladino. — Takozvanih poboljševalnic za pokvarjeno mladino, za dečke in deklice imajo ameriški katoličani 68.

7. Skrb za stare in onemogle. — Katoliških domov za stare ljudi imamo 225 z 21.000 starci.

8. Skrb za katoliške bolnike. — Katoliških bolnic imamo v Zdr. državah 689, od katerih ima 260 raznih zavodov pridruženih za razne bolezni kakor za jetiko, domove za okrevajoče, domove za neozdravljive, za razumno bolne, za živčno bolne, šole za bolniške postrežnice (Nurses) i dr. 60 katoliških bolnic vzdržuje

takozvane "dispenzarije", kjer dobe revni bolniki doma brezplačno zdravniško skrb in zdravila.

Vse katoliške bolnice so povezane v posebno zvezo "Catholic Hospital Association", ki vodi vse delo, daje posameznim bolnicam navodila, ki sklicuje posvetovanja, da so vse deležne skušenj posameznih bolnic.

9. Skrb za otroke čez dan, ko so matere na delu. — To skrb izvršujejo takozvana dnevna zavetišča (Day Nurseries) po posameznih župnijah, vsaka za se, kjer so potrebna.

10. Skrb za slepce. — Za to skrb imajo ameriški katoličani zelo veliko raznih organizacij, ki na najrazličnejše načine pomagajo slepim v njih težkem položaju, v katerem so s svojo slepoto, in jim lajšajo njih bedo.

a) Domovi za slepce. — Katoliški domovi, ali šole za slepce so tri. Po teh šolah se slepi otroci uče istih predmetov kakor po farnih šolah. Poleg tega jih uče pisanja na stroj. Računstva se uče na podlagi takozvanih "Taylor tablic". Zemljepisja se uče na podlagi izbočenih zemljevidov. Uče se petja in glasbe na najrazličnejša glasbila, orgle in glasovir. Obrtni oddelki jih uče najrazličnejših obrti, kakor obdelavo lesa, usnja, pletenja, vezenja, šivanja, pletenja košaric, izdelave preprog (karpetov) itd. Odpirajo jim dostop do najrazličnejših poklicov, kjer raba oči ni nujno potrebna, celo do najvišje izobrazbe. Tako jim pa omogočujejo, da si bodo mogli vkljub svoji slepoti sami služiti svoj kruh in se preživeti.

b) Katoliška knjižnica za slepe. — To je velika organizacija, ki izdaja za slepce knjige, brošure, časopise in najrazličnejše čtivo z vzbočenimi črkami, ter jim tako odpira pot do vse literature, do raznih znanosti ter jim odpira "pogled" v svet z raznimi novicami, ki se zgodijo na svetu.

c) "Šola" za pse kot voditelje slepcev. — Ta ustanova je najnovejša. Začel jo je chicaški pomožni škof Sheil kot poskus, ki se je pa zelo dobro obnesel do sedaj. V tej "šoli" se vzgajajo psi tako, da so varni vodniki slepih na ulici in da jih peljejo, kamor hočejo.

d) Boj za pobijanje slepote. — Dostikrat bi se dala popolna slepota s primerno zdravniško skrbjo, s pažnjo na oči, z vajo preprečiti, ako bi se pazilo na otroka, ki slabo vidi, takoj v začetku. Tako se je ustanovilo društvo katol. ljudi, ki zbirajo sredstva, fi-

nančna in druga, v ta namen, ki proučujejo ta problem. V njem so člani zlasti zdravniki za oči. Tudi to društvo je nekaj novejšega. Vendar je pa doseglo že velike uspehe, da ga proučuje tudi že država za svoje zavode. Zlasti se je zanj zavzela katoliška univerza v Washingtonu, D. C., kjer profesor M. Schwitalla S. J. proučuje to vprašanje.

11. Katoliška skrb za gluhoneme. — To skrb je začel že v 16. stoletju zlasti benediktinski red, ki je začel iskati načinov, kako pomagati tem revežem in jim odpreti dostop do občevanja s sočlovekom.

V Ameriki imamo do sedaj 12 katoliških šol za gluhonemo mladino. Po teh šolah se uče gluhonemi "govoriti" in "slišati": 1. z znamenji z rokami, 2. s "črkami" s prsti, 3. s pisanjem, 4. "slišati" s tem, da pazijo na gibanje ustnic govorečega, 5. s tem, da denejo prste na jabelko govorečega in ga razumejo po tresenju njegovih glasilk, ko govori, 6. zadnje čase so pa dosegli v zavodu De Paul v Pittsburgu že prav lepe uspehe, da so jih naučili prav razločno izgovarjati besede, tako da v resnici govore.

Vzgoja gluhonemih potrebuje silno veliko potrpežljivosti, zelo veliko proučevanja raznih načinov, kako jim omogočiti "govorjenje" in "slišanje". Vse to pa stane zelo veliko denarja, katerega zopet katoličani darežljivo prispevajo, da vsi ti zavodi in vse te ustanove in društva dobro vspevajo.

Vse našteto katoliško karitativno delo za lajšanje bede in za socialno pomoč trpečemu človeštvu odpira vsakemu mislečemu človeku ogromnost katoliškega dobrodela, na katero je lahko vsak katoličan ponosen. Visoki milijoni so vsako leto potrebni, da se vse to delo more vzdržati in vršiti, katere pa katoličani drage volje in radodarno dajejo.

Za naprednost, za socialnost, za karitativnost, za delavske koristi je prav lahko lepo govoriti, še lažje lepo pisati. Toda vse lepe besede, pisane in govorjene, ne lajšajo bede. Dejanja so, ki govore najlepši jezik, najlepše besede, od katerih edino imajo trpeči svojo korist. Ko bi tisti, ki znajo toliko kričati o nesocialnosti, nenaprednosti, nekaritativnosti katoliške cerkve, ustanovili samo en tak zavod, ga vzdrževali s svojimi prostovoljnimi žrtvami, ko bi imeli le eno osebo, ki bi se z njihovim prepričanjem žrtvovala, zapustila svoj dom, svet, in šla v sirotišnico, ali bolnico, v kak tak dobrodelen zavod in tam delala brezplačno celo svoje življe-

nje, kako bi kričali in kako bi se bahali. Toda vsega tega pokazati ne morejo, ker nimajo; mi katoličani pa lahko.

Zato skrbimo, da bodo o vsem tem vedeli tudi nasprotniki in "hvalili našega Očeta, ki je v nebesih", ki po krščanski ljubezni do Boga in bližnjega navdihuje in vodi vse to veliko delo.

— P. Miršek.

PISMO IZ KORSIKE

Spoštovani gospod urednik:—

Iz otoka Korzike je to pismo od enega izmed tistih goriških Slovencev, ki so bili radi "nezaupanja" vzeti od doma ter poslani na jug v Abruze, od tam v Calambrane blizu Livorno, od koder smo šli peš v livornsko пристanišče, da so nas ukrcali za Sardinijo. Na Sardiniji smo preživeli 17 mesecev bede, dokler nas niso rešili Amerikanci ter nas prepeljali na Korziko, kjer delamo kot "slovenske čete". Bilo nas je nad pet tisoč. Po kapitulaciji Italije nismo več dobili glasu od doma, kjer je vojna in revolucija. Pač pa dobivamo iz Jugoslavije in od drugod razno revolucionarno berilo, času "prilagodljivo". Tudi iz Amerike smo dobili par števil "Ameriške Domovine", "Glasila KSKJ" in — kar mi je najljubše — Vaš mesečnik "Ave Maria".

Kakor že iz pisave razvidite, sem "hribovski kmet", vendar si zapisujem čutila na tem potovanju, katerih nekaj sem spodaj napisal, če bi se dalo kje objaviti, ker doma s tako vsebino še ne morem računati.

Najvišjemu.

Ko prenašam svoje križe
strt, togoten, iz daljave
Ti pošiljam misli godrnjave

Ko v bližino dahne smrt,
ko sem najbolj strt,
takrat Tebi sem najbliže.

Klic iz otoka.

Nam težke ure v noč teko,
ko strah klubuje dvomu,
ko nimam se potožiti nikomu,
klice naše, čuj, nebo:
ves svet drvi k polomu.

Kam?

Prišli so zarana,
kakor gadje nas obšli . . .
Daj poslednje! Daj ljudi!
Če ne, boš požgana.

Z Bogom, vas! Slovo družini . . .
Gneče silijo v kamjone . . .
Vlak je zbežal po dolini,
tja na jug v batalijone.

V tožbi, joku dom nam vpije,
Tro še beda, ga skrbi.
Strašno! Pa še sonce sije! . . .
V bližnjo pomlad sneg kopni . . .

Slovo od žene.

Strta kraj ceste ti nemo si stala,
ko so nas gnali tedaj iz vasi.
Zadnje slovo sva si žalostna da-
la,

morje solza so prelile oči.
Še so pogledi te moji iskali,
zopet in zopet sem gledal nazaj,
pa le prividi so tožni ostali, —
skril te borovčev zeleni je gaj.

Gnali nas kruto kot čredo so
plašno.

Žalostna cesta, oh, kam ti držiš?
V smrt? Li v trpljenje prestraš-
no?

Vemo le eno, pred nami gre križ.

Prošnja.

Na dom moj mili in družino
nesreča strašna padla je.
Pognali mene so v tujino,
vse obupuje, joka vse.

Mi sinek, žena še živita?
Sta oče, mati še živa?
Vprašanja za me grozovita!
Kdo rešitev naj nam da?

Marija, svetogorska Mati,
saj Ti zavrzi nas nikar!
Edina moreš pomagati.

Res v zmoti hotel pripoznati
Te nisem svoji jaz vsikdar.
A zdaj? Le Ti si moja Mati!

V sužnosti . . .

Revščina laja . . .
Strah in skrbi! —
Zima prihaja
in sonca več ni.
Že sneg naletava
in se poigrava,
ne veje se vseda.
Skoz okno vanj gleda
iz kota peči
drhteča pa beda
udrtih oči.

Sedanja svetovna strašna vojna je zelo težko udarila tudi naše uboge Primorce. Že od zadnje svetovne so živeli v strašnih časih pobijanja, vničevanja in strašnih krivic. V tej vojni se je to njih trpljenje še povečalo. Nesrečno ljudstvo! — Na tisoče in tisoče so jih Italijani polovili in odgnali zdoma v svoja koncentracijska taborišča. Na tisoče jih je poginilo od bede, lakote in pretepanja. — Eden izmed teh nesrečnih je poslal to pismo in celo vrsto pesmic, v katere je zlival tekom dolgih let svojega suženstva svoja čutila ter si tako iskal tolažbe svojemu obupanemu srcu. Pesmice niso dovršene, seveda. Vendar nekatere tu priobčujemo, nekoliko popravljene, ker nam tako nazorno posvetijo v bedno življenje teh trpinov. Ker se dopisnik ni podpisal pod pismo, ga tudi mi ne podpisemo.

Božična.

Nekdaj:

Metež se vsiplje
na zimsko zemljo.
Pod škornjami škriplje,
vsi k fari gredo . . .
Otroci s peči
na jaslice zro.
Po snegu smeči . . .
Od fare gredo.

Sedaj:

Prazne so line
cerkev zaprta . . .
Iz nočne tišine
pa strojnica škrt.
Le smrtnega vrta
so vrata odprta.
Sneg ponehuje . . .
Polnočnice ni.
Morje sem k meni se čuje!..
Divje besni.

Pred malim Šmarnom.

Sonce pojema. Pred durmi jesen
je . . .

Plavice, bučnice na vrtu cveto...
Marijino čuje se zunaj zvonenje,
v večerni pozdrav ji Kraljici
pojo.

Le pojte, večerni zvonovi, le
pojte
nesrečnim vjetnikom nam v bed-
no srce!
Tovariši! Kvišku! Nikar se ne
bojte!
Marijino z nami je dobro srce.

Abruži.

Kamnita dežela, snežnih vrhov,
vasi preperelih, bednih domov
zemlje položne zvrščenih žit,
krasnih cerkva, dežele nakit.

Mandeljev, breskev, dežela pro-
strana
oslov, nosačev in črede ovčič,
plugov lesenih, tkalk in predic.
detelje trave, trt in žefrana,

Nisem te želel, zemlja, poznati!
Srečen, doma ko smel bi ostati...
Ujetnik zdaj v tebi tu sem zaprt..
Z daljo, gorami dom je zastrt.

KATOLIŠKE DELAVSKE ŠOLE

Dve prekrasni delavski, social-
ni okrožnici papežev Leona XIII.
in Pija XI. sta dali ameriškemu
katoliškemu delavstvu pobudo za
ustanavljanje nove vrste šol, — za
delavske šole.

Ker so katoličani predolgo spali,
je prišel sovražnik in jim zasejal v
vrste tudi katoliškega delavstva
ljuliko popolnoma napačnih in

krivih naukov sovraštva in krvi.
Napake, krivice, katero je trpelo
delavstvo dolga leta, uči, naj de-
lavstvo popravi s še večjimi na-
pakami, s še večjimi krivicami.
Suženjstvo delavstva, uči, da naj
delavstvo popravi s še večjim
suženjstvom drugih slojev človeške
družbe. Diktature raznih krivičnih
vladarjev, uči, da se morajo po-
praviti s še krutejšimi diktaturami.

Da so taki nauki nevarna ljulika
za njivo človeškega rodu, kakor
tudi za delavstvo, da razmer na
svetu ne bodo izboljšali, temveč

še bolj zamotali, da so samo seme za še večje in bolj krvave revolucije in vojne, mora biti jasno vsakemu, ki ima še zdrav razum in jih trezno premisli.

Zato kaj je danes potrebnejše delo za katoliško delavstvo in vse katoličane, kot da hite na delo in popravijo zamujeno, da začno z delavsko pravo izobrazbo, da delavstvu in svetu odpro še o pravem času oči in mu pokažejo, kakšen bo sad, ki ga bo ta ljulika rodila za ves svet. Človeštvo ne sme iti več drug proti drugemu s kovanim mečem, da bi ga zasajali drug drugemu v srce, temveč samo z "uma svetlim mečem" prave izobrazbe in poduka, z razumom in pametjo. Ne več krivica, temveč povsodi pravica in za vse! Ne več suženjstvo, temveč svoboda, in svoboda za vse in za vse enako!

Tako učita obe zgoraj omenjeni okrožnici dveh papežev.

In tako so se rodile v naši državi te delavske šole.

Prvo tako šolo je začela "Zveza Katoliških Strokovnih Zvez" — "Association of Catholic Trade Unionists", ACTU—v New Yorku, v Woolworth nebotičniku s sodelovanjem univerze Fordham 1937. Dosegla je zelo lep uspeh.

Druga taka delavska šola se je ustanovila v Brooklynu pod imenom "The Crown Heights School

of Catholic Workmen", tudi ta z velikim uspehom.

Ti dve šoli sta pa dali pobudo za ustanavljanje takih delavskih šol tudi drugod po Ameriki. Danes jih imamo že po vseh večjih mestih in industrijskih središčih.

Delavske šole ACTU imajo v svojem učnem načrtu: 1. Delavske organizacije, unije in društva, njih zgodovina, njih ustroj in kako jih ustanavljati in voditi. 2. Delavske pravice in dolžnosti. 3. Delavska zakonodaja. 4. Zgodovina in razvoj delavskega vprašanja. 5. Pomen in vpljiv delavstva na narodno gospodarstvo in državno politiko. 6. Narodno gospodarstvo. 7. Govorništvo.

Delavske šole drugih delavskih organizacij imajo izvečine učni načrt: 1. Predavanja raznih delavskih voditeljev vseh barv o tekočih in perečih delavskih vprašanjih. 2. Socijalna katoliška akcija, v čem obstoji in kaj vrši. 3. Država in delavstvo. 4. Pravice državljanov in njih dolžnosti do države. 5. Bistvo delavskega vprašanja. 6. Govorništvo. 7. Delavska etika, to je, kako naj delavstvo nastopa, da si bo pridobilo spoštovanje in priznanje vseh slojev, s tem pa vpljiv in priznanje.

Dal Bog, da bi se te delavske šole hitro razvile po celi Ameriki v mogočno katoliško delavnost. Pozno je že, vendar še ne prepozno.

—K.

Kanonski smeh

Pri brivcu. — Ljubljčan, ki je bil znan kot velik stiskač, pride k brivcu, da ga ostriže. V brivnici je bil doma samo pomočnik. Kakor povsodi, tako je začel tudi z brivcem "glihati" za ceno.

"Koliko pa danes računate za striženje?"

"Gospod, deset dinarjev."

"To je vendar preveč! Pomislite, deset dinarjev! Pet dinarjev bom dal."

Pomočnik ga je poznal in mu bil "gorak", ker mu nikdar ni dal napitnine. Danes je bil dobre volje. Nasmehnil se mu je in si ga je hotel "privoščiti".

"Samo za pet dinarjev hočete biti ostriženi?"

"Kajpak! Deset je na vsaki način preveč!"

"Dobro. Kakor ukažete!"

Stiskač sede na stol vesel, da je prihranil pet dinarjev.

Pomočnik ga ostriže, toda samo pol glave.

"Tako, gospod, za pet dinarjev sem vas že ostrigel," mu pravi zasmehljivo in ga začne krtačiti.

"Kako?" zarobanti stiskač. "Saj sem ostrižen šele samo na pol?"

"Za pet dinarjev, kakor ste ukazali," odgovori pomočnik odločno.

"Tak vendar ne morem na ulico? Vse se mi bo smejalo."

"Kakor ste ukazali, gospod. Gospodarja ni doma, jaz pa cene ne smem znižati. Mi je jako žal."

Stiskač robanti in robanti, toda pomočnik se ne uda.

Jezno sede nazaj na stol in pomočnik ga ostriže še polovico.

Da tudi tisti dan ni dal napitnine, je jasno.

Zna iztiskati.

Bilo je v Ljubljani še pod staro Avstrijo. V mesto je prišel iz Dunaja svetovno znani "čarovnik" in kazal radovednim Ljubljančanom svoje "čarovniške" spretnosti. Med drugim je pokazal tudi svojo moč, ki jo ima v roki. Vzel je limono in iztisnil iz nje sok do zadnje kapljice.

"Če kdo izmed cenjenih gledalcev iztisne iz te limone samo eno kapljico, dobi pet goldinarjev," povabi navzoče.

Nekaj časa se nihče ne prijavi. Slednjič se oglasi sredi dvorane nekdo.

"Jaz hočem poskusiti," pravi.

"Dobro, gospod," pravi "čarovnik", in ga povabi na oder.

Bil je gospod srednjih let. Vzame izžeto lupino limone, ki mu jo da "čarovnik" in jo začne stiskati. In res, kar tri kapljice soka še padejo na mizo pred začudenega "čarovnika".

Vsa dvorana ploska.

"No, kaj takega se mi pa še ni zgodilo! Neverjetno! Da bi kdo znal tako stiskati? Neka . . ! Gospod, kdo pa ste vi?"

"Davkar iz Ljubljane," odgovori gospod.

Vsa dvorana se zakrohota. Bilo je namreč to v času, ko so nemški davkarji v Sloveniji neusmiljeno stiskali narod in iztirjevali velike cesarske davke iz ljudstva.

"O, potem razumem!" pravi "čarovnik" šaljivo in mu da obljubljeno nagrado pet goldinarjev.

Se ni posrečilo.

Mož je imel ženo, ki je bila zelo strupenega jezika. Prepirljiv je bil zato na dnevnem redu vsaki dan. Da bi se mu ognil, je mož vsaki večer po večerji odšel v saloon, od koder se je navadno pozno ponoči vračal, seveda vsikdar več ali manj vinjen. Ženo je to jezilo in velikrat sta se sprla radi tega. Misli, misli, kako bi ga tega ozdravila, pa nobena dobra misel ji ne pade v glavo. Slednjič gre k starejšemu sosedu in mu potoži, kako in kaj je doma,

in ga prosi nasveta, kaj naj naredi? Sosed jo je poznal.

“Veš kaj, soseda, poskusi s temle: Počakaj ponoči moža, ko se bo vračal domov, pred hišo. Zagрни se v belo rjuho in se skrij za grm poleg stopnic na porč. Ko bo prišel do stopnic, skoči izza grma in mu zastavi pot. Spremeni glas in mu reci, da si sam satan, ki si prišel ponjga, zato ker s svojo ženo tako grdo ravna. Prestrašil se bo. Prisili ga, da ti bo obljubil, da se bo poboljšal in zlasti nič več zvečer ne hodil v saloon. Ko ti bo obljubil, ga pusti, da gre v hišo, ti pa hitro skrivaj skozi kuhinjska vrata v hišo.

Ženi se je nasvet kar dopadel. Še isti večer ga je poskusila.

Dolgo ga je morala čakati. Slednjič se primaje k hiši. Ko pride k stopnicam porča, skoči predenj, razprostre roki in mu zastavi pot, kakor ji je sosed nasvetoval.

“Oho! Kdo si pa ti?” vpraša njen mož.

“Jaz sem satan, ki sem prišel po te, ker tako grdo ravnaš s svojo ženo in hodiš vsaki večer v saloon, mesto da bi bil doma.”

“Kaj? Res? Satan si? To me pa veseli. Kolikrat sem te želel že srečati. Daj roko! Svaka sva si. Tvojo sestro imam za ženo.”

Za kadilce.

V parku mesta sedita na klopi dva gospoda in čitata časopis. Eden celi čas vleče svojo cigaro. Drugi je bil nekadilec in mu je bilo to zelo zoperno.

“Vam pa cigare zelo diše? Celi čas kadite.”

“Da! Zjutraj začnem kaditi, zvečer pa neham.”

“Koliko jih pa pokadite na dan?”

“Deset do petnajst.”

“Koliko pa stane vsaka?”

“Deset centov.”

“Koliko let pa že kadite?”

“Nekako štirideset let.”

“Ali ni škoda? S tem denarjem bi bili lahko že lastnik onele tovarne tam le.”

“Ali vi nič ne kadite?”

“Kaj še! To je potrata!”

“Potem ste si pa gotovo že toliko prihranili, da bi lahko imeli onole tovarno. Ali je vaša?”

“Ne! Ni!”

“Moja pa je! Jaz sem njen lastnik.”

Odvetniška. — Bog in satan sta se hudo skregala. Vendar hudobec je bil tako ugnan, da ni mogel kaj odgovoriti.

“Pa me pojdi tožit, če hočeš!” pravi Bogu.

“Naka, bi gotovo tožbo izgubil. Imaš vse odvetnike na svoji strani.”

Štemburjeva. — Dolenjci vsi poznajo še danes pokojnega Štemburja, župana in gostilničarja v Kandiji pri Novem mestu. Velik šaljivec.

Kandijski mesar je bil zelo debel človek in debelega obraza.

Štembur mu naroči, da naj mu pove, kadar bo imel telečjo glavo za njegove goste.

Neko jutro pride Štembur mimo mesnice. Mesar stoji na drugi strani ceste pri mesnici.

“Štembur!”

“Kaj pa je?”

“Danes imam pa telečjo glavo.”

“Vidim, vidim,” mu odgovori in se mu smeje.

Odvetniška. — Odvetnik je zelo spretno zagovarjal tatu. Bil je oproščen.

“Sedaj si prost, povej mi odkrito, ali si ukradel, ali nisi?” ga vpraša, ko gresta iz sodišča.

“Gospod odvetnik, vedno sem mislil, da sem. Od kar sem pa slišal vaš zagovor, pa dvomim.”

Angleški pisatelj Bernard Shaw je bil velik razum, pa zelo grd v obraz.

Neka ženska se mu je zelo usiljevala v zakon in mu pisala: “Pomislite! Vaš veliki razum, pa moja lepota, kako bogastvo za najino bodočo družino!”

Shaw ji je odgovoril: “Prav imate! Toda pomislite na obratno! Vaš razum pa moja lepota!”

Iz zadnjih težkih časov. — Kardinal Faulhaber iz Monakovega in Hitler sta se peljala v avto. Ko se peljata mimo križa ob potu, se kardinal odkrije in pozdravi: “Heil, Hitler!”

Hitler ga začudeno pogleda.

“Eminenca! Kako ste mogli tako pozdraviti?”

“Führer! Kadar boste vi viseli, bom pa pozdravil: Hvaljen bodi Jezus Kristus!”

— Avstrijski predsednik Dolfus je bil umorjen. Prišel je pred nebeška vrata in prosil v nebesa. Sv. Peter ga zavrne.

“Kaj?” mu pravi. “Predsednik take države pa pride sem peš? Vsi vladarji prihajajo na konju. Pojdi, najdi si konja in se vrni!”

Kaj je hotel Dolfus? Žalosten se

je vrnil na svet. Tu sreča Hitlerja.

“Hej, Dolfe, zakaj si tako žalosten?”

“Kaj bi ne bil? Ti si me dal umoriti, pa bi rad šel v nebesa, pa me je sv. Peter zavrnil, da moram na konju priti,” odgovori Dolfus.

“Malo nerodno je res. Konja boš tukaj težko dobil. Veš kaj? Ker sem te jaz dal umoriti, je sedaj moja dolžnost, da ti pomagam. Kar na moje rame sedi, pa te bom nesel nazaj. Fuhrer je vendar več kot konj!”

Rečeno storjeno.

Začuden ju pogleda sv. Peter.

“Konja nisem mogel dobiti, me je pa Fuhrer . . .”

“Rekel sem ti, da pojdi po konja, ne po osla!” pravi osorno sv. Peter.

•

Hitler si je z Goeringom ogledoval Gorenjsko. V Naklem sta pozabila psa.

“Pojdi v hišo in povej ljudem, kaj se je zgodilo. Tudi to ljudstvo naj ve, da je Fuhrer velik!”

Goering gre, pa ga dolga časa ni iz hiše. Hitler je že ves nervozen. Slednjič pride, obložen z raznimi zavitki.

Hitler ga jezno pogleda.

“Kaj je to?”

“Sam ne vem? Vstopil sem v hišo in pozdravil: “Heil, Hitler! Pes je mrtev!” pa so vsi razveseljeni rekli “hvala Bogu!” in kar skakali od veselja in me obložili s temi le zavitki.

Hitler povabi Mussolinija na kratek oddih v Nemčijo. Bilo je to 1. 1942. Šla sta v letovišče ob švicarski meji. Kratkočasila sta se z ribolovom, pa nikdar nista ničesar ujela.

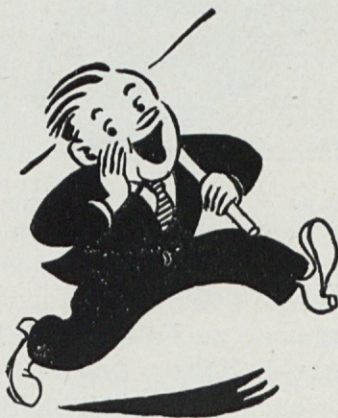
Slučajno je bil takrat v Švici na oddihu tudi Churchill in sicer slučajno v delu letovišča, ki je bil že čez mejo v Švici. Tudi on si je kratil čas z ribolovom, pa je vsaki dan odnesel veliko lepih in velikih rib.

Hitlerja in Mussolinija je to jezilo, posebno še, ker sta videla, da ju Churchill opazuje in se jima posmehuje.

“Kako je to, da je na vaši strani toliko rib, na naši pa nič?” se ojunachi slednjič Mussolini in vpraša čez mejo Churchilla.

“Brata,” odgovori poredno Churchill, “na vajini strani je prav toliko rib, kakor na moji. Samo pozabila sta, da sta vsem prepovedala usta odpreti. Še ribe vaju ubogajo!”

•

Še ena za kadilce.

V ljubljanskem "Slovcu" je vsako nedeljo Dr. Brecel dajal javne zdravniške nasvete in obenem odgovarjal na razna vprašanja gle-

de zdravja in bolezni.

Nekoč ga nekdo vpraša, kaj mu svetuje glede kajenja, ali naj naprej kadi, ali naj preneha?

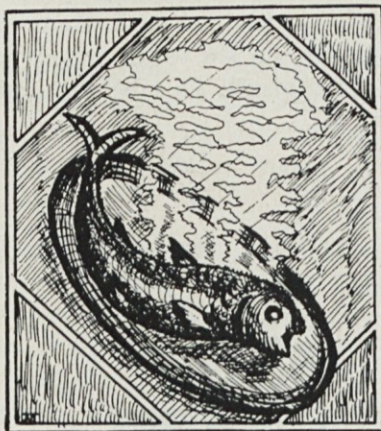
"Če Vam kajenje diši, kar kadi-te!" mu odgovori.

Drugo nedeljo ga sovražnik nikotina ošteje, kako more on, kot zdravnik, ki ve, kako škodljiv je nikotin, komu svetovati, da naj kadi?

"Dragi prijatelj," mu Dr. Brecel tretjo nedeljo odgovori, "prav imate! Star zdravnik sem in sem res srečal veliko ljudi, ki so kadili in so vsi umrli. Toda, poznal sem pa še več ljudi, ki niso kadili, pa so tudi vsi umrli. Tako le je!"

ČE KDO LJUDI POSLUŠA

Žan se je naveličal tovarne. Zahotelo se mu je postati trgovec. Z ženo sta si prihranila nekoliko dolarjev.

"Trgovino začniva," pravi ženi.

"Dobro! Kakšno pa?"

"Z ribami. V tej celi okolici ni

ribje trgovine. Imam prijatelja, ki jo je začel, pa se pohvali."

Žena je bila zadovoljno in na glavni ulici sta si uredila čedno trgovino z ribami. Na izložno okno sta napisala z velikimi črkami: "Tukaj se prodajajo sveže ribe".

Pa ju pride obiskat prvi sosed.

"Lepo sta si uredila trgovino. Vse je prav. Samo napis je neumen."

"Zakaj?"

Besedica "tukaj" je neumnost. Saj vsakdo ve, da tukaj in ne pri meni."

"Imaš prav," pravi Žan in še isto popoldne jo da izbrisati.

Drugi dan pride drugi sosed.

"Lepo sta si uredila trgovino. Vse je prav. Samo napis je neumen."

"Zakaj?"

“Napisano imata “se prodajajo”. To je neumnost. Saj vsakdo ve, da jih ne dajata zastonj.”

“Saj res,” pravi Žan in še isto popoldne sta dala to izbrisati.

“Tretji dan pride tretji sosed.

“Lepo sta si uredila trgovino. Vse je prav. Samo napis je neumen.”

“Zakaj?”

“Z besedico “sveže” si sama sebi škodujeta. Vsakdo bo mislil, da imata tudi nesveže.”

“Na to nisva mislila,” pravi žena in še isto popoldne je iz napisa izginila besedica “sveže”. Tako je ostala samo še beseda “Ribe”.

Četrty dan pride četrty sosed.

“Lepo sta si uredila trgovino. Vse je prav. Samo kaj je bilo treba napisati na steklo “Ribe”, saj vsi sosedje tri bloke na okoli čutimo neprijeten duh vajinih smrdljivih rib”.

V vlaku. — Duhovnik se pelje na vlaku. Poleg njega sedi človek, ki ni bil katoliškim duhovnikom posebno naklonjen. Sredi vožnje se je slednjič hotel iz duhovnika malo ponorčevati.

“Zakaj imate duhovniki ovratnik zapet zadaj in ne spredaj. Tako imajo samo konji.”

“Prav imate, gospod,” odgovori mirno duhovnik. “Toda ko bi bili farmar, bi vedeli, da nosijo spredaj zapetega samo osli.”

V norišnici. — Družba pride v bolnico, da si jo ogleda. Zdravnik jih vodi in jim jo razkazuje.

V nekem oddelku vidijo človeka, ki je globoko žalosten bulil v tla in jokal.

“Kaj je s tem človekom?”

“Zaljubljen se je v neko dekle, ki ga je zavrnila in vzela drugega, pa

je znorel. Sedaj samo joka,” razlaga zdravnik.

V drugem oddelku najdejo človeka, ki je zelo divjal.

“Kaj je pa s tem človekom?” vprašujejo.

“Ta je pa tisti, ki jo je vzel,” pojasni zdravnik.

NAROD DOMA ODGOVARJA

EV. J. ČERNE poroča v milwauškem "Obzoru" 15. marca 1945 o razmerah v Sloveniji, katere je sam videl, med drugim tudi to le:

"Kmalu po izbruhu vojne je potihnila slovenska pesem na vaseh. Še celo gostilne so postale izvanredno tihe. Društva so Nemci razpustili in ravno tako pevske zборе. Ljudje so začeli iskati utehe v cerkvi. Duhovnikov ni bilo; večina je bila pognana čez mejo, druge so vtaknili v zapor. Vodstvo cerkve in službe božje je prešlo v roke organizacij . . . Dasi ravno ni bilo maš ob nedeljah, so se ljudje vseeno shajali v cerkvah ob določenih urah. Molilo se je rožni venec, pelo litanije in prepevalo Marijine pesmi . . .

"Zelo važno vlogo je igrala v teh težkih dneh farna cerkev . . . Vsi smo se v cerkvi zavedli, da smo bili vsi v resnici le ". . . uboge reve, ki zapuščeni kličemo . . ." Vsi smo šli skozi isti mlin, ki je mlel vsaki dan močnejše in drobneje. To petje, ta molitev in združevanje je kmalu začelo razburjati vse one, ki niso čutili z nami, in tudi one, ki so imeli preveč napete živce . . .

"Na nedeljo po prazniku sv. bratov Cirila in Metoda, leta 1941 sem maševal v cerkvi sv. Jurja v Gorjah. Med darovanjem je zadonela s kora himna na čast sv. Cirilu in Metodu. Velikrat sem čul to pesem, ampak še nikdar prej niso donele tako pomenljivo besede: "Sveta brata Ciril in Metod, čuvajta naš verni rod!" . . . Cela cerkev si je brisala oči . . .

"Tam gori v planinah pojo fantje neko novo Marijino pesem," pripovedujejo pastirji, ki so prišli z gor. Tako povedo, da je žalostna, pa lepa. Zložili so jo menda "gošarji" in ji dali melodijo...

"Par tednov pozneje sem imel popoldansko opravilo na Gorjah. Po blagoslovu so zapele orglje in počasi in mirno so donele na moje uho besede in melodija nove pesmi.

"Zadnji dve vrstici je ponovila cela cerkev. Orglje so utihnile: ne tako ljudstvo. Toliko solza ni preteklo v cerkvi sv. Jurija še pri nobenem pogrebu kot tisti dan, ko se je prvič prepevala gošarska pesem Kraljici miru. Isto nedeljo so peli pevci isto pesem v cerkvi sv. Martina na Bledu, popoldne jo je ponavljala že cela cerkev . . . Predno je izginil sneg na Stolu, se je razlegalo po vseh gorenjskih cerkvah: "Marija Pomagaj, vse k Tebi hiti!" In v po-

mladnih tihih nočeh je udarjala na ušesa od Babjega zoba v Jelovici pa do Črnega grabna v Kamniških planinah ubrana prošnja: "Marija, pomagaj nam TI!"

Tako dobesedno to poročilo.

* * *

Vse te strašne reči, ki se gode s slovenskim narodom od leta 1941 do danes, pa ni nič novega v naši narodni zgodovini.

Nad tisoč let smo že brez svobode, v sužnosti svojih treh sosedov, naših najhujših narodnih sovražnikov, ki so vse storili, da bi nas vničili. V vseh teh nad tisoč let je bilo naše narodno življenje samo težak križev pot, po katerim je moral hoditi naš narod. Samo trpljenje, samo vničevanje, samo potujčevanje, samo morjenje.

Zlasti pa je imel naš narod poleg te sedanje, četrte, že tri take strašne dobe v svoji zgodovini, skozi katere je moral iti, ko se je zdelo vsem, da zanj ni več rešitve, da je vničen. To je bila 1. Nadstoletna strašna doba "turških časov", o katerih poroča ta "Koledar Ave Maria" na drugem mestu, 2. Doba graščinske sužnosti več stoletij, ko je tujec graščak po svojih graščinah po slovenski zemlji stiskal in pobijal slovenski narod. 3. Doba nemškega luteranizma, ko so ga hoteli s pomočjo nemške krive vere ponemčiti in tako vničiti.

V tej svoji nadtisočletni sužnosti, v vseh teh dobah pa narod ni imel svojih voditeljev, ni imel do zadnjega stoletja svojih šol, do nekako pred dvesto leti niti svoje knjige ni imel. Tudi svojega izobraženstva ni imel. Po mestih je bilo vse, nemško, ali italijansko, ali madjarsko. Sinove, katere je slovenski kmet pošiljal v šole v mesta, so mu po šolah zastrupljali s sovraštvom do njegovega jezika. Tako je bil slovenski kmet po deželi popolnoma zapuščen, prepuščen samemu sebi.

Kdor pozna zgodovino slovenskega naroda in pozna vse to, se čudi in se vprašuje, kako je bilo mogoče, da se je v takih nadtisočletnih razmerah sploh mogel ohraniti? Noben drugi narod na svetu bi tega ne vzdržal in se ohranil.

Angleški potopisec, ki je spisal pred sedanjo vojno knjigo "Wayfarer through Yugoslavia", piše tudi o Slovencih. Proučil je v ta namen našo zgodovino, pa se začuden vprašuje, kako je bilo mogoče, da narod v takih razmerah že zdavno ni izginil, temveč se ohranil zdravega in čilega do danes?

Na to vprašanje pa daje slovenski narod v sedanjih strašnih dneh celemu svetu jasen odgovor. Kar prečitajmo še enkrat zgoraj navedeno poročilo Rev. Černeta, pa imamo jasen odgovor. Narod sam ga je dal tako jasno, da ga mora razumeti vsakdo.

Marija Pomagaj! — To je njegov odgovor!

Kakor danes v teh strašnih naših dneh, tako je slovenski narod, slovenski kmet delal celo svojo zgodovino. Od vseh zapuščen, morjen in pobijan, tlačен in stiskan, je zaupno pribežal k svoji Mariji Pomagaj, pod njeno varstvo in obrambo kot svojo narodno Kraljico, molil, jokal, pa pel njene pesmi pred njo — in vzdržal in se rešil. Njegova farna cerkev in njegova Marija!

Poglejmo!

“Zelo važno vlogo je igrala v teh težkih dneh farna cerkev,” piše Rev. Černe. “Vsi smo se v cerkvi zavedli, da smo bili v resnici le “... uboge reve ... zapuščene ...” Vse so mu vzeli, ga vklenili v suženjske verige, ostala mu je njegova farna cerkev njegovo pribežališče, kjer je zajemal svojo tolažbo, pa tudi moči, junaštva, da je vstrajal. Tako je danes doma.

Prav tako je bilo tudi v celi njegovi zgodovini. Sovražen, tlačен, morjen od svojih vlad, zapuščen od vseh, tudi od svojega izobraženstva po mestih, je ostal na deželi sam “... uboga reva ... zapuščena ...” Edini njegov podeželjski duhovnik mu je ostal zvest, ga tolažil, ga bodril in ga branil, kolikor je mogel. Z njim je trpel in z njim umiral. Ohranjal mu je njegov jezik v nedeljskih šolah po “hišternah” v župniščih, ga učil njegovih molitev in svetih pesmi, mu samo v njegovi cerkvi ohranil njegov jezik pri službi božji, v pridigah, v molitvah in pesmih. Narod se je v svojih solzah in v svoji krvi oklenil svoje cerkve in svojega duhovnika in se rešil. Niso ga potrle te strašne dobe, nasprotno po vsaki se je pokrepil, ojunačil in postal še bolj zdrav in čil. “Ljudje so začeli iskati utehe v cerkvi,” poroča Rev. Černe. Tako dela naš narod danes, tako je delal celo svojo zgodovino.

Sedanji časi so hujši samo v tem, da mu je sovražnik vzel njegovega edinega nadtisoč let zvestega branitelja in vodnika, tolažnika in očeta — njegovega duhovnika. “Duhovnikov ni bilo,” poroča Rev. Černe, “večina je bila pognana čez meje, druge so vtaknili v zapor.” Toda v tem težkem položaju se je slovenski narod takoj našel. “Vodstvo cerkve in službe božje je prešlo v roke organistov,” pravi poročilo dalje. Cerkvni organist je hitro vzel

duhovnikovo mesto. Njega se je oklenilo ljudstvo in — zopet danes je podeželjska farna cerkev tista, ki rešuje narod, ki ga tolaži, ki mu daje moči, da vstraja, pa da se tudi bori in rešuje, kolikor in kakor se more.

Marija Pomagaj!

“Tam gori v planinah pojo fantje neko novo Marijino pesem. Žalostna je, pa lepa. Zložili so jo menda “košarji” sami in ji dali napev,” pravi poročilo.

Ali ni to jasen odgovor na vprašanje, kako je mogoče, da se je naš narod ohranil v nadtisočletnih tako strašnih in težkih razmerah?

Marija Pomagaj!

Ne njegova duhovščina, narod sam, slovensko verno in Marijino srce jo je zložilo, ji dalo napev in jo sedaj obupno poje in kliče, “ječi” k svoji Kraljici slovenskega naroda, k Mariji Pomagaj in jo zopet prosi varstva, rešitve. Prav kakor v celi svoji zgodovini.

Ko je divji Turek klal po Sloveniji, ko je graščak stiskal in moril slovenskega kmeta, v luteranskih homatijah, je narod enako začutil: — samo Marija Pomagaj je njegova rešitev! V tistih časih se je enako rodila prav v narodu samem slična obupna pesem k Mariji. V svojem trpljenju in umiranju, v svojih solzah in v svoji krvi je slovenska duša pribežala k Mariji in ves narod je zakričal k Nji obupno:

“Marija, k Tebi uboge reve
mi zapuščeni upijemo,
objokani otroci Eve
v dolini solz zdihujemo.”

Prav enako in prav tako, kakor narod prav danes, v naših dneh na svoji strašni Kalvariji, ko “ječi”:

“Marija pomagaj nam v vojskinem čas!
Na tebe ozira se vsak izmed nas.
Marija, vse ljudstvo ječi:
Marija, pomagaj nam Ti!

Marija, pomagaj in reši nas Ti,

te vojske zdaj hude da bomo prosti.
Marija, vse ljudstvo . . .

Marija, pomagaj rodovom zemlje,
ki v vojski zdaj strašni veliko trpe.
Marija, vse ljudstvo . . .

Marija Pomagaj, Te prosijo vsi,
ki dom zapustili, na vojsko so šli.
Marija, vse ljudstvo . . .

Marija Pomagaj, vse k Tebi hiti,
kjer v sili veliki pomoč vsak dobi.
Marija, vse ljudstvo . . .

Še enkrat zakličem in prosim na glas:
nikar ne zapusti, Marija, Ti nas!

Marija, vse ljudstvo ječi:
Marija, pomagaj nam Ti.”
* * *

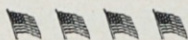
Cela slovenska nadtisočletna tužna zgodovina, zlasti pa današnji strašni dnevi, skozi katere gre naš narod doma, govori, ne, kriči vsem, ki ljubijo svoj narod samo eno:

Vzemite slovenskemu narodu njegovo vero, t. j. njegovo cerkev, njegovo Marijo Pomagaj, pa ste ga vničili.

Na vprašanje, kako je bilo mogoče, da se slovenski narod v takih nadtisočletnih razmerah ni izgubil, doma narod sam “ječeče” odgovarja samo en odgovor:

Marija Pomagaj!

—K.

Bilo je v prvih letih fašizma. Mussolini je jemal h karabinijerjem vsakega, ki se je prijavil, ker jih je toliko potreboval.

Dva karabinijerja prideta v gorsko vas. Stara ženica sedi pri hiši na soncu.

“No, mati, kako je, kako?” jo vpraša karabinijer.

“Tako, tako!”

“Imate še kaj roparjev in tatov tukaj?”

“Naka! Imeli smo jih, pa so vsi šli za karabinijerje.”

KAMNITI RIBIČ

Legenda.

Na trgu tam v Celovcu
kamniten mož stoji,
klobuk drži svoj v roki,
pred njim bedanj leži.
Kaj neki mož pomeni?
Vprašujejo ljudje.
V povesti izročeni
se to le nam pove:

V Celovcu bil menih je,
pobožen mož in svet,
za božjo čast in slavo,
za rod slovenski vnet.
Ta gre na trg po ribe.
Nek ribič tam je stal,
menihu se odkrije,
rad kaj bi mu prodal.

Menih ga je povprašal,
po čem mu ribe da?
A ribič se razdraži,
ker samo nemško zna.
"Povejte to po nemško!"
srditi ribič de.
"Proklet slovenski jezik!
Ta v glavo mi ne gre."

Menih ga je posvaril:
"Ne kolnite tako!
Slovenska to je zemlja!
To v srečo vam ne bo!
Slovensko se učite,
kot ljudstvo govori!
A kletev vaša k Bogu
po kazni le kriči."

Ukor ta dobrohoten
še bolj ga je razgrel,
in še bolj je meniha
preklinjati začel:
"Naj tebe vrag odnese,
Slovence vse s tebo!
Saj v petdesetih letih
jih tukaj več ne bo!"

Menih ga zdaj pogleda,
mu resno govori:
"Nesrečni človek, vedi,
kar mož ti star veli:
Le Bog usodo vodi,
le On prihodnost zna.
Kar revni človek blodi,
zanj malo le velja!

Za kletev tvojo kazni
pa več ne ubežiš!
Ostal boš na tej skali,
na kateri zdaj stojiš!
Boš v kamen se spremenil
in tu na trgu stal,
dokler bo kak Slovenec
še todi stanoval!"

Besede te izreče.
 Glej čudo se zgodi:
 Nesramni ribič z bednjem
 se v kamen spremeni.
 Let petdeset preteče,
 preteče tristo let —
 Ne, ne! V Celovcu ribič
 nikdar ne bo otet!

Slovenska to je zemlja:
 Celovec, Korotan!
 Kedor mu bo jo kradel
 prav vsak bo kaznovan.
 Zato še zdaj v Celovcu
 kamniti mož stoji.
 "Slovenska to je zemlja!"
 ves svet še dans svari.

—F. H.

Česenj ~ Čudodelno Zdravilo

KDO se ne spominja, da mu je včasih doma mati kot otroku navezala na vrat "paternošt" česna, da ga je moral nositi kot "čarodejno zdravilo" proti raznim otroškim boleznim? Ko smo odrastli smo se temu smejali. "Vraže!" smo dejali.

Najnovejša zdravniška veda pa danes naenkrat pravi: "Popolnoma prav je imela mati!" Našla je namreč, da česenj izhlapeva močno zdravilo proti raznim boleznim človeškega telesa, zlasti gnojnim turom, bu-

lam in ranam v telesu in zunaj. Našla je, da česnov močan duh pomori različne strupene glivice in klice, ki zastrupljajo človeško telo.

Smo v dobi čudovitih iznajdb zlasti na kemičnem polju in tako v zdravilstvu. Biološki kemiki so tako prav kar odkrili v česnu zdravilo, ki vničuje bolezenske glivice gnojnih obolenj in tako ozdravlja razne bolezni. Temu novemu zdravilu iz česna so dali znanstveno ime "Allicin". Razni poskusi zdravnikov so pokazali, da je to zdravilo naravnost ču-

dodelno. Vničuje vse bakcile, kakor penicillin — tudi novejša iznajdba — poleg teh pa še veliko drugih. Pa tudi te, katere vničuje penicillin, vničuje allicin veliko hitreje in vspešneje kakor penicillin. Slavni kemik Dr. John Hays Bailey je bil, ki je iznašel to zdravilo in ga izločil iz česna s posebnim kemičnem procesom in razvojem. Našel je, da to zdravilo "napada" posebno vspešno bolezenske klice, katere imenujejo "staphy-occi", ki povzročajo v telesu in na telesu različna gnojna obolenja, kakor omenjeno, ture, bule in druge. Penicillin jih vničuje na ta način, da jih naravnost "napade" in umori. Istotako jih deloma vničuje tudi "jod" in "bichloreda živega srebra". Allicin jih pa pomori s tem, da jim vzame zrak, da se ne morejo razvijati naprej in jih nekako "zađuši", da poginejo in tako človek ozdravi; gnoj se neha delati in počasi ozdravi.

Za sedaj se allicina še ne more dobiti v lekarnah, kar ga še ne izdelujejo v toliki množini in je še le v svojem začetku in v prvih poizkusih. Vendar pa bo njegova izredna vspešnost kmalu zahtevala, da se ga bo začelo proizvajati v velikih množinah, da bo dostopen za vse. To bo toliko lažje, ker je

njegova izdelava veliko lažja, kakor penicillina. O penicillinu smo veliko slišali po časopisju iz bojnih poljan, kjer so ga zdravniki vspešno vporabljali pri ranah ranjenih vojakov in tako rešili na stotisoče mladih življenj. Allicin ga bo vkratkem nadkrilil. To bo tudi radi tega, ker je Dr. Bailey našel, da je treba za isti vspeh stokrat več penicillina, kakor allicina. Tudi je našel, da allicin pomori glivice, katerih se penicillin ne dotakne, tako na pr. bacil "paratyphoid", ki povzroča zlasti vročinsko bolezen "typhoid fever". Paraphoid bakterij je več vrst in povzročajo v človeškem telesu zelo različne bolezni, ki celo izkušenega zdravnika lahko premotijo pri njegovi diagnozi bolezni. Včasih se pojavijo celo v bolezni "dysentery", včasih v navidezni "flu", ali v revmatizmu, ali v boleznih na ledvicah.

Kako se bo allicin razvil zdravniško, kakšen in kolik vpljiv ima na paraphoid bacil, bodo pa pokazale zdravniške preizkušnje, ki jih delajo zdravniki. V Rusiji že dolgo let zdravniki zelo vspešno vporabljajo česen pri zdravljenju raznih ran.

Kako prav je toraj imela naša mati, da nam je navezovala na vrat česenj, je dokazal Dr.

Bailey s svojim allicinom. Tudi Dr. Bailey je našel, da se zdravilo ne sme položiti na rano ali oboleli del telesa, na tur ali bu-lo, temveč rabijo posebne poso-dice, ki so tako narejene, da na rano česnov duh, t.j. allicin, samo izhlapeva in zdravi.

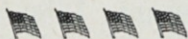
Kar je zdravniška veda torej danes našla, je človek slutil dolga stoletja nazaj. Tudi naša mati. Slutil je, da česnov močan duh, še bolj njegov močan okus, kaže, da mora vsebovati snovi, ki so zdravilne, ali kakor danes zdravniki pravijo, da vničuje razne bolezenske klice in glivice. Toraj nekoliko drugače, kakor si je naša mati predstavljala, ali kakor je človek splošno mislil. Tudi strokovnjaki v kuhinjski vedi so že dolgo trdili o česnu, da daje hrani neko posebno moč, da pa daje tudi človeškemu telesu zdravilno moč, da je "zdrav", kakor so rekli.

Da je človek že dolgo dolgo nazaj slutil zdravilno moč česna, kažejo tudi razne pripovedke in pravljice pri vseh narodih o "krvosesih", proti katerim je vspešna obramba ravno

česnov duh in ga preganja. Ti "krvosesi" hodijo okrog stano-vanj ljudi vedno ponoči, sesajo spečim ljudem kri in jim povzročajo težke bolezni. V nekaterih deželah so si jih predstavljali, da so mrlič, ki vstajajo ponoči iz grobov in prihajajo k živim ljudem, da se napajajo z njih krvjo in jih s tem zastrupljajo. Da je v tej zamisli ljudske domišljije o "krvosesih" jasno izražena misel o bolezenskih klicah in glivicah, katerih je ozračje polno, ki napadajo ljudi in jim povzročajo razne bolezni, kdo ne vidi?

Proti tem "krvosesom" se je pa skoraj po celim svetu rabil česen kot obrambeno sredstvo. Ti "krvosesi" se boje posebno česnovega duha. Zato so s česnom zvečer mazali okna in špranje, da bi ne mogli k ljudem in jim ne škodovati. V svojem preprostem praznoverju je za to človek pripisoval česnu nadnaravno moč, ki pa ni bila v resnici drugega. kakor navadni allicin, katerega je pa še le sedaj v našem času odkril Dr. Bailey.

Rev. J. V. T. — O.F.M.

REV. ANTON SCHIFFRER – ŠESDESETLETNIK

14. junija 1945 je pravnoval svojo šestdesetletnico rojstva Rev. Anton Schiffrer, slovenski župnik župnije sv. Janeza v Milwaukee. Ker je bilo to leto tudi 35 let, od kar je bil posvečen v mašnika, in deset let, odkar je župnik v Milwaukee, so farani vse te tri slavnosti združili in jih 8. aprila skromno, vendar pristrčno proslavili, da mu pokažejo svojo ljubezen in hvaležnost za vse, kar je storil v tako obilni meri za Milwaukee.

Rev. Anton Schiffrer je eden izmed slovenskih pionirskih duhovnikov, ki so ustvarjali "ameriško Slovenijo" z ustanavljanjem župnij in drugih ustanov in organizacij v prvih letih največjega slovenskega priseljevanja v Ameriko.

Father Schiffrer je bil tudi zvest naročnik lista "Ave Maria", zato je prav, da se ga spomni "Koledar Ave Maria" ob tej priliki in se pridruži Rock-sprinškim in Milwauškim rojakom v njih častitkah.

*

Rev. Anton Schiffrer je že po svoji naravi pionirskega značaja, pa tudi pionirske volje, ki

zna ustvarjati, ki vedno misli samo na to, kaj bi se novega naredilo, kako bi se že ustvarjeno izboljševalo. To je jasno pokazal kakor v Rock Springsu, tako v Milwaukee.

Ko je odpel svojo novo mašo pri sv. Štefanu v Chicago, je odšel v Rock Springs, Wyo., kamor so ga izvabili ondotni rojaki, v večini njegovi ožji rojaki iz Poljanske doline pri Škofji loki, od koder je tudi on doma.

O njegovem odličnem delu v Rock Springs mu je njegov škof McGovern v svoji knjigi "His-

tory of the Diocese of Cheyenne" postavil zelo časten spomenik. Tam je opisal njegovo delo kot delo odličnega pijonirja svoje škofije. Po teh podatkih škofa McGoverna povzemamo sledeče podatke:

Rev. Schiffrer je prišel v Rock Springs marca 1910 kot kaplan tamkajšne irske cerkve. Žal. M. B. z dolžnostjo, da versko poskrbi za katoliške Slovence mesta in okolice, med katerimi je bila pa pretežna večina slovenska. Toda kmalu je našel, da je v Rock Springs dovolj Slovencev za lastno slovensko župnijo. Takoj je usmeril vse svoje delovanje v tej smeri. Imel je pa velike težave. Njegov župnik je temu odločno nasprotoval. Njegov načrt je bil samo povečati obstoječo irsko cerkev. Tudi škof je pristal na ta župnikov načrt. Kot kaplan se je moral ukloniti volji župnika in razdelila sta si župnijo, da gresta zbirat darove za povečanje cerkve. Župnik je šel med Irce, Father Schiffrer pa med Slovence in Slovake. Uspeh je bil, da je župnik dobil zelo malo, Father Schiffrer pa \$6.732.000. To je bil jasen odgovor Slovencev, da hočejo svojo župnijo, za katero jih je dovolj, da jo bodo vzdržali. Posledica tega je bila, da se je župnik odpovedal župniji in odšel dru-

gam. Njegov naslednik je še z dvema zborovanji poskušal izvesti načrt svojega prednika, da bi se cerkev samo povečala in bi ostala samo ena župnija. Pri enem teh zborovanj je predsedoval sam škof. Kot kompromisni predlog je bil, da bi se slovenska župnija ustanovila, toda cerkev bi pa ostala za obe župniji ena. Poskusili so tudi na ta način, da bi bil Rev. Schiffrer tudi irski župnik. Pa tudi s tem niso uspeli. Tako je bil škof slednjič prisiljen, da je dovolil posebno slovensko župnijo sv. Cirila in Metoda. S tem, da sta se župniji ločili, je morala irska župnija izročiti novi župniji tudi denar, ki ga je Rev. Schiffrer zbral. To je bila pa že trdna podlaga za novo župnijo. Rev. Schiffrer je s tem denarjem kupil potrebno zemljišče in začel z zidavo bazementa za novo cerkev. Bazement je postavil, ker ni hotel fare preveč obremeniti takoj ob začetku, kar bi gotovo njen napredek zaviralo. Na sveti večer 1912 o polnoči je bila prva slovenska služba božja v novem cerkvenem bazementu v veliko veselje Slovencev, katerim so se pridružili tudi Slovaki. Posebno vesel je bil pa gotovo Fr. Schiffrer sam, ker je to pomenilo začetek velikega dela za Rock Sprinške njegove rojake, kakor

versko, tako narodno in organizatorično. Stroški zidave bazementa so znašali \$9.219.46. Družin je bilo takrat v župniji 269 z nad 2.000 dušami.

Škof McGovern v svoji knjigi posebno povdarja pijonirsko požrtvovalnost Fathera Schiffrerja za svoj narod s tem, da se je zadovoljil dolga leta za svoje "župnišče", stanovanje in pisarno, z vlažnim in zatohlim prostorom v bazementu za oltarjem, ki je bil določen za shrambo premoga, samo da je župljanom prihranil stroške za najem hiše, dokler ni sezidal župnišča. Škof povdarja, da je malo duhovnikov, ki bi hoteli toliko let prinašati toliko žrtev in si izpodkopati zdravje, kar je naredil Rev. Schiffrer.

Novo cerkev je dozidal še le 1925. Poročilo povdarja, da je do 1925 nabral in potrošil za zidavo cerkve \$84.515.00, poleg vsakoletnih rednih stroškov za vzdrževanje, okrasitev in za druge potrebe. Kot spreten umetnik slikar je veliko slikarskih del v dvorani in v cerkvi izvršil sam. Tako je za oder vse kulise vsikdar sam slikal.

Poleg tega ogromnega dela v župniji je pridno skrbel tudi za vse naselbine daleč na okoli, po sto do dvesto mil daleč. Rock Springs leži sredi neizmernih prerij, brez dreves, brez zelenja,

brez vode, samo divji pelin. Tako je moral oskrbovati vse te naselbine na konju. Koliko noči je prespal s svojim konjičkom na prerijah! Koliko nevarnih snežnih zametov je prešel. Koliko žrtev tukaj! Sam Bog v nebesih ve zanje.

Bil je veliko let tudi dekan svojega okraja.

Škof McGovern zaključuje svoje poročilo: "Nobena pohvala in nobeno priznanje za toliko delo tako vzglednega duhovnika ni preveliko! Imel je veliko težav in veliko nasprotovanja od strani nekatoliškega slovenskega tiska. Vendar s svojim vstrajnim delom in s svojo zvestobo idealom duhovskega življenja, je vse težave premagal in si počasi pridobil srca ne samo svojih župljanov, temveč tudi celega mesta, kjer bo njegovo ime in njegovo ime ostalo blagoslovljeno v hvaležnem spominu."

Vse to delo mu je naravno zrahljalo njegovo zdravje. Zbolel je in moral oditi v Sanatorij v Milwaukee, kjer je ostal več let. Nazaj si ni upal več vrniti. Izvedeli so pa zanj Milwauški rojaki in ga pregovorili, da je ostal pri njih in sprejel župnijo sv. Janeza, kjer sedaj že deset let deljuje z mladeniško čilostjo in energijo in kjer ga je našlo 60. leto rojstva.

Rev. Schiffrerju želi tudi "Koledar Ave Maria" še mnogo let zdravja, da bi izpeljal tudi velike načrte, katere je zasnoval za župnijo sv. Janeza v Milwaukee, zlasti sedaj, ko se je lani moral podvreči težki opera-

ciji. Milwauška naselbina ga še nujno potrebuje. Zahvalimo se mu pa tudi za vso pomoč pri našem listu "Ave Maria." Naj mu Marija Pomagaj stoterno povrne!

Ignacij Trpin.

"MOJE PISEMCE BOGU"

"Vojna podivja ljudi, zlasti vojake", pravimo navadno, kar se mnogokrat tudi res dogaja. Toda poročila vojnih kapelanov, in tudi raznih vojaških poveljnikov in časnikaških poročevalcev pa pripovedujejo o naših ameriških vojakihi ravno nasprotno. Nešteto lepih in značilnih tozadevnih poročil čitamo po našem časopisju že celi čas vojne. Zelo veliko naših fantov vojakov je vojna poplemenitila. Ko so videli grozote vojne, zlasti pa grozovitosti brezbožnih voditeljev narodov, so začeli misliti in spoznali resničnost krščanskih nauk.

Nešteto naših ameriških fantov je odšlo v vojno brez vsake vere, pa so na frontah našli svojega Boga, začeli vanj verovati, se dali krstiti in se vračajo domov kot verni kristjani, polni krščanskega duha.

To resnico zlasti lepo potrjuje pesmica, katero tu priobčujemo. Našli so jo v žepu mrtvega ameriškega vojaka, ki je bil ubit v Nemčiji. Pesmico je poslal iz Nemčije hrvatski operni pevec Mr. P. Pierotić uredniku "Hrvatskega Koledarja", ki jo je priobčil v angleškem izvirniku lansko leto.

Mi smo jo prevedli v sloveščino, kolikor mogoče strogo po angleškem izvirniku. Zato seveda po svoji obliki ni popolna, ker smo hoteli slediti strogo njegovemu dušnemu razpoloženju, v katerem jo je vojak zložil.

Zelo je pa značilna za duševno razpoloženje naših ameriških vojakov. Ni čuda, da je bilo njih veliko delo za domovino od Boga tako blagoslovljeno, in zato tako uspešno.

Čuj, Bog, s teboj zdaj prvič govorim.

Pozdrav da prvi sprejmeš, si želim,

Veš, Bog, dejali so mi, da Te ni,

in norec jaz vrjel sem te laži.

Pa iz "lisičje luknje"* gledal sem

v nebo

in našel, varavali so me grdo.

Ko vzel bi čas si, gledal stvarstvo bi,

že prej spoznal bi, da resnično si!

Kaj, Bog, bi Ti mi v roke segel zdaj,

ko vračam k Tebi dete se nazaj?

Res, čudno, v to peklo sem moral
jaz
poprej, ko sem zagledal Tvoj
obraz.
Pa kaj naj zdaj Ti še povem?
Da zdaj, ko sem Te našel, srečen
sem.
Usodne ure so! Smrt gleda mi v
oči,
pa brez strahu, pri meni zdaj si Ti.
Nocoj še morda k Tebi bom prišel.
Da sem udan, povedati sem Ti
želel.

Kdo ve? Napad bo hud, strašan
bo boj,
na Tvoja vrata bom potrkal še
nocoj?
Res nisem dober bil do Tebe, Te
prezrl,
ko pridem, Bog, mi vrata boš
odprl?
Glej, v solzah sem! — Vojak? Pa
jokam naj?
Pa le, ker nisem te poznal kot zdaj.
* "Fox hole".

ZVEZA DRUŠTEV NAJSV. IMENA V CLEVELANDU O.

SEDEM let je tega, kar so se
zbrali v župniji sv. Lovrenca
na povabilo g. kanonika Omana
uradniki štirih slovenskih druš-
tev Najsv. Imena. Bila je želja,
da bi se ustanovila zveza teh
društev, ki bi zbližala katoliške
Slovence v Clevelandu in oko-
lici. Po daljšem razmotrivanju
se je sklenilo, da se ustanovi
"Zveza Slovenskih Društev
Najsv. Imena".

To potrebo so zavedni možje

raznih društev Najsv. Imena ču-
tili že dolgo preje. Naslednja
leta so pa pokazala, da je bilo
to prav.

Da bo širša slovenska javnost
po Ameriki razumela, naj ome-
nim, da je Cleveland veliko
raztreseno mesto, v katerem so
tri slovenske župnije, in sicer sv.
Vida v sredini, Sv. Marije vne-
bovzete na vshodnem delu, v
Collinwoodski naselbini, in sv.
Lovrenca v južnem delu, v New-

burghu. Fara Sv. Kristine je v bližnjem Euclidu, ki je sedaj mešana fara, ki pa ima še večino faranov Slovencev, ki so zbrani v razna svoja društva. Vse te župnije so vsaka za se lepo napredovale, manjkalo je pa skupnosti, medsebojnega poznanja, zlasti pa kadar je bilo treba skupno nastopiti, ni bilo ničesar, kar bi nas bilo združilo.

Nova naša "Zveza" je vse to popravila in katoliški Slovenci v Clevelandu so se začeli zavedati svoje premoči.

Namen "Zveze," ki je bila potem ustanovljena 30. maja 1938, je: združiti vsa slovenska društva Najsv. Imena v enotno zvezo, ki naj ima za svojo nalogo:

1. Poglobitev duhovnega življenja.

2. Združeni borbeni nastopi proti načelnim nasprotnikom.

3. Proučevanje katoliške akcije in sodelovati v smislu papeževe okrožnice "Regnum Christi", kar je, osvojiti svet za Kristusa.

4. Sodelovanje z Baragovo Zvezo za beatifikacijo škofa Barage.

5. Zanimanje za misijone ter nuditi pomoč slovenskim misijonarjem, ki delujejo med pogani.

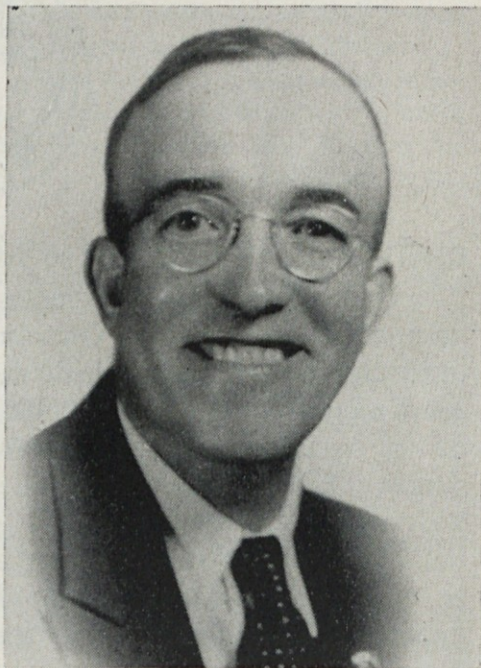
6. Skupno nastopanje ob izrednih cerkvenih slovesnostih s

sodelovanjem vseh društev kot "Zveza Slov. Društev Najsv. Imena".

7. Gojenje tesnejših stikov med slovenskimi župnijami,

Prvi odbor Zveze je bil: Duhovni vodja Preč. kanonik J. J. Oman; — Predsednik Jakob Resnik; Podpredsednik Matt. Tekavec; Tajnik Frank Hočvar; Balagajnik Lawrence Bandi; Zapisnikar Anton Meljač; Nadzorniki John Urbas, Martin Šuštaršič, William Tomc; Reditelj Anton Gregorec.

Meseca oktobra istega leta je Zveza prvič korporativno pristopila k mizi Gospodovi in pokazala javnosti, da se katoliški

Mr. Frank Hočvar, tajnik.

možje ne sramujejo javno nastopiti in pokazati svoje versko prepričanje. Ta prvi skupni nastop je bil v cerkvi sv. Vida. Nadaljuje se vsako leto vselej v drugi župniji.

S pomočjo zavednega katoliškega Slovenca, Mr. Antona Grdine, je šel odbor takoj prihodnje leto na delo in pripravil vse načrte za veliki "Katoliški Dan", ki naj bi privabil skupaj vse zavedne katoliške Slovence, ne samo iz clevelandskih naselbin, temveč iz cele države Ohio in tudi od drugod. Shod se je vršil v Euclidu s sijajnim uspehom, kakor finančnim, tako tudi verskim. Preostanek tega "Dneva" je bil darovan ustanovi slovenskih OO. frančiškanov v Lemontu. Ti slovenski frančiškani vrše veliko misijonsko delo med ameriškimi Slovenci, da vzgajajo tu rojne mladeniče za duhovski stan, v slovenskem duhu, ki naj bi nadaljevali to delo v bodočnosti.

"KATOLIŠKI DNEVI" se prirejajo leto za letom. Prva leta so se vršili na prostem. Ko so pa to preprečile razmere vojnih časov, se pa vršijo v dvoranih — zdaj v eni fari, drugič pa v drugi. Kakor od prve, tako je preostanek vseh dosedanjih prireditvev bil vedno darovan za dobre namene in sicer: Baragovi Zvezi, (Gotovo je molitev

škofa Baraga pomagala, da Zveza tako uspešno deluje). Častitim slovenskim Frančiškanskim sestram. Župnijski Zvezi. Misijonarjem po širnem svetu. Dalo se je za pomoč potrebnim v stari domovini kakor tukaj in raznim drugim potrebnim akcijam. Zvezini dosedanja darovi znašajo preko \$2000.-00.

Zveza deluje brez stroškov. Njeni uradniki ne prejemajo nobene plače. Delajo nesebično, ker se zavedajo, da gre za dobro stvar. Tudi poslovnih stroškov ni bilo do sedaj.

Poleg vsega drugega, pa je Zveza že večkrat borbeno nastopila proti nasprotniškim napadom naših katoliških principov in proti napadom na naše katoliške može.

Iz tega je razvidno, da Zveza spolnjuje svoje dolžnosti in gre po smernicah, ki so bile sprejete na ustanovni seji. Želja nas vseh pa je, da ko nastopijo zopet normalni časi, da se Zveza razvije širše — še po drugih slovenskih naselbinah, ter da bi enkrat imeli skupni shod na naših priljubljenih ameriških Brezjah v Lemontu.

Odbor za leto 1945 je sledeč:

Duhovni vodja; Prečastiti Kanonik J. J. Oman.

Predsednik; Matt Tekavec.

Podpredsednik; Jacob Resnik.

Tajnik; Frank A. Hochevar.

Blagajnik; Lawrence Bandi.

Zapisnikar; Anton Meljač.

Nadzorniki: Lawrence Povsek, Jos. Kenik in Frank Pirc.

Reditelj; Anton Gregorac.

“Zveza Slovenskim Društev Najsvetejšega Imena” se najiskreneje zahvaljuje vsem, ki so pomagali k tako lepemu uspehu

v vseh teh letih, posebno našim častitim gospodom župnikom ter listu “Ameriška Domovina”, ki je nam vedno na razpolago.

Pozdrav vsem članom društev Najsvetejšega Imena po širni Ameriki, z željo, da bi bili čimprej skupaj združeni za čast Presvetega Imena Jezusovega in v obrambo naše svete vere.

—**Mr. Frank Hočevlar**, tajnik.
Cleveland, Ohio.

ŠE NEKOLIKO KATOL. ŠTATISTIKE

“The Official Catholic Directory” za leto 1945 podaja sledeče statistične podatke o katoliški cerkvi v Ameriki:

V Zd. državah je katoličanov 23,963.671, 1 kardinal, 122 nadškofov in 136 škofov. Vseh duhovnikov je 38,451 in sicer svetnih 25,567 in redovnih 12,884. Škofij je ravno 100. Župnij je 14.302. Najrazličnejših kat. šol je 11.075. Farnih šol je 7.493 z 2,029.012 učenici. Bogoslovcev je 21.523. Vse kat. mladine po raznih vzgojnih zavodih in šolah je 3,205.804. Konvertitov v kat. cerkev je 84.908. Krstov otrok 710.648. Pogrebov 264.747. Število otroških krstov je padlo od prejšnjega leta za 11.786. Redovnih sester 138.079.

Semenišč škofijskih 53, redovnih 258. Univerz in kolegijev 210. Škofijskih in farnih High Schools 1.599 in privatnih 762. Farnih šol 7.493 in privatnih 537. Raznih šol za slepe, gluhoneme, manj nadarjene i. t. d. otroke 163. Vseh kat. profesorjev in učiteljev po raznih šolah je 95.773, in sicer 5.104 duhovnikov, 3.371 redovnih šolskih bratov, 573 sholastikov, 77.874 sester in 8.851 svetnih profesorjev.

Bolnic (General Hospitals) se je novih odprlo 20. Tako je vseh “general” bolnic 685 in “special” 101, z 69.537 posteljami, ki so zadnje leto zdravi 3,347.508 bolnikov.

Bolničarskih šol (Nurses) je 380 z 38.298 gojenkami.

To so ogromne številke. In vse to vzdržujejo katoličani USA.

KATASTROFA V CLEVELANDU

V petek 20. oktobra 1944 je zadela mesto Cleveland strašna katastrofa, ki bo ostala dolgo v spominu vseh, ki so jo doživeli, pa tudi v zgodovini mesta Cleveland bo ostala zabilježena in enako tudi v zgodovini ameriških Slovencev, kot velik dogodek. Prav je zato, da "Koledar Ave Maria" ohrani zgodovino te nesreče vsaj v glavnih potezah, ker je bila prizadeta cvetoča slovenska naselbina v župniji sv. Vida in sicer v najbližji okolici cerkve same. Na severni strani St. Clair Ave., med 61. in 62. ulice se je razpočil ogromen kotel, tank, plinske družbe East Ohio Gas Co., ki je vseboval več kot milijon kubikov tekočega, ali zmrznjenega plina in sejal po celi okolici strašno pustošenje in smrt, kakoršne nesreče mesto Cleveland še ne pomni.

Požar ob katastrofi v Clevelandu.

Bilo je ob 2.40 popoldne, ko strašen pok pretrese celo okolico. Kakor bi strela udarila, tako se je slišalo. Zemlja se je stresla kot bi bil potres. Isti hip pa je švignila iz razpočenega kotla v zrak rumena tvarina stisnenega plina, se v zraku vžgala in kot goreči dež padala na okolico in vžgala vse, kar je dosegla. Naenkrat je bila vsa okolica v ognju. Bilo je kakor v peklju. Predno so se ljudje zavedli, kaj je, so bili obdani od strašnega ognja. Vse hiše so gorele. Nekateri so v naglici pobrali iz hiše, kar so

dosegli in bežali in odnesli zdravo kožo. Druge je na begu dosegel ogenj in so dobili večje ali manjše opekline. Nekaj jih je pa našlo v tem ognju strašno smrt. Pred vsemi je bilo to delavstvo in uslužbenstvo tovarne same, katere je ogenj zajel za močno visoko ograjo, preko ketere niso mogli. Le nekaj malo se jih je rešilo.

Ljudile so bežali na vse strani, največ proti jugu, da se rešijo pred besnečim požarom. Toda ni bilo dolgo, ko novi strašen pok pretrese celo okolico, razpočil se je še drugi kotel. Vnovič brizgne velik oblak rumene plinske tvarine v zrak, še višje kot prej, in se enako vname. Prizor je bil še strašnejši kot prvi. Ostala sta cela še dva kotla. Kaj, če se še ta dva razpočita? Ta strah je ljudi še bolj pognal iz bližine in jih še bolj napolnil z grozo.

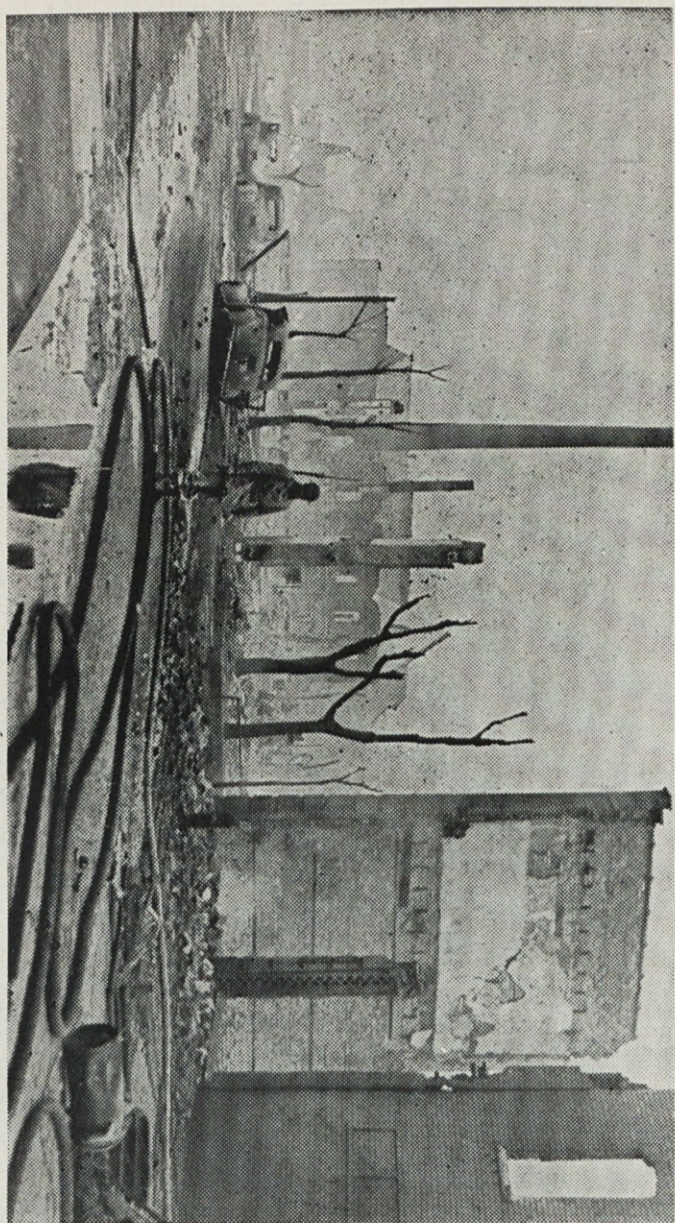
Strah in grozo je še povečalo, ko so se začele razstrelbe podzemskih kanalov in odvodnih cevi pod cestami St. Clair in Norwood Road. Kot grozni streli iz topov je pokalo po teh dveh cestah ter metalo v zrak kupe zemlje in kamna. Železni pokrovi kanalskih odprtín na cestah so letali po zraku kot bi bili iz perja.

Bežali smo na Superior Ave. Toda komaj smo pribežali tja, ko poči razstrelba iz kanalov še na Superior Ave. Seveda je to naš strah še povečalo. "Moj Bog", smo dejali, "kaj nismo nikjer varni? Bo šlo vse v zrak?"

Kako silne so bile te razstrelbe se je videlo najbolj pred Novakovo slaščičarno na vogalu St. Clair Ave. in Norwood Rd., kjer je razstrelba napravila tako veliko jamo, da se je vanjo pogreznil velik truk požarne brambe, pa bi bilo še za dva prostora. St. Clair Ave. in Norwood Rd. tja do Superior Ave. je tako razbilo, da so morali vse kanale in ceste na novo predelati.

Prihitele so požarne brambe, da rešijo, kar se še da rešiti pred požarom. Prihitela je tudi policija, moštvo Civilian Defense in vojaštvo. Vse naokoli so izganjali ljudi iz hiš radi požara in radi razstrelb. Kaj se lahko zgodi vsled razstrelb, se je videlo na 62. ulici, ko je eno izmed Knavsovih hiš skoraj dobesedno razneslo ter razbite ostanke hiše razmetalo po ulici. Vojaštvo je zasedlo celo okolico in vse dohode vanjo, da je vzelo v varstvo imovino in premoženje ljudi, ki so morali bežati.

Varnostne oblasti, zlasti pa Rdeči križ je takoj poskrbel za zatočišče ljudi, ki so postali žrtve katastrofe. Wilson Junior High

Pogorišče ob katastrofi v Clevelandu.

School na 55. cesti so uredili za rešilno postajo, kjer so zdravniki in bolničarke nudili pomoč ranjencem in opeklim žrtvam.

Strahoten je bil pogled na pogrišče, ki je bilo v glavnem med 61. in 62. ulico severno od St. Clair Ave. Obe ulici sta bili strahovito razdejani. Na 61. ulici na levo od St. Clair Ave. je zgorelo vsi od Carry Ave. do kotlov, na desni pa vse od Medenove hiše, ravzven dveh. Na 62. ulici vse do Grdinovega pogrebnega zavoda.

Na drugi strani proge New York Central, zapadno od kotlov, je v Lake Court, v takozvani "Kurji vasi", razven treh hiš zgorelo vse.

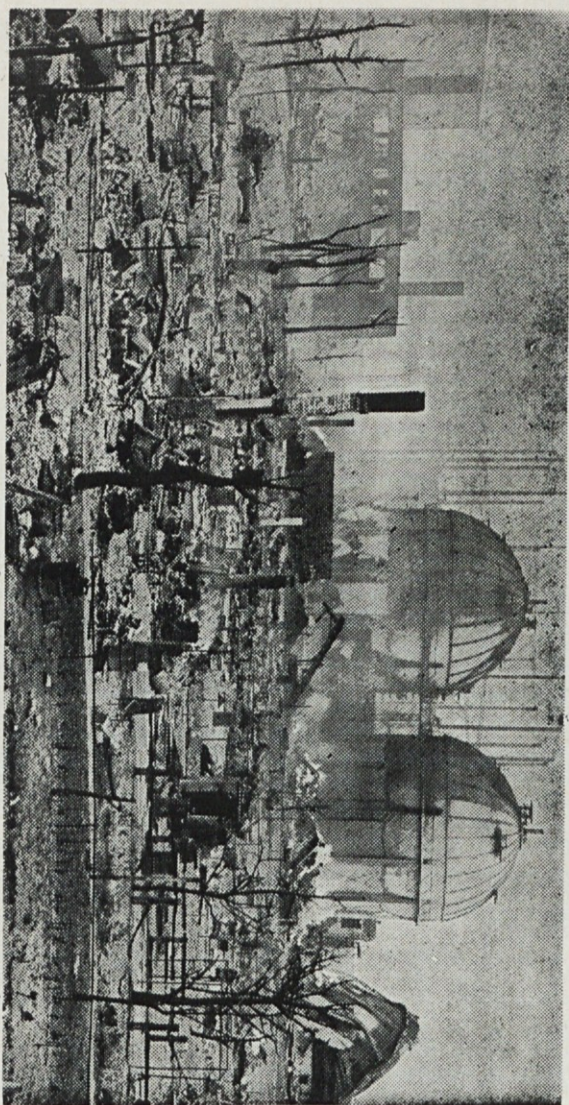
Škoda, povzročena po tej katastrofi prebivalstvu in plinski družbi, znaša več milijonov. Koliko, se ne ve. Tudi se ne ve, koliko je bilo smrtnih žrtev. Sodi se, da jih je bilo nekako 132. Toda pravega števila se najbrže ne bo nikoli vedelo, ker so nekatere žrtev trupla popolnoma zgorela v pepel. Največ žrtev bo najbrže med delavci in uslužbenci East Ohio Gas Co., katerim je bil vsak beg z ograjo onemogočen. Pravijo, da je bil samo en Slovenec toliko pristoten duha, da se je pognal preko ograje in ušel strašni smrti.

Clevelandski župan, rojak Frank Lavše, je prav tedaj kandidiral za governorja države Ohio in bil ob času nesreče v Bucyrus, O. Ko je izvedel, kaj se je zgodilo doma, je takoj shod odpovedal in hitel domov, da pomaga ponesrečencem. Z bolečim srcem je gledal na pogorišče, kraj, kjer se je kot "Lavšetov Frank" igral kot otrok.

Strašna je bila ta tragedija, ki se je odigrala v petek 20. oktobra 1944 v naši slovenski naselbini v Clevelandu. Nemogoče jo je popisati v vseh njenih strahotah in grozotah, ko je požar naredil toliko škode na premoženju naših rojakov in drugih, še več, ko je poginilo toliko ljudi, ki so živi zgoreli. Strašna smrt! Družba East Ohio Gas Co. je takoj izjavila, da bo popravilo vso škodo, kar je deloma tudi že storila. Toda kdo bo pa poplačal strašne smrti? Kdor bo poplačal vse strohote in grozote, ki so jih srca prestala?

Ta petek bo ostal v zgodovini mesta in slovenske naselbine kot "črni petek", na katerega se bodo kot takega spominjali vsi, ki so ga doživeli.

Edina tolažba pri vsem tem je pa ta, da bi bila nesreča lahko

Razdejanje na 61 cesti. V ozadju se vidita še oba tanka ki sta ostala.
Na desni je eden izmed razbitih tankov.

še veliko večja, in njene strahote še groznejše. Kaj bi bilo, ko bi se bilo to zgodilo, ko bi bili vsi šolski otroci doma? Kako bi to strahotno povečalo smrtne slučaje! Kako bi to povečalo strah in krik po ulicah! Ali ako bi se bilo to zgodilo po noči. Kar misliti si ne smemo te možnosti, tako nas pretrese strah. Potem še, ako bi bil pihal močan veter, ki bi bil razpihal peklensko pogorišče na vse strani. Kaj bi bilo, ko bi šla v zrak še ostala dva kotla?

Na vse to sedaj mislimo in smo hvaležni Bogu, da ni bilo hujše, kar bi bilo tako lahko v strahotni meri, da si skoraj ne upamo misliti.

Ta nesreča je pa tudi resno svarilo prebivalcem mest, še bolj pa mestnim varnostnim oblastem in tovarnam, kaj se lahko zgodi, če se postavlja tako nevarne stvari v bližino ljudskih stanovanj, zlasti v okraju, kakoršen je ta okraj, kjer so v pretežni večni vse hiše lesene in tako tesno druga poleg druge. Mi se niti zdaleka nismo zavedali, v kako strašno nevarnem kraju živimo in spimo. Ta ali oni izmed nas se morda včasih, ko je šel mimo teh kotlov, ni mogel iznebiti vprašanja: Kaj če bi kotli nekega lepega dne počili? Pogledal jih je sumljivo, pa se za več ni zmenil. Pa so se razpočili in dali nauk za bodočnost, da bolje skrbimo za svojo varnost življenja in imetja, kakor mi sami, tako tudi oblasti, ki imajo dolžnost, da na to mislijo in pazijo. Zdaj bodo ti kotli odstranjeni, ki so pozvročali, da je naše življenje stalno viselo nad našimi glavami kot Demoklejev meč samo na lasu. Težko verjetno, da bi bila družba preje odstranila te kotle, pa ne vem, koliko pritožb naj bi bilo prišlo od prebivalstva. Sedaj jih bo morala in bo to še rada storila, ker so tudi za njo strašna nesreča. Priznati pa treba dobro voljo East Ohio Gas Co., ki sodeljuje za varnost okraja, pa tudi za zopetno upostavitev hiš in domov v tem okraju, kjer se bo dvignil iz pogorišča nov, res, lep del slovenske naselbine, ki bo v čast župniji in veličastni stavbi cerkve sv. Vida, ter drugim ustanovam v naselbini.

V pojasnilo strahote te nesreče naj omenim, kar sem slišal od raznih ljudi.

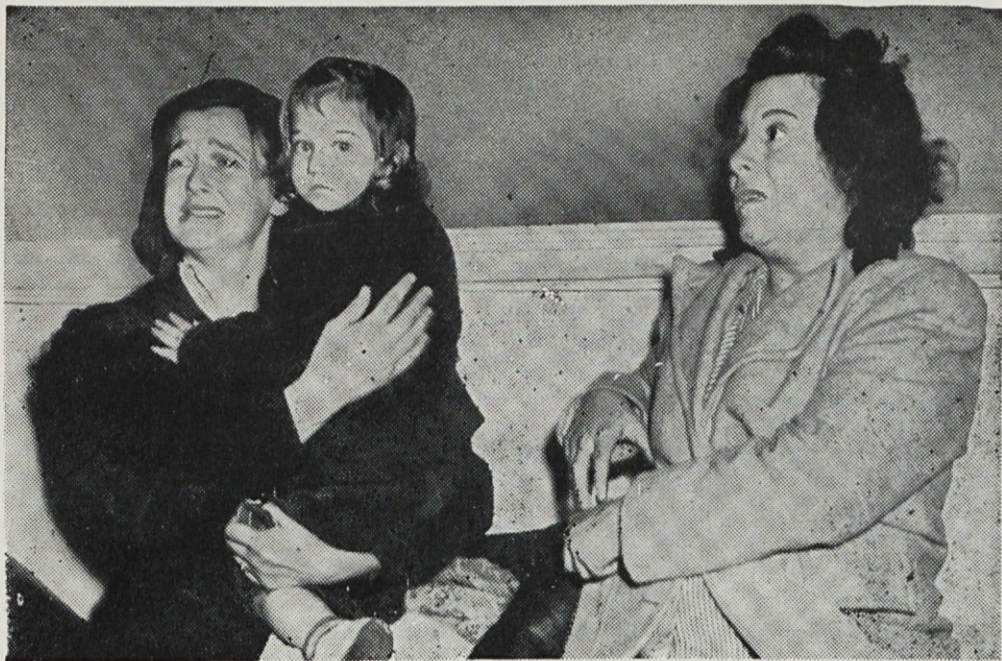
Prijatelj mi je pravil: Strašen pok me je prebudil iz spanja. Bil sem prepričan, da je strela udarila, da je nevihta. Grem k oknu, da ga zaprem, pa so bile šipe tako vroče, da sem se skoraj spekel. Pogledam ven. Obšal me je strašna groza. Strašen ogenj

vse naokoli. Ker sem gledal proti jezeru Erie, se mi je zdelo, kakor da gori zemlja in vse jezero. "Sodni dan!" sem dejal.

Nekateri so bili prepričanja, da so priletela sovražna letala. Ko so pogledali proti nebu, "kakor bi se zrak razklal", so dejali, da se jim je zdelo. Drugi so mislili, da se je sonce razpočilo.

"Dejala sem, ali je strašen potres, ali je pa sodni dan", mi je pravila ženska.

V strahotnih prizorih, ki so se odigravali na ulicah, ste videli strašne stvari. Matere so kričale in iskale svoje otroke, otroci

Kakšen strah in groza je navdajal ljudi se vidi na obrazih Mrs. Jennie Komar iz 5612 Carry Ave., ki je prihitela s svojo 2 letno hčerko v Wilson šolo, na desni je Mrs. Charles Flickinger iz 5614 Carry Avenue.

svoje matere. Vse je begalo in kričalo. Tam ste videli žensko, ki je vsa zmedena klečala na ulici in molila in jokala.

Splošno pa je mnenje o teh strašnih urah, da je bilo kakor "sodni dan", konec sveta. Tako so govorili celo taki, ki ne verujejo vanj.

Sožalje vsem, ki so izgubili svoje drage v tej nesreči, ponesrečencem pa večni mir in pokoj.

Jože Grdina, Cleveland, Ohio.

STROŠKI SEDANJE VOJNE

“University research” strokovnjaki so sestavili na podlagi podatkov vlade USA in tujih poslaništev v Washingtonu sledeče podatke o izdatkih za sedanjo vojno do sedaj.

Vlada USA poroča, da je stala zaveznike do sedaj ta vojna v skupni svoti en trilijon, trideset milijard dolarjev, v kar pa niso všteti izdatki Kitajske. V to strašno vsoto so všteti izdatki: USA 280 milijard, bilijonov, 600 milijonov (\$280,600,000.00), Rusija 170 milijard (\$170,000,000.00), Anglija 64 milijard, dvesto milijonov (\$64,200,000.000), Francija trinajst milijard. Nemčija 258 milijard devetsto milijonov (\$258,900,000.000), Italija 94 milijard, Japonska 44 milijard.

V izdatke Anglije niso všteti izdatki njenih dominijonov.

Ubitih vojakov moških in ženskih 2,600.000. Ubitih civilistov 9.000.000.

Ranjenih vojakov obojega spola in pogrešanih 9.500.000, civilistov 7.000.000.

Vjetnikov in zaslužnenih delavcev 15.000.000.

Hiš porušenih 6.000.000, nevštetih v Aziji in na daljnem vzhodu.

Ladij potopljenih 5.000.

Zrakoplovov vničenih 200.000.

Te številke so strahotne. In vendar, ali ne čutimo vsi, da se v vseh pogajanjih z državami seje samo seme nove vojne? Človeški rod se nikoli ne bo ničesar naučil iz strašnihkušenj. Ko je vničen en “nadčlovek”, fanatik ženij, ki si vbije v glavo, da bo zavladal nad celim svetom z mečem ali kakim naukom, kakim “izmom”, že nastopi drugi. Svet mu naseda zopet kakor prejšnemu in gre zopet v svoje gorje. Potem pa obeša za noge tiste, ki so ga zapeljali, mesto, da bi sebe obesil. Zakaj je pa nasedel? Zakaj je pa ljudstvo šlo za njim zato, ker jim je obljubljal nebesa, o katerih bi morali vedeti, da jih obeta samo zato, da ljudi za nos vleče, da se bo prikopal do oblasti?

Tako vidimo danes, da je svet dva “lintverna izma” vničil, tretji se pa dviga. Če bo prišel na svetu do moči, kaj bo posledica? To, da bo svet moral še tretjič zagrabit za orožje in iti v še strašnejšo vojno, da ga vniči. Tako je bilo na svetu od kar pomni človeški rod.

Konec vojne, trajni mir, nobene vojne več? Da, toda ne s kakim “izmom”, ne s kakimi svetovnimi nadvladami, pa naj bodo rudeče, ruja-ve, črne, kakoršne hočejo. Pa tudi ne s kakimi “ligami” ali štirih, ali desetih, temveč samo z eno ligo — ljubezni. Kar nočeš, da bi drugi tebi storili, tudi ti drugim ne stori! Drži svoje, tuje pusti! So narodi, ki nočejo krščanske ljubezni. Kakor hočejo. Ljubezen je ljubezen, pa naj je krščanska, ali židovska, ali poganska. Ali je ljubezen, ali pa ni ljubezen. Krščanska ljubezen je samo razlaga ljubezni take, kakoršna je, če je ljubezen. Če ni taka, je sploh ni.

DVAJSETLETNICA GRIČKA ASIZI

Slovenske šolske sestre sv. Frančiška v Lemontu so izvršile do sedaj veliko delo med ameriškimi Slovenci po raznih slovenskih župnijah, kjer delujejo kot šolske sestre. 1946 je dvajset let, od kar je bila njih prvotna materinska hiša v Lemontu blagoslovljena.

Nič več kot prav je, da se tega dogodka spomni tudi "Koledar Ave Maria". Ta članek so spisale same sestre, v katerem se pa ne dotikajo v svoji skromnosti svojih velikih zaslug, katere imajo za vzgojo katoliške ameriške slovenske mladine. Koliko dobrih slovenskih ameriških mater in očetov imamo po teh naselbinah, katerim so te sestre dale v šoli dobro vzgojo v narodnem in verskem duhu in jih tako vsposobile za njih veliko delo po družinah. Vzgojile so tudi veliko duhovskih in redovnih poklicov. Njih samostanska družina je od tedaj toliko narastla, da so danes provinca za se, kar je gotovo njih največji uspeh, na katerega so lahko ponosne in hvaležne Bogu zanj. Med tem časom so si tudi pozidale primerno, skromno sicer, vendar lepo novo materinsko hišo. Ob dvajsetletnici jim gotovo vsi katoliški ameriški Slovenci žele, da bi Bog tudi v prihodnje njih veliko delo tako blagoslovljal z uspehom, kakor do sedaj.

Posebno veliko dobro delo so začele sestre tudi z otvoritvijo doma sv. Jožefa za stare in onemogle. Starejši ameriški Slovenci se gotovo spominjajo, da se je pred tridesetimi leti že začela akcija, da bi si bili postavili tak prepotreben dom za stare, zlasti člane jednot. Zbiralo se je tudi in tudi že nekoliko denarja nabralo, pa je akcija zaspala. Škoda, da vsaj sedaj sestre niso našle v ameriški javnosti pravih razumevanja za ta njih dom, kajti sedaj bi lahko imele že tudi za stare poseben veliki zidan dom. Kaj ko bi se slovenska javnost vsaj sedaj ob dvajsetletnici vzbudila in bi se zlasti pri katoliških jednotah začelo misliti na ta dom, in bi se sestram stavba postavila. Koliko starih in onemoglih članov bi bilo hvaležnih tistim, ki bi imeli toliko srca zanje. Po vseh naselbinah imamo take stare onemogle, pa tudi zapuščene, ki bi tako radi prišli sem. Koliko težkih in grenkih ur starih let bi se jim prihranilo. Sedanji dom sv. Joževa je premajhen in je vedno prenapolnjen. Tudi sestre same ne zmorejo še zidati kaj večjega, ker imajo še velik dolg na sedanji stavbi. Kaj ko bi se našel med ameriškimi Slovenci kak vodilni mož, ki bi se tega dela lotil? Krasen spomenik bi si postavil. Koliko bi se tu zanj premolilo. Postavil bi si ga v srca ubogih starcev.

NA GRIČKU ASIZIJ

VAJSET letnica! — Mogoče bo kedo rekel "Kaj pa je to, dvajset let! Še niti srebrni jubilej ni!" Res je, toda ta doba je za nas zelo velikega pomena. Poglejmo, kaj vse nas opominja k hvaležnosti do Najvišjega!

Bilo je meseca avgusta 1924, ko smo imele sestre iz So. Chicage piknik za novo kupljeni "farmi" čč. očetov frančiškanov v Lemontu. Ogledale smo si tudi sosedno "farmo", ki je bila na prodaj. Ker je bil samostan v South Chicagi premajhen za našo naraščajočo kongregacijo, smo to farmo še isto leto kupile.

Zadnjo soboto aprila leta 1925 sta se prvi dve sestri nastanili v mali hišici, stoječi na kupljenem zemljišču. Težak, ubog je bil začetek, s par dolarčki in v velikem pomanjkanju sta začeli gospodinjiti. Meseca septembra se jima je pridružila še tretja sestra.

Medtem so tudi že začeli zidati precej obširno kapelico ter tik kapelice del samostana. Začasno je sestram služila ena sobica za kapelo, v kateri se je prvič začela služba božja 15. julija; križev pot pa je bil blagoslovljen na praznik Karmelske Matere zožje. — Mesečnik "Ave Maria" je takrat tako le pisal o gričku Asizij:

"Sedaj pa še pogledjmo k našim sestram kmeticam. Kako se jim kaj godi? Dobro jim je. Ej, na farmi je fletno biti, kjer je dosti mleka piti! — Ena štiha pod streho, tista ta dolga in resna. Štiha in koplje "na ibt", kakor star kmet. Pravi, da bo vseh sort rožic nasadila za Evhariističnega Kralja, pa zelenjave in druge robe za kuhinjo. Druga, ta malla, kuha in varuje hišo. Tretja, tista, ki je je nekaj več, pa regrat nabira in malico nosi oračem.

"... Lepo hišico so si postavile sestre. Čedna in nobel je bolj kakor naša. Pa jim nismo prav nič "fovš". Evine hčerke so še dandanes bolj Evine sorte ..." (Ave Maria stran 156)

Prvega avgusta leta 1926 je bila blagoslovitev novega samostana in cerkvice. Medtem ko je Msgr. Francis Rempe kropil sobe z blagoslovljeno vodo, je ljubi Bog rosil dež, tako da so naši dobrotniki, ki so se odzvali našemu povabilu, morali precej globoko gaziti po ilovici, ki je bila okoli hiše.

Sedemstoletnico smrti svetega Frančiška smo obhajale kaj slovesno dne 3. oktobra, ko smo imeli "krst" našega novega zvona ter blagoslovitev kipov Matere Milosti, Sv. Jožefa, Sv. Frančiška in Male Cvetke. Tudi ob tej priliki je dež padal, padal ter napajal zemljo. — Kljub temu je ta domača slovesnost, katere se je udeležilo lepo število dobrotnikov, prijateljev in znancev, lepo izpadla.

Približno med tem časom je začela naša marljiva sestra, — "tista dolga in resna," z zidanjem mične Lurške votline. Vsak kamen, ki je bil na našem zemljišču, je našel primeren prostor v naši duplini, ali pa je bil uporabljen za stopnice, ki vodijo do naše Lurške Gospe, ali pa za strugo malega potočka. Vsako leto, ko smo prišle v Lemontu k duhovnim vajam, ali pa na oddih, smo z veseljem opazovale, kako je delo lepo, pa tudi precej hitro napredovalo. Dolinica je bila vsa izpremenjena. — Poprej samo s travo pokriti griček je bil zasajen s topoli, vrbami, raznim grmovjem ter z gredami petunij, lilij, gladiol, itd. Krasne vrtnice še sedaj tekmujejo s hortenzijami ter razširjajo prijeten vonj po vsej dolinici. Res, vedno lepši je postajal ta nam tako priljubljen kotiček.

Ko je bilo delo v glavnem končano, in ko smo dobile kipa Brezmadežne in Bernardke, je Lurško votlino in tudi studenček, ki izvira ob vznožju, slovesno blagoslovil takrat zelo dobro poznani slovenski misi-jonar, č. pater Odilo Hajnšek. V naše veliko veselje je bila navzoča tudi naša blaga vrhovna predstojnica č. m. M. Angelina Križanic, ki je takrat že v drugič obiskala svoje duhovne hčerke v Ameriki. Tako smo proslavili delavski praznik leta 1932.

Kako rade smo (in še!) pohajale k tej votlini! — Vsak večer smo skupno opravile sv. rožni venec za dobrotnike in dobrobit naše kongregacije pred Lurško Gospo ter ji prepevale iz dna srca, "Ave, Ave Maria".

Z našo "groto" pa delo na gričku še ni prenehalo. Ker noben samostan ni brez križev, tudi brez križevega pota ne sme biti. Zato smo kaj kmalu začele z zidanjem postaj. Kovinaste slike 14. postaj so omogočili mnogoštevilni dobrotniki, katerih imena so vpisana pod sliko, a drugo je vse delo sestre S. (in njenih pomočnic.) Dne 28. oktobra 1934 je bilo delo dogotovljeno.

Zadnji dodatek v olepšavo našega grička, oziroma dolinice, je skupina, "Jezus na Oljski Gori". Ob blagoslovitvi te, dne 31. julija, 1938, je imel primeren govor častiti Pater Benigen Snoj, ki je bil nekaj let čuvar — Božjega Groba v Jeruzalemu. — Sestre so zapele ganljivo pesem "Tam na vrtu Oljske gore".

Vkljub razširjenju samostana in kapelice je postajal naš domek vedno tesnejši, kajti, četudi počasi, vendar je naraščala naša redovna družina. Imele smo že načrt za novi, prostorni samostan, a neusmiljena depresija — (in tudi božje dopuščanje) je onemogočila izpolnitev načrtov.

Ko je leta 1939 prišla naša sedanja vrhovna predstojnica, č. m. M. Terezija Hanzelič, je odločno zahtevala, da se takoj prične z zidanjem. Takoj se je delo začelo. Vogelni kamen je položil dne 18. avgusta, 1940 preč. Msgr. Vitus Hribar, ki je ob tej priliki tudi pozdravil vse navzoče v slovenskem jeziku, a v imenu Hrvatov je govoril č. g. Čuturić, župnik v Chicago, Ill. Spomladi drugega leta, pa je nadškof Stritch blagoslovil naš novi, dovršeni samostan. — Ta dan so sledeči govorniki razložili pomen dneva: nadškof v angleškem, Rev. Innocent Bojanic, O. P. v hrvaškem, in Rev. Daniel Gnidica O.S.B. iz Kansas City, v slovenskem jeziku.

Tudi to pot smo imeli dež. Le malo časa poprej, ko so se sestre preselile v novi dom, je strašen vihar precej pokvaril krov na novem poslopju, prejšnji samostan pa je še bolj občutil moč viharja.

S kakšnim veseljem so se v počitnicah zbirale sestre v Lemontu ter si ogledovale tako zaželjeni novi dom! S hvaležnim srcem smo dajale ljubemu Bogu hvalo za Njegovo dobroto in uresničenje naših upov!

Naš prvotni samostan smo preuredile v dom za ostarele in onemogele. Posvečen je Sv. Jožefu, čigar kip je postavljen pred poslopjem, in pozdravi vsakega, ki pride v ta domek bodisi le na obisk ali pa za vedno.

Medtem ko smo me tukaj zidale in v marsičem napredovale, je naša uboga kongregacija v Evropi šla pot križa: sestre so izganjali iz samostanov, poslopja pa rušili in uničevali. Kedaj, oh, kedaj bo ljubi Bog poslal zopet solnce svobode in miru nad našo ljubo domovino in naše

Dal Bog, da bi bila naša dvajsetletnica za kongregacijo začetek svobode, miru in preporoda, leto božje ljubezni in blagoslova!

- Kadar nas ljudje malo cenijo in ne sodijo dobro, tedaj bolj iskreno iščemo Boga za svojo notranjo pričo.
- Glej na se in ne sodi drugih.
- Radi bi, da bi bili drugi dobri, svojih napak pa ne popravljamo.
- Če križ nepotrpežljivo nosiš, si s tem nalagaš še težjega. Nositi ga itak moraš.
- Obrni se gori, obrni se doli, obrni se ven, obrni se notri, povsod boš našel križ.
- Gotovo je boljši ponižen kmetič, ki Bogu služi, nego prevzeten učenjak, ki meri po ta nebes, samega sebe pa zanemarja.
- Ali si kaj boljši, če te ljudje hvalijo?

Tomaž Kempčan.

BUY BONDS BUY BONDS BUY BONDS BUY BONDS

BUY BONDS BUY BONDS BUY BONDS

LEND YOUR MONEY

TO THE GREATEST NATION ON EARTH

AMERICA

YOU RECEIVE INTEREST — BUT
YOUR BOYS GIVE THEIR LIVES

BUY BONDS

SEARS ROEBUCK & CO.

BUY BONDS BUY BONDS BUY BONDS

BUY BONDS BUY BONDS BUY BONDS BUY BONDS

OD KOD DUHOVNIK?

NAMENOMA sem naslovil ta članek z vprašanjem: "Od kod duhovnik?" Marsikje in marsikedaj je namreč med katoličani pojmovanje o duhovskem poklicu napačno. Tako se pa zgodi le prepogosto, da slovenske matere ali ne podpirajo duhovskega poklica v svojem sinu,

ali ga nekako silijo v stan, za katerega ni bil poklican.

Mnogi si predstavljajo, da Bog kliče v duhovski stan samo svoje posebne izvoljence, na poseben, izreden način. Drugi si mislijo, da je vsakdo poklican. Ne eno, ne drugo ni pravilno. Zato je važno vprašanje, koga

kliče Bog? Kdo ima poklic v duhovski stan?

Res je, Bog ne razobeša tiskana vabila v duhovski stan na javnih prostorih, na križpotih: "Pojdi za menoj!" Pač pa se Bog za to poslužuje znakov, ki čutno niso otipljivi ali vidni, ki jih pa fant, katerega Bog kliče, jasno čuti in bere v svoji duši. Ti znaki so osebni, so notranji pred vsem. So pa tudi zunanji znaki, katere smatra lahko fant za znamenje poklica, katere tudi njegova mati lahko vidi. Vendar bi se gotovo zmotil, kdor bi se ravnal samo po zunanjih znakih, znakih izven sebe, izven svoje duše in svojega srca.

Gotovo je, da marsikak poklic v duhovski stan zaduši že družina sama doma z neugodnimi razmerami, ali jih uduši družba, v kateri se gibljejo v letih, ko bi se morali odločiti za duhovski stan.

Tudi je gotovo, da si nekateri predstavljajo duhovnika kot nekako skrivnostno bitje, za nekaj drugačnega, kakor so navadni ljudje. Ne morejo si predstavljati, da bi božja previdnost klicala v ta stan navadne, vsakdanje fante. So tudi matere, ki tako mislijo. Nekateri si ne morejo predstavljati, da je bil duhovnik nekdej prav tak fant, kakor-

šni so bili vsi drugi v njegovih letih in razmerah. Toda, kako bi bilo mogoče drugače, kakor da si Bog kliče svoje "rekrute" prav iz tega in takega sveta, izmed takih fantov, kakoršni so.

Nekatere moti tudi besedica "poklic". Duhovnik je osebno prav tak navadni človek, kot so vsi drugi ljudje. In Bog je poklical v svojo službo prav takega, kakoršen je. Bog duhovnika ni ustvaril kot nekaj posebnega, kakor nas je ustvaril, da smo nekateri veliki, drugi majhni, da so nekateri duhovniki, drugi pa ne.

Res pa je, da poklic pride od Boga. Toda ostane pa samo poklic in ne čudež, ne nekaj izrednega. Prav tako je, kakor če ti kdo da kako delo. S tem te še ni spremenil v nekaj drugega, nekaj skrivnostnega. Poklical te je na delo, ti si delo sprejel, dal ti primerno orodje, da moreš naloženo delo izvrševati. Tako dela Bog tudi pri duhovskem poklicu. Mladeniča pokliče v svoj vinograd, mu da potrebna duhovna sredstva milosti svoje, da s posvečenjem moč in oblast, da mašuje, deli sv. zakramente in druge duhovske dolžnosti.

Rekel sem, da Bog ne obeša svojih poklicov v duhovski stan javno. Bog ne mara, da jih čita vsakdo. Napisal jih je pa samo v dušo fanta, katerega kliče.

So pa štiri potrebna znamenja, po katerih se sodi o zmožnosti in poklicu mladeniča v duhovski stan. To so znamenja na telesu, na razumu, v duši in v srcu.

1. **Na telesu** je pred vsem telesno zdravje. Zdrav mora biti. Ni treba, da bi bil "junak". Biti pa mora dovolj močan, da bo prenesel težave svoje službe, katero bo moral vršiti. Na primer dolgo sedenje v spovednici, obiskovanje bolnikov, tudi v nočnih urah, pogostno pridiganje, delo v šoli in drugega takega veliko. Kdor je toliko zdrav ima na svojem telesu dovoljno znamenje za poklic v duhovski stan.

2. **V razumu**, to je zdravje razuma. — Včasih povedo dovolj njegova šolska spričevala, kako je razumsko nadarjen, ali bo zmožen zadostiti vsem predpisom glede težke in dolge šolske izobrazbe, ki se zahteva za duhovski stan. Duhovnik mora danes veliko znati in vedeti. Služba to zahteva. Posebno pridiganje, učenje v šoli in zunaj šole. To zahtevajo tudi poklici, kakor zdravniški, odvetniški, profesorski in drugi. Ako mati toraj vidi, da njen sin v šoli primeroma dobro uspeva, je verjetno, da bo tudi duhovske šole zmožel in izvršil.

3. **V duši**, duševno zdravje.

Glede svojega notranjega moralnega zdravja se mora fant sam posvetovati s svojim spovednikom, ki pozna njegovo dušno stanje. Moralno zdravje ne pomeni, da mora biti fant svetnik. Vendar ako spolnuje božje zapovedi, prejema rad in pogosto sv. zakramente, ima veselje do duhovskih reči, do cerkve, do službe božje, je to že pojav znaka poklica za duhovski stan. Mati vidi lahko znamenja duševnega zdravja na sinu, ako ga vidi, da rad moli, da gre rad v cerkev, da rad streže pri službah božjih. Ako se vsa ta znamenja na sinu, mu mati prav z mirno vestjo lahko svetuje, da se oklene duhovskega stanu, ga k temu prigovarja, goji njegov poklic in mu pomaga, da ga tudi doseže.

4. **V srcu.** Prvi trije znaki so tri vrste zdravja, ki je potrebno za duhovski poklic. To so pa navadna znamenja, ki so več ali manj pri vseh fantih, ki pa še ne pomenijo poklica za duhovski stan, ako ni še četrtega — v srcu. Fant mora imeti v svojem

srcu željo postati duhovnik, se posvetiti službi božji in delati za zveličanje duš kot duhovnik. Ta želja je v fantu lahko v začetku bolj majhna. Toda ako vstraja in se nekako vkorenini v njegovo dušo in srce, je pa to gotovo znamenje duhovskega poklica. Take poklice pa ne sme motiti misel, da morda ni dovolj svet, ne dovolj pobožen. Dovolj svet in dovolj pobožen ni nihče. Popoln duhovnik je bil samo Jezus Kristus. Ni svetost, ki naj žene fanta v semenišče. Duhovski stan ni nikaka nagrada božja, temveč služba Bogu, delo za Boga. Bog mu bo dal potrebno orodje, potrebne milosti in potrebno pomoč, in to polagoma.

Tako naj krščanske matere postopajo glede poklica v duhovski stan svojega sina. Ako spoznajo, da ima poklic, naj ga goje; ako mislijo, da ga nima, naj svetujejo sinu, da se posvetuje s spovednikom, silijo naj nikdar. Pač pa zanj veliko molijo, da naj Bog pokaže, kaj je sinov poklic.

Rev. J. V. Trinko OFM.

- Kdor samega sebe dobro pozna, sam sebe malo ceni in ni človeške hvale vesel.

- Če misliš, da mnogo veš in znaš, ne pozabi, da je še veliko več, česar ne znaš.

- Sebe prezirati, o drugih pa vedno dobro misliti, je velika modrost.

RAZNO

Država Peru v južni Ameriki zida v Lima prav kar velikansko cerkev, baziliko v čast prvi svetnici novega sveta in patroni države, sv. Rozi Limanski. Za pokritje vogelnega kamna te cerkve je poslalo 21 držav obeh Amerik in mati domovina Španija zavoj prsti. To naj pomeni združenje duha držav obeh Amerik za skupno in složno delovanje za skupni blagor in napredek obeh Amerik na podlagi idealov te svetnice, to je na podlagi krščanstva. To je posebno poudaril Peruanski predsednik Manuel Pradov v svojem govoru ob priliki blagoslovitve ogelnega kamna. "Ta mogočna stavba, posvečena patroni naše države, naj bo simbol skupne in odločne volje vseh držav Amerike, da bodo delale složno in bratsko za svetovni mir!" je dejal. — Dal to Bog na priprošnjo sv. Roze! Kako si tega želi vsako srce vseh držav Amerike. Ne revolucije, ne prevratov, ne krvi, solza in bede, temveč samo — mir in mir in mir! Odpravimo, kar ni dobro! Popravimo, kar je slabo! Uredimo, kar je v neredu! Toda ne kot zveri, s klanjem brat brata, temveč z ljubeznijo!

•

Ko hoče Bog doseči kakoršno koli delo za se, najde primerno osebo, kateri ga poveri, da ga mu izvrši. Toda zanimivo je, kakor pravi sv. pismo, da si Bog izbira navadno "to, kar je pred svetom slabega, kar je neumnega, da osramoti modrijane, da poniža mogočne", da to doseže. Dostikrat gredo dela mogočnjakov, dela modrijanov v strašen nič, v razvaline, v nesrečo človeštva. Preposti, slabi, grešni pa dosegajo velike trajne uspehe. Zakaj? Bog hoče pokazati, da je vse dobro, vse veliko, samo njegovo delo. Človek je samo njegovo orodje. — Da, ko bi človek hotel to pripoznati!

•

Predsednik Truman je bil v San Francisco, kjer se je sestel s svojim starim prijateljem. V prijateljskem razgovoru sta si obnavljala stare spomine na pretekla leta. "Se še spominjaš, ko sva bila tukaj v San Francisco pred leti? V restavraciji sva dobila sijajne ribe," pravi predsednik. "Da, vendar to je bila čisto preprosta restavracija," odgovori prijatelj. "Nič ne de," pravi predsednik, "pojdiva danes tja na obed." — "To vendar ne gre! Danes si predsednik Združenih držav." — "O, saj res! Glej, na to sem pa čisto pozabil!"

•

Barvar barva okna v prvem nadstropju. Nekdo mu prinese pismo in ga mu da na oder zunaj okna. Barvar ga prečita, strga in vrže na tla. Hišna gospodinja je ravno pometala hodnik. "He! Vi mečete papir na hodnik, ki sem ga ravno pometla," ga pokrega. "O nič hudega," odgovori barvar. "Ga več ne rabim."

Na dvorni banket je bil povabljen tudi kardinal mesta. Dali so mu prostor poleg odlične dame, ki je bila pa zelo pomanjkljivo oblečena. Kardinalu je bilo nekoliko nerodno, posebno ker je pred kratkim izdal stroge naredbe glede dostojne ženske obleke. Morda so mu to nalašč naredili, kod ve? Celi banket govori kardinal samo z gostom na svoji levici, za damo se niti ne zmeni. To jo je zelo jezilo in je bila v mučnem položaju. Obnašala se je zato nalašč temu primerno. Ko pride na koncu banketa sadje na mizo, vzame kardinal jabolko, ga olupí in vljudno ponudi dami na svoji desnici. Vsa vesela vzame dama jabolko in se mu zahvaljuje. "Toda, Eminenca," mu pravi veselo, "kako, da ste se me spomnili sedaj na koncu banketa?" — "Gospa," pravi mirno kardinal, "to je tako: ko je Eva v raju jedla jabolko, je spoznala, da ni oblečena in si je hitro naredila obleko iz figovega listja. Mislil sem, morda bo jabolko doseglo isto tudi pri vas."

Frančiškan se je peljal v vlaku in moli svoj brevir. Nasproti sta mu sedela dva mlada naprednjaka. Bilo je v času znane "proč-od-Rima" propagande v bivši Avstriji. Da bi ga dražila, sta zbijala najbolj neslane in nesramne šale med seboj. Ko konča svoj brevir, ga vpraša tisti, ki se je najbolj odlikoval v nesramnosti: "Gospod pater, ali ste vi sv. Anton z osličkom (sv. Anton Paduanski), ali ste sv. Anton s prešičkom (sv. Anton Puščavnik)?" Frančiškan se jima prijazno na-

THE STORE
of
RELIABLE
MERCHANDISE
KLINE'S

Joliet - - Illinois

DESPLAINES
VALLEY
MOTORS

BUICK - CHEVROLET

Fender & Body Work

Repairing — Painting

Overhauling

44 Stephen Street

Tele.: 208

LEMONT, ILLINOIS

smehne. "Gospoda, to je tako: če bi z vašim tovarišem govoril, bi bil sv. Anton z osličkom, ker pa z vami govorim, sem pa sv. Anton s prešičkom."

●

Znak današnjih razmer. — Družina z otroci je zastonj iskala stanovanje. Nikjer jo niso marali radi otrok. V tej stiski da oče oglas v liste, v katerem prosi kakega usmiljenega lastnika hiše, da bi mu dal stanovanje vkljub temu, da ima otroke, ker drugače bo prisiljen jih pobiti. Dobil je kakih 20 ponudb s pripombo: "Pustite uboge otroke živeti. Ponudim vam . . ."

●

Dva "painterja" sta barvala zunanje stene samostana in sta pri odprtem oknu videla skoraj sto sester pri obedu, celi čas v popolnem molku. Pa nagovori tovariš barvar tovariša: "Poglej toliko žensk skupaj pri obedu, pa celi čas vse molče. Ali ne misliš, da je cerkev, ki je zmožna doseči kaj takega pri ženskah, res prava cerkev?"

●

Grški modrijan Sokrat je imel zelo hudo ženo, ki je bila do skrajnosti prepirljiva. Sokrat je bil pa skrajno potrpežljiv mož. Ko nekoč zopet ropota nad njim dolgo časa, slednjič Sokrat mirno odide iz hiše. To Ksantipo še bolj razjezi. Ker ne more drugega, vzame škap vode in jo zlije nanj skozi okno, da je bil ves moker. Sokrat se obrne k ženi, se smeje in pravi: "Saj sem mislil, da mora za grmenjem priti vedno ploha."

●

Kralj Karol je bil zelo mirnega značaja. Nekoč je prebil celo noč s svojim državnim tajnikom, da sta sestavila važno uradno državno pismo, ki je bilo zelo dolgo. Takrat še niso imeli pisalnih strojev in je dolgo vzelo, predno je bilo to pismo pravilno in lepo spisano. Ko je bilo končano, sta se oba, kralj in državni tajnik, na uradni spis podpisala. Takrat pa tudi niso še imeli pivnikov, temveč so s sipo potresli sveže pisane vrstice, da se niso pomazale. Toda državni tajnik se je zmotil in v zaspanosti prijel za posodico s črnilom, mesto posodice s sipo, in zlil črnilo po spisu, da je bil tako vničen. Ves trud cele noči je bil zastonj. Državni tajnik je prebledel strahu, kaj bo sedaj? Toda kralj se mu nasmeje in pravi: "Dragi moj, pogledjte, to je posodica za sipo, in to je posodica za črnilo!"

●

Najžarnejša zvezda mojih dni,
vsa moja sreča, Marija si ti;
Vso dušo mi polni spev visok:
Ti moja si Mati, jaz Tvoj sem otrok.
"Srčni Rubini."

Slavni rimski govornik in državnik Cicero pravi: "Temelj vse zakonodaje in prva podlaga vsake države, neobhodno potrebna vez človeške družbe je strah božji. Ako tega ni, izgubijo vsi zakoni svojo moč."

Celo brezverni državnik Macchiavelli pravi: "Vera je neobhodno potrebna, da se država ohrani. Brez vere bo vsaka država propadla."

Župnik tolaži bolnika, ki je bil zelo nepotrpežljiv. "Jaz ne morem misliti, da bi Boga veselilo, ako trpi človek!" — "Jaz tudi ne," pravi župnik. "Ali je vas veselilo, če ste včasih kaznovali otroke? Ali niste še bolj udarili, ako so se otroci branili šibe?" Bolnik je obmolknil.

Družino so zadevale nesreča za nesrečo. Izgubila je vse premožene, prišla je v hišo bolezen. Moža je to tako potrla, da je bil ves obupan. Žena se je začela bati, da se mu um omrači radi žalosti. Tolažila ga je na vse mogoče načine. Toda zamanj. Neko jutro vstane žena vsa žalostna in potrta. Mož jo opazuje. "Kaj se je zgodilo?" si misli, "do sedaj je še mene tolažila." "Kaj pa ti je?" jo slednjič vpraša. Tako žalostna si. — "Da, sem!" mu odgovori. "Sanjalo se mi je, da je Bog umrl, pa da so ga angelji pokopali." Mož se že dolgo ni več smejal. Tem sanjam se je pa pristrčno nasmejal. "Neumnica!" ji pravi, "saj Bog

GRAPHIC ARTS ENGRAVERS

104 E. Jefferson St.

Tel. Joliet 2-6913

Joliet, Ill.

Exclusive Engravers for
AVE MARIA Monthly
and Almanac.

Let us make you an estimate
at no cost to you.

ZEFRAN FUNERAL HOME

ELIZABETH ZEFRAN,

Registered Embalmer

LOUIS J. ZEFRAN,

Funeral Director

Air Conditioned Chapel
Private Ambulance

1941 W. Cermak Road
Tele. Canal 4611

Chicago, Illinois

ne more umreti!" — "Pa ti to verjameš?" ga vpraša. — "Kako bi ne veroval? Bog je večni!" — "Ako veruješ, da Bog še ni umrl, zakaj pa ne zaupaš vanj? Če veruješ vanj, moraš zaupati, da nam bo pomagal, ali ne?" — Mož se zamisli. "Prav imaš!", ji pravi. Bil je potolažen. Kmalu se je vse na bolje obrnilo.

●

Sloveči škof Fenelon je šel nekega dne na sprehod z dečkom, ki je bil v njegovem varstvu. Med potjo vpraša deček škofa, koliko je ura. Škof potegne uro iz žepa in jo pokaže dečku. "O, kako je lepa!", se začudi deček. "Da, je. Pa ta ura se je sama sebe naredila!" dostavi škof, ki mu je hotel dati lep nauk za življenje z uro. "O, šalite se!" pravi deček. "Ne, ne! Res je. Našli so jo tam nekje v puščavi in trdijo, da se je sama naredila!" — "To ni mogoče!", trdi deček. "Kako se bodo vsa ta kolesca sama od sebe tako lepo sestavila, da ura gre?" — "Vidiš, otrok!" pravi resno škof. "Če se ta mala ura ni mogla sama sebe narediti, kako neumno je, kar boš v življenju še slišal, da se je pa ta le neskončen svet, sam sebe naredil, da ni Boga, ki je svet ustvaril!"

●

Španski učenjak Balmes se je razgovarjal z brezvercem o Bogu in veri. Brezverec je dokazoval, da za stvarstvo ni bil potreben Stvarnik. "Kje imate dokaze, da je Bog?", mu pravi. "Tukaj v žepu. Vedno ga nosim seboj." — Potegne uro iz žepa in mu jo pokaže. "Gospod, ta ura se je sama sebe naredila!" "To ni mogoče!" pravi brezverec. "Kje imate za to dokaz?", ga vpraša Balmes. "Pamet mi ga daje!" — "Vidite, tako tudi meni moja pamet daje dokaz, da je Bog, ker je nemogoče, da bi se bil svet sam ustvaril s toliko krasnim redom, kakoršnega vidimo v njem!"

●

Sloveč zdravnik je ležal na smrtni postelji. Poleg postelje joka njegova žena. Žena je bila verna, mož zdravnik brezverec. Ni ga mogla pridobiti, da bi se spravil z Bogom pred smrtjo. V tem pride prijatelj zdravnik, da ga pregleda. Predno ga žena pusti v sobo, mu potoži, kaj jo tako žalosti. "Prepustite ga meni!", ji pravi in gre k bolniku. — "Prijatelj, nič dobro ni s teboj!", mu pravi. "Da, čutim to sam!" "Ali si že uredil svoje stvari?" — "Da, oporoko sem že naredil." "Ne mislim oporoke. Mislim na dušo tvojo. V večnost greš!" — Bolnik ga osupnjen pogleda. "Kaj? Ti to meni govoriš? Se ne spomniš, kolikrat sva govorila, da ni Boga in da je vera neumnost?" — "Da sva! Toda dokazala pa tega nikdar nisva! Kaj pa, prijatelj, če sva se zmotila?" — "Prav imaš, prijatelj," pravi bolnik, ko nekoliko pomisli. "Prav imaš, morda sva se pa motila. Telefoniraj župniku naj pride!"

●

Sloveč francoski pisatelj Lamene pravi: "Človek, ki je izgubil svojo vero je podoben parniku, ki je izgubil svoj vijak! Nikamor več ne more. Igrača je besnih valov!"

Zakaj je majnik tako poln Marije? Zakaj bleskete v lučkah in cveticah vsi Marijini oltarji? Zakaj ima ob Marijinih praznikih vsaka Marijina slika lepši sijaj, večji blesk, tako se nam zdi? Zakaj toliko lučk pred Marijinimi podobami? Zakaj? Zato ker je na zemlji toliko Marijinih otrok, ki so z vsem srcem navezani nanjo. Ne morejo preko majnika, preko Marijinih praznikov, mimo njene podobe, da bi ji tisočkrat in tisočkrat ne povedali, kako jo ljubijo.

“Srčni Rubini.”

●
Kjer biva Jezus v tabernaklju, tam gori lučka, ona ljubka zvezdica, ki nikoli ne ugasne. Njeni žarki se vpenjajo po tabernakljevih vratcih, kot bi jih hoteli predreti, da bi bili bližje Jezusu. Od jutra v noč in vse nočne ure utripa Jezusova lučka, kakor bi hotela s svojimi drhtaji sklicati ves svet predenj, ki je Bog in biva v tako majhni hišici. Z nežnimi svetlobnimi trakovi objema cvetlice, zahvaljujoč jih, da so zveste tolažnice božjemu Jetniku.

Jezus je v meni. Njegov tempelj sem. Njegov tabernakelj. Večna lučka pred njim je moja ljubezen.

“Srčni Rubini.”

●
... katoliška cerkev
na Petrovi skali stoji velika,
njen ženin je Jezus in njena odlika.
Poklic moj je lep, nebesno visok:
katoliške cerkve sem srečen otrok.

“Srčni Rubini”.

●
Komu so odprta nebeška vrata?
In kdo je Gospodu najbolj drag?
Tisti, ki ljubi svojega brata,
ker nosi na čelu Kristusov znak.

“Srčni Rubini”.

●
Nemški učenjak Fichte je nekoč dejal svojim slušateljem: “Gospodje, v petih letih ne bo več krščanstva. Naša vera je naša pamet!” — Od tedaj je nad sto let. Krščanstvo je še tukaj, Fichteja pa sto let ni več.

●
Sloveči francoski učenjak Gambeta je smrtno sovražil krščanstvo in se je celo svoje življenje boril proti njemu, češ, “krščanstvo je naš najhujši sovražnik!” Ko je na novega leta dan 1882 umiral, je kričal v obupu: “Že zdaj čutim peklo v sebi! Oh, strašna usoda me čaka!”

●
Cesar Julijan, odpadnik, je vse storil da bi bil uničil krščanstvo. Iz

tega namena je začel hudo vojno. Toda smrtno ranjen v boju je zajel pergišče krvi, ki mu je tekla iz dobljene rane, jo vrgel proti nebu v divjem srdcu in zaklical: "Zmagal si, Galilejec!"

●

Velik sovražnik krščanstva, odpadnik učenjak Voltair, je nekoč zaklical: "Sit sem že vedno in vedno poslušati, da je bilo dovolj dvanajst ribičev, da se je krščanstvo vpeljalo na svet. Jaz pa hočem dokazati, da je en mož dovolj, da ga podere!" Pa danes? Krščanstvo še stoji, Voltaira pa ni več.

●

Poganski modrijan Seneka pravi: "Nikogar izmed onih, ki vedo za tvoje grehe, se toliko ne boj, kakor samega sebe. Drugim boš lahko ušel, sebi ne moreš."

●

Nek puščavnik je opominjal svoje sobrate: "Kadarkoli iz ljubezni do Boga podeliš miloščino, storiš kaj dobrega, si kaj odrečeš, položiš v roko božjo cekin. Bog te cekine zbira in polaga v tvojo blagajno, ki jo imaš pri njem. Ko boš umrl, bo Bog odprl to blagajno in kako boš vesel teh cekinov! Hiti, zbiraš jih vsaki dan, vsako uro!"

BLESCH & WELTER

INC.

Paints

LUMBER

Roofing

Hardware - Building Materials

Tile

"Where Quality, Quantity and
Price Unite"

Corner Stephen & River Streets
Tele.: 434

LEMONT, ILLINOIS

LYONS

BROTHERS

LUMBER & FUEL

COMPANY

100 E. Washington Street

JOLIET, ILLINOIS

Be Patriotic! Order Your

Fuel Early!

V LETU 1945

Rev. William Steelton, Pa. — Zlogar, O.F.M., novomašnik

Po daljšem presledku se je v nedeljo, 1. julija naša fara sv. Petra zopet prazniško oblekla, ko je eden izmed njenih sinov prvič pristopil k oltarju Gospodovem. Ta novomašnik je naš domačin Rev. William Zlogar OFM, sin Louisa in Ane Zlogar, prvi je doma iz Vidošič pri Metliki, mati, rojena Skuhala, pa iz Razkriž pri Ljutomeru.

Rev. William Zlogar

Slovesna nova maša se je pričela ob 10:30, istočasno se je s cerkvenega kora čula zopet znana ganljiva nabožna pesem: "Novi mašnik, bod' pozdravljen!"

Naš novomašnik frančiškan je bil rojen v Steeltonu, kjer je dovršil domačo farno šolo sv. Petra, zatem je graduiral na katoliški višji šoli v Harrisburgu, nakar je stopil v semenišče oo. frančiškanov v Lemontu, Ill.; zatem je študiral na katoliški univerzi sv. Bonaventure v Allegany, N. Y., a svoje bogoslovske študije pa je dovršil na Kolegiju sv. Imena v Washingtonu, D. C. Letos, dne 17. junija je bil v ondotni cerkvi Božjega groba in frančiškanskega samostana posvečen v mašnika po Most Rev. Dr. Amleto G. Cicognaniju, apostolskemu delegatu za Združene države.

Po slovesnem sv. opraviilu v nedeljo se je vršil v šolski dvorani zajtrk za člane novomašnikove družine in njih prijatelje, popoldne ob štirih je bil pa na domu njegovih staršev na Kelker St. pozdravni sprejem novomašnika.

Novomašnik je zelo ponosen, ker je sin slovenskih staršev, zato pa tudi popolnoma obvladuje slovenščino in jo kaj rad govori, kar je vse hvale vredno.

Podpisana poročevalka si dovoli v svojem imenu in imenu cele fare g. novomašniku iskreno čestitati, tako tudi njegovim sorodnikom. Naj ljubi Bog blagoslovi našega novega delavca v vinogradu Gospodovem! Novi mašnik, bod' pozdravljen!

D. Dermes.

Rev. Jurij Trunk Tam v divnih
— **zlatomašnik** C o l o radskih
višinah, neka-

ko 12.000 čevljev nad morsko gladino, morda v najvišji slovenski župniji v Ameriki, Leadville, Colo., je meseca julija obhajal svojo zlato mašo ameriški slovenski duhovnik Rev. Jurij Trunk, ki ima za seboj najbrže najbolj pestro zgodovino življenja.

Rojen je bil v Bačah pri Beljaku na Koroškem dne 1. septembra 1870. Svoje šole je izvršil v Beljaku, bogoslovne študije pa v Celovcu, kjer je bil tudi posvečen v mašnika 17. julija 1895. Kaplanske službe je vršil v več koroških slovenskih župnijah, dokler ni postal župnik najprej pri sv. Križu v Beljaku in pozneje v Borovljah. Po prvi svetovni vojni 1920 je šel v pokoj in prišel v Ameriko. Tu je najprej služboval v Berwicku, No. Dakota, od leta 1924 je pa župnik slovenske župnije sv. Jožefa v Leadville, kjer ga je našla v krepkem zdravju zlatomašniška zarja.

Prvič je prišel v Ameriko 1909, ko se je lotil pisave knjige "Amerika in Amerikanci", za katero je prišel iskat podatkov. Poslala ga je Družba sv. Mohorja v Celovcu, ki je imela namen to knjigo izdati kot reden letni književni dar svojim naročnikom. Že takrat je obiskal vse slovenske naselbine po Ameriki.

Drugič je prišel v Ameriko eno leto pozneje z istim namenom. Takrat si je zamislil tudi načrt, da bi Družba sv. Mohorja prekupila slovensko tiskovno podjetje z dnevnikom in si tako tukaj ustanovila

svojo podružnico. Toda pri družbinem odboru ni našel dovolj velikih mož, ki bi bili razumeli dalekosežen pomen te njegove zamisli, si jo osvojili in mu dali sredstev, da bi bil ta veliki načrt tudi izpeljal. Da se to ni zgodilo, da tega načrta ni mogel izpeljati Rev. Trunk, je gotovo, — to se posebno jasno vidi danes — neizmerna škoda za Družbo sv. Mohorja samo. Bil je to samo prst božji, ki je družbi kazal pot, kako naj se še o pravem času reši. Kajti prišla je svetovna vojna z izgubo Koroške, ko je izgubila skoraj vse svoje premoženje in se morala izseliti iz Celovca na Štajersko s premoženjem, kolikor ga je še ostalo. Danes je Družba sv. Mohorja uničena, uničili so jo Nemci. Kako bi bilo za Družbo rešilno, ko bi bila sledila Rev. Trunkovemu načrtu in prišla v Ameriko! Danes bi še bila. Neizmerna škoda je pa to tudi za ameriške katoliške Slovence, ki bi bili že pred prvo svetovno vojno dobili svoje katoliško tiskovno podjetje in svoj katoliški dnevnik. Tudi glede ameriških Slovencev vidimo jasno danes, kako dalekoviden je bil njegov načrt, in kako v resnici neizmerna škoda, da mu ga niso dovolili izpeljati.

Rev. Trunk je rojen pisatelj z izrednimi pisateljskimi zmožnostmi, katere je pridno izrabil za koristi svojega naroda. Spisal je več knjig in je veliko pisal in še piše po raznih listih, je urednik lista "Novi Svet". Največje njegovo delo je pa knjiga "Amerika in Amerikanci", ki je mojstersko delo, ki je čast naroda, pa tudi čast njegova,

ki posebno jasno kaže njegove pisateljske zmožnosti.

Rev. Trunk je v zvezi tudi z listom "Ave Maria" ker je bil nekaj mesecev leta 1909 njegov urednik, ko je bil urednik odsoten.

Med prvo svetovno vojno je kot navdušen in delaven Slovenec narodnjak zelo veliko pretrpel od Avstrije, bil večkrat zaprt, kar je lepo opisal v "Ave Maria", letnik 1923. Da, celo njegovo življenje je bilo v nevarnosti takrat, da ga ne ustrele, ker je bil "politično osumljen" kot sovražnik Avstrije, ki je toliko neizmerno veliko krivic storila ubogi Koroški. Ponemčevala jo je in tako ukradla slovenskemu narodu, kar ji pa ne bo v blagoslov, temveč v prekletstvo. Ukradeno blago je in je tatvina, ki je pa toliko večji zločin, ker je izvršen ne na posamezniku, temveč na narodu. Sedanje razmere na svetu jasno kažejo, kako se taka tatvina preje ali sleje, strašno zmaščuje nad vsakim narodom, ki jo izvrši. Rev. Trunk je skusil na sebi vso težko germanizacijo Koroške. Bil je pred prvo svetovno vojno med koroškimi velikimi narodnimi borci, ki so neizmerno veliko žrtvovali, delali in trpeli, da bi bili rešili svojo ljubljeno ožjo domovino, divno Koroško slovenskemu narodu.

Ko je 1920 Koroška padla v sužnost germanstva Avstrije, je moral seveda Rev. Trunk bežati skupaj z vsemi temi borci in narodnimi mučenci, kakor so škof Dr. Rožman, Dr. Ehrlich, sodnik Fellahar, profesor Grafenauer in drugih cela vrsta, ki so pribežali v Slovenijo. Rev. Trunk se je odločil za Ame-

HAWTHORNE BEVERAGE WORKS

Stanley Sikora & Son

2632 South Cicero Avenue

CICERO, ILLINOIS

NELSON'S SERVICE STATION

500 Main Street

LEMONT, ILLINOIS

WALTER KAMINSKI

Merchant Tailor

LEMONT, ILLINOIS

BARRETTS

Hardware & Electrical

Supplies

JOLIET, ILLINOIS

riko in pribežal sm. Sreča njegova je to, morda Previdnost božja, ki ga je hotela plačati za njegovo toliko nesebično narodno in božje delo, in ga rešila strašne smrti sedaj v kakem nemškem morilnem taborišču, kjer bi si ga bili Nemci privoščili in ga z mučenjem umorili.

V svojem opisu vsega tega trpljenja, vseh teh žrtev svojih in teh koroških narodnjakov v "Ave Maria" pokaže vse v tako žalostni sliki, da človek strmi, česa je zmožna prava ljubezen do naroda. Da, to je povest mučeništva koroških Slovencev, da se človek vprašuje, zakaj mora ravno slovenski narod iti skozi toliko strašnih Kalvarij v svojem narodnem življenju? Zakaj mora pri Slovencih biti najvišja in najodličnejša čednost pravega moža, — ljubezen do naroda — zločin, radi katerega mora potem skozi toliko trpljenje?

Vsega tega se gotovo zlatomašnik v svoji zlatomašniški zarji spominja, zlasti še sedaj, ko mora gledati kako bo najbrže Koroška po krivdi lastnih sinov padla za vedno in bo izgubljena za vedno za slovenski narod in bo tolik trud, toliko delo, bodo tolike neizmerne žrtve njegove in tolikih mož zamanj. Vendar narod teh žrtev ne bo pozabil in se klanja danes njemu in vsem in mu je za nje hvaležen. Če pa zlatomašnik Rev. Trunk ne more gledati z veseljem na to delo, gleda pa lahko z velikim zadoščenjem, da je v polni meri spolnil svojo dolžnost do svojega naroda in do svoje ljubljene divne Koroške.

Dal Bog blagemu narodnjaku in odličnemu duhovniku še mnogo let krepkega zdravja!

Ignacij Trpin.

Governer Frank Laushe

Kdor je poznal поближе roditelje Ohioskega guvernerja Franka Laushe, pripoveduje, da je njih sin guverner Laushe povzel po svojih starših vse tiste lepe lastnosti in zmožnosti, ki so ga dvignile v to, kar je danes, guverner ene izmed najvplivnejših držav naše Unije, pred vsem njegovo popularnost. S temi lastnostmi si je znal takoj v nastopu v javnost pridobiti v vseh slojih izredno priljubljenost in naklojenost, da so bile njegove volivne kampanje lahke in uspešne. Njegov oče Alojzij Lavše je bil rojen politik. Bil je

THE FIRST NATIONAL BANK

LEMONT, ILLINOIS

Member

Federal Deposit Insurance
Corporation

navdušen pristaš demokratske stranke. Bil je po stanu gostilničar. Ko se je od leta 1890 začel vsipati slovenski narod v Cleveland in je naselbina izredno hitro napredovala, je potrebovala takih mož, trgovcev, ki so stopili na vodstvo naselbine. Ker je znal dobro nemščino, ki je v tistih časih veljala toliko kot angleščina, ga je to še posebno vsposobilo, da je sprejel vodilno vlogo, ker je s tem lahko pomagal novodošlim v najrazličnejših zadevah in potrebah, tako pri dobivanju državljanstva, kot tolmač na sodnijah in pri iskanju dela. Kmalu po svojem prihodu se je začel udeleževati tudi v lokalni politiki in je tako pripravljaval pot svojemu sinu governorju Franku, dal mu pa tudi politične svoje zmožnosti. Njegova mati Frances je bila v celi naselbini spoštovana in ljubljena dobrotnica revnih in lačnih. Malo je slovenskih žen, ki bi si bile znale s svojim nastopom in svojimi dobrimi deli pridobiti tolik vpliv v naselbini, kakor ravno Lovšetova mama. Pri Lovšetovih ni bilo bogastva. Zaslužki tudi v gostilni tiste čase, so bili pičli, družina je bila velika, vse je bilo treba šolati in jim pomagati do vzgoje za njih bodoče življenje. Pa pri vseh teh svojih skromnih sredstvih je Mrs. Lovše našla možnost tolike svoje darežljivosti in dobrodelja. Vsako opoldne je bila njena kuhinja polna lačnih, ki so dobili zastonj obed. Da, znano je bilo, če ni mogla pomagati komu, kadar jo je kdo prosil pomoči, se je zjokala, tako ji je bilo hudo. Njeno srce je bilo veliko.

Prav taka je bila tudi kot mati svoje družine. Stroga, pa dobra. Zato ni čuda, da je vzgojila tako odlične sinove in hčere. Eden je zobozdravnik, drugi odvetnik. Hči Jozefina je znana po vsej Ameriki in v stari domovini po rekordnih ploščah, kjer je pela skupaj z Udo-vičevo. Bila je pevka na cerkvenem koru, ko se je ustanavljala župnija sv. Vida, in pozneje dolgo let.

Če vse to vpoštevamo in mislimo na njen položaj kot matere-gospodinje v gostilni, jo moramo spoštovati, kako je vse to zmogla. Bila je globoko verna.

Governor F. Lavše

V takem družinskem ozračju je bil vzgojen sin governor Frank Laushe in tako lahko razumemo, da mu je bilo mogoče se povspeti tako visoko v našem ameriškem javnem političnem življenju. Že ko je nastopil kot športnik pri Base Ball igrah, si je takoj pridobil lju-bezen vseh in javen sloves. Potem je postal sodnik. Zlasti v tej službi so mu prišle vse lastnosti njegove družine prav, oče kot spreten

politik, mati kot usmiljena Samaritanka v kuhinji in drugače, ki je čutila s trpečimi. Zato je bil kot sodnik skrajno priljubljen, moder in pravičen, da ga je vse občudovalo. Znal je presoјati življenje tako, kakoršno je v resnici v vsakdanjem življenju.

On je tudi izvrsten govornik, ki zna pridobivati srca vseh, ki ga poslušajo.

Značilna lastnost je zlasti njegovo poštenje, pa tudi njegova moč, s katero se ne boji pohvaliti dobro, pa ožigosati vse, kar ni prav. Ne denar, ne ničesar drugega, ni dvignilo governorja Lausheta na visoko mesto, katero sedaj zavzema, temveč samo njegovo splošno znano poštenje, pa njegove govorniške zmožnosti. S svojimi govori kar vžge.

Governor Laushe je gotovo v čast slovenskemu narodu. Zato vsi želimo, da bi se vspel še višje, da do najvišje službe v državi USA, kar mu žele tudi mnogoštevilni njegovi prijatelji in pristaši po celi državi. Tako splošno priljubljena in spoštovanega governorja država Ohio še ni imela.

Anton Grdina.

Rev. Mihael Golob V Bridgeportu, Conn. se — **40 let mašnik** je meseca avgusta tamkajšna slovenska naselbina, organizirana v župnijo sv. Križa, oblekla v slavnostno obleko in se zbrala okrog svojega župnika Rev. Mihaela Goloba. Štirideset let je preteklo, od kar ga je mariborski škof Dr. Napotnik posvetil v duhovnika. To priliko je župnija

SERVICING CHICAGO

and Surrounding

Territory

FOR FIFTY YEARS

EDWARD HINES

LUMBER

COMPANY

Chicago, Illinois

**J. L. ADLER
INC.**

**ROOFING & SIDING
CONTRACTORS**

Ruberoid Products

12 New Street

Joliet, Illinois

izkoristila, da mu pove, kako mu je hvaležna za vse obilno veliko delo, ki ga je izvršil za naselbino in župnijo v svojem 33 letnem bivanju v Bridgeportu.

Ob tej priliki je pa tudi slovenski narod dolžan, da mu pove, kako mu je hvaležen, za vse njegovo veliko delo, njegove žrtve, pa tudi njegovo trpljenje doma na Štajer-

Rev. Mihael Golob

skem, zlasti pa, da je tu v Ameriki obdelal košček slovenskega vinograda Gospodovega, ki bi bil najbrže brez njega ostal neobdelan in zanemarjen, če bi se ga bil pa kdo drugi lotil, pa najbrže neskončan. Zdi se, da ga je že doma v domovini Previdnost božja pripravila na to njegovo veliko delo v Ameriki

in poskrbela za skušnjo, kakoršno je potreboval in tudi spretno izrazil pri svojem delovanju v Bridgeportu, poskrbela pa tudi, da je prišel sem v Ameriko.

Ta slovenska župnija v Bridgeportu je izključno prekmurska župnija.

Prekmurski Slovenci imajo svojo svojsko težko zgodovino za seboj, težjo, kakor ostali slovenski narod. Dolga stoletja so bili pod kruto peto oholih Madjarov. Posebno težke razmere so za nje nastale, ko je Madjarska postala v Avstriji država v državi in je Prekmurje padlo pod Madjarsko. Od tedaj so Madjarji vse spokusili in tudi vse storili, da bi jih bili pomadjarjili. Vzeli so jim vse njih narodno življenje, vzeli šole, vzeli organizacije, vse. Obdali so jih s kitajskim zidom in jih ločili od ostalega slovenskega naroda. Tako je primoran Prekmurec razvijal svoje narodno življenje in tudi svoj narodni značaj in svoje prekmursko narečje jezika. On ni svojega "jezika" govoril, "temveč je svojo "reč" "gučal". Tudi v Prekmurju je ostal edini njegov duhovnik njegov branitelj in učitelj, ki mu je vzdržal v cerkvi njegov jezik in njegov narodni značaj. Prekmurci so imeli velike svoje voditelje, ko so trpeli in žrtvovali zanj, kakor na pr. Rev. Jože Klekel in drugih narodnih mučenikov cela vrsta.

Ko se je začelo veliko izseljenstvo iz srednje Evrope v Ameriko, je tudi Prekmurec vzel svojo popotno palico in bežal v Ameriko si iskat boljšega kruha, še več pa svobode. Toda toliko stoletij pod

Madjarji, ločen od ostalih Slovencev, je bilo čisto naravno, da se je tudi v Ameriki naseljeval med Madjarji in se tako pridružil madjarskim župnijam. Tako je bilo v Bethlehemu, Pa., tako v Bridgeportu, Conn., tako po drugih njegovih naselbinah. Tudi ameriški Madjarji so pa smatrali Prekmurca za svo-

Slovenska cwerkev v
Bridgeport, Conn.

jega sužnja in tako po teh župnijah z njim ravnali. Plačaj, garaj, delaj, pa tiho bodi brez vsakih pravic.

Toda prekmurski Slovenci so kmalu tu v Ameriki začutili prijeten vpliv ameriške svobode, se ta-

ko začeli zavedati svoje sužnosti, tako si pa utirati svojo lastno pot narodnega, pa tudi cerkvenega udejstvovanja. Začeli so misliti na svoje slovenske, prekmurske župnije. Toda gotovo je, da bi se ne bili dosegli saj dve obstoječi prekmurski župniji v Ameriki, ko bi ne bili dobili tudi v Ameriki duhovnikov, ki so jih razumeli, se jih usmilili, šli med nje in jim pomagali do osvoboditve, do lastnih prekmurskih župnij. Tako so slovenski frančiškani dosegli ustanovitev prekmurske župnije sv. Jožefa v Bethlehemu, Pa. Za Bridgeportske Prekmurce je pa poskrbel sam Bog, s tem, da jim je poslal Fathra Goloba.

Rev. Golob je pribežal v Ameriko kot štajerski narodni mučenik. Kaplanoval je po župnijah, kjer je avstrijski germanizem posebno divje nastopal za ponemčenje štajerskih Slovencev. Father Golob kot navdušen narodnjak se je po teh župnijah neustrašeno postavil v bran svojega naroda proti ponemčevalnim agentom vlade in proti nemškutarskim odpadnikom. Ti so ga pa seveda smrtno zasovražili in sklenili, da ga uničijo. Doma mu ni bilo več obstati. Tako je božja Previdnost poskrbela, da je prišel v Ameriko, ker ga je potrebovala za veliko delo, ki ga naj izvrši, in ki ga je tudi sijajno izvršil.

V Ameriko je prišel 1912 ravno, ko je šlo za ustanovitev frančiškanskega komisarijata, pri katerem delu je Father Golob krepko pomagal. Najprej se je nastanil pri frančiškanih v Rockland Lake, N. Y., kjer je bila takrat materina hi-

ša. Da jim pomaga, je sprejel za pol leta oskrbo njujorških Slovencev. Po ustanovitvi komisarijata je odšel v Bridgeport, da ustanovi lastno župnijo ondotnim prekmurskim Slovencem.

Najprej se je tam naselil kot kaplan pri slovaški župniji sv. Janeza, od koder je takoj razvil živahno delo za ustanovitev župnije. Na Božič 1912 je imel za bridgeportske Slovence prikrat slovensko službo božjo v slovaški cerkvi, meseca januarja je pa že začel z redno službo božjo v francoski cerkvi, ker je bila slovaška predaleč od njih. 13. junija je bila ustanovljena nova župnija sv. Križa. Družin je bilo takrat nekako 300.

Pravijo, da je vsak začetek težak. Tudi njegov ni bil lahek. Drugega ni imel on in ne ljudstvo kot

dobro voljo. Trebalo je zato od hiše do hiše okoli ljudi, prositi in zbirati prispevkov za stavbo nove cerkve. Po dveh letih se je nabralo toliko, da je kupil zemljišče za \$4,000.00 in začel delo na novi cerkvi. Prvo nedeljo v avgustu je bil blagoslovljen ogelni kamen, 28. novembra je bila pa že nova cerkev blagoslovljena. Z velikim veseljem se je ta dan fara zbrala v novi "hišici očetovi", kakor je slavnostni govornik Rev. P. Kazimir Zakrajšek predstavil ljudem novo župnijsko cerkev. Stavba cerkve in njena oprava je stala blizu \$50,000.00. Društvo sv. Jožefa št. 148 KSKJ in Marijina Družba so kupili in darovali oltarje. Posamezni farani pa kipe.

Dve leti pozneje je bilo sezidano župnišče poleg cerkve. Za silo je

KUPUJ IN VARČUJ

pri

TRIKRYL'S

DEPARTMENT

STORE

2110-14 West Cermak Road

•

Nalagaj

svoje prihranke v

War Bonde in Stamps

RIDE THE

BLUEBIRD

BUS

SYSTEM

Hourly Service Between

CHICAGO & JOLIET

on Highways U. S. 66

and 4-A

bilo vse poskrbljeno, kakor treba za faro. Treba je bilo misliti, kako rešiti cerkveno premoženje dolga. Tekom let je bil dolg izplačan, veliki kos zemljišča dokupljen, pripravljen za bodočo farno šolo. Leta 1918 je znani, zdaj že pokojni, akademski slikar Ivan Gosar cerkev preslikal s tako spretnostjo, da mu še danes vsakdo daje zasluženno priznanje. V zadnjih 13 letih gre posebno priznanje Društvu Krščanskih Mater za obstanek in napredek župnije. Z raznimi prireditvami so dobre žene tekom svojega društvenega obstanka cerkvi nabrale in darovale nad 10 tisoč dolarjev. V zadnjih dveh letih je cerkev dobila nova barvana okna v vrednosti \$5,000.00. Letos pa se fara pripravlja obhajati svojo tridesetletnico cerkve s tem, da bo cerkev znotraj in zunaj popolnoma prenovljena, kar bo stalo nad 10 tisoč dolarjev.

Ustanovitev župnije sv. Križa v Bridgeportu za Fathra Goloba ni bilo lahka radi odpora Madjarov proti ločitvi Slovencev od njih župnije. Tolik je bil odpor, da bi ga najbrže nihče ne premagal, kakor Father Golob s svojimi zmožnostmi in dotedanjo življensko skušnjo z Nemci doma. Kdor je od blizu opazoval in videl vse veliko, pa težko delo Fathra Goloba, ga je moral občudovati, s koliko spretnostjo je premagoval vse nastale težave, občudoval ga je pa tudi v njegovih velikih žrtvah, v njegovem trpljenju, ki mu ga je povzročalo. Njegova možata odločnost, njegova brezprimerna delavnost je zmagala na celi črti. Njegov škof

v Hartfordu je kmalu spoznal vse lepe lastnosti njegove, njegovo veliko delo, pa tudi njegove velike uspehe in ga je zato visoko čislal in spoštoval.

Ko ob štiridesetletnici svojega mašništva gleda Father Golob nazaj na svoje veliko delo doma na štajerskem, na svoje veliko trpljenje tam, pa zlasti na svoje bogato delo v Bridgeportu, tudi na trpljenje in žrtve tukaj, ki mu jih je prinesla njegova življenska pot, lahko vidi, kako ga je lepo vodila samo božja Previdnost in mu samo ona poverila ta velika dela, da jih za njo izvrši. In to mu je danes lahko v sladko zadoščenje in v plačilo za vse to. Vse to mu bo pa plačal Bog sam, ko bo prišel k njemu.

Želimo mu, da bi ga Bog ohranil Bridgeportski slovenski naselbini, kjer deluje že nad 33 let, še mnogo let zdravega in čilega!

Msgr. Nageleisen Julija meseca
— **biseromašnik** 1945 je obhajal v New

Yorku v Leo House svojo 60 letnico mašništva velik dobrotnik njujorških Slovencev Monsignore Rt. Rev. John Nageleisen, bivši župnik cerkve sv. Miklavža v New Yorku. Da se je mogla ustanoviti slovenska župnija v New Yorku, je veliko njegovo delo. V njegovi cerkvi se je začela 1908 redna slovenska služba božja in se vršila do tedaj, da so si njujorški Slovenski postavili svojo lastno cerkev na St. Marks Place. Za vsa leta jim je dal brezplačno na razpolago svojo cerkev in svojo dvorano za društve-

no in kulturno delo. Pri njem so stanovali duhovniki, ki so oskrbovali tista leta cerkveno občino.

V njegovem župnišču se je rodil list "Ave Maria", katerega dobrotnik in podpornik je bil vsa leta.

Zlasti so pa največ njegove zasluge, da se je mogel ustanoviti slovenski frančiškanski komisarijat v Ameriki. Njegov začetek se je ustanovil v njegovem župnišču, kjer so prvi slovenski patri stanovali in našli gostoljubno hišo in svoj dom. Ko je spoznal razmere med ameriškimi Slovenci in videl kako potrebni so slovenski misijonarji, je bil on, ki je pridobil njujorškega nadškofa, da je pisal v Ljubljano po več patrov in da jim je dal Rockland Lake, kjer se je mogla ustanoviti prva samostanska družina v Ameriki. Pri nasprotovanju tistih let bi se bilo težko dalo to doseči brez njegove tako vspešne pomoči.

Monsignore Nageleisen je sedaj že 85 let star, pa je še čil in zdrav in še vedno opravlja službo rektorja izseljenske hiše Leo House.

Ob njegovem jubileju se ga mora tudi Koledar "Ave Maria" spomniti in mu častitati ter se mu zahvaliti javno za vse obilno dobro, ki ga je storil za ameriške Slovence, zlasti za njujorško slovensko naselbino. Naj ga Bog ohrani še mnogo let tako čilega in zdravega, kakor je sedaj.

† **John R. Sterbenz** 28. februarja 1945 je umrl v Laurium pri Calumetu odličen ameriški Slovenec † John R. Sterbenz.

Rojen je bil 1857 v Starem trgu pri Poljanah, okraj Černomelj. V

Ameriko je prišel 1882 in se naselil v Laurium pri Calumetu, kjer je tudi umrl. Bil je rudar, pozneje je bil svečar, potem pa vsa leta v bakrenem rudniku.

Imel je veliko družino sedem otrok.

V KSKJ je imel dolga leta najrazličnejše urade, bil je tudi večkratni predsednik.

Bil je ustanovnik slovenske župnije sv. Jožefa v Calumetu in veliko letni kolektor.

Blag bodi spomin temu možu je-klenega značaj in vernemu sinu svojega naroda! Umrl je v visokih letih starosti in odšel k svojemu Bogu po plačilo, kateremu je v življenju zvesto služil vsa leta. Po svojem značaju je bil zelo preprosta in ponižna duša, skrajno skromen in preprost, da bi nihče ne sodil, da je v njem tako plemeniti značaj, da so v njem tako odlične zmožnosti, kakoršne je pokazal pri vseh službah po društvih in v jednoti. Vsi, ki so ga поблиžje poznali, so ga občudovali in spoštovali. Na njem ni bilo ničesar prisiljenega, ničesar skritega. Z vsakim skrajno prijazen, vsakemu odkrit prijatelj, si je tako pridobival srca svojih rojakov. Vse svoje lepe zmožnosti je pokazal zlasti kot predsednik KSKJ, pozneje pa kot porotnik jednote. Pravila jednote je poznal na pamet. Kadar je šlo za kako vprašanje za pravila ali proti pravilom, pri raznih pritožbah na porotni odbor, je vsikdar strankam odgovarjal: "Kar jednotina pravila pogledjte. Na strani tej in tej vam dajejo odgovor!"

Da, ko bi ne bil tako skromnega

značaja, bi bil lahko predsednik jednote vsa leta. Toda ameriška razvada iz naše politike se je vtepla tudi v organizacije, ki bi se nikdar ne bila smela. Tako se pogosto prezre zlato in pravo zaslužno delo.

Naj v miru počiva!

Anton Grdina.

† **Frank Opeka** Če govorimo o možu, ki je vse storil, da bi bil vzor pravilno urejenega življenja, da bi bil vreden sin svojega naroda, ki je pa tudi imel odločno voljo tek svojega življenja dokončati v delu za svojo družino in za svoj narod, ostati zvest svoji veri, imamo lep zgled za to v pokojnem Franku Opeka iz Waukegana, Ill.

Bil je rojen na Vrhniki 1875 iz znane Šarovčeve družine, verne, poštene katoliške slovenske družine, ki je dala vinogradu Gospodovemu dva sinova duhovnika, pokojnega kanonika Dr. Mihaela Opeko in župnika Janeza Opeko v Šmartnem v Tuhinjski dolini.

V Ameriko je prišel 1998 in se naselil v North Chicago, kjer se je poročil z Jerico Stražišar in bil oče osmerih otrok.

Ves čas je bil zvest faran svoje župnije v Waukeganu in pomagal pri delu za njen napredek pri vsaki priliki.

Tudi na društvenem polju je bil delaven. Ko se je ustanovilo v naselbini prvo slovensko društvo sv. Jožefa KSKJ, je bil izvoljen za za-

pisnikarja in imel skoraj ves čas do svoje bolezni v društvu razne urade, zadnja leta je bil njegov predsednik.

Pri KSKJ v glavnem uradu je imel različne službe dolga leta, dokler ni bil na konvenciji v Pittsburghu 1926 izvoljen za predsednika, katero mesto je držal osem let. Ko ni bil več predsednik, ga je jednota izvolila za častnega predsednika.

Da moremo pravilno presoditi življenje in delovanje posameznika, moramo vsikdar vpoštevati razmere, v katerih je živel in delal. Tako tudi pri Franku Opeka. Že iz domače hiše je šel v svet s trdno podlago vernega slovenskega sina. Na tej podlagi je potem usmerjal svoje delo v naselbini in v slovenski javnosti v Ameriki, kot družinski oče, kot faran, kot trgovec, pa tudi kot uradnik v odborih društva doma in v jednoti, zlasti kot predsednik KSKJ. Bil je zelo miroljubnega značaja, ker je bil prepričan, da se na ta način največ doseže. S tem si je pa pridobil naklonjenost vseh, ki so ga поблиžje poznali in z njim delali.

Naj mu bo za vse te njegove čednosti, pa tudi za vse njegovo delo ohranjen med našim katoliškim narodom v Ameriki časten spomin. Naj pa najde veliko posnemovalcev, ki bodo sledili njegova pota življenja in dela.

Umrl je 30. decembra 1944.

Naj v miru počiva!

Anton Grdina.

- Vsi smo slabi ljudje, pa nikogar ne imej za slabšega, kot si ti sam.

MRS. IN MRS. BONCHA — V SREBRU.

V Chicago sta na tiho praznovala svojo srebrno poroko, v naselbini chikaški sv. Štefana dobro poznana Mr. in Mrs. Karol Boncha, 1943 W. 22 Place. Poročila sta se v Sheboyganu med sv. mašo, katero je daroval Rev. Alojzij Mlinar ob azistenci Rev. James Cherne in pokojnega Rev. Anton Sojar, čigar dolgoletna gospodinja je bila Mrs. Boncha. Mr. Boncha je doma iz Vižmarij pri št. Vidu pod Šmarno goro. Mrs. Boncha, rojena Cheplak, je pa iz velike Čeplakove družine iz Bočne v Savinjski dolini na Štajerskem. Oba bivata tukaj v Ameriki že blizu 40 let. Oba sta dobra farana cerkve sv. Štefana v Chicago. Imata dve hčeri Mary in Anne, ki sta obe še doma, v veselje svojim starišem. Imata svoj lastni dom blizu cerkve.

Ob srebrnem jubileju želimo obema in družini obilo lepih in zdravih dni, obilo blagoslova, da bi srečno praznovala tudi še zlato poroko.

OTOK RAB – SLOVENSKO POKOPALIŠČE

(Poročilo iz starega kraja.)

AJSTRAŠNEJŠI dokaz za izdajalsko zaroto, ki jo je komunistična Oslobojilna Fronta sklenila s fašistično vojsko proti lastnemu narodu, so koncentracijska taborišča, v katera so leta 1942, laški vojaki odvlekli kakih 25,000 Slovencev. Razmere, v katerih so ti po večini popolnoma nedolžni Slovenci živeli, so bile tako, da so udarjale v obraz vsem človečanskim načelom, pa tudi določbam mednarodnega prava.

Tu se hočemo omejiti samo na kratko sliko o tem, kaj so naši ljudje prestali na otoku Rabu, kjer je radi lakote, obupnih bivališč in nemogočih zdravstvenih razmer od 12,000 interniranih Slovencev pomrlo po dosedanjih ugotovitvah okrog 3000 ljudi, in to v kratki dobi 6 mesecev. Hkrati bomo navedli nekaj imen teh nesrečnežev, za katere je bilo mogoče doslej dobiti točne podatke. Iz teh bo razvidno, da je laška vojska med komuniste prištevala onemogle starce in nebolgljene otroke ter jih vlačila v grob na Rabu, dočim je proslule komuniste še podpirala.

Da je bila umrljivost v tem taborišču tako strašna, je vzrok sodelovanje med laško vojsko in komunisti. To sodelovanje se je kričeče kazalo v taborišču samem, kjer so komunisti imeli vso oblast, da so lahko uganjali nasilje nad nekomunističnimi interniranci ter jih izkoriščali. To sodelovanje se je kazalo tudi v dejstvu, da prav na Rab ni bilo mogoče pošiljati internirancem ne paketov ne denarja. Večina ljudi, ki jih je laška vojska odgnala na Rab, je bila doma iz siromašnih krajev naše domovine. Ti kraji so bili leta 1942 in pozimi 1943 pod oblastjo komunistov. Poveljstvo "osvobodilne vojske" je pa strogo prepovedalo pošiljati internirancem iz teh krajev kakoršnokoli pomoč bodisi v obliki paketov ali drugače. Kako tudi ne! Ti interniranci so bili v ogromni večini nasprotniki komunizma, torej je bilo osvobodilni fronti do tega, da izginejo s sveta. Če pa so paketi prišli kljub temu do Reke ali Raba, so jih pa laške oblasti zadržale tam, da jih stradajoči jetniki niso dobili.

Laška vojska je pozneje, ko je Rab postajal le preveč kričeča in nečloveška zadeva, trdila, da je teh 12,000 Slovencev odpeljala tja, da bi jih zaščitila pred komunisti...

Ves avgust in september 1942 so vsako noč drveli vlaki z našimi ljudmi proti jugu. V zaprtih živinskih vagonih so se stiskali kakor živina, in v strahu pričakovali, kje jih bodo iztovorili. Med temi ljudmi ni bila niti desetina komunistov. Dvanajst tisoč nedolžnih Slovencev so savojci sprejeli v svojo "zaščito" na pol golih, kakor so jih bili pobrali s polja in od dela, da jih bodo na Rabu lažje "zaščitili" pred preganjalci!! Domišljija ne premore pravljič, ki bi bile vsaj približno podobne eni sami zgodbi na Rabu.

Preprost kmečki človek, ki je zapustil Rab kot zadnji slovenski interniranec, pripoveduje tako:

Med neko ofenzivo, kakor so Lahi imenovali svoje nastope, so njihovi vojaki obkolili našo vas. Bilo je dne 3. avgusta 1942, ponedeljek zjutraj ob pol osmih. Pobrali so vse moške od 16. do 60. leta. Meni so zapovedali, da moram peljati v Kočevsko Reko sod vode in da se bom vrnil. Ko sem pa vodo res pripeljal, so mi vzeli voz, sod in konje. Vsega tega nisem nikoli več videl.

V Kočevski Reki so nas najprej topli, pozneje so nas pa hoteli kar vse postreliti. Nato so se premislili in izmed nas ustrelili samo 4 može. Vsega skupaj je pa bilo v Kočevski Reki ubitih 25 ljudi, ki leže v skupnem grobu za vasjo. Mi smo bili vsi zelo preplašeni, ker nismo nič vedeli, koga streljajo in zakaj. Iz Kočevske Reke so nas gnali v Moravo, kjer so nas zgnetli v 40 metrov dolgo barako. Tam se nas je nabralo nekaj čez 100. Gonili so nas vsak dan ob sedmih zjutraj na delo. Nič nismo vedeli,

kaj bo z nami. Govoriti nismo smeli z nikomer, niti s sorodniki ne. Zasliševali nas pa tudi niso.

Hrana je bila zelo slaba, vendar so pozneje dovolili, da so nam domači po vojaki kaj poslali. Spali smo na slami, toda uši so nas hotele požreti. Čistiti se nismo mogli, ker nismo imeli niti perila niti mila niti vode. Čeprav nismo vedeli, kaj se bo z nami zgodilo, smo vendar upali, da nas bodo kmalu spustili domov. Dne 13. avgusta se naš "tenente" nenadoma spomni in nam naroči, da moramo priti od dela že ob devetih, ne ob enajstih. Vsi smo mislili, da pojdemo potem domov. Ko smo se pa po končanem delu postavili v vrsto, nam pove, da bo dal ob treh popoldne osem od nas postreliti, češ, da smo hoteli zgrabiti za orožje. Najprej odbere dva, ki sta si bila brata, potem še šest drugih, med njimi tudi mene. Jokali smo, prosili in molili, vendar ni bilo pomoči. Tenente je kričal na nas, da smo "tutti comunisti" in da nas je treba vse postreliti. Vrnili smo se v barako, kjer nas je dal vseh osem močno zastražiti.

Tistih ur ne bom nikdar pozabil. Že itak smo bili v smrtnem strahu, pa so nas še laški vojaki plašili. Neprenehoma so hodili okoli nas ter nam z rokami in glavo kazali, da bomo ob treh že "dormire" (spali) tam zunaj. Polotil se nas je obup, da smo padali v nezavest. Opoldne ni nihče jedel. Tudi drugi interniranci niso jedli, ker so bili tudi oni zelo potrti. Bali so se, da se drugi dan tudi njim tako zgodi.

Kar zazeblu me je, ko sem za žico zagledal ženo, ki mi je opoldne prinesla jesti. Ko sem ji vrnil nedotaknjeno jed, je začela še ona jokati. Kazali smo z rokami, da smo že jedli, toda ženske so slutile, da se nekaj posebnega dogaja. Popoldne sta prihitela v pisarno brigadir in vojni kurat. Slišali smo glasen prepir. Ob treh so nas postavili v vrsto. Približala se je ura smrti. Stali smo v vrsti in jokali. Toda čez nekaj časa nam je prišel tenente povedat, da nas je rešil vojni kurat . . .

Bog ve, kaj bi bili morali še vse pretrpeti, da nas niso dne 22. avgusta odpeljali v Kočevje. Ko sem bil že odšel v Kočevje, je tenente naročil moji ženi, naj mi pripelje kolo, češ, da ga bom potreboval. Storila je tako, toda jaz kolesa nisem nikoli več videl. V Kočevju so nas zaprli v Dijaški Dom. Jesti so nam dali samo čisto juho in na dva moža hlebeček kruha. Kdor je imel denar, je kupoval kruh po 25 lir za hlebeček, kdor ne, je pač stradal. Hvala Bogu, da so nas tretje jutro naložili na vlak in odpeljali proti Ljubljani. Bilo nas je okoli 300, toda od komunistov skoraj nobeden. Takrat sem prvič spoznal, da nekaj ni v redu. Do Postojne je bilo še kar mirno. Tam so pa začeli v nas pljuvati in nas zmerjati. To se je ponavljalo vse do Reke. Tam se nas je nabralo kakih 600 ljudi. Ob treh popoldne so nas vkrcali na ladjo. Tedaj se je začelo šepetati, da gremo na Rab.

In res, 26. avgusta je pristala ladja v luki. Ko so nas izkrcali, so nas odpeljali v sprejemno taborišče, ki je oddaljeno pet kilometrov od pristanišča. Tam so nas začeli prešteti. Šteli so nas tisti večer gotovo dvajsetkrat, tako tudi pozneje neštetokrat. Ko so po nekaj tednih ljudje močno oslabei, je pogosto kdo kar sredi štetja — umrl . . . Prvi večer smo dobili za večerjo vsak pol hlebečka kruha in trohico sira, obojega komaj za dober grizljaj. Pa pred tem že dva dni nismo imeli ničesar v ustih!

Drugi dan so nas ostrigli, okopali in vzeli vse: denar, nože, priprave za britje, celo gumbce. Trgovcu Križu iz Čabra so vzeli 60,000 lir in je moral potem stradati kakor jaz, ki so mi vzeli le 150 lir. Pri vsem bogastvu je siromak tako oslabeel, da je kmalu po povratku z Raba doma umrl. Ko so nas tako ocedili, so nam vzeli še obleko in jo dali v paro. Dve uri smo čakali nanjo popolnoma nagi. K sreči je bilo takrat še tople, saj pozneje smo morali pogosto stati tako nagi v velikem mrazu.

Ob 11. so nas odpeljali v taborišče. Prav za prav je bilo to pokopališče ali vsaj mrtvašnica. Takrat je bilo tam še zelo malo ljudi. Mi smo bili menda šele drugi transport. Prvi je prišel 14. avgusta. Za nami so prihajali vedno pogostejše novi. Največ jih je bilo v septembru. Nekako sredi oktobra so prenehali. Skoraj vsak transport je dospel ponoči. Vseh se nas je končno nabralo okoli 12,000.

Ko smo prišli na Rab, je bilo tam samo eno taborišče — "campo". Pozneje smo

postavili še en tak "campo" in enega za ženske. Poleg tega so imeli enega tudi Judje, torej vse skupaj štiri. Vsako taborišče je bilo obdano krog in krog s široko razporedeno žico. Izhod je bil samo eden, seveda zastražen. Taborišče je bilo razdeljeno v štiri odseke, ki so obsegali določeno število šotorov. Pod vsakim šotorom je spalo šest mož. Upravi smo imeli dve — laško in domačo, toda komunistično. Komunistov je bilo med nami komaj desetina, a vsi so bili na visokih mestih.

Laško upravo so sestavljali častniki s polkovnikom na čelu in okrog 2000 vojakov. Domačo so pa sestavljali načelniki sektorjev, deseterji in kuharji. Načelnik sektorja je posredoval med uradno upravo in interniranci, desetar je imel 24 do 36 ljudi, ki jim je moral deliti kruh in sploh hrano. Obe upravi pa nista delali drugega ko izkoriščali internirance.

Spali smo na slami. Sprva smo jo večkrat menjali, potem pa od septembra do januarja nič več. Slame potem ni bilo več, ker smo jo med tem popolnoma zmleli. Morali smo spati kar na zemlji. To je mnoge spravilo v grob. Seveda ni bilo snage. Zaredile so se uši. Dokler je bila vročina, jih je bilo manj, potem pa vedno več. Če sem z roko samo enkrat segel za vrat, sem jih prinesel celo pest. Imeli smo jih na kilograme. Večkrat je bilo vse telo ena sama hrasta od uši. Dvojnga perila sploh nismo imeli, bili smo raztrgani in razcapani. Saj so mene odpeljali naravnost od živine v hlevu, drugega s polja, tretjega iz gozda itd.

Poleg uši nas je spočetka morila vročina, potem pa mraz. Že te nadloge bi nas morale po večini spraviti v grob, toda prišla je še lakota. Šele koncem septembra smo začeli uvidevati, da v takih razmerah ne bomo ušli smrti. Naša taborišča so ležala ob obali na ravnini, skoraj v dolini. Septembra je bila toplina še dokaj prijetna, šotori pa niso bili dobro pritrjeni k tlom. Nekega večera je začelo pozno ponoči pritaženo šumeti. Kmalu je začel padati dež, potem pa toča, debela kakor jajca. Šotori nas niso nič varovali, zakaj čez nekaj časa je pridrla voda in poplavlila vsa 4 taborišča. V našem sektorju je segla do kolen, v četrtem do pasu. Vsa voda in blato se je potem vlekla v ženska taborišča — vse je plavalo . . . Nismo vedeli, ali bi se bolj varovali pred točo ali pred vodo. Mnogi so bili tisti noč ob vse.

Vso noč smo stali v vodi in čakali jutra. Zjutraj smo zvedeli, da je v ženskem taborišču umrlo pet otrok. Še hujše so pa bile posledice povodnji, ki so se kmalu pokazale. Ljudje so začeli umirati, ker so bili radi slabe hrane že itak silno oslabljeni. Saj bi morala v takem stanju poginiti celo vsaka žival. Hrana je bila taka, da bi ne mogli prestat, če bi tudi po ves dan ležali na mehke. Toda gonili so nas na delo, naganjali so nas kot živino in pretepali. Dobivali smo pa prvi mesec po 16 dkg kruha in opoldne malo mesa in čisto juho. Pozneje še toliko slabše. Vsak sektor je imel 12 kotlov, ki so bili narejeni iz prerezanih bencinskih sodov. V tak kotel je šlo 90 litrov vode in vanjo je vrgel kuhar dve in pol vojaški skledici makaronov ali pa po eno skledico riža in eno zajemalko olja, pomešanega s paradižnikovo mezgo. To je bilo potem za 90 mož. Že proti koncu septembra smo obnemogli. Bili smo gladni. Najprej so nam odpovedovale noge, začeli smo se opotekati in padati. V želodcu se je oglašala bolečina, pred očmi se je delala tema, bolela je glava. To se je vsak dan stopnjevalo.

Vsi tisti, ki si nismo mogli nikakor pomagati, smo v oktobru padali kot snopje. Dogodilo se je večkrat, ko smo stali pred kotlom in čakali na odmerek, da je kdo koga malo sunil, pa je cela vrsta padla kakor domine. Čez jarek, ki je bil dva metra širok, sem se plazil najmanj 15 minut, če ne kar cele pol ure. Če sem padel, sem bil srečen, ako sem bil v 15 minutah spet na nogah. Po večini smo morali noge z rokami predstavljati, če je bilo treba stopiti kam više. Bili smo samo še sence živih bitij. Smrt je kosila med nami brez truda. Ljudje so umirali vsako minuto in povsod. Nihče se ni vlegel kakor v bolezn, da bi umrl. Zvečer je legel "zdrav", zjutraj je bil mrtev. Drugi so umirali stoječi v vrsti, pred kuhinjo, na delu, sploh kjerkoli.

V šotoru poleg mene sta se nekega dne sprla dva iz Podgore pri Starem trgu, Grl in Lah Ludvik. Šlo je za hlebček kruha. Najprej sta si samo grozila, potem sta se sprijela. Desetar se je samo smejal in ju je pustil kakih pet minut sama v šotoru.

Naenkrat je vse utihnilo. Desetar je dejal: Grem pogledat, kako sta se zmenila, ko ni nič več slišati. Ko je stopil v šotor, je Lah držal v roki odgrizen kruh, v ustih je imel grizljaj in — mrtev je bil. Grl je pa še umiral, tudi s kruhom v roki . . .

Takih in podobnih smrti je bilo na tisoče. Ljudje so umirali kar med jedjo. Zdaj si bil, zdaj te ni bilo več! Prve dni oktobra se je začelo. Po pet do deset vsak dan. V novembru po 50 na dan, v decembru po 100. Dne 31. decembra 1942 jih je umrlo največ na en dan — 148! Vseh je pa umrlo na Rabu, kakor je videti po grobovih, 4842. Pa je število gotovo še večje, ker so marsikdaj zagrebli po dva v en grob! Veliko jih je umrlo tudi še na potu nazaj domu, mnogi pozneje v bolnišnicah ali pa tudi doma. Še pol leta pozneje je bil človek v nevarnosti, da umrje na posledicah Raba.

Ljudje so vse poskušali, da bi se rešili smrti. Kdor je imel denar, je kupoval stvari za vsako ceno. Toda denarja nisi smel imeti, le bone, ki smo jih dobili nekaj za odvzeti denar. Obljubljeno jih je bilo več, dali jih pa niso. To je jasen dokaz, da so nas hoteli sestradati do smrti. Sicer je pa bilo silno težko kaj kupiti. Pri delu smo se sestajali s civilisti, domačini, ampak Bog ne daj besedico spregovoriti z njimi! Kdor se je pregrešil, so ga pretepli, in tak je gotovo kmalu umrl. Tudi z vojniki stražniki nismo smeli govoriti. Bili smo popolnoma odrezani od sveta.

Pač smo pisarili domov za pakete, toda naša pošta je ostala v štabu. Šele koncem novembra so začeli odpošiljati pisma. Prav redkim se je posrečilo, da so utihotapili pisma na Reko, toda v njih si niso upali povedati, kje smo. Uvideli smo, da ni izhoda za nas. Ljudje so dajali za kruh vse, prstane, zlatnino, sploh vse. Nekateri so se res polakomnili zlata, pa so svoje hlebčke drugim prodajali, potem pa — umrli... Drugi so zamenjavali kruh za tobak, toda tudi ti so pomrli. Kdor si je skušal količkaj pritrpati, je umrl najpozneje v novembru. Kdor pa ni imel ničesar za zamenjati, je pojedel vse, kar mu je prišlo pred oči. Slabo bi vam prihajalo, če bi opisoval razne neverjetne prizore, ki sem jih na lastne oči videl. Zato rajši ne opisujem, bilo je rsično preveč grozno. Samo nekaj naj še omenim.

Nesteto slučajev je bilo, da so interniranci prikrivali smrt svojega sodruga, da so dobivali njegov delež. Po tri dni in več! Neka ženska iz Gerova je skrivala poleg sebe mrtvega otroka 7 dni, dokler ni začel neznosno smrdeti . . . Človek bi mislil, da bodo take smrti povzročale sočutje, pa ne. Naša domača uprava je bila v rokah komunistov. Ti so delali z nami kakor svinja z mehom. Saj so tudi lahko, ko jih je laška uprava podpirala. Bili so vedno v sporazumu. Vsaka pritožba je bila nemogoča, zato so nas lastni rojaki komunisti lahko izkoriščali. Kuharji so pojedli meso, nam pa dajali samo vodo. Okoli kotla se je sukalo 28 ljudi namesto dveh. Načelnik je razpolagal s hrano in ni le sam zase jemal več kot bi smel, ampak je tudi prodajal za denar ali blago. Neki tak junak, po imenu Bavec, je odnesel s seboj iz taborišča ob razpustu vrednosti čez 30,000 lir. Neki Berič je nabral več kil prstanov in ur, pa še mnogo denarja.

Poleg lakote so prihajale še druge nesreče. Tista nevihta nam je odnesla vse ostanke slame. Morali smo ležati na golem, takorekoč v vodi. Ko je pritisnil mraz in so mokra tla pod nami zmrznila, smo ležali na ledu. Včasih sem spal na dva cm. debelem ledu. Za pokrivalo sem pa imel le tanko pregrinjalo. Zaradi lakote so postali ljudje popolnoma neobčutljivi za mraz in vročino. Nekemu internirancu so hlače do kolen zgorele, pa ni prav nič čutil. Šele sosed mu je povedal, da je v ognju.

Okrog 15. decembra je nastopila strašna burja. Nekega dne nam je odnesla vse šotore. Vse dopoldne smo stali na mrazu pod milim nebom. Takrat se jih je ogromno prehladilo in so vsi pomrli. Poleg vseh nesreč so nas gonili še na delo. Delali smo najprej pri tvrdki Pardi, potem pri podjetju Zastia. Pozneje smo zidali enonadstropne hiše, zelo lepo urejene. Rekli so, da bodo za fašistično mladino. Zidali smo tudi barake sami zase. Kolikor smo naredili barak, toliko ljudi se je preselilo iz šotorov. Delali so tudi nejetniki, toda mi smo bili ločeni od njih. Razumljivo je, da

nismo mogli dosti delati. Zjutraj so nas odpeljali po 2000 na delo, ob desetih je moralo že do 500 nazaj v taborišče, ker so popadali na tla.

Plačali so nam pri tvrdki Pardi: zjutraj skodelico kave, potem četrť litra vina, 3 cigarete in tri bone po 1 liro. Pri Zastiu smo dobivali samo po deset cigaret na dan in to le do decembra, potem sploh nič. Meni so še danes dolžni 24 zasluženih dnin. Povrhu vsega tega so nas pa še topli. Neki tenente nas je tepel kot vole. V takih razmerah nismo mogli pričakovati drugega ko smrt. Februarja meseca bi bili gotovo vsi mrtvi.

Prav kmalu so pa začeli ljudje zunaj v svetu pripovedovati o strahotah Raba. Res je bilo strogo nadzorstvo, vsega pa le niso mogli prikriti. Že v septembru nas je obiskal kot prvi škof dr. Srebrnič. Takrat še ni bilo tako hudo, toda že z obrazov nam je bral našo bedo. Tolažil nas je in spodbujal, pa tudi obljubil pomoč. V decembru so začeli šepetati, da so prinesli tuji listi strašna poročila z Raba. Objavili da so celo slike. To je Lahe tako razkačilo, da so izvedli v vseh taboriščih natančno preiskavo. Prevrgli so nam vse, žepe, vsako cunjico, posodo, celo telo. Pozneje smo zvedeli, da so iskali fotografske aparate.

Tako je prišla skrivnost na dan. Svet je zvedel za naše razmere. Lahov je postalo sram. Vedeli so, da se pri tedanji upravi razmere na Rabu ne dajo izboljšati, zato so sklenili, da se taborišča razpuste. Sredi meseca januarja smo se res začeli že razhajati. Nekaj malega so jih poslali nazaj domov. Ti so bili sami komunisti. Kolikor jih je moglo še hoditi od ostalih, so jih razposlali v druga laška taborišča. Lažje bolnike so namestili po raznih barakah, po 96 ljudi v eno.

Ko sem prišel na Rab, sem tehtal 81 kg, ko so me po razpustu taborišča odnesli v novo bivališče, sem jih imel še 49. Kmalu nato so začeli od doma prihajati paketi in denar, toda denarja nismo dobili v roke. Razmere za nas so se pa začele odslaj boljšati. Na Rabu nas je ostalo okrog 3000. Po večini smo bili taki, ki ne bi preživeli prevažanja v domovino. Če bi ne prišla zapoved, da ne sme nihče več umreti, bi bili mi vsi najpozneje v 14 dneh mrtvi. Z eno nogo smo bili že v grobu. Tako smo se pa do spomladi malo popravili, čeravno za delo nismo bili več zmožni. Hoditi nisem mogel vse tja do septembra.

Prišel je osmi september 1943. Zvečer smo zvedeli, da je Italija položila orožje. Častniki so bili nervozni. Polkovnik je dal naložiti ves živež na ladjo, ki je odplula iz pristanišča 10. septembra. Šest dni po razpadu laške vojske je razpadlo tudi naše taborišče. Prišli so komunisti in odpeljali najprej Hrvate iz Primorja. Izvedli so nekakšno mobilizacijo in odpeljali vse, kar je bilo sposobno za v Cerkvenico. Kaj se je potem z njimi zgodilo, ne vem. Na Rabu nas je ostalo le še 120 bolnikov. Bili smo prepuščeni sami sebi, domov nismo mogli. Bali smo se, da se bo ponovilo, kar smo že preživeli. Dne 12. oktobra 1943 je prišel po nas komandant Kovačič, ki je bil prej "capo" ali načelnik tretjega sektorja v taborišču. Nabral nas je 120 "kripelnov". Odpeljal nas je z ladjo v Cirkvenico, od tam so nas pa hoteli poslati — v brigado! A tudi s tem ni bilo nič, ker smo bili preveč bolni. Tako smo se razšli. Jaz sem šel najprej v Plase, tam sem pa zvedel, da vlak ne vozi. Vdal sem se v usodo in krenil peš proti Gornjemu Jelenju čez Gorski Kotor domov. Hodil sem štiri dni. Za življenje sem si sprosil potrebščin od dobrih ljudi.

Doma sem našel ženo in tri otroke brez vsega. Česar niso pobrali Lahi, so vzeli naši "bratje". In zdaj sem še jaz prinesel v hišo — bolezen. A komunisti siromaka nikdar ne pozabijo. Kmalu so se spomnili name. Prišli so k nam 31. oktobra zvečer in me mobilizirali kar iz postelje. Štiri dni sem se klatil z njimi po kočevskih gozdovih, a priznati moram, da od prvega trenutka, ko sem zapustil hišo, nisem delal drugega kot z našo "hrabro vojsko" — bežal. Štiri dni in štiri noči!

Vse, kar sem tu povedal o Rabu, je še mnogo premalo. Sto debelih knjig bi lahko napisal, če bi hotel povedati vse gorje. Na Rabu sem zgubil lase in zobe in zdravje sploh. Prišel sem med prvimi tja in med zadnjimi odšel."

Tako pripoveduje o trpljenju na Rabu preprost slovenski kmet. Če bi slovenski komunizem ne zakrivil nobenega drugega greha kot samo Rab, je to tak zločin, kakor ga naša zgodovina ne pomni. Med imeni nesrečnikov, ki so na Rabu umrli, navajamo samo zbor tistih, za katere so podatki točno pri rokah. Vsi so pokopani na skupnem pokopališču Kampori. Vsak ima na grobu številko, tu pa sledijo po imenih. Zadnje številke pomenijo dan smrti.

- Agnič Jožef, Tevžev dol, roj. 2. dec. 1906, umrl 1. dec. 1942.
- Anželič Jožef, Velike Bloke, 38, let, 24. marca 1943.
- Anžur Franc, Sostro, 44 let, 31. dec. 1942.
- Arko Jožef, Sodražica, 47 let, 8. jun. '43.
- Avsec Andrej, Knežje njive, 23 let, umrl 9. febr. 1943.
- Bajec Franc, Babno polje, 38 let, 16. nov. 1943.
- Bajuk Janez, Radovica, 36 let, 16. nov. 1942.
- Bajuk Stanislav, Radovica, 38 let, 16. nov.
- Bajuk Stanislav, Radovica, 38 let, 24. febr. 1943.
- Balkovec Franc, Zilje, 28 let, 3 jan. 1943.
- Balkovec Janez, Balkovci, 33 let, 23. nov. 1942.
- Baraga Andrej, Rebra, 56 let, 16. dec. '42.
- Barle Janez, Gor. Kamonje, 31 let, 4. jan. 1943.
- Bavec Franc, Iga vas, 55 let, 19. nov. '42.
- Bavec Jakob, Vrhnika pri Ložu, 38 let, 18. dec. 1942.
- Bečaj Alojzij, Bečaji, 28 let, 15. nov. '42.
- Bečaj Franc, Hrušakrje, 35 let, 26. nov. 1942.
- Benčina Janez, Novi kot, 36 let, 3. jan. '43
- Berčan Ludovik, Gornja Slivnica, 22 let, 18. jan. 1943.
- Berkopce Peter, Vin ica, 34 let, 4. nov. '42
- Bernik Jožef, Hruševo (Dobrova), 55 let, 29. nov. 1942
- Bevka Janez, Breg, 61 let, 5. nov. 1942
- Blatnik Janez, Vrhpolje, 49 let, 26. nov. 1942
- Bobnar Anton, Gornji Golobodol, 41 let, 10. jan. 1943
- Bobnar Jožef, Veliki Lipovec, 48 let, 3. dec. 1942
- Bobnar Martin, Novo mesto, 18 let, 20. okt. 1943
- Bogataj Franc, Rakitna, 28 let, 8. jan. '43
- Boh Jernej, Gumnišče, 38 let, 6. nov. '42
- Bohte Franc, Hrušica, 47 let, 25. dec. '42
- Boldan Franc, Gradenc, 23 let, 6. febr. 1943
- Bolka Valentin, Semič, 28 let, 25. nov. '42
- Bolte Anton, Selska gora, 40 let, 21. jan. 1943
- Bovha Matej, Kot-Semič, 45 let, 20. dec. 1942
- Bozja Jakob, Mali Lipoglav, 53 let, 10. jan. 1943
- Božič Mihael, Dobrova, 55 let, 20. febr. 1943
- Bradeško Franc, Podolnica-Horjul, 51 let, 26. dec. 1942
- Brancelj Franc, Gor. Brezovica, 18 let, 8. jan. 1943
- Brejc Janez, Predoslji, 53 let, 19. dec. '42
- Brence Janez, Rakitna, 83 (!!) let, 26. marca 1943
- Brlec Franc, Bizovik, 48 let, 7. nov. 1942
- Bertoncelj Franc, Godešič, 47 let, 26. nov. 1942
- Brunček Janez, Ljubljana, 42 let, 24. okt. 1942
- Butala Janez, Gradac, 45 let, 24. dec. '42
- Cankar Anton, Dolenja vas, 30 let, 16. dec. 1942
- Cankar Janez, Babna gora, 49 let, 4. apr. 1943
- Cankar Jožef, Dobrunje, 51 let, 1. dec. '42
- Centa Edvard, Selo, 28 let, 27. dec. 1942
- Cesar Anton, Vrbovec, 45 let, 10. marca 1943
- Ciber Jakob, Kot, 44 let, 13. dec. 1942
- Cimerman Alojzij, Brezje, 40 let, 20. nov. 1942
- Ciuha Janez, Dobrova, 53 let, 18. nov. '42
- Čadonič Franc, Balkovci, 23 let, 20. nov. 1942
- Čadonič Jožef, Balkovci, 25 let, 2. dec. '42
- Čampa Ludvik, Gora pri Sodražici, 50 let, 19. dec. 1942
- Čemas Franc, Zilje, 46 let, 7. dec. 1942
- Čarne Alojzij, Trebeljevo, 50 let, 30. dec. 1942
- Černe Pavel, Grčarice, 67 let, 16. nov. '42
- Čož Anton, Panca, 42 let, 27. dec. 1942
- Čož Jožef, Šmarje-Sap, 48 let, 24. nov. '42
- Črnič Mirko, Bedenj, 33 let, 27. nov. 1942

- Debeljak Alojzij, Šegova vas, 55 let, 8. jan. 1943
- Debeljak Franc, Podgora pri Ložu, 40 let, 11. nov. 1942
- Debeljak Franc, Velike Lašče, 38 let, 26. dec. 1942
- Debeljak Janez, Ljubljana, 18 let, 11. okt. 1942
- Debeljak Jožef, Podgora pri Ložu, 33 let, 24. dec. 1942
- Debevc Franc, Rakitna, 40 let, 24. nov. 1942
- Debevc Jožef, Kot, 49 let, 9. nov. 1942
- Dejak Janez, Ribnica, 54 let, 26. okt. '42
- Derganc Alojzij, Podgora, 41 let, 31. dec. 1942
- Dermastija Janez, Zadvor, 35 let, 13. jan. 1943
- Dezeljan Mila, Dolanje, 26 let, 30. nov. 1942
- Dimnik Valentin, Jarše, 46 let, 8. jan. '43
- Dobovičnik Martin, Loke-Dobrna, 59 let, 23. dec. 1942
- Dobravec Jožef, Bloke, 22 let, 3. jan. '42
- Dobrin Gašper, Preserje, 55 let, 10. dec. 1942
- Dolenc Jakob, Babna gora, 49 let, 24. nov. 1942
- Doles Anton, Ponikve, 44 let, 23. okt. '42
- Dolinar Anton, Dobrova, 29 let, 31. dec. 1942
- Dragoš Mihael, Zugarica-Dobropolje, 43 let, 2. dec. 1942
- Dragovan Martin, Grabrovec, 45 let, 17. jan. 1943
- Drobnič Franc, Visoko, 42 let, 15. nov. '42
- Drobnič Jožef, Bločice, 33 let, 3. jan. '43
- Drobnič Karel, Lužarje, 43 let, 10. jan. '43
- Drobnič Milan, Zalog, 18 let, 29. okt. '42
- Duh Alojzij, Dolenja vas, 49 let, 31. dec. 1942
- Dular Jožef, Potok, 30 let, 14. jan. 1943
- Erbida Feliks, Veliki Lipovec, 43 let, 4. jan. 1943
- Erbida Jožef, Veliki Lipovec, 46 let, 10. dec. 1942
- Erjavec Franc, Višnja gora, 43 let, 11. dec. 1942
- Fink Franc, Kot, 40 let, 25. jan. 1943
- Flis Rudolf, Veliki Lipovec, 47 let, 10. jan. 1943
- Florijančič Anton, Vapča vas, 20 let, 17. jan. 1943
- Fojkar Jožef, Gaberška gora, 20 let, 15. dec. 1942
- Fricelj Leopold, Vel. Lahinja, 33 let, 23. nov. 1942
- Furlan Janez, Ljubljana, 37 let, 3. nov. 1942
- Gabrovec Avgust, Mavhinje, 5 let, 31. marca 1943
- Gačnik Jožef, Videm, 38 let, 8. jan. 1943
- Galič Jožef, Šujca-Dobrova, 51 let, 18. dec. 1942
- Gašparič Feliks, Podlipa, 38 let, 3. jan. '43
- Gašperič Pavel, Zadvor, 48 let, 28. nov. 1942
- Gerl Janez, Podgora (Lož), 43 let, 7. jan. 1943
- Gešelj Jožef, Zapudje, 45 let, 10. jan. '43
- Glašič Janez, Iška, 46 let, 18. nov. 1942
- Glavan Janez, Dol. Kamonje, 32 let, 8. jan. 1942
- Glavan Jožef, Škrilj, 46 let, 4. jan. 1943
- Glavič Janez, Božič vrh, 25 let, 12. jan. 1943
- Globokar Franc, Podbukovje, 50 let, 15. marca 1943
- Gnidovec Anton, Veliki Lipovec, 23 let, 13. marca 1943
- Golaž Janez, Mali Lešč, 38 let, 30. dec. '42
- Gole Rudolf, Gor. Globodol, 45 let, 7. jan. 1943
- Golob Florijan, Trška gora, 49 let, 4. jan. 1943
- Golobič Anton, Hrušice, 40 let, 17. nov. 1943
- Gorenjc Janez, Ajdovec, 40 let, 15. sept. 1942
- Gorjanc Alojzij, Ljubljana, 39 let, 8. febr. 1943
- Gornik Karel, Žigmarice, 44 let, 21. jan. 1943
- Gorše Anton, Lokve, 28 let, 4. jan. 1943
- Gorše Stanko, Podhosta, 39 let, 17. jan. 1943
- Gradišar Alojzij, Mramorovo, 28 let, 2. jan. 1943
- Gradišar Janez, Rakitna, star 5 let, 3. dec. 1942
- Grahek Jožef, Petrova vas, 40 let, 26. jan. 1943
- Grahek Jožef, Petrova vas, 49 let, 28. dec. 1942
- Gregorčič Anton, Zemelj, 23 let, 18. jan. 1943

TRINERJEVO GRENKO VINO

zanesljivo želodčno in odvajalno sredstvo.

Že tri rodovi slovanskih ljudstev rabijo uspešno to zelo priporočano **TRINERJEVO GRENKO VINO z vitaminom B 1** kot pijačo in kot milo odvajalno in želodčno sredstvo. Ta zdravniški izdelek je velika dedščina Trinerjeve družine in spomenik na pokojnega Jožefa Trinerja st., ki jo je iznašel pred šestdesetimi leti. Na sedmih mednarodnih razstavah je bilo odlikovano z najvišjimi priznanji. Imejte ga vedno doma in ga rabite, kako napisano na steklenici. Preskrbi ga vam lahko vaš drugist ali pa sami pišite na

JOSEPH TRINER CORP.

JOSEPH TRINER, President

4053 W. Fillmore Street,

Chicago 24, Ill.

Gregorič Janez, Bločice, 22 let, 9. dec. 1942

Gruber Franc, Polhovica, 47 let, 3. nov. 1942

Guštin Marko, Drašiči, 21 let, 7. jan. '43

Habič Franc, Selje, 30 let, 7. jan. 1943

Habič Franc, Zadvor, 57 let, 30. nov. '42

Habjan Anton, Babna polica, 24 let, 8. dec. 1942

Hauptman Mihael, Stična, 56 let, 25. nov. 1942

Henigman Alojzij, Vavpča vas, 28 let, 15. febr. 1943

Hiti Alojzij, Visoko, 53 let, 5. febr. 1943

Hiti Franc, Strletje, 50 let, 24. nov. 1943

Horvat Jožef, Tanča gora, 35 let, 3. nov. 1943

Hribar Jakob, Besnica, 50 let, 24. nov. '42

Hrovat Janez, Uršna sela, 21 let, 25. dec. 1942

Hrovatič Anton, Koroška vas, 43 let, 17. nov. 1942

Hudnik Franc, Šujca-Dobrova, 37 let, 4. febr. 1943

Ilnikar Alojzij, Dol. Kamenj, 36 let, 9. jan. 1943

Intihar Franc, Rašica, 31 let, 21. dec. '42
Intihar Jožef, Štrukljeva vas, 19 let, 18. nov. 1942

Ivanič Janez, Črešnjevce, 38 let, 21. nov. 1942

Ivančič Jožef, Hudi vrh, 32 let, 21. jan. 1943

Jaketič Franc, Zilje, 40 let, 8. dec. 1942

Jakič Janez, Zapotok, 24 let, 12 dec. '42

Jakič Jožef, Tomišelj, 54 let, 16. nov. '42

Jaklič Anton, Radatoviči, 30 let, 23. dec. 1942

Jaklič Martin, Zemelj, 54 let, 24. nov. '42

Jakopin Alojzij, Studeno-Bloke, 18 let, 19. nov. 1942

Jakopin Anton, Zavrh, 32 let, 3. jan. '43

Jakovec Pavel, Gor. Remenci, 37 let, 18. dec. 1942

Jalovec Nikolaj, Št. Jernej, 50 let, 29. nov. 1942

Jančar Alojzij, Hočevje, 50 let, 20. jan. 1943

Janež Ladislav, Babno polje, 19 let, 27. dec. 1942

Janež Janez, Babno polje, 52 let, 22. nov. 1942

- Janež Jože, Mandlja-Plešce, 24 let, 7. jan. 1943
- Janež Olga, Babno polje, 1 leto, 13. okt. 1942
- Janežič Anton, Klada, 29 let, 25. nov. '42
- Janežič Frančiška, Vel. Mato, 36 let, 27. okt. 19492
- Jarc Franc, Orle, 18 let, 11. jan. 1943
- Jarc. Henrik, Vel. Lipovec, 34 let, 31. dec. 1942
- Jarc Janez, Stranska vas, 50 let, 24. nov. 1942
- Jarc Mihael, Vel. Lipovec, 41 let, 3. jan. 1943
- Jelen Franc, Vel. Osolnik, 49 let, 10 jan. 1943
- Jelenc Jože, Nunski log, 25 let, 5. jan. '43
- Jerele Janez, Brezovica, 38 let, 24. marca 1943
- Jerma nJakob, Lokve, 37 let, 19. nov. '42
- Jerše Ignac, Zalisec, 45 let, 16. dec. 1942
- Jeršin Franc, Struge, 42 let, 16. dec. '42
- Jeršin Jože, Mali Ločnik, 44 let, 5. jan.'43
- Jesenovec Janez, Dol. vas, 42 let, 21. jan. 1943
- Jesih Anton, Panci, 33 let, 3. jan. 1943
- Jozelj Franc, Sadinja vas, 47 let, 18. nov. 1942
- Junc Jože, Brusnice, 51 let, 30. dec. 1942
- Jurejevčič Martin, Primostek, 41 let, 4. jan. 1943
- Kamnar Alojz, Sadinja vas, 18 let, 9. dec. 1942
- Kandare Alojz, Dane pri Ložu, 36 let, 3. jan. 1943
- Kaplan Alojz, Vrbovec, 42 let, 30. dec. 1942
- Kapš Anton, Kot, 30 let, 1. maja 1943
- Kač Henrik, Gaber, 37 let, 10. nov. 1943
- Kastelic Franc, Dol. težke vode, 45 let, 9. nov. 1942
- Kastelic Jože, Sostro, 48 let, 15. nov. '42
- Kastelic Peter, Hrib-Černomelj, 49 let, 19. nov. 1942
- Kavčič Martin, Vrbljenj, 34 let, 9. dec.'42
- Keber Janez, Podmolnik, 48 let, 29. nov. 1942
- Keber Mihael, Mlaka, 46 let, 17. dec. '42
- Kepec Valentin, Gor. Kašelj, 32 let, 8. jan. 1943
- Keržan Valentin, Ljubljana, 42 let, 30. nov. 1942
- Keržič Jože, Iška vas, 40 let, 6. jan. '42
- Klančar Anton, Mohorji, 31 let, 28. dec. 1942
- Klarič Jože, Nova sela, 39 let, 16. dec.'42
- Klavs Franc, Mali Osolnik, 45 let, 18. nov. 1942
- Klemenčič Matija, Brezovica, 26 let, 30. dec. 1942
- Klobučar Franc, Hrib-Bela Cerkev, 28 let, 30. dec. 1942
- Klobučar Jože, Uršna sela, 35 let, 30. dec. 1942
- Kmet Franc, Podlipa, 41 let, 20. marca '43
- Knafelj Andrej, Ulake-Bloke, 31 let, 7. jan. 1943
- Kocjan Jože, Tomišelj, 37 let, 28. dec. '42
- Kočevar Alojz, Jezero-Preserje, 36 let, 14. jan. 1943
- Kočevar Anton, Podlož, 43 let, 15. nov.'42
- Kočevar Franc, Podlož, 22 let, 23. jan. '43
- Kočevar Janez, Rakitnica, 41 let, 23. jan. 19493
- Kočevar Janez, Podlož, 49 let, 22. dec.'42
- Kočevar Jože, Suhor, 19 let, 9. jan. 1943
- Kolenc Alojz, Skala-Dobrnica, 38 let, 20. nov. 1942
- Kolenc Franc, Gor. Karteljevo, 43 let, 28. nov. 1942
- Kolenc Franc, Kal-Dobrnica, 36 let, 23. nov. 1942
- Kolenc Henrik, Vrh pri Logu, 21 let, 19. jan. 1943
- Kolovič Alojz, Lanišče-Šmarje, 42 let, 4. jan. 1943
- Komidar Anton, Dane-Lož, 35 let, 2. jan. 1943
- Komidar Jože, Dane-Lož, 36 let, 26. dec. 1942
- Konc Alojz, Stari trg, 40 let, 25. jan. '43
- Končan Franc, Horjul, 42 let, 21. dec. '42
- Konič Anton, Žužemberk, 23 let, 31. dec. 1942
- Korošec Alojz, Bloke, 24 let, 21. jan. '43
- Korošec Franc, Rakek, 38 let, 30. nov. '43
- Korošec Karl, Nareda-Rob, 20 let, 21. nov. 1942
- Kostelec Anton, Drašiči-Metlika, 34 let, 10. jan. 1943
- Kostelec Anton, Drašiči-Metlika, 23 let, 26. dec. 1942
- Košir Anton, Bušinja vas, 22 let, 17. jan. 1943
- Kotnik Jožef, Vrh-Lož, 43 let, 29. dec. '42
- Kovačič Andrej, Rakitna, 33 let, 30. dec. 1942

- Kovačič Karel, Sv. Trojica-Cerknica, 38 let, 5. dec. 1942
- Kovačič Matej, Bloke, 33 let, 23. dec. '42
- Kožin Anton, Ig, 41 let, 1. dec. 1942
- Kozjan Martin, Božakovo-Metlika, 41 let, 1. dec. 1942
- Kozoglav Stanislav, Težke vode, 35 let, 3. jan. 1943
- Kračman Jožef, Zagorje, 54 let, 10. dec. 1942
- Krajec Anton, Žapuže, 42 let, 10. dec. '42
- Krajšek Jožef, Kočevje, 43 let, 12. jan. '43
- Kralj Anton, Okljuka, 38 let, 22. nov. '42
- Kralj Janez, Tribuče, 39 let, 15. nov. '42
- Kralj Jožef, Mala vas-Dobropolje, 37 let, 22. nov. 1942
- Kramar Cecilija, Ambrus, 1 leto, 11. okt. 1942
- Kramarič Janez, Grabrovec-Metlika, 32 let, 28. dec. 1942
- Kramarič Jožef, Dol. Paka-Černomelj, 42 let, 19. febr. 1943
- Kranjc Jakob, Verd, 52 let, 26. dec. 1942
- Kranjc Stanislav, Kočevje, 21 let, 13. jan. 1943
- Kraševac Anton, Dane-Lož, 35 let, 28. nov. 1942
- Kraševac Dominik, Ulake-Bloke, 37 let, 16. nov. 1942
- Kraševac Franc, Bušinja vas, 19 let, 17. dec. 1942
- Kraševac Ignacij, Dane-Lož, 40 let, 17. dec. 1942
- Kraševac Janez, Sela-Rob, 38 let, 4. jan. 1943
- Krašovec Jožef, Ulaka, 35 let, 19. jan. '43
- Krašovec Matija, Bušinja vas, 39 let, 12. jan. 1943
- Krže Franc, Sodražica, 38 let, 23. dec. '42
- Kržič Anton, Rakitna, 24 let, 6. jan. 1943
- Kržič Janez, Iška vas, 20 let, 27. dec. '42
- Kumše Jožef, Brest-Tomišelj, 45 let, 31. dec. 1942
- Kutnar Jožef, Potok-Krka, 58 let, 6. maja 1943
- Kužnik Albin, Vel. Lipovec, 44 let, 18. dec. 1942
- Lah Miroslav, Bloke, 19 let, 27. marca '43
- Lamut Alojzij, Sela-Črnatelj, 26 let, 9. maja 1943
- Lapajne Janez, Idrija, 29 let, 20. jan. '43
- Lavrič Alojzij, Retje, 38 let, 5. dec. 1942
- Lavrih Alojzij, Št. Pavel-Stična, 66 let, 20. nov. 1942
- Lavtižar Anton, Lanišče, 52 let, 24. nov. 1942
- Legan Franc, Artmanja vas, 42 let, 20. jan. 1943
- Levstek Anton, Ribnica, 42 let, 13. jan. 1943
- Levstek Franc, Zadniki, 45 let, 24. dec. 1942
- Likovič Jakob, Gor. Ig., 51 let, 21. nov. '42
- Likovič Janez, Visoko, 32 let, 16. dec. '42
- Lovšin Jože, Ribnica, 54 let, 6. jan. 1943
- Lovšin Jože, Jurjevice, 38 let, 18. dec. '42
- Lužar Janez, Stranska vas, 53 let, 27. nov. 1942
- Macele Janez, Podzemelj, 19 let, 27. nov. 1942
- Maček Alojzij, Dev. M. v Polju, 30 let, 13. dec. 1942
- Maček Janez, Ig, 36 let, 21. nov. 1942
- Mahne Ignacij, Vel. Lašče, 45 let, 25. dec. 1942
- Mahne Jožef, Ig, 42 let, 26. dec. 1942
- Majerle Matija, Černomelj, 47 let, 15. nov. 1942
- Majtič Jože, Metlika, 20 let, 7. jan. 1943
- Majzelj Alojzij, Metlika, 69 let, 15. dec. 1942
- Malnar Milica, Moste-Ljublj., 2 leti, 9. sept. 1942
- Marinč Jože, Fara, 35 let, 3. jan. 1943
- Marinček Anton, Cerklje, 54 let, 7. nov. 1942
- Marinčič Franc, Dobrnič, 40 let, 21. apr. 1943
- Marolt Anton, Šmihel, 39 let, 24. nov. '42
- Martinkovič Franc, Podzemelj, 34 let, 15. jan. 1943
- Mastek Peter, Novo mesto, 47 let, 27. okt. 1942
- Matjašič Stanko, Metlika, 20 let, 15. dec. 1942
- Matkovič Alojzij, Metlika, 26 let, 7. jan. 1943
- Mavsar Alojzij, Semič, 35 let, 20. apr. '43
- Mazi Franc, Ig, 38 let, 3. jan. 1943
- Mazi Karel, Preserje, 22 let, 7. dec. 1942
- Metelko Franc, Trebeljno, 40 let, 7. jan. 1943
- Mihelčič Janez, Babna polica, 84 (!!) let, 28. sept. 1942
- Mihelčič Jožef, Babna polica, 1 leto, 17. okt. 1942
- Martič Janez, Vel. Lipovec, 50 let, 3. febr. 1943

- Mlakar Alojzij, Vrh, 29 let, 16. nov. '42
 Mlakar Alojzij, Srednja vas, 40 let, 8. febr. 1943
 Mlakar Anton, Babna polica, 46 let, 5. nov. 1942
 Mlakar Jožefina, 2 leti, 29. avg. 1943
 Mlakar Jože, Dane, 43 let, 1. jan. 1943
 Mlakar Matej, Iga vas, 43 let, 29. dec. '42
 Močilar Maks, Ljubljana, 33 let, 13. okt. 1942
 Modic Franc, Matena, 28 let, 1 jan. 1943
 Modic Janez, Topol, 38 let, 28. dec. 1942
 Modic Janez, Matena, 18 let, 1. dec. 1942
 Modic Jožef, Matena, 28 let, 28. nov. '42
 Moravec Stanislav, Zemelj, 20 let, 9. marca 1943
 Movern Janez, Kot, 40 let, 30. dec. 1942
 Možek Franc, Turjak, 31 let, 3. apr. 1943
 Mravlje France, Dobrova, 53 let, 28. dec. 1942
 Muc Janez, Černomelj, 38 let, 25. apr. '43
 Muc Leopold, Krivoglavice, 40 let, 15. jan. 1943
 Mušič Franc, Trnovec, 30 let, 31. dec. '42
 Nelec Janez, Iga vas, 54 let, 5. nov. 1942
 Novak Alojzij, Bruhanja vas, 35 let, 29. sept. 1942
 Novak Mihael, Gradenc, 29 let, 20. nov. 1942
 Oberstar Leopold, Rakitnica, 19 let, 21. dec. 1942
 Ogrinc Jožef, Potjokravec, 27. jan. 1943
 Ogrinc Jožef, Potjokravec, 27. jan. -943
 Ogrin Ludvik, Boh. Bistrice, 34 let, 13. nov. 1942
 Ogulin Franc, Kašča, 40 let, 16. jan. 1943
 Ogulin Martin, Gerovec, 29 let, 30. dec. 1942
 Omahen Franc, Dol. vas, let, 7. jan. 1943
 Oražem Janez, Sodražica, 46 let, 9. jan. 1943
 Ožanič Jožef, Kuželj, 32 let, 24. nov. 1942
 Ožbolt Alojzij, Babno polje, 34 let, 24. nov. 1942
 Ožbolt Anton, Babno polje, 41 let, 7. dec. 1942
 Ožbolt Franc, Babno polje, 49 let, 15. jan. 1943
 Ožbolt Franc, Babno polje, 51 let, 22. nov. 1942
 Ožbolt Janez, Babno polje, 38 let, 7. nov. 1942
 Pahar Franc, Mali Korinj, 39 let, 8. jan. 1943
 Pajnič Anton, Hrib, 58 let, 29. dec. 1942
 Pajselj Valentin, Kočevje, 49 let, 9. nov. 1942
 Papič Franc, Gradac, 39 let, 16. jan. 1943
 Pavlenč Jožef, Dol. Prekopi, 30 let, 9. nov. 1942
 Pavletič Jožef, Dol. Prekopi, 30 let, 9. nov. 1942
 Pavlič Franc, Igavas, 40 let, 7. jan. 1943
 Pavlin Franc, Ratež, 50 let, 21. nov. 1942
 Pečaver Jožef, Podhosta-Toplice, 38 let, 17. dec. 1942
 Pečnik Jožef, Lanišče, 50 let, 25. nov. '42
 Pekolj Alojzij, Dobrnič, 42 let, 8. maja '43
 Perič Jože, Žalna, 59 let, 24. okt. 1942
 Perušič Janez, Dragatuš, 18 let, 16. apr. 1943
 Petan Janez, Podturn, 44 let, 3. dec. 1942
 Petan Franc, Št. Vid-Stična, 25 let, 30. jan. 1943
 Peteh Janez, Adlešiči, 42 let, 2. dec. 1942
 Petelin Janez, Rakitna, 21 let, 23. dec. '42
 Petrič Matija, Vrhnika-Lož, 49 let, 1. jan. 1943
 Pikolik Jože, Podžaga-Vel. Lašče, 39 let, 25. nov. 1942
 Pirc Janez, Brest-Ig, 49 let, 4. jan. 1943
 Planinc Anton, Svibnik-Črnomelj, 49 let, 5. dec. 1942
 Plantan Jože, Stranska vas-Šmihel, 19 let, 2. dec. 1942
 Plut Alojzij, Ručetna vas, 21 let, 24. nov. 1942
 Plut Anton, Stranska vas-Šmihel, 35 let, 4. dec. 1942
 Podlogar Janez, Golo, 50 let, 27. dec. '42
 Pokorn Katarina, 50 let, 5. okt. 1942
 Ponikvar Janez, Dobrepolje, 50 let, 23. dec. 1942
 Porok Jože, Dane-Lož, 26 let, 25. dec. '42
 Povšeta Janez, Preserje, 41 let, 18. dec. 1942
 Potočar Marija, Muhaber, 59 let, 20. okt. 1942
 Potokar Franc, Mala Stara vas, 42 let, 16. nov. 1942
 Praznik Mihael, Vel. Lipovec, 44 let, 5. dec. 1942
 Predovič Nik, Velike Lašče, 53 let, 8. jan. 1943
 Prijanovič Matija, Tribuče, 46 let, 12. nov. 1942
 Prijatelj Anton, Zamostec, 61 let, 17. nov. 1942

Primar Jernej, Zalog, 39 let, 7. jan. 1943
 Prus Janez, Krmačina, 29 let, 29. dec. '42
 Pucihar Anton, Ig, 54 let, 27. nov. 1942
 Pusič Janez, Bušinja vas, 21 let, 17. jan. 1943
 Radovič Jože, Preloka, 19 let, 3. jan. '43
 Radovič Jože, Preloka, 18 let, 2. jan. '43
 Rajakovič Marko, Rajakoviči, 20 let, 27. nov. 1942
 Rajer Franc, Vrhpeč, 40 let, 25. nov. '42
 Rajk Janez, Bojanja vas, 44 let, 7. nov. 1942
 Rajselj Valentin, Kočevje, 49 let, 9. nov. 1942
 Razdrh Danijel, Dobrava, 33 let, 7. febr. 1943
 Redek Franc, Mačkovec, 46 let, 7. febr. 1943
 Repar Ignac, Dobravica, 35 let, 20. okt. 1942
 Repar Jože, Soteska, 38 let, 31. dec. '42
 Repar Jože, Donava, 34 let, 18. nov. '42
 Resnik Janez, Birčna vas, star ?, 3. dec. 1942
 Retelj Matej, Kostanjevica, 38 let, 30. dec. 1942
 Režek Jože, Radovica, 32 let, 28. nov. '42
 Robida Martin, Lopata, 33 let, 27. dec. '42
 Rogale Mihael, Dren, 43 let, 30. dec. '42
 Rogelj Alojzij, Podlipa, 37 let, 14. jan. '43
 Rogelj Janez, Gor. Brezovica, 19 let, 8. jan. 1943
 Rogelj Stanko, Vrbovec, 20 let, 15. jan. 1943
 Ropret Rudolf, Tomačevo, 38 let, 26. dec. 1942
 Rozman Avgust, Gor. Suhor, 32 let, 8. jan. 1943
 Rozman Janez, Gor. Suhor, 38 let, 18. nov. 1942
 Rozman Matija, Dol. Suhor, 35 let, 18. jan. 1943
 Rudolf Anton, Koščaki, 33 let, 18. nov. 1942
 Rudolf Franc, Kremenca, 37 let, 22. nov. 1942
 Rupnik, Franc, Dobrova, 55 let, 14. jan. 1943
 Rupnik, Franc, Vel. Vrh, 55 let, 30. nov. 1942
 Rus Franc, Tomišelj, 38 let, 31. dec. '42
 Selan Anton, Dobrunje, 55 let, 9. jan. '43
 Sernel Franc, Logatec, 43 let, 19. nov. '42
 Setnikar Franc, Polhov Gradec, 52 let, 20. nov. 1942
 Sever Janez, Hinje, 48 let, 15. dec. 1942
 Simonič Anton, Drašiči, 37 let, 20. dec. 1942
 Simonič Jože, Drašiči, 37 let, 6. dec. 1942
 Sirk Franc, Gor. Selca, 33 let, 3. jan. '43
 Skubic Janez, Št. Lambert, 18 let, 21. jan. 1943
 Skubic Simon, Polica, 39 let, 13. jan. '43
 Sladič Andrej, Pusti Gradec, 51 let, 30. maja 1943
 Slajko Franc, Ljubljana, 36 let, 9. jan. '42
 Smerdelj Janez, Brežice, 52 let, 19. jan. 1943
 Smole Franc, Kot, 51 let, 7. dec. 1942
 Smrdelj Anton, Klenik, 44 let, 7. dec. '42
 Smrekar Alojzij, Kot, 41 let, 11. dec. '42
 Smrekar Franc, Naklo, 38 let, 9. nov. '42
 Sojer Anton, Plešivica, 38 let, 20. dec. '42
 Spreizer Ana, roj. Trdič, 86 let, 8. okt. 1942
 Srakar Jernej, Tomačevo, 52 let, 4. jan. 1943
 Srnjak Janez, Podlipoglav, 34 let, 11. jan. 1943
 Srnjak Jože, Golo, 46 let, 16. apr. 1943
 Stanovnik Janez, Vnanje Gorice, 41 let, 27. nov. 1942
 Starc Janez, Babna gorica, 55 let, 30. dec. 1942
 Starc Martin, Rosalnice, 46 let, 10. dec. 1942
 Stare Franc, Bled, 46 let, 2. nov. 1942
 Sterle Alojzij, Bukovec, 54 let, 10. jan. 1943
 Sterle Jernej, Podlož, 27 let, 22. nov. '42
 Sterle Jože, Krvova peč, 32 let, 28. dec. 1942
 Strah Jože, Žalna, 60 let, 31. dec. 1942
 Stražišar Jakob, Preserje, 53 let, 31. dec. 1942
 Stražiša rJože, Pako, 22 let, 28. nov. '42
 Stražišar Jože, Krvava peč, 38 let, 18. jan. 1943
 Strle Alojzij, Poljane, 46 let, 16. nov. '42
 Strojinc Janez, Gorenja vas, 46 let, 5. jan. 1943
 Suhadolnik Jože, Rakitna, 43 let, 2. jan. 1943
 Šafar Jože, Draga, 51 let, 1. dec. 1942
 Šega Janez, Novo mesto, 38 let, 22. nov. 1942

Šenica Franc, Dobinj dol, 42 let, 18. nov. 1942

Šepec Emil, Igavas, 20 let, 9. dec. 1942

Šilc Franc, Bolčice, 28 let, 28. nov. 1942

Šilc Rudolf, Bločice, 23 let, 20. nov. 1942

Šimec Janez, Giršiči, 41 let, 27. nov. '42

Škerlj Jože, Begunje-Cerknica, 36 let, 23. nov. 1942

Škoda Jože, Gor. Prekopa, 37 let, 18. jan. 1943

Škof Alojzij, Dragomlja vas, 26 let, 18. dec. 1942

Škof Anton, Gor. Lokvica, 27 let, 26. dec. 1942

Škof Franc, Dragomlja vas, 31 let, 14. dec. 1942

Škof Joahim, Zaklanec, 35 let, 16. dec. '42

Škraba Jneza, Crna vas, 42 let, 20. nov. 1942

Škraba Mihael, Tomišelj, 40 let, 6. jan. 1943

Škrjanc Mihael, Kočevje, 71 let, 17. nov. 1942

Škufca Anton, Vel. Dobrova, 43 let, 24. dec. 1942

Škufca Jože, Dvor, 29 let, 8. jan. 1943

Škufca Jože, Malo Lipje, 18 let, 19. dec. 1942

Škulj Janez, Sarsko, 54 let, 22. nov. 1942

Škulj Jože, Iška vas, 65 let, 9. jan. 1943

Špehar Mihael, Dol. Suhor, 23 let, 4. jan. 1943

Šraj Franc, Metulje, 27 let, 17. dec. 1942

Šraj Karel, Metulje, 22 let, 15. dec. 1942

Šteblaj Anton, Lanišče, 51 let, 28. dec. 1942

Šteblaj Anton, Vel. Osolnik, 31 let, 25. dec. 1942

Štembal Franc, Iška vas, 44 let, 12. jan. 1943

Štembalj Jože, Iška vas, 43 let, 5. jan. '43

Štiglic Alojzij, Čermošnjice, 41 let, 14. jan. 1943

Štrumbelj Franc, Tomišelj, 39 let, 11. nov. 1942

Štrumbelj Franc, Sarsko, 35 let, 28. nov. 1942

Štrumbelj Jakov, Tomišelj, 56 let, 23. nov. 1942

Štrus Janez, Srednja vas, 33 let, 6. dec. 1942

Štrukelj Pavel, Kot, 58 let, 3. jan. 1943

Štupar Janez, Vel. Lipovec, 39 let, 18. febr. 1943

Štupnik Alojzij, Dobropolje, 22 let, 21. nov. 1942

Šumrada Neža, Babno polje, 77 (!!) let, 23. nov. 1942

Šuštaršič Franc, Tomišelj, 41 let, 17. nov. 1942

Tekavec Janez, Zahrib, 21 let, 5. jan. '43

Tekavec Jože, Slugovo, 19 let, 8. dec. '42

Tekavec Ljudmila, Jelenja vas, 1 leto, 30. sept. 1942

Tepina Anton, Stražišče, 55 let, 5. jan. 1943

Ternovšek Anton, Podboršt, 32 let, 24. febr. 1943

Tihelj Jože, Kleče, 32 let, 20. nov. 1942

Tomac Jože, Brod-Kolpa, 1 leto, 18. okt. 1942

Tomažin Janez, Rupa, 42 let, 18. nov. '42

Tomc Alojzij, Krivoglavice, 21 let, 30. dec. 1942

Tomc Alojzij, Giršiče, 49 let, 24. dec. '42

Tomc Janez, Primostek, 41 let, 6. jan. '43

Tomše Alojzij, Kraška vas, 42 let, 18. nov. 1942

Tomšič Franc, Rogatec, 39 let, 27. dec. 1942

Tomšič Franc, Pijava gorica, 44 let, 18. dec. 1942

Tramte Jože, Ratež, 35 let, 2. dec. 1942

Trdan Ignac, Dolenja vas, 50 let, 19. jan. 1943

Trlep Alojzij, Dobrnič, 30 let, 8. jan. '43

Trlep Franc, Dobrnič, 34 let, 20. jan. '43

Trobiš Andrej, Kočevje, 1 leto, 13. sept. 1942

Troha Jože, Babno polje, 40 let, 3. jan. 1943

Troha Marija, Babno polje, 75 let, 18. avg. 1942

Troha Marija, Stari trg, pol leta, 3. sept. 1942

Trtnik Vincencij, Zadvor, 39 let, 5. nov. 1942

Truden Anton, Igavas, 31 let, 9. jan. '43

Truden Franc, Mramorovo, 45 let, 19. nov. 1942

Truden Janez, Podgora, 34 let, 1. febr. 1943

Truden Franc, Podcerkev, 29 let, 23. jan. 1943

Turk Edvard, Novi kot, 44 let, 5. jan. '43

Turk Franc, Kališče, 31 let, 3. dec. 1942

Turk Franc, Selo-Voda, 69 let, 31. okt. 1942

- Turk Janez, Knežja njiva, 57 let, 21. nov. 1942
- Umpe Valentin, Zabukovje, 49 let, 13. jan. 1943
- Urbančič Anton, Brezje pri Ljublj., 43 let, 18. nov. 1942
- Urbiha Ludvik, Podgora, 40 let, 28. dec. 1942
- Vavtar Franc, Dolge njive, 36 let, 4. dec. 1942
- Veselič Anton, Bedenj, 16 let, 1. dec. '42
- Veselič Nik, Bedenj, 18 let, 30. nov. 1942
- Veselič Nik, Vrbovci, 50 let, 17. nov. 1942
- Vičič Jože, Bečaji, 33 let, 18. nov. 1942
- Vidic Franc, Polica, 48 let, 1. dec. 1942
- Vidic Janez, Kočarji, 49 let, 11. jan. '43
- Vidic, Martin, Sp. Duplice, 47 let, 5. jan. 1943
- Vidmar Jakob, Vel. Lipje, 32 let, 26. jan. 1943
- Vidmar Janez, Hinje, 37 let, 2. dec. 1942
- Vidmar Jože, Slape, 53 let, 8. dec. 1942
- Vidmar Jože, Malo Lipje, 29 let, 30. dec. 1942
- Vidmar Jože, Zagorica, 35 let, 14. dec. '42
- Vidmar Jože, Zagorica, 34 let, 4. jan. '43
- Vidoš Janez, Toplice, 38 let, 14. jan. '43
- Vidrih Alojzij, Zdenska vas, 43 let, 14. jan. 1943
- Vipavec Jože, Tribuče, 34 let, 4. jan. '43
- Virant Franc, Gor. Golo, 47 let, 27. marca 1943
- Volk Rudolf, Brezovica, 45 let, 6. aprila 1943
- Vranešič Jože, Tribuče, 41 let, 12. jan. '43
- Vrečar Anton, Orle, 38 let, 1. dec. 1942
- Vrečar Anton, Sadinja vas, 52 let, 30. jan. 1943
- Vrhovec Anton, Rozori-Dobrova, 38 let, 18. nov. 1942
- Vrlinič Rade, Bojanci, 24 let, 30. dec. '42
- Vrščaj Matej, Rodine, 34 let, 17. jan. '43
- Vrtar Janez, Podturn, 32 let, 13. jan. '43
- Vrvišar Marko, Radovica, 38 let, 24. nov. 1942
- Zabukovec Alojzij, Zamostec, 35 let, 17. jan. 1943
- Zadnik Franc, Cerknica, 36 let, 15. jan. 1943
- Zadnikar Alojzij, Ljubljana, 40 let, 25. okt. 1942
- Zadravec Franc, Ljubljana, 33 let, 31. dec. 1942
- Zagorjan Franc, Malo Lipje, 52 let, 19. nov. 1942
- Zajc Jože, Dol. Paka, 45 let, 15. dec. '42
- Zajec Stanislav, Knej, 32 let, 17. dec. '42
- Zakrajšek Alojz, Podkogelj, 41 let, 12. dec. 1942
- Zakrajšek Edvard, Purkarče, 30 let, 23. nov. 1942
- Zakrejšek Franc, Krkovo, 31 let, 6. dec. 1942
- Zakrajšek Franc, Krkovo, 34 let, 27. nov. 1942
- Zakrajšek Jože, Škufče, 31 let, 26. marca 1943
- Zalar Anton, Dolnje Otave, 38 let, 6. jan. 1943
- Zalar Anton, Mramorovo, 17 let, 12. dec. 1942
- Zalar Anton, Matena, 42 let, 8. okt. 1942
- Zalar Janez, Žalna, 46 let, 1. jan. 1943
- Zalar Jože, Jurjevica, 55 let, 4. marca. 1943
- Zalar Matej, Preserje, 33 let, 16. sept. '42
- Zdešar Jakob, Dolenja vas, 42 let, 6. jan. 1943
- Zebrekovec Alojz, Kočevje, 34 let, 19. jan. 1943
- Zore Miroslav, Novo mesto, 19 let, 14. jan. 1943
- Zorec Franc, Primskovo, 62 let, 2. jan. '43
- Zrimšek Mihael, Orle, 29 let, 28. dec. '42
- Zupančič Janez, Kriška vas, 52 let, 20. jan. 1943
- Zupančič Jože, Dol-Police, 38 let, 1. jan. 1943
- Zupančič Jože, Gorenja vas, 43 let, 23. jan. 1943
- Zupančič Matija, Sela-Črnomelj, 34 let, 20. nov. 1942
- Zupet Franc, Zabukovje, 21 let, 30. nov. 1942
- Žagar Janez, Ig, 55 let, 21. nov. 1942
- Žagar Matevž, Ig, 51 let, 3. dec. 1942
- Železnikar Matej, Golo, 23 let, 26. okt. 1942
- Železnikar Štefan, Preloka, 41 let, 24. nov. 1942
- Željko Jože, Grič-Črnomelj, 19 let, 18. dec. 1942
- Židan Janez, Ljubljana, 55 let, 28. nov. 1942
- Žlogar Martin, Suhor, 31 let, 31. dec. '42
- Žnidaršič Alojzij, Grahovo, 20 let, 10. jan. 1943

Žnidaršič Janez, Stari trg-Lož, 33 let, 29.
nov. 1942

Žnidaršič Janez, Stari trg-Lož, 48 let, 28.
nov. 1943

Žnidaršič Jože, Stari trg-Lož, 29 let, 6.
dec. 1942

Zumberger Anton, Šmarje, 34 let, 20.
nov. 1942

Zupec Janez, Iška vas, 32 let, 20. nov. '42
Žurga Jože, Stari trg-Lož, 42 let, 2. okt.
1942

Zužek Karel, Trebeljno, 31 let, 30. dec.
1942

ANZLOVAR'S

Department Store
6202 St. Clair Ave.
Cleveland 3, Ohio
Compliments of

L. CIMPERMAN

— Food Market —
Tel. Endicott 0566
1113-15 Norwood Rd.
Cleveland, Ohio

United Liquor & Beverage Co., Inc.

564 North Chicago Street
JOLIET, ILLINOIS

TONY F. FERK SHOE REBUILDER

219 Main St. - Telephone 328
LEMONT, ILLINOIS

SLOVENSKE NARODNE ORGANIZACIJE V AMERIKI:

Slovenska Narodna Podporna Jednota
(S. N. P. J.), Chicago, Ill.

Kranjsko-Slovenska Katoliška Jednota
(K. S. K. J.), Joliet, Ill.

Ameriška Bratska Zveza (A. B. Z.),
Ely, Minnesota.

Slovenska Dobrodelna Zveza (S. D. Z.),
Cleveland, Ohio.

Jugoslovanska Podporna Zveza Sloga
(J. P. Z. S.), Milwaukee, Wis.

Družba Sv. Družine (D. S. D.),
Joliet, Illinois.

Slovenska Ženska Zveza (S. Ž. Z.),
Chicago, Illinois.

Zapadna Slovanska Zveza (Z. S. .),
Denver, Colorado.

SLOVENSKI LISTI V AMERIKI:

"AMERIKANSKI SLOVENE" (neodvisen katoliški narodni pol-tednik), izhaja v Chicago, Ill.

"AMERIŠKA DOMOVINA" (neodvisen katoliški dnevnik), izhaja v Cleveland, Ohio.

"AVE MARIA" (nabožni mesečnik), izhaja v Lemont, Ill.

"ENAKOPRAVNOST" (liberalni dnevnik), izhaja v Cleveland, Ohio.

"GLASILO K. S. K. JEDNOTE" (katoliški tednik), izhaja v Cleveland, Ohio.

"GLAS NARODA" (liberalen dnevnik), izhaja v New Yorku, N. Y.

"GLAS S. D. Z." (nepriistranski tednik glasilo SWZ), izhaja v Cleveland, Ohio.

"JUGOSLOVANSKI OBZOR" (nepriistranski polmesečnik), izhaja v Milwaukee, Wis.

"MLADINSKI LIST" (mesečnik za mladi-
no pri SNPJ), v svobodomiselnem so-
cialističnem duhu, izhaja v Chicago, Ill.

"NOVA DOBA" (glasilo ABZ — brezbar-
ven tednik), izhaja v Cleveland, Ohio.

"NOVI SVET" (družinski mesečnik za
pouk in leposlovje), izhaja v Chicago,
Illinois.

"OBZOR" (neodvisen tednik), izhaja v
Milwaukee, Wis.

"PROLETAREC" (tedensko glasilo slo-
venskih socialistov v Ameriki), izhaja
v Chicago, Ill.

"PROSVETA" (glasilo SNPJ — sociali-
stičen-svobodomiselni dnevnik), izhaja
v Chicago, Ill.

"ZARJA" (mesečno glasilo Slovenske žen-
ske zveze), izhaja v Cleveland, Ohio.

NASLOVNIK NAŠIH DUHOVNIKOV:

Rev. Bernard Ambrozic OFM.
Box 608
Lemont, Ill.

Rev. Bonav. Bandi OSB.
Holy Cross Abbey
Canon City, Colo.

Rev. Francis Baraga
6019 Glass Ave.
Cleveland 3, Ohio

Rev. Alban Basnik OSB.
550 Cowan Ave.
Jeanette, Penna.

Rev. Louis B. Baznik
Chaplain
U. S. Army

Rev. J. Blazic
61 No. Mt. Vernon Ave.
Uniontown, Penna.

Rev. Matija Blenkush
632 Julian St.
Denver 8, Colo.

Rev. Leonard Bogolin, OFM, STL
Chaplain
U. S. Army

Rev. Anthony Bombach
881 E. 22nd St.
Euclid, Ohio

Rev. Bonaventure Borgola OFM.
464 Decker Ave.
Johnstown, Penna.

Rev. Matija Butala
416 No. Chicago St.
Joliet, Ill.

Rev. Daniel Cadonic, OFM.
Chaplain
U. S. Army

Rev. Joseph Cagran OFM.
62 St. Mark's Pl.
New York 3, N. Y.

Rev. Joseph Celesnik
15519 Holmes Ave.
Cleveland, Ohio

Rev. Michael Cepon
520 W. 10th St.
Waukegan, Ill.

Rev. James Cherne
829 W. Mineral St.
Milwaukee, Wis.

Rev. Victor Cimperman
2022 Lincoln Ave.
Cleveland 7, Ohio

Rev. Gabriel Estok OFM.
386 Geneva Ave., H. P.
Detroit, Mich.

Rev. John Ferlin OFM.
Box 608
Lemont, Ill.

Rev. John Flajnik O.C.
6428 So. Dante Ave.
Chicago, Ill.

Rev. Edward Gabrenja OFM.
1852 W. 22nd Place
Chicago, Ill.

Rev. Daniel Gnidica OSB.
217 E. Mesa Ave.
Pueblo, Colo.

Rev. Albin Gnidovec
633 Bridger Ave.
Rock Springs, Wyo.

Rev. Michael Golob
450 Pine St.
Bridgeport, Conn.

Rev. Joseph Golob OSB.
St. Martin's Abbey
Lacey, Wash.

Rev. Herman Golobic O. Carm.
306 No. Broadway
Leavenworth, Kansas

Rev. Nicholas Grabrian OSM.
Our Lady of Sorrows Church
Ladysmith, Wis.

Rev. Joseph Grabrian OSM.
22 Carteret Ave.
Carteret, N. J.

Rev. Victor Grabrian OSM.
3121 Jackson Blvd.
Chicago, Ill.

Rev. John Gruden
548 Lafond St.
St. Paul, Minn.

Rev. Mejak Heliodor
247 Orchard St.
Kansas City, Kan.

Rev. M. J. Hiti
520 W. 10th St.
Waukegan, Ill.

Rev. Thomas Hoge OFM.
464 Decker Ave.
Johnstown, Penna.

V. Rev. Benedict Hoge OFM.
Box 608
Lemont, Ill.

Rev. Roman Homar OSB.
M. H. Redeemer Church
Ogema, Minn.

Rt. Rev. Vitus Hribar
15519 Holmes Ave.
Cleveland, Ohio

Rev. Matija Jager
264 — 15th St., N. W.
Barberton, Ohio

Rev. John Jershe
St. Martin's Church
Tower, Minn.

Rev. F. A. Jevnik
741 Delaware St.
Forest City, Penna.

Rev. K. Jost OSM.
11812 Ave. L
So. Chicago 17, Ill.

Rev. John Judnich
4672 Pearl St.
Denver, Colo.

Rev. Joseph Judnich
5040 — 70th St.
San Diego 5, Calif.

Rev. John J. Kamin
Bentley Creek, Penna.
R.F.D. 2
Wellsburg, N. Y.

Rev. John Kausek
307 — 3rd St.
Virginia, Minn.

Rev. Matija Kebe
223 — 57th St.
Pittsburgh, Penna.

Rev. L. Koren
820 New Jersey St.
Sheboygan, Wis.

Rev. Stephen Kasovec
542 Crosat St.
La Salle, Ill.

Rev. G. Kuzma
416 No. Chicago St.
Joliet, Ill.

Rev. Clement Latjak OFM.
Box 608
Lemont, Ill.

Rev. M. Lekan SM.
2605 Woodburn
Cincinnati, Ohio

- Rev. Florijan Locnikar OSB.**
St. Theodore's Church
Ponsford, Minn.
- Rev. Julius Locnikar**
Assumption Abbey
Richardton, N. Dak.
- Rev. Rudolph Macek**
235 Glen St.
Glen Cove, L. I.
New York
- Rev. Aloysius Madic OFM.**
Box 608
Lemont, Ill.
- Rev. Charles Madic OFM.**
464 Decker Ave.
Johnstown, Penna.
- Rev. Marcellus Marinshek OFM.**
Box 608
Lemont, Ill.
- Rev. Francis Mazir**
R. R. 2
Siegel, Ill.
- Rev. Francis Mihelic**
St. Anthony's Church
Ely, Minn.
- Rev. Francis Missia**
2200 Grand Ave.
St. Paul, Minn.
- Rev. John Novak**
Help of Christians Church
Greenwood, Wis.
- Rev. Leo Novitt OFM.**
416 E. 57th St.
Bethlehem, Penna.
- Rt. Rev. John J. Oman**
3547 E. 80th St.
Cleveland, Ohio
- Rev. Edwin Oman**
St. Cloud Hospital
St. Cloud, Minn.
- Rev. Francis Papesh**
26 Montezuma Ave.
Cortez, Colo.
- Rev. Michael Papez**
610 — 99th Ave. W.
Duluth 8, Minn.
- Rev. Warren Peternel OFM.**
St. Joseph's Seminary
Teutopolis, Ill.
- Rev. Martin Petrasic**
5912 So. 36th St.
Omaha, Nebraska
- Rev. Pius Petric OFM.**
62 St. Mark's Place
New York, N. Y.
- Rev. Alojzjz Pirnat**
307 Adams St.
Eveleth, Minn.
- Rt. Rev. John Pirnat**
405 Adler St.
Anaconda, Mont.
- Rev. Michael Pirnat**
1901 Leatherwood Ave.
Butte, Mont.
- Rev. John Plaznik**
Box 297
Morris, Ill.
- Rev. Francis Podgorsek**
4746 Carey St.
E. Chicago, Ind.
- Rev. Hyacinth Podgorsek OFM.**
386 Geneva Ave.
Detroit, Mich.
- Rt. Rev. B. J. Ponikvar**
6019 Glass Ave.
Cleveland, Ohio
- Rev. Alojzjz Potocnik**
Box 315
Canon City, Colo.
- Rev. F. Pozek, LLD.**
St. George's Church
W. Newton, Minn.
P. O. R. 1, New Ulm, Minn.
- Rev. F. Praznik**
3547 E. 80th St.
Cleveland 5, Ohio
- Rev. Peter Remskar**
St. Nicholas Church
New Market, Minn.
- Rt. Rev. A. J. Rezek, LLD.**
107 Portage St.
Houghton, Mich.

- Rev. Richard Rogan OFM.**
386 Geneva Ave., H. P.
Detroit, Mich.
- Rev. Michael Rogel OFM.**
9546 Ewing Ave.
So. Chicago, 17, Ill.
- Rev. Anton Roitz OSB.**
217 E. Mesa
Pueblo, Colo.
- Rev. Gabriel Rus OSM.**
2605 Woodburn Ave.
Cincinnati, Ohio
- Rev. Frank Scheringer**
Sacred Heart Rectory
L'Anse, Mich.
- Rev. John Schiffrer**
St. Joseph's Church
Chisholm, Minn.
- Rev. Anton Schiffrer**
829 W. Mineral St.
Milwaukee, Wis.
- Rev. Valentine Schiffrer**
St. Mark's Church
Shakopee, Minn.
- Rev. Francis Schweiger**
St. Joseph's Church
Gilbert, Minn.
- Rev. Francis Sedej**
St. Bridget's Church
Graney, Minn.
- Rev. Jerome Selak OFM.**
1852 W. 22nd Place
Chicago, Ill.
- Rev. Math. Setnicar, D. D.**
1210 So. 61st St., W. A.
Milwaukee, Wis.
- Rev. Cyril Shircel OFM., Ph. D.**
Box 608
Lemont, Ill.
- Rev. Milan Slaje**
1709 E. 31st St.
Lorain, Ohio
- Rev. Joseph Smerke OSC.**
Sacred Heart Minor Seminary
Fort Wayne, Ind.
- Rev. John Smerke OSC.**
Sacred Heart Minor Seminary
Fort Wayne, Ind.
- Rev. Julij Slapsak**
3547 E. 80th St.
Cleveland, Ohio
- Rev. Frank Smerke OSC.**
Crosier Priory & Seminary
Onamia, Minn.
- Rev. Maks Sodja**
3381 Fulton Rd.
Cleveland 9, Ohio
- Rev. Sebastian Soklich TOR**
St. Francis Convent
Loretto, Penna.
- Rev. Peter Sprajcer**
St. Joseph's Church
Calumet, Mich.
- Rev. Frank Srebernak**
2701 Chicago Blvd.
Detroit, Mich.
- Rev. Edbert Staresinic O. Carm.**
6410 Dante Ave.
Chicago 37, Ill.
- Rev. Nicholas Staresinich**
29 No. Broadway
Joliet, Ill.
- Rev. J. A. Stefanic**
2415 Mahoning Rd.
Canton, Ohio
- Rev. Martin Stepanovich OFM., ST. L.**
Franciscan Monastery
Washington, D. C.
- Rev. Ralph Sterbentz**
Immaculate Conception Church
Wakefield, Mich.
- Rev. Raphael Stragisher OFM.**
Holy Family Rectory
Willard, Wis.
- Rev. Henry Stragisher T.O.R.**
St. Francis Convent
Loretto, Penna.
- Rev. J. Stukel**
6001 So. Marshfield Av.
Chicago, Ill.

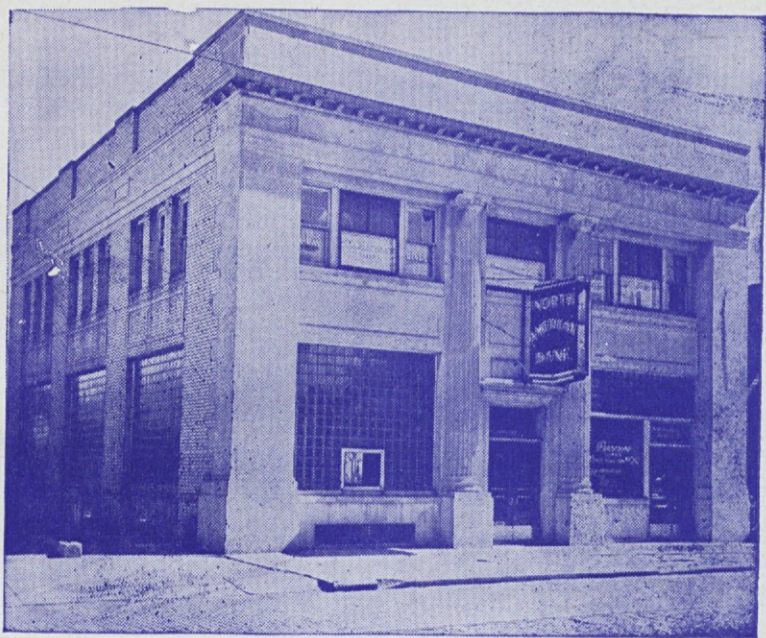
- Rev. Math. Stukel**
686 James St.
St. Paul, Minn.
- Rev. Stefan Sustersich OSB.**
Holy Cross Abbey
Canon City, Colo.
- Rev. Augustine Svete OFM.**
386 Geneva Ave., H. P.
Detroit, Mich.
- Rev. Andrew Svete OFM.**
1852 W. 22nd Place
Chicago, Ill.
- Rev. William Tarman**
St. Joseph's Church
Morrill, Minn.
P. O. R. 2, Foley, Minn.
- Rev. Victor Tomc**
15519 Holmes Ave.
Cleveland, Ohio
- Rev. John V. Trinko OFM.**
Box 608
Lemont, Ill.
- Rev. Joseph Trobec**
St. Andrew's Church
Elk River, Minn.
- Rev. John Trobec**
R. 1
St. Joseph's, Minn.
- Rev. G. J. Trunk**
424 W. 2nd St.
Leadville, Colo.
- Rev. Louis Ule OFM.**
Box 608
Lemont, Ill.
- Rev. Alexander Urankar OFM.**
9546 Ewing Ave.
So. Chicago, 17, Ill.
- Rev. J. Verhunek**
326 Munson Ave.
McKees Rock, Penna.
- Rev. Ludwig Virant**
555 Lake St.
Madison, Ohio
- Rev. V. Vodusek**
245 Linden Ave.
San Francisco, Calif.
- Rev. William F. Yakes**
2040 — 14th St.
Detroit, Mich.
- Rev. Michael Yaksic**
Holy Ghost Apostolic College
Cornwells Heights, Penna.
- Rev. Albert Zagar**
24 Maryland Ave. Mill.
Pittsburgh, Penna.
- Rev. Kazimir Zakrajsek OFM.**
Box 608
Lemont, Ill.
- Rt. Rev. John Zaplotnik, DCL.**
Holy Family Church
Lindsay, Nebr.
- Rev. Michael Zeleznikar**
Sacred Heart Church
Warsaw, Ill.
- Rev. William Zlogar OFM.**
Box 608
Lemont, Ill.
- Rev. Peter Zupan OSB.**
144 Church St.
St. Mary's, Penna.
- Rev. Cyril Zupan OSB.**
Box 315
Canon City, Colo.

VSEBINA KOLEDARJA L. 1946 PO STRANEH

Koledarski del	stran 3
Vojni Materi — P. K. Zakrajšek	10
Turški Caši — P. K. Zakrejšek	19
Imaš še mater živo? — Kazimir	26
Koliko Slovencev v U. S. A.? — K.	27
Strah pri Hrenovih	33
Duhovnik z znaki Kristusovih ran	35
Predno domov k materi	39
Kakšno bo vreme	43
Tebi slovenska naseljska mati — Joseph Zelle	44
Molitev sv. Frančiška	52
Statistike	53
Baragova Nedelja — Slovenski Narodni Praznik — P. Miršek	55
Trpeči duši — M. Elizabeta	59
Ključ — Matija Jernejovčev	60
Predlogi za trajni svetovni mir — K. Z.	74
Nekaj opazk o farnih šolah	77
Stiški opat in cesar Jožef — K. Z.	78
Franklin Delano Roosevelt	81
Novi Predsednik Harry Truman	85
Vojne in sv. Frančišek — P. Marcel Marinšek	88
Janez Pavlin Misijonar v Minnesoti — Msgr. J. L. Zaplotnik, J.C.D.	93
20-Letnica kronanja lemonske Marije Pomagaj	102
Ob stoletnici slomškovega škofovskega posvečenja — P. Bernard	108
Mary Gostič v spomin — Kathie Pavlič	117
Ogromno socialno delo — P. Miršek	121
Pismo iz Korsike	125
Katoliške delavske šole — K.	127
Kanonski smeh	129
Narod doma odgovarja — K.	136
Kamniti Ribič	141
Česenj, čudodelno zdravilo — Rev. J.V.T., O.F.M.	142
Rev. Antona Schiffrer, šestdesetletnik — Ignacij Trpin	145
Moje pisemce Bogu	148
Zveza društev Najsv. Imena v Clevelandu, Ohio — Frank Hočevar	149
Katastrofa v Clevelandu — Jože Grdina	153
Stroški sedanje vojne	160
Dvajsetletnica Grička Asizi	161
Od kod duhovnik? — P. J. V. Trinko	165
Razno	168
V letu 1945	175
Mr. in Mrs. Boncha v srebru	187
Otok Rab — slovensko pokopališče	188
Slovenske narodne organizacije v Ameriki	202
Slovenski listi v Ameriki	202
Naslovnik naših duhovnikov	203

SLOVENCİ POVSOD NAPREDNI!

Z pridnim in gospodarskim Slovenskim narodom se je naselilo tudi v Ameriki njih zavedno gospodarsko smoterno sodelovanje.

Narod, ki je bil naučen varčevati in previdno gospodariti, je shajal tudi z malimi zasluški in si pritem upostavljal znamenite gospodarske trgovine in finančne podjetja.

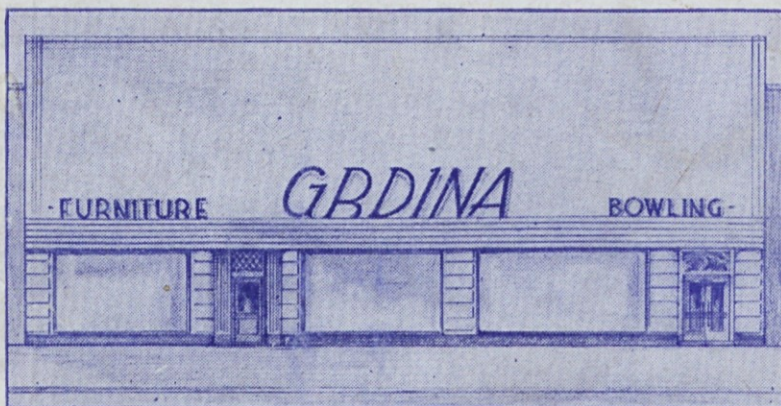
Osobito se je pa to posrečilo v Clevelandu, ki je največja slovenska metropola. Tu vidimo krasno poslopje, ki je last slovenske banke: **"THE NORTH AMERICAN BANK CO."** Z osem milijoni Dolarji in ima 937 delničarjev. Obreštuje in posojuje denar na uknjižbe in privatne osebne posojila. Glavna banka se nahaja na 6131 St. Clair Ave. Pogružnica pa na: **15619 Waterloo Rd.**

Rojaki tudi od drugod se lahko poslužijo pismenim potom za vloge. Pišite lahko v slovenskem jeziku. Postrežba jamčena. Banka je zavarovana za vloge. Priporoča se direktorij Slovenske;

THE NORTH AMERICAN BANKE

V CLEVELANDU, 3, OHIO.

GREMO Z DUHOM ČASA NAPREJ

NA NOVO POVEČANA PRODAJALNA

Ker je katastrofa uničila prodajalno s pohistvom, smo bili prisiljeni po dolgemu času upostaviti večjo in modernejšo prodajalno v velikosti: 82x160 čevljev. Dodatno pa v nadstropju združiti z modernim najboljše vrste izdelanim "KEGLJIŠČEM", 12 terih linij.

Tu bo našlo mladina moderne zabave in tudi modernega pohištva.

Prav tako se nahaja velika moderna prodajalna na Waterloo Rd. za rojake te okolice. Poslužujte se domačih, vsem dobro znanih podjetij.

Upostevajoč tudi moderne prostore pogrebneга zovoda z Ambulančorim vozom za vse slučaje hitre postrežbe.

A. GRDINA IN SINOVI

Telefon: Henderson 2088

6019-25 St. Clair Ave., 15303-07 Waterloo Rd., 1053 E. 62 Street,

CLEVELAND 3, OHIO